ankurnagpal108@gmail.com

नासिकाबाहुहृदयान्निर्ग्गताहरेः ॥ राजसीम्मूर्त्तिमाश्रित्यसातस्थौब्रह्मदर्शने ॥ ४२ ॥ ततोजनार्द्दनोभोगिशयनान्निद्रया क्षणात् ॥ परित्यक्तःसमुत्तस्थौसृष्टयेचाकरोन्मतिम् ॥ ४३ ॥ ततोबराहरूपेणनिमग्नाम्पृथिवीञ्जले ॥ मग्नांसमुद्धाराशु न्यधाच्चसलिलोपरि ॥ ४४ ॥ तस्योपरिजलौघस्यमहतीनौरिवस्थिता ॥ विततत्वाच्चदेहस्यनमहीयातिसम्प्लवम् ॥ ४५ ॥ ततोहरिःक्षितिङ्कृत्वातोयराशिंस्वमायया ॥ संहृत्यजन्तुस्थितयेप्रवृत्तस्स्वयमेवहि ॥ ४६ ॥ अनन्तोपियथापूर्व्वन्तथागत्वा क्षितेस्तलम् ॥ पृथिवीन्धारयामासकूर्म्मस्योपरिसंस्थितः ॥ ४७ ॥ ततोब्रह्मासमुत्पाद्यसर्व्वानेवप्रजापतीन् ॥ जगदुत्पा दयामाससर्व्वलोकपितामहः ॥ ४८ ॥ ब्रह्मावाकुरुतेसृष्टिय्यँदान्येवापिकुर्व्वते ॥ दक्षाद्यास्तुप्रजापालाःस्वयमेवतदिच्छ या ॥ ४९ ॥ परब्रह्मस्वरूपीयःसोनुगृह्णातिसन्ततम् ॥ प्रकृतिश्चानुगृह्णातिमहाभूतानिपञ्चवै ॥ ५० ॥ पुरुषांश्चा नुगृह्णातितथैवमहदादयः ॥ ईश्वरेच्छान्वधिष्ठानात्पुरुषादष्टसञ्चयात् ॥ ५१ ॥ पुरुषाणामधिष्ठानान्महाभूतगणस्यच ॥ तथैवमहदादीनाङ्कालस्यचमहात्मनः ॥ ५२ ॥ अधिष्ठानात्प्रधानस्ययच्चकिञ्चनजायते ॥ स्थावरञ्जङ्गमव्वाँपिस्थिर व्वाँप्यथवाद्भुतम् ॥ ५३ ॥ सर्व्वमेषामधिष्ठानाज्जायतेद्विजसत्तमाः ॥ इतिवः कथितंसर्व्वय्यँथैवादर्शयत्पुरा ॥ ५४ ॥ हरायसृष्टिसंहारकल्पान्तान्भगवान्हरिः ॥ यथाजगत्प्रपञ्चस्यासारतादर्शितापुरा ॥ ५५ ॥ यच्चसारन्दर्शितन्तन्मत्तः शृ

१ निषण्णाम् ।

ankurnagpal108@gmail.com

एवन्तुवैद्विजाः ॥५६॥ इतिकालिकापुराणेअष्टाविंशोध्यायः॥ २८॥ छ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच॥ ॥ जगत्सर्व्वन्तुनिः सारमनित्यन्दुःखभाजनम् ॥ उत्पद्यतेक्षणादेतत्क्षणादेतद्विपद्यते ॥ १॥ तथैवोत्पद्यतेसारान्निःसारञ्जगदञ्जसा ॥ पुनस्तस्मिन्विलीयन्तेमहाप्रलयसङ्गमे ॥ २ ॥ उत्पत्तिप्रलयाभ्यान्तुजगन्निःसारतांहरिः॥ शम्भवेदर्शयामासभावेनजगताम्पतिः ॥ ३ ॥ एकंशिवंशान्तमनन्तमच्युतम्परात्परञ्ज्ञानमयव्विँशेषम् ॥ अद्वैतमव्यक्तमचिन्त्यरूपंसारन्त्वेकन्नास्ति सारन्तदन्यत् ॥ ४ ॥ यस्मादेतज्जायतेविश्वमग्र्यय्यँस्माल्लीनंस्यात्तुपश्चात्स्थितञ्च ॥ आकाशवन्मेघजालस्यवृच्च्याय द्विश्वव्वैंध्रियतेतत्त्वसारम् ॥ ५॥ अष्टाङ्गयोगैर्य्यदवाप्तुमिच्छन्योगीपुनात्यात्मरूपंसदैव॥निवर्त्ततेप्राप्ययन्नेहलोकेतद्वैसारंसारमन्यन्नचास्ति ॥ ६ ॥ सारोद्वितीयोधर्म्मस्तुयोनित्यप्राप्तयेभवेत् ॥ योवैनिवर्त्तकोनामतन्नासारः प्रवर्त्तकः ॥ ७॥ धर्म्मंशनैः सञ्चिनुयाद्वल्मीकोमृत्तिकाय्यँथा ॥ सहायार्थम्परेलोकेपूर्व्वपापविमुक्तये ॥ ८ ॥ एकोधर्म्मः परंश्रेयः सर्व्वसंसारकर्म्मसु ॥ इतरेतुत्रयोधर्म्माज्जायन्तेर्थादयोपरे ॥ ९ ॥ वरम्प्राणपरित्यागःशिरसोवाथकर्त्तनम् ॥ नतुधर्म्मपरित्यागोलोकेवेदेचगर्हितः ॥ १० ॥ धर्म्मेणध्रियतेलोकोधर्म्मेणध्रियतेजगत् ॥ धर्म्मेणैवसुराःसर्व्वेसुरत्वमगमन्पुरा ॥ ११ ॥ धर्म्मश्चतुष्पाद्भगवाञ्जगत्पालयतेनिशम् ॥ सएवमूलम्पुरुषोधर्म्मइत्यभिधीयते ॥ १२ ॥ सर्व्वङ्करतिलोकेस्मिन्धर्म्मो

ankurnagpal108@gmail.com

नैवच्युतोभवेत् ॥ धर्म्माद्योनविचलतिसएवाक्षरउच्यते ॥ १३ ॥ एतद्वःकथितंसारन्निःसारंसकलञ्जगत् ॥ यथास्वय न्ददर्शासुशम्भुर्ज्ञानेनस्वेन्तरे ॥ १४ ॥ एतद्वैदर्शयामाससविष्णुर्ज्जगताम्पतिः ॥ स्वयञ्चग्राहमनसाध्यानेनात्मनिश ङ्करः ॥ १५ ॥ सारन्तत्वम्परमन्निष्कलय्यँन्मूर्त्याहीनम्मूर्त्तिमान्धर्म्मएषः ॥ सारोन्योसौसारहीनन्तदन्यज्ज्ञात्वैवेत्थय्याँ तिनित्यम्महाधीः ॥ १६ ॥ ॥इतिश्रीकालिकापुराणेनवविंशोध्यायः॥ २९ ॥ ॥ छ ॥ ॥ ऋषयऊचुः ॥ येसृष्टाः शम्भुनापूर्व्वम्भूतग्रामाश्चतुर्व्विधाः ॥ किमर्थन्तेसमुत्पन्नाः कथव्वाँनेकरूपता ॥ १ ॥ शरीरमर्द्धव्वाँराहमर्द्ध न्दन्तावलन्तथा ॥ सिंहव्याघ्रशरीराश्चकेचित्केचिद्गणाधिपाः ॥ २ ॥ ॥ कथन्तेवागणाक्रूराःकिम्भोगास्तेमहौजसः ॥ एत त्सर्व्वव्वँयंश्रोतुमिच्छामोद्विजसत्तम ॥ ३ ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ शृण्वन्तुमुनयःसर्व्वेयथाशम्भुगणाभवन् ॥ य दर्थन्तेसमुत्पन्नायस्मात्तेनेकरूपिणः ॥ ४ ॥ एतद्वःपरमङ्गुह्यमिदन्धर्म्मार्थकामदम् ॥ एतद्धिपरमन्तेजःसततम्परमन्तपः ॥ ५ ॥ इदंश्रुत्वामहाख्यानम्परत्रेहनसोदति ॥ यशस्यन्धर्म्म्यमायुष्यन्तुष्टिपुष्टिप्रदम्परम् ॥ ६ ॥ आदिसर्गेथवाराहेसम्पू र्णेमुनिसत्तमाः ॥ शङ्करःप्राहसर्व्वेशव्वाँराहञ्जगताम्पतिम्॥ ७ ॥ ॥ईश्वरउवाच॥ ॥ यदर्थम्भवतारूपव्वाँराहङ्कल्पि तव्विभो ॥ तत्तेपूर्णङ्कृतम्पृथ्वीयथावत्स्थापितात्वया ॥ ८ ॥ सागराणाञ्चसंस्थानन्नदीनाञ्चतथाक्षितेः ॥ सृष्टिर्ब्रह्मकृता

१ दीर्घआर्षः ।

ankurnagpal108@gmail.com

चापिसञ्जातात्वत्प्रसादतः ॥९ ॥ त्वंहिसर्व्वमयोयज्ञमयस्तेजोमयस्तथा॥ गुरूणामथसर्व्वेषान्त्वङ्गुरुस्त्वम्परात्परः ॥१०॥ त्वाव्वँोढुन्नक्षमापृथ्वीविशीर्ण्णैवजगत्पते ॥ यन्त्रिताशैलसङ्घातैर्भवतास्थापितैःपुरा ॥ ११ ॥ तस्मात्वन्त्यजवाराहंशरीरञ्ज गताम्पते ॥ जगन्मयञ्जगद्रूपञ्जगत्कारणकारणम् ॥ १२ ॥ कस्त्वाञ्चान्यःक्षमोवोढुर्व्वाराहन्तेवपुर्व्विभो ॥ विशेषतस्त्वया पृथ्वीसकामाधर्षिताजले ॥ १३ ॥ स्त्रीधर्म्मिणीत्वत्तेजोभिःसाधाद्गर्भञ्चदारुणम् ॥ रजस्वलाक्षमागर्भय्यँामाधत्तजगत्पते ॥ १४ ॥ तस्माद्यस्तनयोभावीसोप्याद्यास्यतिदुर्द्धरः ॥ एषप्राप्यासुरम्भावन्देवगन्धर्व्वहिंसकः ॥ १५ ॥ भविष्यतीतिलो केशःप्राहमान्दक्षसन्निधौ ॥ मलिनीरतिसञ्जातन्दुष्टन्तेनिष्टकारकम् ॥ १६ ॥ कामुकन्त्यजलोकेशवाराहङ्कायमीदृशम् ॥ त्वमेवसृष्टिस्थित्यन्तकारकोलोकभावनः ॥ १७ ॥ कालेप्राप्तेस्थितिंसृष्टिंसंहारञ्चकरिष्यति ॥ तस्माल्लोकहितार्थायत्य क्त्वाकायम्महाबल ॥ १८ ॥ कालेप्राप्तेपुनस्त्वन्यङ्कायम्पोत्रङ्करिष्यसि ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतितस्यवचःश्रुत्वा शङ्करस्यमहात्मनः ॥ १९ ॥ वाराहमूर्तिर्भगवान्महादेवमुवाचह ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ करिष्येहन्तववचस्त्वय्यँ थात्थमहेश्वर ॥ २० ॥ इमन्तुयज्ञवाराहङ्कायन्त्यक्ष्येनसंशयः ॥कालेप्राप्तेपुनस्त्वन्यङ्कायव्वाँराहमद्भुतम् ॥२१ ॥ करिष्येह न्दुराधर्षँल्लोकानाम्भावनायवै ॥ इत्युक्त्वासमहाकायस्तत्रैवान्तरधीयत॥२२ ॥ जगद्गुरुर्ज्जगत्स्रष्टाजगद्धाताजगत्पतिः ॥ त

ankurnagpal108@gmail.com

स्मिन्नन्तर्हितेदेवेदेवदेवोमहेश्वरः ॥ २३ ॥ निजंस्थानन्देवगणैःस्वगणैश्चजगामह ॥ वराहोपिस्वयज्ञत्वालोकालोकाह्वयङ्गि
रिम् ॥ २४ ॥ वाराह्यासहरेमेसपृथिव्याचारुरूपया ॥ सतयारममाणस्तुसुचिरम्पर्व्वतोत्तमे ॥ २५ ॥ नावापतोषँल्लोकेशः
पोत्रीपरमकामुकः ॥ पृथिव्याःपोत्रिरूपायारमयन्त्यास्ततःसुताः ॥ २६ ॥ त्रयोजाताद्विजश्रेष्ठास्तेषान्नामानिमेशृणु ॥
सुवृत्तःकनकोघोरःसर्व्वएवमहाबलाः ॥ २७ ॥ शिशवस्तेमेरुपृष्ठेकाञ्चनेवप्रसंस्तरे ॥ रेमिरेन्योन्यसंसक्तागह्वरेषुसरःसुच
॥ २८ ॥ सतैः पुत्रैःपरिवृतोवराहोभार्य्ययास्वया ॥ रममाणस्तदाकायत्यागन्नैवागणद्द्विजाः ॥ २९ ॥ कदाचिच्छिशुभिस्तै
स्तुसंश्लिष्टःकर्द्दमान्तरे ॥ चकारकर्द्दमक्रीडाम्भार्य्ययाचमहाबलः ॥ ३० ॥ सपङ्कलेपःशुशुभेवराहोमधुपिङ्गलः॥ सन्ध्याघ
नोयथातोयङ्क्षरंस्तोयन्तथाविधः ॥ ३१ ॥ सपुत्रैःपरमप्रीतोभार्य्ययाचपृथिव्यया ॥ विरुजन्धरणींरेमेमध्यनिम्नाथसाभव
त्॥३२॥ अनन्तोपिसमाक्रम्यकूर्म्मंसपृथिवीतले ॥ हरिँव्वहन्भुग्नशिराःसातङ्कोभूत्प्रपीडया ॥ ३३ ॥ सुवृत्तेनस्वर्णवप्रङ्को
रेणकनकेनच ॥ विदारितम्पोत्रघातैः स्वर्ण्णभग्नात्कृतंसमम् ॥ ३४ ॥ मेरुपृष्ठेयानियानिसौवर्णानिद्विजोत्तमाः ॥ रचि
तानिसुरैर्य्यत्नात्तानिभग्नानितत्सुतैः ॥ ३५ ॥ मानसादीनिदेवानांसरांसिशिशवोथते ॥ आविलानितदाचक्रुःपोत्रघातैःसम
न्ततः ॥ ३६ ॥ पृथिवीवनितारूपारमयामासपोत्रिणम् ॥ स्थावरेणतुरूपेणदुःखमाप्नोतिवैदढम् ॥ ३७ ॥ सागराश्चसुवृत्ता

१ पृथिव्ययेत्यार्षम् ।

ankurnagpal108@gmail.com

घैरवगात्यसमन्ततः॥विकीर्णरत्नःपोत्रौघैःसर्व्वंएवाकुलीकृताः॥३८॥इतस्ततश्चशिशुभिःक्रीडद्भिः पोत्रिभिस्तदा ॥ जगन्तितत्रभग्नानिनद्यःकल्पद्रुमास्तथा॥३९॥ जानन्नपिजगद्भर्त्तावराहःस्वयमेवहि ॥ जगत्पीडांसुतस्नेहाद्वारयामासनैवतान् ॥४०॥सुवृत्तःकनकोघोरोयदागच्छतिवैदिवम्॥तदादेवगणाभीताःप्राद्रवन्तिदिशोदश॥४१॥एवंसुतैर्भार्य्ययायज्ञपोत्रीक्रीडंस्तुष्टिन्नापकाश्चित्कदाचित्॥नित्यंनित्यव्वर्द्धतेतस्यकामःकायन्त्यक्तुन्नैच्छदेषप्रदिष्टः॥४२॥ इतिकालिकापुराणेत्रिंशोध्यायः ॥३०॥मार्कण्डेयउवाच॥ततोदेवगणाः सर्व्वेसहितादेवयोनिभिः ॥शक्रेणसहितामन्त्रञ्चक्रुःसम्यग्जगद्धितम्॥१॥ततोनिश्चित्यतेसर्व्वेशक्राद्यामुनिभिःसह॥ शरण्यंशरणङ्गमुर्न्नारायणमजव्विभुम्॥२॥तंसमासाद्यगोविन्दव्वासुदेवञ्जगत्पतिम्॥प्रणम्यसर्व्वेत्रिदशास्तुष्टुवुर्गारुडध्वजम्॥३॥ देवाऊचुः॥नमस्तेदेवदेवेशजगत्कारणकारण ॥ कालस्वरूपिन्भगवन्प्रधानपुरुषात्मक॥४॥ स्थूलसूक्ष्मजगद्व्यापिन्परेशपुरुषोत्तम ॥ त्वङ्कर्त्तासर्व्वभूतानान्त्वम्पातात्वव्विनाशकृत् ॥ ५ ॥ त्वंहिमायास्वरूपेणसम्मोहयसिवैजगत् ॥ यद्भूतय्यँञ्चवैभाव्यय्यँदिदानीम्प्रवर्त्तते ॥ ६ ॥ तत्सर्व्वम्परमेशत्वंस्थावरञ्जङ्गमन्तथा॥अर्थार्थिनान्त्वमर्थस्तुकामःकामार्थिनान्तथा ॥ ७॥ त्वंहिधर्म्मार्थिनान्धर्म्मोमोक्षोनिर्व्वाणमिच्छताम् ॥ त्वङ्कामुकस्त्वमेवार्थोधार्म्मिकस्त्वंसदागतिः ॥८॥ त्वद्वक्त्राद्ब्राह्मणाजाताबाहुजाःक्षत्रियास्तव॥ऊर्व्वोर्व्वैश्यास्तथाशूद्राःपादाभ्यान्तवनिर्ग्गताः ॥९॥

ankurnagpal108@gmail.com

सूर्य्योनेत्रात्तवविभोमनोजश्चन्द्रमास्तव ॥ श्रवणात्पवनोजातोदशप्राणास्तथापरे ॥ १० ॥ ऊर्द्ध्वंस्वर्ग्गोदिभुवनन्तवशीर्षा दजायत ॥ तवनाभेस्तथाकाशङ्क्षितिःपादतलादभूत् ॥ ११ ॥ कर्ण्णाभ्यान्तेदिशोजाताजठरात्सकलञ्जगत् ॥ त्वंहिमाया स्वरूपेणसम्मोहयसिवैजगत् ॥ १२ ॥ निर्ग्गुणोगुणवाँस्त्वंहिशुद्धएकःपरात्परः ॥ उत्पत्तिस्थितिहीनस्त्वन्त्वमच्युतगुणाधिकः ॥ १३ ॥ आदित्यैर्व्वसुभिर्द्देवैःसाध्यैर्य्यक्षैर्म्मरुद्गणैः ॥ त्वञ्चिन्त्यसेजगन्नाथमुनिभिश्चमुमुक्षुभिः ॥ १४ ॥ त्वाँव्वैचिदान न्दमयव्विँदन्तिविशेषविज्ञामुनयोविभोगाः ॥ त्वमेवसंसारमहीरुहस्यबीजञ्जलंस्थानमथोफलञ्च ॥ १५ ॥ त्वम्पद्मयाप द्मकरोविभासिवरासिचक्राब्जधनुर्द्धरस्त्वम् ॥ त्वमेवतार्क्ष्यैप्रतिभासिनित्यंस्वर्णाचलेतोययुतोयथाब्दः ॥ १६ ॥ त्वमेवपीताम्ब रशङ्कराजास्त्वंसर्व्वमेतन्नचकिञ्चिदन्यत् ॥ नतेगुणानःपरिचिन्तनीयाविधेर्हरस्यापिदिशाम्पतीनाम् ॥ १७ ॥ भीतेनभ स्तयाशरणम्प्रपन्नागतावयन्नःपरिरक्षविष्णो ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतिस्तुतोदेवदेवोभूतभावनभावनः ॥ १८ ॥ सेन्द्रैर्द्देवगणैरूचेतान्त्सर्व्वान्मेघनिस्वनः ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ यदर्थमागतायूयर्य्यद्भाभयमुपस्थितम् ॥ १९ ॥ तत्रयद्वामयाकार्य्यन्तद्देवास्तूर्णमुच्यताम् ॥ देवाऊचुः ॥ शीर्य्यतेवसुधानित्यङ्क्रीडयायज्ञपोत्रिणः ॥ २० ॥ लोकाश्चसर्व्वे सङ्क्षुब्धानाभवन्त्युपशान्तताम् ॥ शुष्कन्तुम्बीफलङ्घातैर्य्यथाजर्ज्जरताङ्गतम् ॥ २१ ॥ वराहक्षुरघातेनतथाजर्ज्जरिताक्षितिः ॥

तस्ययेवात्रयःपुत्राःकालाग्निसमतेजसः ॥ २२ ॥ सुवृत्तःकनकोघोरस्तैश्चाप्याघातितञ्जगत् ॥ तेषाङ्कर्द्दमलीलाभिः सरांसिजगताम्पते ॥ २३ ॥ मानसादीनिभग्नानिप्रकृतिर्य्यान्तिनाधुना ॥ भग्नास्तैर्द्देवतरवोमन्दाराद्यामहाबलैः ॥ ॥ २४ ॥ देवनद्योपिरोहन्तिफलम्पुष्पन्दलञ्चवा ॥ यदात्रिकूटमारुह्यतेसुवृत्तादयस्त्रयः ॥ २५ ॥ प्लुतङ्कुर्वामहाबाहोपतन्तिलवणार्ण्णवे ॥ तदातत्क्षुब्धतोयौघैःप्लाव्यतेसकलामही ॥ २६ ॥ उत्प्लवन्तिजनाःसर्व्वेप्रयान्तिचदिशोदश ॥ जीवितंरक्षमाणास्तेप्रयान्तिचदिशोदश ॥ २७ ॥ यदात्रिविष्टपर्य्यान्तियज्ञवाराहपुत्रकाः ॥ इतस्ततस्तदाभग्नादेवाः शान्तिन्नलेभिरे ॥ २८ ॥ सर्व्वैस्तैःपर्व्वताःपुत्रैर्व्वराहस्यजगत्पते ॥ क्रीडद्भिःशिखरैर्नीताभूरिभागमधोगतिम् ॥ २९ ॥ एवव्विंक्रीडतान्तेषाङ्क्रीडाभिःसकलञ्जगत् ॥ नाशमायातिवैकुण्ठतस्माद्रक्षजगत्प्रभो ॥ ३० ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतितेषान्निगदतांश्रुत्वावाक्यञ्जनार्द्दनः ॥ ३१ ॥ उवाचशङ्करन्देवम्ब्रह्माणञ्चविशेषतः ॥ यत्कृतेदेवताःसर्व्वाःप्रजाश्चसकलाइमाः ॥ ३२ ॥ प्राप्नुवन्तिमहद्दुःखंशीर्य्यतेसकलञ्जगत् ॥ वाराहन्तदहङ्कायन्त्यक्तुमिच्छामिशङ्कर ॥ ३३ ॥ निर्व्वेशशक्नन्तन्त्यक्तुंस्वेच्छयानहिशक्यते ॥ त्वन्त्याजयस्वतत्कायर्य्यैतान्मांशङ्कराधुना ॥ ३४ ॥ त्वमाप्यायस्वतेजोभिर्ब्रह्मन्स्मरहरम्मुहुः ॥ आप्यायन्तुतथादेवाःशङ्करोहन्तुपोत्रिणम् ॥ ३५ ॥ रजस्वलायाःसंसर्ग्गाद्विप्राणाम्मारणात्तथा ॥ कायः

ankurnagpal108@gmail.com

पापकरोभूतस्तन्त्यक्तुर्य्युज्यतेधुना ॥ ३६ ॥ प्रायश्चित्तैरपैत्येनःप्रायश्चित्तमहन्ततः ॥ चरिष्यामितदर्थम्मेतनुर्य्यतेनशाम्यताम् ॥ ३७ ॥ प्रजापाल्याममसदासाहिसीदतिनित्यशः ॥ मत्कृतेप्रत्यहन्तस्मात्त्यक्ष्येकायम्प्रजाकृते ॥ ३८ ॥ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इत्युक्तोवासुदेवेनतदातौब्रह्मशङ्करौ ॥ त्वयायथोक्तन्तत्कार्य्यमितिगोविन्दमूचतुः॥ ३९ ॥ वासुदेवोपितान्सर्व्वान्विसृज्यत्रिदशाँस्तथा॥ वाराहन्तेजआहर्त्तुंस्वयन्ध्यानपरोभवत् ॥ ४० ॥ शनैःशनैर्य्यदातेजआहरत्येषमाधवः ॥ तदादेहन्तुवाराहंसत्त्वहीनमजायत ॥ ४१ ॥ तेजोहीनर्य्यदादेहञ्ज्ञातंसर्व्वैस्तदामरैः ॥ आससादतदादेवोयज्ञवाराहमद्भुतम् ॥ ४२ ॥ ब्रह्माद्यास्त्रिदशाःसर्व्वेमहादेवमुमापतिम् ॥ अनुजग्मुस्तदातेजआधातुंस्मरशासने॥ ४३॥ ततःसर्व्वैर्देवगणैःस्वंस्वन्तेजोवृषध्वजे॥आदधेतेनबलवान्सोतीवसमजायत॥ ४४ ॥ततःशरभरूपीसतत्क्षणाद्गिरिशोभवत् ॥ उर्द्ध्वाधोभागतश्चाष्टपादयुक्तःसुभैरवः ॥ ४५ ॥ द्विलक्षयोजनोच्छ्रायःसार्द्धलक्षैकविस्तृतः ॥उर्द्ध्ववाँराहकायस्तुलक्षयोजनविस्तृतः॥ ४६ ॥लक्षार्द्धविस्तृतःपार्श्वेवर्द्धमानस्तदाभवत्॥ततःशरभरूपन्तम्महादेवमुमापतिम् ॥ ४७॥ददर्शयज्ञपोत्रीसस्पृशन्तंशिरसाविधुम् ॥सुदीर्घनासानखरंकृष्णाङ्गारसमप्रभम्॥ ४८॥दीर्घवक्त्रम्महाकायमष्टदंष्ट्रासमन्वितम्॥बिभ्रतंससटंपुच्छन्दीर्घकर्णम्भयानकम्॥ ४९॥चतुरः पृष्ठतः पादानधरेचतुरस्तथा॥कुर्व्वन्तङ्घोरमारावमुत्पतन्तम्पुनः पुनः॥ ५०॥

ankurnagpal108@gmail.com

तमायान्तन्ततोदृष्ट्वाक्रोधाद्धावन्तमञ्जसा ॥ सुवृत्तः कनकोघोरआसेदुः क्रोधमूर्छितः ॥ ५१ ॥ तमासाद्यमहाकायंशरभ म्भ्रातरस्त्रयः ॥ उच्चिक्षिपुस्तेयुगपत्पोत्रघातैर्म्महाबलाः ॥ ५२ ॥ यावत्प्रमाणः शरभस्तत्प्रमाणास्तदाभवन् ॥ शरभो त्क्षेपसमयेमाययापोत्रिणस्त्रयः ॥ ५३ ॥ तेषाम्पोत्रप्रहारेणप्रोत्क्षिप्तः शरभस्तदा ॥ पपातपृथिवीप्रान्तेगम्भीरेतोयसागरे ॥ ५४ ॥ तस्मिन्निपतितेतत्रसागरेमकरालये ॥ उत्पत्यतेत्रयः पेतुः क्रोधात्तस्मिन्महोदधौ ॥ ५५ ॥ सुवृत्तेकनके घोरेपतितेसागराम्भसि ॥ वराहोपिसुतस्नेहात्क्रोधाच्चद्विजसत्तमाः ॥ ५६ ॥उत्पत्यसहसातस्मिँस्तोयराशौपपातह ॥ उत्पतन्तस्तदातेवैवाराहाःशरभस्तथा ॥ ५७ ॥ बभञ्जुर्द्दिविदेवाँस्तुनक्षत्राणिग्रहाँस्तथा ॥ केचित्तुनिहतादेवाभूमौपेतुश्चकेचन ॥ ५८ ॥ केचिच्चज्ञानिनोदेवामहर्ल्लोकमुपाश्रिताः ॥ नक्षत्राणिविमानात्तुपतितानिमहीतले ॥ ५९ ॥ अदृश्यन्तद्विजश्रेष्ठाज्वालामालाकुलानिवै॥ तेषामुत्पतनेवेगोयोभूत्परमदारुणः ॥ ६० ॥ तेनातिवेगोजनितोवायुःपरमदारुणः ॥ वायुनातेतनुन्नास्तुपर्व्वताःपृथिवीतले ॥ ६१ ॥ केचिच्छैलाःपर्व्वतेषुपतिताःपुनरेवतु ॥ विमृद्यवृक्षाञ्जन्तूँश्चनिपेतुश्चपुनः पुनः ॥ ६२ ॥ केचित्तुपर्व्वताघातैर्न्नृत्यमानामहीतले ॥ बभञ्जुरचलाश्चापिव्रजन्तोबहुशःप्रजाः ॥ ६३ ॥ पर्व्वताः समदृश्यन्तवातवेगेनभूतले ॥ ६४॥ सङ्घट्टमानास्तेऽभ्योन्येव्रजन्तइवतेचलाः ॥ अम्भोनिधौपतद्भिस्तैर्व्वाराहैःशरभेण

ankurnagpal108@gmail.com

च ॥ ६५॥ पर्व्वतैश्चमहातुङ्गैरुत्क्षिप्तास्तोयराशयः ॥ ६६ ॥ तेषाम्प्रपातवेगेनक्षिप्तेषुजलाराशिषु ॥ निस्तोयाइवसञ्जाताः क्षणव्वैसर्व्वसागराः ॥ ६७ ॥ तैःसर्व्वैरुदकैःक्षिप्तैःपृथिवीतलमागतैः ॥ उत्प्लाविताःप्रजाःसर्व्वाःक्षणाज्जग्मुःक्षयन्ततः ॥ ६८ ॥ प्लवमानाःप्रजास्तोयेम्रियमाणाःसमन्ततः ॥ हापितस्त्वथहातातहामातर्हासुतेतिच ॥ ६९ ॥ विलपन्तिस्म करुणम्भीताश्चार्त्तामुमूर्षवः ॥ यस्मिन्देशेनिपतितोवाराहैःशरभःसह ॥ ७० ॥ तत्रैवाधोगताभूमिःपादवेगेनदारिता ॥ अपरःपृथिवीप्रान्तउत्थितःपर्व्वतैसहः ॥ ७१ ॥ ससर्ज्जजनलोकेषुचलान्तेषाम्प्रभञ्जनैः ॥ जनलोकेषुसय्युक्ता म्पृथिवींशरभस्तदा ॥ ७२ ॥ निःश्रेणीमिवसम्बद्धामचलामपिपोत्रिभिः ॥ ददर्शविस्मयाविष्टःसभीतःश्रान्तपीडितः ॥ ७३ ॥ ततस्तेयुयुधुःसर्व्वेपोत्रघातेनपोत्रिणः ॥ खुरप्रहारैर्दंष्ट्राभिर्गात्रक्षेपैश्चदारुणैः ॥ ७४ ॥ शरभोप्यथदंष्ट्राग्रैर्न्नखै स्तीक्ष्णैःखुरैस्तथा॥लाङ्गूलस्यप्रहारैस्तुतुण्डघातैर्म्महास्वनैः ॥७५॥चतुर्भिःपोत्रिभिस्तैस्तुसएकःशरभोमहान् ॥ एकान्त य्योधयामाससहस्रम्परिवत्सरान् ॥ ७६ ॥ तेषाम्प्रहारैर्व्वेगैश्चभ्रमणैश्चगतागतैः ॥ आस्फोटितैस्तथारावैर्द्देहपातैःपृथ क्पृथक् ॥ ७७ ॥ पातालेपन्नगाःसर्व्वेविनेशुःकद्रुजैःसह ॥ ततस्तेसागरन्त्यक्तापृथिवीमध्यमागताः ॥ ७८ ॥ परस्परय्युँ ध्यमानास्ततोभूत्पृथिवीसमा ॥ शेषोपिमहतायत्नाद्बलेनास्तंभ्यकच्छपम् ॥७९॥ दधारपृथिवीन्दुःखैर्ब्भग्नशीर्षःप्रतापितः ॥

१ सोपानेकाष्ठघटितेनिःश्रेणिस्त्वधिरोहिणी निःश्रेणी स्यान्निश्रयणीतथानिःश्रयिणीतिचेतिशब्दरत्नावली। २ आस्तभ्योति समन्तात्स्तम्भयित्यर्थः।

ankurnagpal108@gmail.com

अनन्तेवामनीभूतेसमत्वम्पृथिवीतले ॥ ८० ॥ गतेम्भोभिश्चलद्भिश्चपर्व्वतःसर्व्वजन्तुषु॥ नष्टेषुयुध्यमानेषुत्रिपोत्रिशरभेषु
च ॥ ८१ ॥ सागरैराप्लुतेसर्व्वजगत्यापोमयेहरिम् ॥ चिन्ताविष्टःसुरज्येष्ठउवाचाथपितामहः ॥ ८२ ॥ भगवन्भुवनंस
र्व्वंससुरासुरमानुषम् ॥ विध्वस्तम्पृथिवीशोर्णानष्टाः स्थावरजङ्गमाः॥ ८३ ॥ देवदानवगन्धर्व्वादैत्याश्चापिसरीसृपाः ॥
विध्वस्ताजगतान्नाथमुनयश्चतपोधनाः॥८४ ॥ त्वम्पालकोसिसर्व्वेषान्त्वमेवजगतःप्रभुः ॥ तस्मात्पालयनःसर्व्वान्पृथिवी
ञ्चजगत्पते॥८५॥त्वमेवकायंव्वाराहंस्वयमेवोपसंहर॥संस्थापयमहाबाहोपृथिवीञ्चचराचरैः॥८६॥ ॥मार्क्कण्डेयउवाच ॥
इतितस्यवचःश्रुत्वाब्रह्मणोथजनार्द्दनः ॥ यत्नञ्चक्रेतदासर्व्वंसंस्थापयितुमच्युतः ॥ ८७ ॥ ततोहरीरोहितमत्स्यरूपीभूत्वा
मुनीन्सप्ततदासवेदान् ॥ अधाच्छुतेरक्षणतत्परोजगद्धितायसर्व्वश्रुतिकोविदान्वरान् ॥८८॥ वसिष्ठमत्रिन्त्वथकाश्यपञ्च
विश्वादिमित्रञ्चसगौतमम्मुनिम् ॥ महातपस्थञ्जमदग्निमुख्यन्तथाभरद्वाजमुनिन्तपोनिधिम् ॥ ८९ ॥ निधायपृष्ठेसहितो
यमध्येस्थितोमहानौप्रवरेमुनीन्द्रान्॥ततःशिवंक्षान्त्वयितुञ्जनार्द्दनोजगामयस्मिन्युयुधेसपोत्रिभिः ॥९०॥श्रान्तंव्वराहैरति
पौत्रघट्टनैर्न्निपीडितंव्व्यात्तमुखंश्वसन्तम् ॥ अथागतंव्वीक्ष्यहरिंव्वराहःसस्मारपूर्व्वान्नरसिंहमूर्त्तिम् ॥९१॥स्मृतस्तदातेन
समाजगामसखावराहस्यहितेनृसिंहः॥तमागतंव्वीक्ष्यतदानृसिंहन्तदीयकायान्निजतेजआदात् ॥९२॥ दृष्टंव्वराहैःशरभेण

ankurnagpal108@gmail.com

तेजोयत्सूर्य्यतुल्यम्प्रविवेशविष्णौ ॥ विज्ञायतेजोरहितन्नृसिंहंससर्ज्जनिश्वासचयान्वराहः ॥ ९३ ॥ ततस्तुजाताबहवोवराहाबहुप्रमाणाद्भुततीक्ष्णदंष्ट्राः ॥ तेवैवराहाःशरभङ्गिरीशम्मायाविनोवीतभयास्तुदन्तः ॥ ९४ ॥ समन्नृसिंहेनतदापियुद्धञ्चकुर्म्ममर्द्दुश्चभृशङ्गिरीशम् ॥ क्षणम्महापक्षिसमानरूपाःक्षणन्तुगावस्तुरगानराश्च ॥ ९५ ॥ क्षणन्नृसिंहाश्चवराहरूपागोमायवोवैकृतिकाःक्षणन्ते ॥ अनेकरूपाणिभयङ्कराणिवितन्यमानानिरणेवराहैः ॥ ९६ ॥ निरीक्ष्यभर्गश्चनिपीडितन्तैरथासदन्माधवस्तङ्गिरीशम् ॥ पस्पर्शविष्णुर्गिरिशङ्करेणतेजोन्यधात्तत्रनिजम्पुनःसः ॥ ९७ ॥ अथसंस्पृष्टमात्रःसविष्णुनाप्रभविष्णुना ॥ अतीवमुदितोहृष्टोबलवान्त्समजायत ॥ ९८ ॥ अथोच्चैःशरभोनादन्ननादबलवद्दृढम् ॥ आपूरितानियेनैतद्भुवनानिचतुर्द्दश ॥ ९९ ॥ नदतस्तस्यवदनाच्छीकरायेविनिःसृताः ॥ ततोगणाःसमभवन्महाकायामहौजसः ॥१००॥ यथावराहनिश्वासान्नानारूपधरागणाः ॥ वराहास्तादृशाएतेततोप्यतिबलाःपुनः ॥ १०१ ॥ श्ववराहोष्ट्ररूपाश्चप्लवगोमायुगोमुखाः ॥ ऋक्षमार्ज्जारमातङ्गशिशुमारस्वरूपिणः ॥ २ ॥ सिंहव्याघ्रमुखाःकेचित्केचित्सर्पाखुमूर्त्तयः ॥ हयग्रीवाहयमुखामहिषाकृतयःपरे ॥ ३ ॥ अन्येतुमनुजाकारामृगमेषमुखाःपुनः ॥ कबन्धाहीनपादाश्चविहस्ताबहुपाणयः ॥ ४ ॥ केचित्तुशरभाकाराःकृकलासमुखाःपरे ॥ मत्स्यवक्त्राग्राहवक्त्राह्रस्वादीर्घाबलाःकृशाः ॥ ५ ॥ च

ankurnagpal108@gmail.com

तुःपादाष्टपादाश्चत्रिपादाद्विपदाःपरे ॥ एकपादाभूरिहस्तायक्षकिम्पुरुषोपमाः ॥ ६ ॥ पश्वाकाराःपक्षयुक्तालम्बोदरम
होदराः ॥ दीर्घोदराःस्थूलकेशाबहुकर्णाविकर्णकाः ॥ ७ ॥ स्थूलाधरादीर्घदन्तादीर्घश्मश्रुधराःपरे ॥ येसन्तिप्राणि
नोविप्राभुवनेषुसमन्ततः ॥ ८ ॥ चतुर्द्दशसुतेतेषांरूपेणसमताङ्गताः ॥ नेहास्तिभुवनेजन्तुःस्थावरोवाजगत्पुनः ॥ ९ ॥
यत्तुल्यरूपेणगणोनजातःशङ्करस्यच ॥ तेभिन्दिपालैःखड्गैश्चपरिघैस्तोमरैस्तथा ॥ ११०॥ शङ्कुलासिगदाभिश्च
पाशैःशङ्कुभिरेवच ॥ खट्वाङ्गैश्चत्रिशूलैश्चकपालैःशक्तिभिस्तथा ॥ १११ ॥ दात्रैःसृणिभिरीषाग्रैर्य्यष्टिभिश्चित्र
कण्टकैः ॥ प्रासैःपरशुभिर्ब्बाणैःकोदण्डैरतिभीषणा ॥ १२ ॥ जटाचन्द्रकलायुक्ताःसर्व्वएवमहाबलाः ॥ केचिद्भर्ग्ग
स्यरूपेणवाहनेनाथभूषणैः ॥ १३ ॥ तुल्याजटार्द्धशुभ्रांशुशुभ्रशीर्षामहाबलाः ॥ अर्द्धनारीश्वराः केचिद्यथारुद्रस्तथैव
ते ॥ १४ ॥ केचित्तुचारुरूपेणमोहनेनमनोभुवः ॥ तुल्येनवनितासङ्घैः समञ्जातारतोत्सुकाः ॥ १५ ॥ आकाशचारि
णः सर्व्वेसर्व्वेस्वच्छन्दगामिनः ॥ नीलोत्पलदलश्यामाः शुक्लाः केचनलोहिताः ॥ १६ ॥ रक्ताः पीतास्तथाचित्राहरिताः
कपिलाः परे ॥ अर्द्धपीताह्यर्द्धरक्तानीलार्द्धाधवलाः परे ॥ १७ ॥ सकृष्णपीताः शुक्लेनकृष्णेनार्द्धेनरञ्जिताः ॥ एकवर्णाद्वि
वर्णाश्चत्रिवर्णाश्चतथापरे ॥ १८ ॥ चतुः षट्पञ्चवर्णाश्चकेचिद्दशगुणाद्विजाः ॥ डिण्डिमान्पटहाञ्छङ्खान्भेर्य्यानकसका

ankurnagpal108@gmail.com

हलान् ॥ १९॥मड्डूकाञ्झर्झरांश्चैवझर्झरीश्चसमर्द्दलाः ॥ वीणास्तन्त्रीः पञ्चतन्त्रीःशकटान्दर्द्दराँस्तथा ॥ १२० ॥ गोमुखा
नानकान्कुण्डान्त्सतालकरतालिकान् ॥ वादयन्तोगणाः सर्व्वेहसन्तश्चमुहुर्म्मुहुः ॥ १२१ ॥ वराहाभिमुखाभूत्वातस्थु
स्तेहृष्टमानसाः ॥ तान्त्सर्व्वानाहशरभोभगवान्वृषभध्वजः ॥ २२ ॥ निघ्नतैतान्वराहस्यगणान्वैक्रूरकर्म्मभिः ॥ क्रूरदृष्ट्या
क्रूरयुद्धैः क्रूराभूत्वामहाबलाः॥२३॥ततस्तेवैगणाःसर्व्वेनानाकारावरायुधाः॥सार्द्धंव्वँराहस्यगणैर्य्युयुधुःक्रूरदर्शनाः॥२४॥
आकाशचारिणः सर्व्वेजलपूर्ण्णञ्जगत्त्रयम् ॥ तेपरित्यज्ययुयुधुर्व्वियत्यवोभयेगणाः ॥ २५ ॥ ततःक्षणाद्वराहस्यगणान्त्स
र्व्वान्महाबलान् ॥ हरस्यप्रमथाजघ्नुर्म्महावाताइवाम्बुदान् ॥ २६ ॥ हतेषुतेषुवीरेषुवाराहेषुगणेष्वथ ॥ दध्यौवराहः किमि
तिप्राक्पश्चाद्वृत्तमास्थितम् ॥ २७ ॥ अथचिन्तयतस्तस्यस्वान्तङ्गत्वाजनार्द्दनः ॥ तत्सर्व्वञ्ज्ञापयामासवराहवपुषोहित
म् ॥ २८ ॥ ततोदेहपरित्यागङ्कर्त्तुंसमयतस्तदा ॥ ततोदंष्ट्राग्रघातेननरसिंहम्महाबलः ॥ २९ ॥ शरभोभगवान्भर्ग्गोद्वि
धामध्येचकारह॥ नरसिंहेद्विधाभूतेनरभागेनतस्यच॥ ३० ॥ नरएवसमुत्पन्नोदिव्यरूपीमहानृषिः ॥ तस्यपञ्चास्यभागे
ननारायणइतिश्रुतः ॥ ३१ ॥ अभवत्सुमहातेजामुनिरूपीजनार्द्दनः ॥ नरोनारायणश्चोभौसृष्टिहेतूमहामती ॥ १३२ ॥
द्वयोः प्रभावोदुर्द्धर्षः शास्त्रेवेदेतपःसुच ॥ तौनाविविनिधायाथमत्स्यमूर्त्यैवितात्मनि ॥ ३३ ॥ आससादपुनर्देवोवाराहः

ankurnagpal108@gmail.com

शरभंहरिः॥वपुस्त्यागोमयावश्यङ्कर्त्तव्योजगतांहिते॥ ३४॥इतिपूर्व्वम्प्रतिज्ञातन्तदर्थोयंसमुद्यमः॥ क्रियतेहरिणासार्द्धंशम्भुनाब्रह्मणापिच॥ ३५॥इतिसञ्चिन्त्यसतदाशूकरःपरमेश्वरः॥जगादशरभन्देवम्महादेवम्महाबलम्॥ ३६॥जहिमान्त्वम्महादेवत्यक्ष्येकायमसंशयम् ॥हितायसर्व्वजगतान्देवानामपिसद्विषाम्॥ ३७॥ममदेहप्रतीकौघैर्य्यज्ञर्य्यूयम्प्रकल्प्यच ॥ पृथक्पृथङ्महाभागासशामित्रध्रुवादिकम् ॥ ३८ ॥ ततस्तेतान्त्रिभिःपुत्रैर्विधध्वञ्जगतांहिते ॥ कनकेनसुवृत्तेनघोरेणचजगन्मयीम्॥ ३९॥यज्ञाद्देवाःप्रजाश्चैवयज्ञादन्नान्नियोगिनः॥सर्व्वर्य्यज्ञात्सदाभाविसर्व्वर्य्यज्ञमयञ्जगत्॥ १४०॥यामिमम्पृथिवीगर्भमाधत्तमलिनीपुनः ॥ तमुत्पन्नंस्वयन्देवोचिरंसङ्गोपयिष्यति॥ १४१॥प्राप्तेकालेयदादेवोतदायुष्मान्सुभाषते ॥ वधस्तस्यातिभारार्तातदेवैनंहनिष्यथ ॥ ४२ ॥आशर्त्तापृथिवीमग्नायदाधःशतयोजनम्॥शृङ्गीवराहरूपेणप्रोद्धरिष्येतदाइमाम् ॥४३ ॥ कृतकृत्यन्तुतङ्कायन्त्याजयिष्यतितेसुतः ॥ योभावीदेवसेनानीरुद्रात्षाण्मातुराह्वयः ॥ ४४ ॥ एवंर्य्यज्ञवराहेतुभाषमाणेमहाबले ॥ निःसृत्यसुमहत्तेजोज्वालामालातिदीपितम् ॥ ४५॥ सूर्य्यकोटिप्रतीकाशव्वराहवपुषस्तदा ॥ हरेर्भगवतोदेहेविवेशमहदद्भुतम् ॥ ४६ ॥ तस्मिन्विष्णौप्रविष्टेतुवाराहेतेजसिद्विजाः ॥ सुवृत्तात्कनकाद्घोरात्तेजआदात्स्वयंहरिः॥४७॥ तेषामपिशरीरेभ्यस्तेजोभागःपृथक्पृथक् ॥ विनिःसृत्यविनिःसृत्यज्वालामालातिदीपितः ॥ ४८ ॥ प्रविवेशहरेःकायेयथाते

१ प्रतीकएकदेशः अंग्रप्रतीकोवयवइतिकोशात्तत्समूहैरित्यर्थः ।

ankurnagpal108@gmail.com

षाम्पितुस्तथा ॥ ततोहरिश्चब्रह्माचमहादेवश्चतद्वचः ॥ ४९ ॥ वराहस्यप्रतिश्रुत्यओमित्युक्त्वापुनःपुनः ॥ तेषाङ्कायपरित्या गेअकार्षुर्य्यत्नमुत्तमम् ॥१५०॥ ततस्तुण्डप्रहारेणशरभःकण्ठमध्यतः ॥ भित्त्वावपुर्व्वराहस्यपातयामासतज्जले ॥५१॥ तम्पातयित्वाप्रथमंसुवृत्तङ्कनकन्तथा ॥ घोरञ्चकण्ठदेशेषुभित्त्वाभित्त्वाजघानह ॥ ५२ ॥ त्यक्तप्राणास्तुस्तेसर्व्वेपेतुस्तोये महार्णवे ॥ जलेशब्दव्विंतन्वानाःकालानलसमव्विषः ॥५३॥पतितेषुवराहेषुब्रह्माविष्णुहरस्तथा ॥ सृष्ट्यर्थंश्चिन्तयामासुः पुनरेवसमागताः॥५४॥हरस्यतुगणाःसर्व्वेतदाभर्ग्गंसमागताः ॥ उपतस्थुर्म्महाभागाश्चतुर्भागेनभाजिताः॥५५॥षट्त्रिंशत्तुसहस्राणिप्रमथाद्विजसत्तमाः ॥ तत्रैकत्रसहस्राणिभागेषोडशसंस्थिताः॥५६॥नानारूपधरायेवैजटाचन्द्रार्द्धमण्डिताः॥ तेसर्वेसकलैश्वर्य्ययुक्ताध्यानपरायणाः॥५७॥योगिनोमदमात्सर्य्यदम्भाहङ्कारवर्जिताः॥क्षीणपापामहाभागाःशम्भोःप्रीतिकराःपराः॥५८॥नतेपरिग्रहंरागङ्काङ्क्षन्तिस्मकदाचन ॥ संसारविमुखाःसर्व्वेयतयोयोगतत्पराः ॥५९॥ ध्यानावस्थम्महादेवम्परिवार्य्यधृतव्रताः ॥ कृत्वापरिषदंरुच्यातिष्ठन्तिविगतक्लमाः॥१६०॥यदैवपरमञ्ज्योतिश्चिन्तयत्यम्बिकापतिः ॥ तदैवतेपारिषदाःसर्व्वेसव्वेंष्टयन्तितम् ॥६१॥ तेषोडशसमाख्याताःकोटयोयेयतव्रताः ॥ सिंहव्याघ्रादिसारूप्याअणिमादिसमायुताः ॥ ६२ ॥ अपरेकामिनःशम्भोःसुनर्म्मसचिवाःस्मृताः ॥ विचित्ररूपाभरणाजटाचन्द्रार्द्धमण्डिताः ॥ ६३ ॥ हरस्यतु

ankurnagpal108@gmail.com

ल्यारूपेणविशदावृषभध्वजाः ॥ उमासदृशरूपाभिःप्रमदाभिःसमागताः ॥ ६४ ॥ विचित्रमाल्याभरणादिव्यस्त्रग्गन्धभूषिताः ॥ उमासहायङ्क्रीडन्तमनुगच्छन्तिभूषिताः ॥ ६५ ॥ शृङ्गारवेषाभरणाअष्टौतेकोटयोगणाः ॥ अर्द्धनारीश्वराश्चान्येत्वर्द्धनारीश्वरंहरम् ॥ ६६ ॥ ध्यानस्थम्प्रविविशुस्तेतुल्यरूपाहरस्ययये ॥ उमासहायोहियदारमतेसमुखंहरः ॥ ६७ ॥ अर्द्धनारीशरीरास्तुद्वारपालाभवन्तिते ॥ आकाशमार्ग्गेगच्छन्तमनुगच्छन्तिनित्यशः ॥ ६८ ॥ ध्यानस्थम्परिचर्य्यन्तिसलिलादिभिरीश्वरम् ॥ नानाशस्त्रधराःशम्भोर्ग्गणास्तेप्रमथाःस्मृताः ॥ ६९ ॥ प्रमथन्तिचयुद्धेषुयुध्यमानान्महाबलान् ॥ तेवैमहाबलाःशूराःसङ्ख्ययानवकोटयः ॥ १७० ॥ अपरेगायनास्तालमृदङ्गपणवादिभिः ॥ नृत्यन्तिवाद्यङ्कुर्व्वन्तिगायन्तिमधुरस्वरम् ॥ ७१ ॥ नानारूपधरास्तेवैसङ्ख्ययाकोटयस्त्रयः ॥ सततञ्चानुगच्छन्तिविचरन्तम्महेश्वरम् ॥ ७२ ॥ सर्व्वेमायाविनःशूराःसर्व्वेशास्त्रार्थपारगाः ॥ सर्व्वेसर्व्वत्रसर्व्वज्ञाःसर्व्वेसर्व्वत्रगाःसदा ॥ ७३ ॥ मुहूर्त्तात्सर्व्वभुवनङ्गत्वायान्तिपुनर्भवम् ॥ अणिमाद्यष्टकैश्वर्य्ययुक्तास्तेवैमहाबलाः ॥ ७४ ॥ अपरेरुद्रनामानोजटाचन्द्रार्द्धमण्डिताः ॥ देवेन्द्रस्यनियोगेनवर्त्तन्तेत्रिदिवेसदा ७५ ॥ तेषांसङ्ख्याचैककोटिस्तेसर्व्वेबलवत्तराः ॥ कुर्व्वन्तिहिसदासेवांहरस्यसततङ्गणाः ॥ ७६ ॥ विस्मयन्तिचपापिष्ठान्धर्म्मिष्ठान्पालयन्तिच ॥ अनुगृह्णन्तिसततन्धृतपाशुपतव्रतान् ॥ ७७ ॥ विघ्नाँश्चसततङ्कुर्न्तियोगिनाम्प्रयतात्म

ankurnagpal108@gmail.com

नाम् ॥ षट्त्रिंशत्कोटयश्चैतेहरस्यसकलागणाः ॥ ७८ ॥ वराहगणनाशार्थंहितायजगतान्तथा ॥ शङ्करस्याथसेवार्थंसमुत्प न्नाइमेगणाः ॥७९॥ वराहस्यगणान्दृष्ट्वानरसिंहन्तथाहरिम् ॥ स्वयंशरभरूपःसन्ध्यायन्नादर्य्यँदाकरोत् ॥१८०॥ तच्छोक राद्यतोजातास्तत्तेषाम्बहुरूपता ॥ क्रूरदृष्ट्याक्रूरयुद्धैःक्रूरकृत्यैरिमान्गणान् ॥८१॥ वराहस्यघ्नतेत्येवर्थ्यंतःप्रोक्तङ्कपर्द्दिना॥ अतस्तेक्ररकर्म्माणःप्रजाताश्चभयङ्कराः ॥८२॥ नसदाक्रूरकर्म्माणितेकुर्व्वन्तिमहौजसः ॥ दृष्टिमात्रस्यतेक्रूराः क्रूरास्ते नतुकार्य्यतः ॥८३॥ फलञ्जलन्तथापुष्पम्पत्रम्मूलन्तथैवच ॥ निवेदितानिभुञ्जन्तिवनपर्व्वतसानुषु ॥८४॥ आहृत्यापिचभु ञ्जन्तिपत्रम्पुष्पादिकञ्चयत् ॥ भवेद्धर्गस्ययद्भोग्यन्तद्भोग्या स्तेमहौजसः ॥८५॥ आमिषाणिचनाश्नन्तिहित्वाचैत्रचतुर्द्दशी म्॥तत्रामिषंहरोभुङ्क्तेचतुर्द्दश्याम्मधौसदा ॥८६॥ ततः सर्व्वेगणास्तत्रभुञ्जन्तिपललान्यपि ॥ हतेवराहस्यगणेभर्गमासाद्य तेगणाः ॥८७॥ चतुर्भागाः स्वयम्भूत्वाभूतकर्म्मेतिवैजगुः ॥ भूतत्वमभवत्तेषाञ्चतुर्भागवतान्तदा ॥८८॥ वचनात्पद्मयो नेस्तुभूतग्रामास्ततोमताः ॥ योलोकविदितः पूर्व्वम्भूतग्रामश्चतुर्व्विधः ॥८९॥ यतस्तेभ्योधिकोयत्तद्भूतग्रामः सउच्यते ॥ इ तिवःकथितंसर्व्वम्भूताः शम्भुगणायथा ॥१९०॥यदाहारायदाकारायत्कृत्यास्तेमहौजसः ॥ यइदंशृणुयान्नित्यमाख्यानम्म हदद्भुतम्॥सदीर्घायुः सदोत्साहीयोगयुक्तश्चजायते॥९१॥इतिश्रीकालिकापुराणेएकत्रिंशोध्यायः ॥३१॥ ऋषयऊचुः ॥ ॥

ankurnagpal108@gmail.com

कथय्यँज्ञवराहस्यदेहोयज्ञत्वमाप्तवान् ॥ त्रेतात्वमगमन्पुत्रावराहस्यकथन्त्रयः ॥ १ ॥ आकालिकोयम्प्रलयः
कस्माद्भगवताकृतः ॥ जनक्षयोमहाघोरोवराहेणमहात्मना ॥ २ ॥ कथव्वांमत्स्यरूपेणवेदाम्नाताश्चशार्ङ्गिणा ॥
कथम्पुनरभूत्सृष्टिःकेनचोर्व्वीसमुद्धृता ॥ ३ ॥ ईश्वरःशारभङ्कायन्त्यक्तवान्वाकथङ्गुरो ॥ कीदृक्प्रवृत्तन्तद्देहन्तन्नोवदम
हामते ॥ ४ ॥ एतेषान्द्विजशार्दूलभवान्प्रत्यक्षदर्शिवान् ॥ तन्नोद्यश्रोष्यमाणानाङ्कथयस्वमहामते ॥ ५ ॥ ॥ मा
र्कण्डेयउवाच ॥ ॥ शृणुध्वन्द्विजशार्दूलायत्पृष्टोहमिहाद्भुतम् ॥ शृण्वन्नवहिताःसर्व्वेसर्व्ववेदफलप्रदम् ॥ ६ ॥ यज्ञे
षुदेवास्तुष्यन्तियज्ञेसर्व्वम्प्रतिष्ठितम् ॥ यज्ञेनद्ध्रियतेपृथ्वीयज्ञस्तारयतिप्रजाः ॥ ७ ॥ अन्नेनभूताजीवन्तिपर्ज्जन्या
दन्नसम्भवः ॥ पर्ज्जन्योजायतेयज्ञात्सर्व्वय्यँज्ञमयन्ततः ॥ ८ ॥ सयज्ञोभूद्वराहस्यकायाच्छम्भुविदारितात् ॥ यथा
हङ्कथयेतद्वःशृण्वन्त्ववहिताद्विजाः ॥ ९ ॥ विदारितेवराहस्यकायेभर्ग्गेणतत्क्षणात् ॥ ब्रह्मविष्णुशिवादेवाःसर्व्वैश्चप्र
मथैःसह ॥ १० ॥ निन्युर्ज्जलात्समुद्धृत्यतच्छरीरान्नभःप्रति ॥ तद्विभिदुःशरीरन्तेविष्णोश्चक्रेणखण्डशः ॥ ११ ॥ त
स्याङ्गसन्धयोयज्ञाजातास्तेवैपृथक्पृथक् ॥ यस्मादङ्गाच्चयेजातास्तच्छृण्वन्तुमहर्षयः ॥ १२ ॥ भ्रूनासासन्धितो
जातोज्योतिष्टोमोमहाध्वरः ॥ हनुश्रवणसन्ध्योस्तुवह्निष्टोमोव्यजायत ॥ १३ ॥ चक्षुर्भ्रुवोःसन्धिनातुव्रात्यष्टोमोव्य

ankurnagpal108@gmail.com

जायत ॥ जातःपौनर्भवष्टोमस्तस्यपोत्रौष्ठसन्धितः ॥ १४ ॥ वृद्धष्टोमबृहत्स्तोमौजिह्वामूलादजायताम् ॥ अतिरात्रंस वैराजमधोजिह्वान्तरादभूत् ॥ १५ ॥ अध्यापनम्ब्रह्मयज्ञःपितृयज्ञस्तुतर्प्पणम् ॥ होमोदैवोबलिर्भौतोनृयज्ञोतिथिपूजनम् ॥ १६ ॥ स्नानन्तर्प्पणपर्य्यन्तन्नित्ययज्ञाश्चसर्व्वशः ॥ कण्ठसन्धेःसमुत्पन्नाजिह्वातोविधयस्तथा ॥ १७ ॥ वाजिमेधमहामेधौनरमेधस्तथैवच ॥ प्राणिहिंसाकरायेन्येतेजाताःपादसन्धितः ॥ १८ ॥ राजसूयोर्थकारोचवाजपेयस्तथैवच ॥ पृष्ठसन्धौसमुत्पन्नाग्रहयज्ञास्तथैवच ॥ १९ ॥ प्रतिष्ठोत्सर्गयज्ञाश्चदानश्राद्धादयस्तथा ॥ हस्तसन्धितःसमुत्पन्नाःसावित्रीयज्ञएवच ॥ २० ॥ सर्व्वेसांस्कारिकायज्ञाप्रायश्चित्तकराश्चये ॥ तेमेढ्रसन्धितोजातायज्ञास्तस्यमहात्मनः ॥ २१ ॥ रक्षःसत्रंसर्प्पसत्रंसर्व्वञ्चैवाभिचारिकम् ॥ गोमेधोवृक्षयागश्चखुरेभ्योत्यभवन्निमे ॥ २२ ॥ मायेष्टिःपरमेष्टिश्चगीष्पतिर्भोगसम्भवः ॥ लाङ्गूलसन्धौसञ्जाताअग्नीषोमस्तथैवच ॥ २३ ॥ नैमित्तिकाश्चयेयज्ञाःसङ्क्रान्त्यादौप्रकीर्त्तिताः ॥ लाङ्गूलसन्धौतेजातास्तथाद्वादशवार्षिकम् ॥ २४ ॥ तीर्थप्रयोगमाशौचयज्ञःसङ्कर्षणस्तथा ॥ अर्कमाथर्व्वणश्चैवनाडीसन्धेःसमुद्गताः ॥ २५ ॥ ऋचोत्कर्षःक्षेत्रयज्ञःपञ्चमार्ग्गातियोजनः ॥ लिङ्गसंस्थानहेरम्बयज्ञाजाताश्चजानुनि ॥ २६ ॥ एवमष्टाधिकञ्जातंसहस्रान्द्विजसत्तमाः ॥ यज्ञानांसततल्लोकायैर्भाव्यन्तेधुनापिच ॥ २७ ॥ स्तुगस्य

ankurnagpal108@gmail.com

पोत्रात्सञ्जातानासिकायाःस्रुवाभवत् ॥ अन्येस्रुक्स्रुवभेदायेतेजाताःपोत्रनासयोः ॥२८॥ ग्रीवाभागेनतस्याभूत्प्राग्वंशोमुनिसत्तमाः ॥ इष्टापूर्तिर्यजुर्दर्भाजाताःश्रवणरन्ध्रतः॥२९॥ दंष्ट्राभ्योह्यभवन्यूपाःकुशारोमाणिचाभवन् ॥ उद्गाताचतथाध्वर्युर्होताशामित्रमेवच ॥३०॥ अग्रदक्षिणवामाङ्घ्रिपश्चात्पादेषुसङ्गताः ॥ पुरोडाशाःसचरवोजातामस्तिष्कसञ्चयात्॥ ३१ ॥ कर्णुर्नेत्रद्वयाज्जातायज्ञकेतुस्तथाखुरात्॥मध्यभागोभवद्वेदीमेढ्रात्कुण्डमजायत ॥ ३२ ॥ रेतोभागात्तथैवाज्यंस्वधामन्त्राःसमुद्गताः ॥यज्ञालयःपृष्ठभागाद्धृत्पद्मायज्ञएवच ॥३३ ॥ तदात्मायज्ञपुरुषोमुञ्जाःकक्षात्समुद्गताः ॥ एवंग्रावन्तियज्ञानाम्भाण्डानिचहवींषिच ॥३४॥ तानियज्ञवराहस्यशरीरादेवचाभवन् ॥ एवंयज्ञवराहस्यशरीरंयज्ञतामगात्॥ ३५॥ यज्ञरूपेणसकलमाप्यायितुमिदञ्जगत् ॥ एवविधाययज्ञन्तुब्रह्मविष्णुमहेश्वराः॥३६॥सुवृत्तङ्कनकङ्घोरमासेदुर्यज्ञतत्पराः ॥ततस्तेषांशरीराणिपिण्डीकृत्यपृथक्पृथक् ॥ ३७॥ त्रिदेवास्त्रिशरीराणिव्यधमन्मुखवायुभिः ॥ सुवृत्तस्यशरीरन्तुव्यधमन्मुखवायुना ॥३८॥ स्वयमेवजगत्स्त्रष्टादक्षिणाग्निस्ततोभवत् ॥ कनकस्यशरीरन्तुध्मापयामासकेशवः ॥३९॥ ततोभूद्गार्हपत्याग्निःपञ्चवैतानभोजनः ॥ घोरस्यतुवपुःशम्भुर्ध्मापयामासवैस्वयम् ॥ ततआहवनीयोग्निस्तक्षणात्समजायत ॥ ४० ॥ एतैस्त्रिभिर्जगद्व्याप्तन्त्रिमूलंसकलञ्जगत् ॥ एतद्यत्त्रयन्नित्यन्तिष्ठतिद्विजसत्तमाः ॥ ४१ ॥ समस्तादेवतास्तत्रवसन्त्यनुच

१ मस्तिष्कंमस्तकभवघृताकारस्नेहः ।

ankurnagpal108@gmail.com

रैःसह्नः॥एतद्ब्रह्मपदन्नित्यमेतद्देवत्रयात्मकम् ॥४२॥ एतत्त्रयीविधिस्थानमेतत्पुण्यकरम्परम् ॥ यस्मिञ्जनपदेचैतैर्हूयन्तेवह्नयस्त्रयः ॥४३॥ तस्मिञ्जनपदेनित्यश्चतुर्व्वर्ग्गोविवर्द्धते ॥ एतद्वःकथितंसर्व्वंयत्पृष्टोहन्द्विजोत्तमाः ॥४४॥ यथायज्ञवराहस्य देहोयज्ञत्वमाप्तवान् ॥ यथाचतस्यपुत्राणान्देहतोवह्नयोभवन् ॥४५॥ इतिश्रीकालिकापुराणेद्वात्रिंशोध्यायः ॥३२॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच॥आकालिकोयम्प्रलयोयतोभगवताकृतः॥तच्छृण्वन्तुमहाभागावाराहँल्लोकसङ्क्षयम् ॥१॥यथावामत्स्यरूपेणवेदास्त्राताश्चशार्ङ्गिणा ॥ तदहंसम्प्रवक्ष्यामिसर्व्वपापप्रणाशनम् ॥ २ ॥ पुरामहामुनिःसिद्धः कपिलोविष्णुरीश्वरः ॥ साक्षात्स्वयंहरिर्य्योसौसिद्धानामुत्तमोमुनिः ॥ ३ ॥ ध्यायतःसिद्धमित्येवंसर्व्वञ्जगदिदंस्वतः ॥ यतोजातोहरेःकायात्कपिलस्तेनसस्मृतः ॥४॥ सएकदापुराभूत्वामनोःस्वायम्भुवेन्तरे ॥ स्वायम्भुवम्मनुर्व्वाक्यम्मुनिवर्य्योब्रवीदिदम् ॥ ५ ॥ कपिलउवाच ॥ स्वायम्भुवमुनिश्रेष्ठब्रह्मरूपमहामते ॥ ममैवमीप्सितार्थन्त्वन्देहिप्रार्थयतोधुना ॥ ६॥ जगत्सर्व्वन्तवैवेदन्त्वयाचपरिपालितम् ॥ त्वयासर्व्वञ्जगत्सृष्टन्त्वमेवजगताम्पतिः ॥ ७ ॥ स्वर्ग्गेपृथिव्याम्पातालेदेवमानुषजन्तुषु ॥ त्वम्प्रभुर्व्वरदोगोप्तात्वमेवैकःसनातनः ॥ ८ ॥ त्वँव्वैधाताविधाताचत्वंहिसर्व्वेश्वरेश्वरः ॥ त्वयिप्रतिष्ठितंसर्व्वंसततम्भुवनत्रयम्॥९॥ तपस्यतोयत्रसमम्प्रतिभास्यन्तिसोनुगमम् ॥ कार्य्यंकारणतत्त्वौघसहितानिजगन्तिवै ॥१०॥ तन्मेदेहिरहःस्थानन्त्रिषुलोकेषु

ankurnagpal108@gmail.com

दुर्ल्लभम् ॥ पुण्यम्पापहरंरम्यञ्ज्ञानप्रभवमुत्तमम् ॥ ११ ॥ अहंहिसर्व्वभूतानाम्भूत्वाप्रत्यक्षदर्शिवान् ॥ उद्धरिष्येजगज्जातन्निर्म्मायज्ञानदीपिकाम्॥१२॥अज्ञानसागरेमग्नमधुनासकलञ्जगत्॥ ज्ञानप्लवम्प्रदायाहन्तारयिष्येजगत्त्रयम्॥१३॥ एतस्मिन्माम्भवान्सम्यगुपपन्नमिहेच्छति ॥ त्वन्नोनाथश्चपूज्यश्चपालकश्चजगत्प्रभो ॥ १४ ॥ इत्येवमुक्तःसमनुःकपिलेन महात्मना ॥ प्रत्युवाचमहात्मानङ्कपिलंसंशितव्रतम् ॥ १५ ॥ ॥मनुरुवाच॥ ॥ यदित्वयाखिलजगद्धितार्थञ्ज्ञानदीपिकाम् ॥ चिकीर्षुणायतःकार्य्यङ्किंस्थानार्थंनयातव ॥१६॥ हिरण्यगर्ब्भःसुमहत्तपस्तेपेपुराद्भुतम् ॥ समेययाचेतपसेस्थानङ्कस्मैनचद्विज ॥ १७ ॥ शम्भुःसम्भोगरहितोदेवमानेनवत्सरान् ॥ अयुतानितपस्तेपेसोपिस्थानन्नचैक्षत ॥ १८ ॥ देवेन्द्रोवीतिहोत्रश्चसमनोरक्षसाम्पतिः ॥ यादःपतिर्न्मातरिश्वाधनाध्यक्षस्तथैवच ॥ १९ ॥ एतेतेपुस्तपस्तीव्रन्दिक्पालत्वमभीप्सवः ॥ स्थानन्नमार्ग्गयामासुःकिञ्चनापिमहामुने॥२०॥देवागाराणितीर्थानिक्षेत्राणिसरितस्तथा ॥ बहूनिपुण्यभाञ्ज्यत्रतिष्ठन्तिकपिलक्षितौ ॥२१॥ तेषामेकतमन्त्वञ्चेदासाद्यकुरुषेतपः ॥ स्थानम्ब्रह्मँस्तपःसिद्धिर्न्नभविष्यतितत्रकिम् ॥२२॥ मत्तःस्थानार्थंनातावल्केवलन्तेविकत्थनम् ॥ अथवैवंकत्थनोधर्म्मोयुज्यतेनतपस्विनाम् ॥२३॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ एतच्छ्रुत्वावचस्तस्यमनोःस्वायम्भुवस्यतु ॥ चुकोपकपिलःसिद्धःप्रोवाचचतदामनुम् ॥ २४ ॥ ॥ कपिलउवाच ॥ ॥ त्व

ankurnagpal108@gmail.com

यिविश्रम्भमाधायतपसःसिद्धयेचिरात्॥स्थानम्मयाप्रार्थितन्तेतन्माङ्क्षिपसिहेतुभिः ॥२५॥ अनेनात्युग्रवचसातवैवाहन्नच क्षमे ॥ स्वयन्त्रिभुवनाध्यक्षइतितेगर्व्वईदृशः ॥ २६ ॥ अक्षाम्यन्तेवचोमेद्यप्रार्थनायाव्विँकत्थनम् ॥ यत्त्वँव्वदसितस्यत्व म्फलमेतदवाप्नुहि ॥ २७ ॥ इदन्त्रिभुवनंसर्व्वंसदेवासुरमानुषम् ॥ हतप्रहतविध्वस्तमचिरेणभविष्यति ॥ २८ ॥ येने यमुद्धृतापृथ्वीयेनवास्थापितापुनः ॥ योवास्याअन्नकर्त्तास्याद्योवास्याःपरिरक्षकः ॥ २९ ॥ तएवसर्व्वेहिंसन्तुसकलंसच राचरम् ॥ नचिराद्द्रक्ष्यसिमनोजलपूर्णञ्जगत्त्रयम् ॥ ३० ॥ हतप्रहतविध्वस्तन्तवगर्व्वविशातनम् ॥ एवमुक्त्वामुनीन्द्रोसौ कपिलस्तपसान्निधिः ॥ ३१ ॥अन्तर्द्धेजगामापितदाब्रह्मसदोमुनिः ॥ कपिलस्यवचःश्रुत्वाविषण्णवदनोमनुः ॥ ३२ ॥ भावीतिप्रतिपद्याशुमनुर्न्नोवाचकिञ्चन ॥ ततः स्वायम्भुवोधीमांस्तपसेधृतमानसः ॥ ३३ ॥ हितायसर्व्वंजगतान्दिदृक्षु र्ग्गरुडध्वजम् ॥ विशालाम्बदरीय्यँयातोगङ्गाद्वारान्तिकङ्कलु ॥ ३४ ॥ तत्रगत्वाजगद्धर्त्तामनुः स्वायम्भुवः स्वयम् ॥ ददर्श बदरीन्तत्रपुण्याम्पापप्रणाशिनीम् ॥ ३५ ॥ सदाफलवतीनित्यम्मृदुशाद्वलमञ्जरिम् ॥ सुच्छायाम्मसृणांशीर्ण्णशुष्कपत्र विवर्ज्जिताम् ॥ ३६ ॥ गङ्गातोयौघसंसिक्तशिखामूलान्तराखिलाम् ॥ उपास्यमानांसततन्नानामुनितपोधनैः ॥ ३७ ॥ तत्स्थानंसर्व्वतोभद्रन्नानामृगगणान्वितम् ॥ फुल्लारविन्दसलिलंरमणीयव्वृषप्रदम् ॥ ३८ ॥ प्रविश्यतपसेयत्नमकरोल्लो

१ बहुवचनमुद्धारकादिबहुत्वात् ।

ankurnagpal108@gmail.com

कभावनः ॥ सभूत्वानियताहारः परमेणसमाधिना ॥ ३९ ॥ आराधयामासहरिञ्जगत्कारणकारणम् ॥ सर्व्वेषाञ्जगता
न्नाथन्नीलमेघाञ्जनप्रभम् ॥ ४० ॥ शङ्खचक्रगदापद्मधरङ्कमललोचनम् ॥ पीताम्बरधरन्देवङ्गरुडोपरिसंस्थितम् ॥ ४१ ॥
जगन्मयल्लोँकनाथव्यँक्ताव्यक्तस्वरूपिणम् ॥ जगद्बीजंसहस्राक्षंसहस्रशिरसम्प्रभुम् ॥ ४२ ॥ सर्व्वंव्यापिनमाधारन्ना
रायणमजव्विँभुम् ॥ जपन्नेतत्परम्मन्त्रंसर्व्ववेदमयम्मनुः ॥ ४३ ॥ हिरण्यगर्भपुरुषप्रधानाव्यक्तरूपिणे ॥ ओंनमोव
सुदेवायशुद्धज्ञानस्वरूपिणे ॥ ४४ ॥ इतिजप्यम्प्रजपतोमनोः स्वायम्भुवस्यतु ॥ प्रससादजगन्नाथः केशवोनचिरादथ
॥ ४५ ॥ ततः क्षुद्रझषोभूत्वादूर्व्वादलसमप्रभः ॥ कर्प्पूरकलिकायुग्मतुल्यनेत्रयुगोज्ज्वलः ॥ ४६ ॥ तपस्यन्तम्म
हात्मानम्मनुंस्वायम्भुवम्मुनिम् ॥ आससादतदाक्षुद्रमत्स्यरूपीजनार्द्दनः ॥ ४७ ॥ उवाचचमहात्मानम्मनुंस्वायम्भुव
न्तथा ॥ सुसन्त्रस्तः सकारुण्ययुक्तम्भीतिसगद्गदम् ॥ ४८ ॥ तपोनिधेमहाभागभीतम्मान्त्रातुमर्हसि ॥ नित्यमुद्वेजितम्म
त्स्यैर्व्विशालैर्भक्षितुम्प्रति ॥ ४९ ॥ प्रत्यहम्माम्महाभागमीनाधावन्तिभक्षितुम् ॥ समन्ततोधिकारान्तुत्वन्नाथोगोपितुङ्क्ष
मः ॥ ५० ॥ अद्यप्रभूतैर्व्विपुलैर्द्दारितः पृथुरोमभिः ॥ विश्रान्तोहङ्क्षुद्रतरोनचशक्तः पलायने ॥ ५१ ॥ प्राणाकाङ्क्षीमहा
त्मानम्भवन्तंशरणम्मुनिम् ॥ प्राप्तोहञ्चेदनुक्रोशस्तेस्तिमाम्प्रतिपालय ॥ ५२ ॥ भयोद्भ्रान्तमनाश्चाहव्वृँक्षछायाञ्चचञ्चला

ankurnagpal108@gmail.com

म् ॥ दृष्ट्वाचलतरङ्गांश्चमत्स्यादिवबिभेम्यहम् ॥ ५३ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतितस्यवचःश्रुत्वामनुःस्वायम्भुवस्ततः ॥ कृपयापरयायुक्तःप्रोचेहंरक्षितातव ॥ ५४ ॥ ततःकरोदरेतोयमादायाधायतत्रतम् ॥ समक्षन्क्षुद्रमत्स्यस्यविहारंसमलोकयत् ॥ ५५ ॥ ततोदयालुःसमनुस्तम्मत्स्यञ्चारुरूपिणम् ॥ अलिञ्जरे[1]तोयपूर्णेन्यधाद्विपुलभोगिनि ॥ ५६ ॥ सतस्मिन्मणिके[2]मत्स्योवर्द्धमानोदिनेदिने ॥ सामान्यरोहितप्रायदेहोभून्नचिरादथ ॥ ५७ ॥ दशघटजलपूर्णम्प्रत्यहंसमहात्मामणिकं[3]कमतिकुर्व्वन्वर्द्धयामाससमत्स्यम् ॥ सचसुविशदनेत्रोमत्स्यबालोचिरेण मणिकसलिलमध्येलोमशःपीनदेहः ॥ ५८ ॥ इतिश्रीकालिकापुराणेत्रयस्त्रिंशोध्यायः ॥ ३३ ॥ छ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ तन्तथापीवरतनुन्दृष्ट्वामत्स्यम्मनुःस्वयम् ॥ गृहीत्वापाणिनाफुल्लनलिनांसरसीय्यँयौ ॥ १ ॥ तत्सरस्तत्रविपुलम्पुण्येनारायणाश्रमे ॥ एकयोजनविस्तीर्ण्णंसार्द्धयोजनमायतम् ॥ २ ॥ नानामीनगणोपेतंशीतामलजलोत्करम् ॥ तदासाद्यसरोमत्स्यव्विँनिधायमनुस्तदा ॥ ३ ॥ पालयामाससुतवत्कृपयापरयायुतः ॥ सोचिरेणैवकालेनपीनोवैसारिणोभवत् ॥ ४ ॥ नममौतत्रसरसिबृहत्वाद्द्विजसत्तमाः ॥ सएकदामहामत्स्यःपूर्व्वापरतटद्वये ॥ ५ ॥ शिरःपुच्छेनिधायाशुतुङ्गदेहःसमुच्छ्रितः ॥ स्वायम्भुवम्महात्मानञ्चुक्रोशत्राहिमामिति ॥ ६ ॥ तन्तथासमनुर्ज्ञात्वाक्रोशन्तंस्थूलपुच्छकम् ॥ आससादतदामत्स्यञ्चग्राह

१ अलिञ्जरः मृदादिघटितजलपात्रविशेषः । २ अलिञ्जरे । ३ प्रशंसायांकन् ।

ankurnagpal108@gmail.com

चकरेणतम् ॥ ७ ॥ नशक्ष्याम्यहमुद्धर्त्तुम्पृथुरोमाणमद्भुतम् ॥ इतिसञ्चिन्तयन्नेवप्रोद्दधारकरेणनम् ॥ ८ ॥ भगवान
पिविश्वात्मामत्स्यरूपीजनार्द्दनः ॥ स्वायम्भुवकरम्प्राप्यलघिमानमुपाश्रयत् ॥ ९ ॥ ततःकराभ्यामुद्धृत्यस्कन्धेकृत्वा
णुजम्मनुः ॥ निनायसागरन्तत्रतोयेचनिदधेततः ॥ १० ॥ यथेच्छमत्रवर्द्धस्वनकोपित्वाव्वँधिष्यति ॥ अचिरेणैवसम्पू
र्ण्णदेहंत्वंसमवाप्नुहि ॥ ११ ॥ इत्युक्त्वासमहाभागःसर्व्वप्राणभृताव्वँरः ॥ लघुत्वञ्चिन्तयँस्तस्यविस्मयम्परमङ्गतः ॥ १२ ॥
मत्स्योपिनचिरादेवपूर्ण्णकायस्तदामहान् ॥ सर्व्वतःपूरयामासदेहाभोगेनसागरम् ॥ १३ ॥ तम्पूर्ण्णकायमालोक्यठय
तीत्याम्भःसमुच्छ्रितम् ॥ शिलाभिर्न्निचितस्फीतम्मानसाचलसन्निभम् ॥ १४॥ रुन्धन्तंसागरंसर्व्वदेहाभोगाचलीकृतम् ॥
स्वायम्भुवोमनुर्द्धीमान्मेनेमत्स्यन्नतन्तदा ॥ १५॥ ततःपप्रच्छतंसाम्नामत्स्यंस्वायम्भुवोमनुः॥विचिन्त्यलघिमानञ्चपश्य
न्मूर्त्तिन्तदाद्भुताम् ॥ १६ ॥ मनुरुवाच ॥ नत्वाम्मत्स्यमहम्मन्येकस्त्वम्मेवदसत्तम ॥ महत्त्वल्लँघिमानन्तेचिन्तयन्त्सु
महत्तर ॥ १७ ॥ त्वम्ब्रह्माथ्यथवाविष्णुःशम्भुर्व्वामीनरूपधृक् ॥ नचेद्गुह्यम्महाभागतन्मेवदमहामते ॥ १८ ॥
मत्स्यउवाच ॥ आराध्योहन्त्वयानित्यध्योहँरिःससनातनः ॥ तवेष्टकामसिद्ध्यर्थम्प्रादुर्ब्भूतःसमाहितः ॥ १९ ॥ यत्त्व
मिच्छसिभूतेशमत्तस्त्वम्मोनमूर्तितः ॥ तत्करिष्येऽद्यताम्मूर्त्तिमिमाव्विँद्धिमनोमम॥२०॥ ॥मार्क्कण्डेयउवाच॥ ॥इति

१ आभोगः परिपूर्णता। देहपूर्णतयेत्यर्थः।

ankurnagpal108@gmail.com

तस्यवचःश्रुत्वाविष्णोरमिततेजसः ॥ ज्ञात्वाप्रत्यक्षतोविष्णुम्मनुस्तुष्टावकेशवम् ॥ २१ ॥ ॥ मनुरुवाच ॥ ॥ नमस्तेजगदव्यक्तपरापरपतेहरे ॥ पावकादित्यशीतांशुनेत्रत्रयधराव्यय ॥ २२ ॥ जगत्कारणसर्व्वज्ञजगद्धामहरेपर ॥ परापरात्मरूपात्मन्पारिणाम्पारकारण ॥ २३ ॥ आत्मानमात्मनाधृत्वाधरारूपधरोहरे ॥ बिभर्षिसकलाँल्लोकानाधारात्मँस्त्रिविक्रम ॥ २४ ॥ सर्व्ववेदमयश्रेष्ठधामधारणकारण ॥ सुरौघपरमेशाननारायणसुरेश्वर ॥ २५ ॥ अयोनिस्त्वञ्जगद्योनिरपादस्त्वंसदागतिः ॥ त्वन्तेजस्पर्शहीनश्चसर्व्वेशस्त्वमनीश्वरः ॥ २६ ॥ त्वमनादिः समस्तादिस्त्वन्नित्यानन्तरोन्तरः ॥ यद्धैममण्डञ्जगताम्बीजम्ब्रह्माण्डसञ्ज्ञितम् ॥ २७ ॥ तद्बीजम्भवतस्तेजस्त्वयोक्तंसलिलेषुच ॥ सर्व्वाधारोनिराधारोनिर्हेतुःसर्व्वकारणम् ॥ २८ ॥ नमोनमस्तेविश्वेशलोकानाम्प्रभवप्रभो ॥ सृष्टिस्थित्यन्तहेतुस्त्वव्विँधिविष्णुहरात्मधृक् ॥ २९ ॥ यस्यतेदशधामूर्तिरूर्म्मिषट्कादिवर्ज्जिता ॥ ज्योतिःपतिस्त्वमम्भोधिस्तस्मैतुभ्यन्नमोनमः ॥ ३० ॥ कस्तेभावव्वँक्तुमीशः परेशस्थूलात्स्थूलोयोणुरूपार्थवर्ग्गात् ॥ तस्मैनित्यम्मेनमोस्त्वद्ययोभूदादित्यवर्ण्णन्तमसः परस्तात् ॥ ३१ ॥ सहस्रशीर्षापुरुषःसहस्रपात्सहस्रचक्षुः पृथिवींसमन्ततः ॥ दशाङ्गुलय्योँहिसमेत्यतिष्ठत्समेप्रसीदत्विहविष्णुरुग्रः ॥ ३२ ॥ नमस्तेमीनमूर्तेहेनमस्तेभगवन्हरे ॥ नमस्तेजगदानन्दनमस्तेभक्तवत्सल ॥ ३३ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ स्वयाम्भुवेन

ankurnagpal108@gmail.com

मनुनासंस्तुतोमत्स्यरूपधृक् ॥ वासुदेवस्तदाप्राहमेघगम्भीरनिःस्वनः ॥ ३४ ॥ ॥ भगवानुवाच ॥ ॥ तुष्टोस्मि तपसातेद्यभक्त्याचापिस्तुतोमुहुः ॥ सपर्य्ययाचदानेनवरव्वँरयसुव्रत ॥ ३५ ॥ इष्टार्थंसम्प्रदास्यामितुभ्यन्नात्रविचारणा ॥ वरयस्वेप्सितान्कामाल्लँोकानाव्वाँहितश्चयत् ॥ ३६ ॥ ॥ मनुरुवाच ॥ ॥ यदिदेयोवरोमेद्यलोकानाँयोहितोभवेत् ॥ तन्मेदेहिवरव्विँष्णोतव्वँक्ष्यामिशृणुष्वमे ॥ ३७ ॥ शशापकपिलः पूर्व्वम्मदर्थेभुवनत्रयम् ॥ हतप्रहतविध्वस्तंसकलन्तेभवेदिति ॥ ३८ ॥ येनेयमुद्धृतापृथ्वीयेनेयम्प्रतिपालिता ॥ संहरिष्यतियस्त्वेनान्तेधुनाप्लावयन्त्विमाम् ॥ ३९ ॥ ततोहन्दीनहृदयस्त्वामेवशरणङ्गतः ॥ नयथेदन्त्रिभुवनम्भविष्यतिजलप्लुतम् ॥ ४० ॥ हतप्रहतविध्वस्तन्तथात्वन्देहिमेवरम् ॥ भगवानुवाच ॥ नमत्तःकपिलोभिन्नस्तथानकपिलादहम् ॥ ४१ ॥ यदुक्तन्तेनमुनिनामयोक्तव्विँद्धितन्मनो ॥ तस्माद्यदुदितन्तेनतत्सत्यन्नान्यथाभवेत् ॥ ४२ ॥ करिष्येतत्रसाहाय्यंस्वायम्भुवनिबोधतत् ॥ हतंप्रहतविध्वस्तेतोयमग्रेजगत्त्रये ॥ ४३ ॥ नचिरादेवतत्तोयंशोषयिष्यामिवैमनो ॥ यावज्जलप्लवस्तावद्यथाकार्य्यन्त्वयामनो ॥ ४४ ॥ तन्मेनिगदतःपथ्यंशृणुष्वावहितोधुना ॥ सर्व्वयज्ञियकाष्ठौघैरेकानौकाविधीयताम् ॥ ४५ ॥ तामहन्द्रढयिष्यामियथानोभिद्यतेजलैः ॥ दशयोजनविस्तीर्णान्त्रिंशद्योजनमायताम् ॥ ४६ ॥ धारणींसर्व्वबीजानाम्भुवनत्रयवर्द्धि

ankurnagpal108@gmail.com

नीम् ॥ सर्व्वयज्ञियवृक्षाणाम्भूरिबल्वलतन्तुभिः ॥ ४७ ॥ नवयोजनदीर्घान्तुव्यामत्रयसुविस्तृताम् ॥ कुरुष्वत्वम्मनो
तूर्णम्बृहतीमीरिकाव्वँटीम् ॥ ४८ ॥ जगद्धात्रीजगन्मायालोकमाताजगन्मयी ॥ द्रढयिष्यतितांरज्जुन्नत्रुट्यतियथात
था ॥ ४९ ॥ सर्व्वाणिबीजान्यादायसवेदान्त्सप्तवैऋषीन् ॥ तस्यान्नाविनिषण्णस्त्वव्वँर्त्तमानेजलप्लवे ॥ ५० ॥ दक्षेण
सहसङ्गम्यस्मरिष्यसिमनोमम ॥ स्मृतोहन्तूर्णमायास्येभवतोनिकटम्प्रति ॥ ५१ ॥ श्यामलेनाथशृङ्गेणत्वम्माञ्ज्ञास्य
सिवैतदा ॥यावत्प्रहतविध्वस्तहतंस्याद्भुवनत्रयम्॥५२॥तावत्पृष्ठेनतान्नावव्वोँढाहन्नात्रसंशयः॥जलप्लुतेतुसम्पूर्णेशृङ्गेमम
चतान्तरिम् ॥ ५३ ॥ त्वन्तदावटीरिकयासन्धानिष्यसिवैदृढम् ॥ बद्धायान्नाविमेशृङ्गेदेवमानेनवत्सरान् ॥ ५४ ॥ सहस्र
म्प्रेरयिष्यामितान्नावंशोषयञ्जलम् ॥ ततःशुष्केषुतोयेषुप्रोत्तुङ्गेशिखरेगिरेः ॥ ५५ ॥ हिमाचलस्यबद्धाहन्तस्मिन्नावमहम्म
नो ॥ ताव्वँगोपयितानित्याय्याँवद्भूःशोषयेज्जलम् ॥ ५६ ॥ चिन्तितोहन्त्वयाप्राप्स्येयदाहिनिकटन्तव ॥ शृङ्गेणश्यामलेनैव
त्वम्माञ्ज्ञास्यासिपुष्करे ॥ ५७ ॥ पुनःसृष्टिन्ततःकृत्वामत्प्रसादान्महामते ॥ त्रैलोक्यदुर्लभामृद्धिमवाप्स्यसिसनातनीम्
॥ ५८ ॥ अहमाराधितोयेनजप्येनभवतामनो ॥ सर्व्वसिद्धिर्भवेत्तस्ययस्तोषयतितेनमाम्॥५९॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच॥
इतिदत्वावरन्तस्मैमत्स्यस्तेननमस्कृतः ॥ अन्तर्द्दधेजगन्नाथोलोकानुग्रहकारकः ॥ ६० ॥ स्वायम्भुवोपिभगवानन्तर्द्धान

२ व्यामोबाह्वोःसकरयोरित्यमरः ॥ १ वटी रज्जुः ।

ankurnagpal108@gmail.com

ङ्गतेहरौ ॥ यथोक्तंहरिणापूर्व्वन्नावंरज्जुन्तथाकरोत् ॥ ६१ ॥ सर्व्वैर्यज्ञियवृक्षौघाञ्छित्वास्वायम्भुवस्तदा ॥ उद्धृत्यका रयामासवास्यादिभिरसौतरिम् ॥ ६२ ॥ तेषाव्वँल्कलमुद्धृतसूत्रसङ्घैर्व्वटीरिकाम् ॥ पूर्व्वोक्तेनप्रमाणेनकारयामासवै मनुः ॥६३॥ततःकालेनमहतावृत्तय्युँद्धम्महाद्भुतम् ॥ विष्णोर्य्यज्ञवराहस्यशरभस्यहरस्यच ॥ ६४ ॥ ततोजलप्लवेजा तेविध्वस्तेभुवनत्रये ॥ तयारज्ज्वातरिम्बद्ध्वाबीजान्यादायसर्व्वशः ॥ ६५ ॥ वेदानृषीस्तँदासप्तदशञ्चादायवैमनुः ॥ तस्यान्नाविसमाधायतोयमग्नेचराचरे ॥ ६६ ॥ स्वायम्भुवस्तदामत्स्यंहरिंसस्मारनौगतः ॥ ततोजलानामुपरिसशृङ्गइवप्र व्वतः ॥ ६७ ॥ उदितश्चैकशृङ्गेणविष्णुर्म्मत्स्यस्वरूपधृक् ॥ आगतस्तत्रनचिराद्यत्रास्तेतरिणामनुः ॥ ६८ ॥ तस्मिारु त्वविपुलेतोयराशौभयङ्करे ॥ यावच्चलाचलन्तोयन्तावत्पृष्ठेतरिन्न्यधात् ॥ ६९ ॥ जलेप्रकृतिमापन्नेशृङ्गेबद्ध्वावटीरिकाम् ॥ तान्नावन्नोदयामाससहस्रन्दैववत्सरान् ॥ ७० ॥ स्वयन्नावमवष्टभ्यदधारपरमेश्वरः ॥ योगनिद्राजगद्धात्रीसमासीदद्वटी रिकाम् ॥ ७१ ॥ ततः शनैः शनैस्तोयेशोषङ्गच्छतिवैचिरात् ॥ पश्चिमंहिमवच्छृङ्गंसुमग्नन्तोयमध्यतः ॥ ७२ ॥ द्वेसह स्त्रेयोजनानामुच्छ्रितस्यहिमप्रभोः ॥ पञ्चाशत्तुसहस्राणिशृङ्गन्तत्तस्यचोच्छ्रितम् ॥ ७३ ॥ तस्मिञ्छृङ्गेततोनावम्बद्ध्वाम त्स्यात्मधृग्घरिः ॥ जगामशोषणायाशुजलानाञ्जगताम्पतिः ॥ ७४ ॥ एवंहिमत्स्यरूपेणवेदास्त्राताश्चशार्ङ्गिणा ॥ क

१ आर्षोनाभावः ।

ankurnagpal108@gmail.com

पिलस्यतुशापेनकृतआकालिकोलयः ॥ ७५ ॥ आकालिकोयम्प्रलयोयतोभगवताकृतः ॥ इतिवः कथितंसर्व्वंय्यँथावद्द्विजसत्तमाः ॥ ७६ ॥ इतिश्रीकालिकापुराणेचतुस्त्रिंशोध्यायः ॥ ३४ ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ ७॥ यथापुनरभूत्सृष्टिरकालप्रलयेगते ॥ येनचैवोद्धृतापृथ्वीतच्छृण्वन्तुद्विजोत्तमाः ॥ १ ॥ व्यतीतेप्रलयेविष्णुः कूर्म्मरूपीमहाबलः ॥ पृष्ठेनिधायपृथिवीमुद्धृत्याथसपर्व्वताम् ॥ २ ॥ समाञ्चकारसकलाम्पूर्व्ववत्परमेश्वरः ॥ शरभस्यवराहस्यतत्पुत्राणाम्पदक्रमैः ॥ ३ ॥ यत्रभूमिर्व्विशीर्णाभूत्तांसमाक्रमठोकरोत् ॥ कृत्वासमन्ततोभूमिम्पूर्व्ववत्परमेश्वरः ॥ ४ ॥ अनन्तन्धारयामासपृथिवीतलसंश्रितम् ॥ ततोब्रह्माचविष्णुश्चहरश्चपरमेश्वरः ॥ ५ ॥ नावोदरस्थान्त्सप्तमुनीन्मनुंस्वायम्भुवन्तदा ॥ नरनारायणौचौभौदक्षश्चोचुः समागताः ॥ ६ ॥ शृण्वन्तुमुनयः सर्व्वेनरनारायणौतथा ॥ दक्षस्वायम्भुवमनोवयम्ब्रूमोधुनाचयत् ॥ ७ ॥ सृष्टिर्न्नष्टावराहस्यशरभस्यचसङ्गरात् ॥ अतोस्माकंय्ययथाकार्य्यासृष्टिराकर्ण्णयन्तुतत् ॥ ८ ॥ नरनारायणावेतौसृष्ट्यर्थंसमुपस्थितौ ॥ संस्थापनायदेवानाम्परमन्तप्यतान्तपः ॥ ९ ॥ आप्याय्यतपसाचोभौजनलोकगतान्त्सुरान् ॥ आनयन्त्वपराञ्छश्वत्सँसृजन्तुगणान्बहून् ॥ १० ॥ नक्षत्राणिग्रहाँश्चैवतेषांस्थानानिवैमुने ॥ एतयोस्तपसायान्तुस्थिरताम्पूर्व्ववन्मनो ॥ ११ ॥ सूर्य्यस्यरथसंस्थानन्तथाचन्द्ररथस्थितिम् ॥ करोत्वयम्महाभागः स्वयमेवजना

१ नावउदरस्थामित्यत्रयत्वयलोपयोः सतोरार्षत्वात्सन्धिः ।

ankurnagpal108@gmail.com

र्द्दनः ॥ १२ ॥ पृथिव्यांसर्व्वबीजानिस्वायम्भुवमनोत्वया ॥ उप्यन्तांसर्व्वतःसस्यपूर्णाभवतुमेदिनी ॥ १३ ॥ प्ररोहयौषधीर्व्वृक्षाल्लँतावल्लीश्चसर्व्वतः ॥ स्वायम्भुवमहान्त्येतत्प्राप्तान्यृतुफलानिच ॥ १४ ॥ दक्षःसप्तमुनीन्द्रै स्तुयज्ञेनयजतांहरिम्॥ वराहपुत्रदेहोत्थमग्नित्रयमिदय्यँजन् ॥ १५ ॥ असौयज्ञोवराहस्यदेहाज्जातस्तुसृष्टये ॥ अ नेनैवतुयज्ञेनदक्षःसृष्टिन्तनोत्विमाम् ॥ १६ ॥ नरनारायणाभ्यान्तुमुनिभिःसप्तभिस्तथा ॥ दक्षेणभवताचापियज्ञे नैभिस्तथाग्निभिः ॥ १७ ॥ सम्पूर्य्यतामियंसृष्टिःस्वर्ग्गेभुविरसातले ॥ वयञ्चसृष्टिमाप्याय्ययथासम्पद्यतेत्वियम् ॥ ॥ १८ ॥ यतिष्यामस्तथानित्यय्यूँयङ्कुरुतसर्ज्जनम् ॥ ततःसम्पद्यतांसृष्टिर्य्यथापूर्व्वन्तथैवच ॥ १९ ॥ प्रथमन्त्व न्तुबीजानिप्ररोहयमनोधुना ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥इत्यादिश्यमहाभागाविधिविष्णुवृषध्वजाः ॥ २० ॥ यथास्था नंस्थापयितुम्पर्व्वतान्प्रययुस्ततः ॥ मेरुमन्दरकैलासहिमवत्प्रभृतिष्वथ ॥ २१ ॥ पुराणिसर्व्वदेवानान्तेवैचक्रुःपृथक्पृ थक् ॥ परित्यज्यततोनावमवधृत्यवसुन्धराम् ॥ २२ ॥ स्वायम्भुवःक्षितौबीजान्यवपत्सर्व्वसम्पदे ॥ ततोवृक्षलताव ल्लीगुल्मानिचवनानिच ॥ २३ ॥ बालसस्यानिधान्यानितथैवौषधयःसमाः ॥ बीजकाण्डप्ररोहाश्चप्रतानाजलजा निच ॥ २४ ॥ प्रफुल्लानिविकोशानिफलकन्ददलानिच ॥ बभूवुःशाद्वलान्येवसर्व्वेषाम्प्राणवृद्धये ॥ २५ ॥ पृथि

ankurnagpal108@gmail.com

वीसस्यसम्पन्नावृक्षास्तेशाद्वलाःशुभाः ॥ दृष्टाःपूर्व्वंय्यथातस्मान्मनुनाचित्तहर्षिणा ॥ २६ ॥ ततोनरोमहायोगीतपस्ते पेमहत्तमम् ॥ नारायणश्चदेवानाम्भावनायमहामतिः ॥ २७॥ नारायणोनरश्चोभौपरमावृषिसत्तमौ ॥ तपसाराध्यपरम न्तेजोमयमनामयम् ॥२८॥आनिन्यातेजलगतान्देवान्देवर्षिसत्तमान् ॥ येमृताअमराःपूर्व्वङ्गणशस्तान्पृथक्पृथक् ॥ २९॥ तपोबलेनमहतासज्जयामासतुर्म्मुनी ॥ सूर्य्याचन्द्रमसौदेवौदिक्पालाँश्चतथादश ॥ ३० ॥ जनार्द्दनःस्वयञ्चक्रेपाताल तलवासिनः ॥ सूर्य्याचन्द्रमसोश्चक्रेरथसंस्थानमच्युतः ॥ ३१ ॥ पूर्व्ववद्योजयामासदिवारात्रस्थितौचतौ ॥ ओषधी षुचजातासुयज्ञवृक्षेषुसत्तमाः ॥ ३२ ॥ सस्यबीजेषुजातेषुदेवेषुचपृथक्पृथक् ॥ दक्षःकर्त्तुंसमारेभेज्योतिष्टोमम्महाध्व रम् ॥ ३३ ॥ कश्यपोत्रिर्व्वसिष्ठश्चविश्वामित्रोथगौतमः ॥ जमदग्निर्भरद्वाजएतेसप्तर्षयोमलाः ॥ ३४ ॥ एतैःसप्त मुनीन्द्रैस्तुदक्षोब्रह्मसुतःस्वयम् ॥ महायज्ञन्ततश्चक्रेयावद्द्वादशवत्सरान् ॥ ३५॥ हूयमानेषुतत्रैवत्रिष्वग्निषुपुनःपुनः ॥ इज्यमानेवराहेतुयज्ञरूपेतदाद्विजैः ॥ ३६ ॥ चतुर्व्विधाःप्रजाजातायज्ञादेवद्विजोत्तमाः ॥ ततोदक्षस्यसञ्जाताःपुत्र्यःपुण्या स्त्रयोदश ॥ ३७॥ सुरूपगुणसम्पन्नाःसृष्ट्यर्थममितप्रजाः ॥ ताःपुत्रीःप्रददौदक्षःकश्यपायमहात्मने ॥ ३८ ॥ ताभ्यो जाताश्चबहवस्तैर्व्याप्तंसकलञ्जगत् ॥ ससर्व्वासाम्प्रजानान्तुकश्यपोजनकोह्यभूत् ॥ ३९ ॥ निश्चितन्द्विजशार्दूलाःकश्य

ankurnagpal108@gmail.com

पात्सकलञ्जगत् ॥ तासान्नामानितज्जाताःप्रजाःसर्व्वाःपृथक्पृथक् ॥४०॥ शृण्वन्तुमुनयःसर्व्वेसम्यक्कथयतोमम ॥ अदिति र्द्दितिर्द्दनुःकालादनायुःसिंहिकामुनिः ॥४१॥ क्रोधाप्रधावरिष्ठाचविनताकपिलातथा ॥ कद्रूस्त्रयोदशसुताएतादक्षस्यकीर्त्तिताः ॥ ४२ ॥ सञ्जातोदक्षिणाङ्गुष्ठान्मनसाध्यायतोविधेः ॥ तेनदेवमनुष्येषुदक्षइत्येवकथ्यते ॥४३॥ ब्रह्मणोमानसाःपुत्रादशपूर्व्वम्प्रकीर्त्तिताः ॥ तेषांषट्सृष्टिकर्त्तारोव्यतीतेस्मिञ्जनक्षये ॥४४॥ मरीचिरत्र्यङ्गिरसौपुलस्त्यःपुलहःक्रतुः ॥ मरीचेस्तनयोजातःकाश्यपोलोकभावनः ॥ ४५ ॥ अस्यैवदक्षकन्याभ्यःप्रजाजज्ञेथभूरिशः ॥ अस्यजायाप्रजातानान्नामतोविनिबोधत ॥ ४६ ॥ धातामित्रोर्य्यमाशक्रोवरुणःसोमएवच ॥ भगोविवस्वान्पूषाचसवितात्वष्टाविष्णवः ॥ ४७ ॥ अदितेर्द्वादशसुताआदित्यास्तेप्रकीर्त्तिताःएषाङ्कनीयान्गुणवान्त्सदायस्तपतिप्रजाः ॥ ४८॥ सर्व्ववंशकरोमुख्योगद्यतेवोदिवाकरः ॥ एकएवदितेःपुत्रोहिरण्यकशिपुर्ब्बली ॥ ४९ ॥ चत्वारस्तस्यतनयाहृष्टामदबलान्विताः ॥ प्रल्हादोह्यथसंह्लादोबाष्कलःशिबिरेवच ॥ ५० ॥ प्रल्हादस्यत्रयःपुत्रास्तेषामाद्योविरोचनः ॥ कुम्भोनिकुम्भोबलवाँस्त्रयःप्राल्हादयःस्मृताः ॥ ५१ ॥ विरोचनसुतोजातोदानशौण्डोबलिर्म्महान् ॥ बलेश्चपुत्रोविदितोबाणोनाममहाबली ॥ ५२ ॥ शम्भोरनुचरःश्रीमान्महाकालाह्वयश्चसः ॥ बाणस्यचशतम्पुत्राःकुसुम्भमकरादयः ॥ ५३ ॥ चत्वारिंशद्दनोःपुत्राविप्रचित्तिपुरःसराः ॥ शम्बँरोनमुचिश्चैवपु

ankurnagpal108@gmail.com

लोमाचतथैवच ॥ ५४ ॥ असिलोमातथाकेशीदुर्जयोऽयःशिरास्तथा ॥ अश्वशीर्षोह्ययःशङ्कुर्विंयन्मूर्द्धामहाबलः ॥५५॥ वेगवान्केतुमाँश्चैवअयःस्वर्भानुरेवच ॥अश्वोह्यश्वपतिःकुण्डोवृषपर्वाजकस्तथा ॥ ५६ ॥ अश्वग्रीवश्चसूक्ष्मश्चतुरुण्डुम्मर्मा ण्डलस्तथा ॥ ईषुबाहुश्चैकचक्रोविरूपाक्षोहराहरौ॥५७॥नियन्त्रश्चनिकुम्भश्चकपसुश्चपटस्तथा ॥ सरभःशूलभश्चैवसूर्य्य चन्द्रमसौतथा ॥ ५८ ॥ अन्यावेतौदनोःपुत्रौसूर्य्यचन्द्रमसौतथा ॥ दिवाकरनिशानाथौतावन्यौदेवपुङ्गवौ ॥ ५९ ॥ एषाम्पुत्रैश्चपौत्रैश्चतत्पुत्रैश्चैवभूरिभिः ॥ जगद्व्याप्तमिदंसर्व्वम्बलवीर्य्यसमन्वितैः॥६०॥दनायुषोभवन्पुत्राश्चत्वारोबलवत्त राः॥वीरभद्रोविक्षरश्चवत्सोवृत्तस्तथैवच॥६१॥एषाञ्चतुर्णाम्बहवःपुत्राजाताद्विजोत्तमाः॥ रूपसत्त्वबलोपेताएकैकस्यशतं शतम्॥६२॥ कालायास्तनयाजाताःकालेयाइतिविश्रुताः॥विख्यातास्तेमहावीर्य्याश्चत्वारोदानवाधिपाः॥६३॥विनाशनश्च क्रोधश्चक्रोधहन्तातथैवच॥क्रोधशत्रुस्तथाचैतेकालापुत्राःप्रकीर्त्तिताः॥६४॥सिंहिकायाःसुतोजातोराहुश्चंद्रार्कमर्दनः॥ सुच न्द्रश्चन्द्रहन्ताचतथाचन्द्रविमर्द्दनः॥६५॥क्रोधायास्तनयाजाताः क्रूरकर्म्मकरास्तथा ॥ सिंहिकाचैवक्रोधाचद्वेसुतेक्रूरिकेसदा ॥६६॥ताभ्याञ्चप्रभवोवंशोह्यतःक्रूरतरःस्मृतः॥ एकएवमुनेःपुत्रोजातःशुक्रःकविर्म्महान्॥६७॥ दैत्यदानवकालेयप्रभृतीनां सदागुरुः ॥ चत्वारस्तस्यतनयाजाताअसुरयाजकाः ॥ ६८ ॥ त्वष्टावरस्तथात्रिश्चसौकलश्चेतिवाग्मिनः ॥ तेजसासूर्य्य

ankurnagpal108@gmail.com

सदृशाब्रह्मलोकप्रभावना: ॥ ६९ ॥ असुराणांसदैत्यानाङ्कालेयानान्तथैवच ॥ क्रोधात्मजानाञ्चतथासिंहिकातनयस्यच ॥७०॥ सूतिप्रसूतिभि:सर्व्वञ्जगद्व्याप्तञ्चराचरम् ॥ तेषान्तुयान्यपत्यानिवर्द्धितानिक्रमाद्द्विजा: ॥७१॥तेषाम्बहुत्वात्सङ्ख्यातु ञ्चिरेणापिनशक्यते ॥तार्क्ष्यश्चारिष्टनेमिश्चअनूरुर्गरुडस्तथा॥७२॥आरुणिर्व्वारुणिश्चैवविनतातनया:स्मृता: ॥ शेषोवा सुकिराजश्चतक्षक:कुलिकस्तथा ॥७३॥ कूर्म्मश्चसुमनाश्चेतिकाद्रवेया:प्रकीर्तिता: ॥भीमसेनोग्रसेनश्चसुपर्णोगरुडस्तथा ॥ ७४॥गोपतिर्धृतराष्ट्रश्चसूर्य्यवर्च्चाश्चवीर्य्यवान् ॥ अर्कपृष्ठ:प्रयुक्तश्चविश्रुत:सुश्रुतस्तथा ॥७५॥ भीमश्चित्ररथश्चैवविख्या त:सर्व्वविद्वशी ॥ शालिशीर्षश्चपर्ज्जन्य:कलिर्न्नारदएवच ॥ ७६॥ इत्येतेदेवगन्धर्व्वामुनिपुत्रा:प्रकीर्तिता: ॥ अनवद्यांसानुरा गांसवराम्मार्ग्गणाम्प्रियाम्॥७७॥असूयांसुभगाम्भासीमितिकन्याअसूयत ॥प्राधासर्व्वगुणोत्थानात्कश्यपात्तुतपोधनात् ॥७८॥विश्वावसु: सुचन्द्रश्चसुपर्ण:सिद्धएव ॥ बर्हि:पूर्णश्चपूर्णाङ्गोब्रह्मचारीरतिप्रिय: ॥ ७९ ॥ भानुश्चदशमश्चैतेप्राधा पुत्रा:प्रकीर्तिता: ॥इत्येतेदेवगन्धर्व्वा:सन्ततम्पुण्यलक्षणा: ॥ ८० ॥ प्राधासूतमहाभागादेवीदेवर्षिसत्तमात् ॥ अलम्बूषा मिश्रकेशीगामिनीचमनोरमा॥८१॥ विद्युत्पर्णानघारम्भाप्यरुणारक्षितातुला॥सुबाहु:सुरताचैवसुरजासुप्रियातथा ॥८२ ॥ वपुस्तिलोत्तमाचेतिमुख्याअप्सरस:स्मृता: ॥ अतिबाहुस्तुम्बुरुश्चहाहाहूहूस्तथैवच ॥ ८३ ॥ गन्धर्व्वाणामिमेमुख्यादेवतु

ankurnagpal108@gmail.com

ल्याः प्रकीर्तिताः ॥ अमृतम्ब्राह्मणागावोमुनयोप्सरसस्तथा ॥ ८४ ॥ कपिलातनयाःप्रोक्तामहाभागामहोत्सवाः ॥ इति दक्षसुतानाय्याँकश्यपात्तनयास्मृताः ॥ ८५ ॥ तैरिदँसकलंव्याप्तञ्जगत्स्थावरजङ्गमम् ॥ एवय्यँज्ञवराहस्ययज्ञरूपस्यपातनात्॥८६॥त्रिभ्योग्निभ्योमनोस्तस्मात्स्वायम्भुवमहात्मनः ॥ मुनिभ्यश्चैवसप्तभ्यःकश्यपादिभ्यएवच ॥८७॥ नरनारायणाभ्यान्तुव्यतीतेऽकालिकेलये ॥ पुनः प्रजाः पुरासृष्टाहरिणानेकरूपिणा ॥ ८८ ॥ एवम्पूनरभूत्सृष्टिः सृष्टिस्थित्यन्तकारिणः ॥ हरेस्तस्यप्रसादेननरनारायणात्मनः ॥ ८९ ॥ इतिश्रीकालिकापुराणेपञ्चत्रिंशोध्यायः ॥ ३५ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ छ ॥ ईश्वरः शरभङ्गायय्यँथातत्याजयत्नतः ॥ तन्मेनिगदतोभूयः शृणुध्वन्द्विजसत्तमाः ॥ १ ॥ हतेयज्ञवराहेतुब्रह्मालोकपितामहः ॥ उवाचशरभङ्गंत्वासामयुक्तञ्जगद्धितम् ॥ २ ॥ देहाभोगेनभवतः पूरितम्भूरियोजनम् ॥ उपसंहरतस्मात्त्वङ्कायल्लोंकभयङ्करम् ॥ ३ ॥ तवयुद्धेनसकलम्प्रनष्टम्भुवनत्रयम् ॥ आकाशगन्तुत्वान्दृष्ट्वाबिभेत्यद्यजनार्दनः ॥ ४ ॥ तस्मात्त्वमूर्द्ध्वलोकानांहितायत्यजवैतनुम् ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ ततस्तस्यवचःश्रुत्वासुरज्येष्ठस्यशङ्करः ॥ ५ ॥ तत्याजशारभङ्कायन्तोयोपय्यैंवतत्क्षणात् ॥ त्यक्तस्यतस्यदेहस्यशङ्करेणमहात्मना ॥ ६ ॥ अष्टौपादाअष्टमूर्त्तैस्तेषुचाष्टसुभेजिरे ॥ आद्यन्तुदक्षिणम्पादमाकाशमगमद्भुतम् ॥ ७ ॥ तद्वामम्मिहिरम्भेजेपश्चाद्दक्षिणज

व्विंधौ ॥ वामन्तुज्वलनम्भेजेपृष्ठाग्रम्पद्मतङ्क्षितिम् ॥ ८ ॥ पृष्ठाग्रवामंसलिलन्तत्पश्चाद्दक्षिणन्तथा ॥ वायौवामपदम्भेजेहो
तारंसर्व्वतोमुखम् ॥ ९ ॥ एवन्तस्याष्टमूर्त्तेस्तुअष्टमूर्त्तिषुतत्क्षणात् ॥ अष्टौपादास्तथाभेजुःस्वंस्वन्तेजोययुःपदम् ॥ १० ॥
मध्यन्तुशारभङ्कायंशङ्करस्यमहात्मनः ॥ कपालीभैरवोभूतश्चण्डरूपोदुरासदः ॥ ११ ॥ मस्तिष्कमेदसायुक्तम्मांसञ्जुह
तियेशुचौ ॥ ब्रह्मकपालपात्रस्थंसुराभिर्द्देवपूजनम् ॥ १२ ॥ बलिर्म्मनुष्यमांसेनपानन्तुरुधिरंसदा ॥ सुरयापारणय्यँ
ज्ञेकपालोद्भटधारणम् ॥ १३ ॥ व्याघ्रचर्म्मपरीधानंसमलन्त्रिवलीवृतम् ॥ एवङ्कुर्व्वन्तिसततङ्कपालव्रतधारिणः ॥ १४ ॥
कपालीभैरवस्तेषान्देवः पूज्यस्तुनित्यशः ॥ [१]श्मशानभैरवोयोसौयोमहाभैरवाह्वयः ॥ १५ ॥ बालसूर्य्यसमोद्योतः सदा
ष्टादशबाहुभिः ॥ विभ्राजमानोरक्ताक्षः सर्व्वदानायिकाव्रजैः ॥ १६ ॥ कालीप्रचण्डाप्रमुखैः क्रीडमानस्तुनित्यशः ॥
सद्योदग्धनृमांसाशीगलल्लालगलद्भुजः ॥ १७ ॥ लोहिताहारविघसःप्रेताशनगतःसदा ॥ स्थूलवक्रोथलम्बोष्ठोह्व
स्वस्थूलपदालयः ॥ १८ ॥ विनोदीवादनोलोकेसाट्टहासस्तुभैरवः ॥ एवंसचमहादेवोमहाभैरवरूपधृक् ॥ १९ ॥
मध्यशारभकायेनकायन्दध्रेमहाभुजः ॥ सजगामततोदेवोहरस्यप्रमथान्प्रति ॥ २० ॥ गणैःसार्द्धन्तथाकाशेविक्रीडति
सभैरवः ॥ समहाभैरवोदेवःपूज्यमानोजगज्जनैः ॥ आद्यापिकुरुतेनित्यमिष्टकामस्यसाधनम् ॥ २१ ॥ चैत्रेशुक्लचतुर्दश्या

१ यः श्मशानभैरवः पञ्चमहाभैरवाह्वयःसोप्यसावेनकपालीभैरवएवेत्यर्थः ।

ankurnagpal108@gmail.com

म्मद्वासवप्रयःफलैः ॥ मांसैर्म्मत्स्यैःसरुधिरैःसकृद्योभैरवय्यँजेत् ॥ २२॥ ससर्व्वकामान्संसाध्यभोगान्भुक्त्वायथेष्टतः ॥ प्रयातिशम्भुभवनमारुह्यवृषभव्वँरम्॥ २३ ॥ एवद्वःकथितंसर्व्वय्यँत्पृष्टोहन्द्विजोत्तमैः ॥ भवद्भिर्य्यंन्नवोन्यद्वारोचतेपृच्छमान्तुतत्॥ २४॥ इतिकालिकापुराणेषट्त्रिंशोध्यायः॥३६॥ छ ॥ ऋषयऊचुः ॥ कथव्वँराहपुत्रोसौनरकोनामवीर्य्यवान् ॥ सञ्जातोसुरसत्तःसदेवदेवीसुतोपिसन् ॥ १ ॥ चिरजीवीकथंसोभूत्किमर्थमुदरेचिरम् ॥ पृथिव्यान्यवसञ्जातःकुत्रवासमहाबलः ॥ २ ॥ सोसुराणांकथंराजापुरन्तस्यकिमाह्वयम्॥ मलिनीरतिसञ्जातःसक्षितौपोत्रिणस्तथा ॥ ३ ॥ श्रूयतेमुनिशार्द्दूलकथम्भूतस्तथाविधः ॥ एतत्सर्व्वमशेषेणपृच्छतान्त्वव्वँदस्वनः ॥ ४॥ त्वन्नोगुरुश्चशास्ताचसर्व्वप्रत्यक्षदर्शिवान्॥ कथल्लँब्धवरोभूतोब्रह्मणाप्रभविष्णुना ॥ ५॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ शृण्वन्तुमुनयःसर्व्वेयत्पृष्टोहन्द्विजोत्तमाः ॥ यथासनरकोजातोधरागर्भ्भोमहासुरः ॥ ६ ॥ रजस्वलायागोत्रायागर्भ्भेवीर्य्येणपोत्रिणः ॥ यतोजातस्ततोभूतोदेवपुत्रोपिसोसुरः ॥ ७ ॥ गर्भ्भसंस्थम्महावीरञ्ज्ञात्वाब्रह्मादयःसुराः ॥ वराहपुत्रन्दुर्द्धर्षम्महाबलपराक्रमम् ॥ ८ ॥ गर्भ्भएवतदादेवाःशक्त्यादध्रुश्चिरन्दृढम्॥ यथाकालेपिसम्प्राप्तेनोगर्भ्भाज्जायतेसच॥ ९ ॥ ततस्त्यक्तशरीरस्तुवराहस्तनयैसह ॥ अतीवशोकसन्तप्ताजगद्धात्र्यभवत्क्षितिः ॥ १० ॥ शोकाकुलासाव्यलपच्चिरकालम्मुहुर्म्मुहुः ॥

ankurnagpal108@gmail.com

प्रकृतिस्थाक्षितिर्ब्भूतामाधवेनप्रबोधिता॥ ११ ॥ततःकालेपिसम्प्राप्तेदेवशक्त्यायदाधृतः॥ नगर्ब्भःप्रसवर्यांतितदाभूत्पीडिताक्षितिः॥ १२ ॥ कठोरगर्ब्भासादेवीगर्ब्भभारन्नचाशकत्॥ यदावोढुन्तदादेवम्माधवंशरणाङ्गता ॥ १३ ॥ शरण्यंशरणङ्गत्वामाधवञ्जगताम्पतिम्॥ प्रणम्यशिरसादेवीवाक्यमेतदुवाचह ॥ १४ ॥ पृथिव्युवाच॥ नमस्तेजगदव्यक्तरूपकारणकारण ॥ प्रधानपुरुषातीतस्थित्युत्पत्तिलयात्मक ॥ १५॥ जगन्नियोजनपरस्वाहाभोगधरोत्तम ॥ जगदानन्दनन्दात्मनूभगवञ्जगदीश्वर ॥ १६ ॥ नियोजकोनियोज्यश्चविभ्राजन्विष्णुरव्यय ॥ नमस्तुभ्यञ्जगद्धातस्त्रिलोकालयविश्वकृत्॥१७॥ यःपालयतिनित्यानिस्थापयत्येवतत्पर॥ तन्त्वान्नियमरूपेणनमामिजगदीश्वर ॥ १८ ॥ त्वम्माधवःप्रवेकश्चकामःकामालयोलयः॥प्रसूतिच्युतिहेत्वर्थंत्राणकारणमीश्वर॥१९॥ नयस्यतेक्लेदायस्युरापोनोष्मातथोष्मणे॥ नशीतायभवेच्छीतन्तस्मैतुभ्यन्नमोनमः ॥ २० ॥ नसमुद्रःप्लवकरोनशोषायदहात्मकः ॥ नमृत्यवेयस्ययमस्तस्मैतुभ्यन्नमोनमः॥ २१ ॥ यन्निद्धार्य्ययौगिभिःशान्तदेहैरुन्मार्ग्गाणार्य्यात्यरिध्येयकृत्यम् ॥ नित्यर्य्यंत्तद्रूपमार्ग्गावसक्तंसत्वन्त्राहित्राणमिच्छन्धरित्रीम्॥ २२ ॥

॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतिश्रुतोहृषीकेशोजगद्धात्र्यातदाहरिः ॥ प्रादुर्ब्भूतस्तदाप्राहधरित्रीन्दीनमानसाम् ॥ ॥२३॥ ॥ श्रीभगवानुवाच॥ ॥ कथन्दीनमनादेविधरित्रिपरिदेवसे ॥ तववाक्किङ्कृतांपीडावेत्तुमिच्छामितामहम्॥

ankurnagpal108@gmail.com

॥ २४ ॥ मुखन्तेपरिशुष्कन्तुशरीरङ्क्रान्तिवर्जितम् ॥ आकुलन्नयनद्वन्द्वम्भ्रूविभ्रमविवर्जितम् ॥ २५ ॥ ईदृशन्त्वरूपन्तुदृष्टपूर्व्वङ्कदापिन ॥ रूपस्यतुविपर्य्यासेदुःखबीजञ्चआपय ॥ २६ ॥ एतच्छ्रुत्वावचस्तस्यमाधवस्यजगत्पतेः ॥ विनयावनतादेवीपृथ्वीप्राहसगद्गदम् ॥ २७ ॥ ॥ पृथिव्युवाच ॥ ॥ नगर्भभारंसव्वोढुम्माधवाहङ्क्षमाधुना ॥ भृशन्नित्यव्विषीदामितस्मात्त्वन्त्रातुमर्हसि ॥ २८ ॥ त्वयावराहरूपेणमलिनीकामितापुरा ॥ तेनकामेनकुक्षौमेयोगर्भोयन्त्वयाहितः ॥ २९ ॥ कालेप्राप्तेपिगर्भोयन्नप्रच्यवतिमाधव ॥ कठोरेगर्भातेनाहम्पीडितास्मिदिनेदिने ॥ ३० ॥ यदिनत्राहिमान्देवगर्भदुःखाज्जगत्पते ॥ नचिरादेवयास्यामिमृत्योर्व्वशमसंशयम् ॥ ३१ ॥ कथापिनेदृशोगर्भःपूर्व्वम्माधववैधृतः ॥ योऽचलाश्चालयतिमांसरसीमिवकुञ्जरः ॥ ३२ ॥ एतच्छ्रुत्वावचस्तस्याःपथिव्याःपृथिवीधरः ॥ आल्हादयन्प्रत्युवाचहरिस्तत्क्षाल्लँतामिव ॥ ३३ ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ नधरेतेमहद्दुःखश्चिरस्थायिभविष्यति ॥ शृणुयेनप्रकारेणचानुभूतमिदन्त्वया ॥ ३४ ॥ मलिन्यासहसङ्गेनयोगर्भःसन्धृतस्त्वया ॥ सोभूदसुरसत्त्वस्तुघृष्टेःपुत्रोपिदारुणः ॥ ३५ ॥ ज्ञात्वातस्यचवृत्तान्तङ्गर्भस्यद्रुहिणादयः ॥ दैवीभिःशक्तिभिर्ब्बद्धस्तवकुक्षौतुतत्पुरः ॥ ३६ ॥ सर्गादौयदिजायेतभवत्यास्तादृशःसुतः ॥ भ्रंशयेत्सकलाँल्लोकाँस्त्रीनिमान्ससुरासुरान् ॥ ३७ ॥ अतस्तस्यबलव्वीर्य्यञ्ज्ञात्वाब्रह्मादयःसुराः

१ घृष्टिःशूकरी ।

ankurnagpal108@gmail.com

प्राक्सृष्टिकालेतेगर्भन्तथाधूर्ज्जगताङ्कृते ॥ ३८ ॥ अष्टाविंशतिमेप्राप्तेआदिसर्ग्गाच्चतुर्य्युगे ॥ त्रेतायुगस्यमध्येतुसुतन्त्व
ञ्जनयिष्यसि ॥ ३९ ॥ यावत्सत्ययुगय्यातित्रेतार्द्धञ्चवरानने ॥ तावद्वहमहागर्भन्दत्तः कालोमयातव ॥ ४० ॥ न
यावज्जायतेधात्रिगर्भस्तेत्यतिदारुणः ॥ ४१ ॥ तावद्गर्भवतीदुःखन्नत्वम्प्राप्स्यसिभामिनि ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥
इत्युक्त्वाभगवान्विष्णुःपृथिवीङ्गर्भिणीन्तदा ॥ ४२ ॥ नाभौपरुपशंदयितांशङ्खाग्रेणातिपीडिताम् ॥ सास्पृष्टाविष्णुना
पृथ्वीशरीरल्लँघुचासदत् ॥ ४३ ॥ गर्भेपिलघिमानंसाप्रापातीवसुखप्रदम् ॥ अगर्भायादृशीनारीतादृशीसाप्यजायत
॥ ४४ ॥ धृतगर्भापिमुदितासाबभूवजगत्प्रसूः ॥ ततःपुनरिदव्वाँक्यमुक्त्वासभगवान्क्षितिम् ॥ ४५ ॥ पुनःप्रसादया
माससामभिर्ब्बहुभिश्श्रुताम् ॥ जगद्धात्रिमहासत्वेत्वन्धृतिर्द्धारणात्मिका ॥ ४६ ॥ सर्व्वेषान्धारणाद्देवित्वन्धात्रीतिप्रगी
यसे ॥ क्षमायस्माज्जगद्धर्त्तुंशक्ताक्षान्तियुतात्रयत् ॥ ४७ ॥ सर्व्वंव्वँसुत्वयिन्यस्तय्यँस्माद्वसुमतीततः ॥ तद्दुःखन्त्यजपु
त्रस्तेयदासञ्जायतेतदा ॥ ४८ ॥ मांस्मरिष्यसिदेवित्वम्पुत्रन्तेपालयाम्यहम् ॥ इदंरहस्यङ्कुत्रापिनप्रकाश्यन्त्वयाध
रे ॥ ४९ ॥ यन्मयाकथितन्देविरहस्यम्परमम्परम् ॥ गर्भस्तवमहाभागेत्रेतायामध्यभागतः ॥ ५० ॥ उत्पत्स्यतेहतेवी
रेरावणेरामसञ्ज्ञिना ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाभगवान्विष्णुस्तत्रैवान्तरधीयत ॥ ५१ ॥ आज्ञाप्यपृथिवीन्देवीङ्गर्भ

ankurnagpal108@gmail.com

भारप्रपीडिताम् ॥ धरापिकुशलाक्षामालघुकायाबलैर्य्युता ॥ अगर्भैवैययौदेवीमुदापरमयायुता ॥ ५२ ॥ इतिश्रीकालिका पुराणेसप्तत्रिंशोध्यायः ॥ ३७॥ ॥ छ ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ अथकालेबहुतिथेव्यतीतेद्विजसत्तमाः ॥ विदेहवि षयेराजाजनकोनामवीर्य्यवान् ॥ १ ॥ सर्व्वराजगुणैर्य्युक्तोराजनीतिविवर्द्धितः ॥ सत्यवाक्शीलवान्दक्षोब्रह्मण्यःप्रयतःशु चिः ॥ २ ॥ देवद्विजगुरूणाञ्चपूजासुनिरतःसदा ॥ बभूवसर्व्वलोकानाम्पितेवपरिपालकः ॥ ३ ॥ तस्यराज्ञःसुतोना भूत्प्राप्तेकालेपिवैयदा ॥ तदासविमनाभूत्वाचिन्ताध्यानपरोभवत् ॥ ४ ॥ एकदासोथशुश्रावनारदस्यमुखान्नृपः ॥ अपु त्रोनृपतिर्व्वृद्धोनाम्नादशरथोमहान् ॥ ५ ॥ पुत्राल्लोभेमहासत्वानध्वरेणमहामतिः ॥ अयोध्यायान्नगर्य्यान्तुऋष्यशृङ्ग पुरोगमैः ॥ ६ ॥ मुनिभिर्व्विहितैर्य्यज्ञैर्ल्लब्धवान्सनृपःसुतान् ॥ रामञ्चभरतञ्चैवशत्रुघ्नल्लँक्ष्मणन्तथा ॥ ७ ॥ महास त्वान्महावीरान्देवगर्भोपमाञ्छुभान् ॥ तच्छ्रुत्वाजनकोराजाप्रविश्यान्तःपुरंस्वकम् ॥ ८ ॥ भार्य्याभिर्म्मन्त्रयामासयज्ञा र्थम्पुत्रजन्मने ॥ मन्त्रयित्वातदाराजामहिषीप्रमुखैःस्वयम् ॥ ९ ॥ चतसृभिस्तुभार्य्याभिर्य्यज्ञार्थन्दीक्षितोभवत् ॥ ततःपुरो धसंराजागौतमम्मुनिसत्तमम् ॥ १० ॥ तत्पुत्रञ्चशतानन्दम्पुरोधायाकरोन्मखम् ॥ द्वौपुत्रौतस्यसञ्जातौयज्ञभूमौमनो हरौ ॥ ११ ॥ एकाचदुहितासाध्वीभूम्यन्तरगताशुभा ॥ नारदस्योपदेशेनयज्ञभूमिन्ततोनृपः ॥ १२ ॥ हलेनदारयामासय

ankurnagpal108@gmail.com

ज्ञवाटावधिस्वयम् ॥ तद्भूमिजातसीतायांशुभाङ्कन्यांसमुत्थिताम् ॥ १३ ॥ लेभेराजामुदायुक्तः सर्व्वलक्षणसय्युँताम् ॥
तस्यान्तुजातमात्रायाम्पृथिव्यन्तर्हितास्वयम् ॥ १४ ॥ जगादवचनञ्चेदङ्गौतमन्नारदन्नृपम् ॥ ॥ पृथिव्युवाच ॥ ॥ एषासु
तामयादत्तातवराजन्मनोहरा ॥ १५ ॥ एनाङ्गृहाणसुभगाङ्कुलद्वयशुभावहाम् ॥ अनयामेमहाभारस्तत्त्वतोहेतुभूतया ॥
॥ १६ ॥ क्षयय्याँस्यतिभारार्त्तिम्मोचयिष्यामिदारुणाम् ॥ रावणाद्यामहावीराः कुम्भकर्णादयोपरे ॥ १७ ॥ नाशय्यँास्य
न्तिदुर्द्धर्षाः कृतेस्याराक्षसाः परे ॥ त्वञ्चमोदन्दुराधर्षंदुहितृकृतिजन्नृप ॥ १८ ॥ अवाप्स्यसिसुराणाञ्चपितृणामृणशोधन
म् ॥ किन्त्वेकःसमयःकार्य्यस्त्वयाममनरोत्तम ॥ १९ ॥ तमहन्तेप्रवक्ष्यामिपुरोनारदगौतमे ॥ निहतेरावणेवीरेभारार्तिरहि
तासुखम् ॥ २० ॥ सुपुत्रञ्जनयिष्यामियज्ञभूमावहन्तव ॥ तम्पुत्रवत्पालयिताभवान्नृपतिसत्तम ॥ २१ ॥ यावद्यतीत
बाल्यःसन्भवितातनयोमम ॥ व्यतीतबाल्यन्तमहम्पालयिष्येस्वयन्नृप ॥ २२ ॥ तस्यस्यान्मानुषोभावोयथात्वन्तत्करिष्य
सि ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतिपृथिव्यावचनंश्रुत्वाराजातदामुदा ॥ २३ ॥ प्रणम्यपृथिवीम्प्राहसान्नासजन
काह्वयः ॥ राजोवाच ॥ यत्त्वम्ब्रूषेजगद्धात्रिकरिष्येतद्वचस्तव ॥ २४ ॥ ममापीष्टम्प्रयच्छस्वप्रसीदपरमेश्वरि ॥ देविप्रत्यक्ष
तोरूपन्द्रष्टुमिच्छाम्यहन्तव ॥ २५ ॥ शक्तिस्त्वँल्लोकजननीत्वान्नमामिप्रसीदमे ॥ इतितस्यसीवचःश्रुत्वाजनकस्यतदाक्षितिः

ankurnagpal108@gmail.com

॥ २६ ॥ मुनीनांसन्निधौरूपन्दर्शयामासभूभृते ॥ नीलोत्पलदलश्यामामक्षमालाब्जधारिणीम् ॥ २७ ॥ बाहुयुग्मेनशुभ्रेणमृणालायतशोभिना ॥ सुन्दरीँल्लोकधात्रीन्तान्दृष्ट्वाशश्वन्नृपोनमत् ॥ २८ ॥ ततःसापृथिवीदेवीसीताज्ञा तान्नृपात्मजाम् ॥ करेणशश्वत्संस्पृश्यवचनञ्चेदमब्रवीत् ॥ २९ ॥ इयन्तेमानुषम्भावमवाप्स्यतिजगत्प्रसूः ॥ तवपुत्रीनृपश्रेष्ठसमयम्प्रतिपालय ॥ ३० ॥ ॥मार्कण्डेयउवाच॥ ॥इत्युक्त्वापृथिवीदेवीराजानञ्जनकाह्वयम् ॥ सम्भाष्यनारदादींस्तांस्तत्रैवान्तरधीयत ॥ ३१ ॥ जनकोपिसुतांल्लब्ध्वासर्व्वलक्षणशालिनीम् ॥ सुतद्वयन्तथाप्राप्यमुदितःस्वगृहय्ययौ ॥ ३२ ॥ ततःकालेतुसम्प्राप्तेरावणेराक्षसेहेत ॥ मानुषेणस्वरूपेणविष्णुनाप्रभविष्णुना ॥ ३३ ॥ गत्वाविदेहराजस्ययज्ञभूमिन्तदाक्षितिः ॥ सुषुवेतनयँव्वीरँय्यत्रसीतापुराभवत् ॥ ३४ ॥ जातेपुत्रेतदादेवीजगद्धात्रीजगत्प्रभुम् ॥ सस्मारसमयेविष्णुँस्मरन्तीसमयम्पुरा ॥ ३५ ॥ स्मृतमात्रस्तदादेवःसमयम्प्रतिपालयत् ॥ क्षितेर्य्यत्रसुतोजातस्तत्रप्रादुर्ब्बभूवह ॥ ३६ ॥ प्रादुर्भूतन्तदादेवीप्रणम्यपरमेश्वरम् ॥ संस्तूयसन्नतंशश्वदिदमाहजगत्प्रभुम् ॥ ३७ ॥ पृथिव्युवाच ॥ एषतेतनयोजातःसुकुमारोमहाप्रभः ॥ संस्मरन्तसमयम्पूर्व्वन्त्वमेनम्प्रतिपालय ॥ ३८ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अयन्तेतनयोदेविमहाबलपराक्रमः ॥ भविता मानुषम्भावन्तन्वानःसुचिरम्बुधः ॥ ३९ ॥ यावन्मानुषभावन्तेतनयोभावयिष्यति ॥ तावत्कल्याणभाग्भूत्वाचिरंरा

ankurnagpal108@gmail.com

ज्यङ्करिष्यति ॥४०॥ त्यक्तमानुषभावस्तुयदाचायव्विँचेष्टते ॥ तदातुनास्यसुचिरंञ्जीवितंसंभविष्यति ॥४१॥ सम्प्राप्तेषोड शेवर्षेराज्यमासादयिष्यति ॥ धनरत्नगजैश्वर्य्ययुक्तोयंरथसञ्चयैः ॥ ४२ ॥ आसाद्यमहतीन्नित्यांश्रियम्भोक्ष्यतिवीर्य्यवा न् ॥ यस्मिन्यस्मिंय्युगेभावोयोयोभवतिवैनृणाम् ॥ ४३ ॥ तन्तम्भावन्तथैवायङ्करिष्यतितथाकुरु ॥ एतस्यनिभृतंरा ज्यय्यँत्प्राग्ज्योतिषसञ्ज्ञकम् ॥ ४४ ॥ पुरन्तत्रचिरंशास्ताराज्यमेषसुतस्तव ॥ इत्युक्त्वापृथिवीव्विष्णुःसमाभाष्यज गत्पतिः ॥ ४५ ॥ दृश्यमानस्तयाक्षिप्रन्तत्रैवान्तर्दधे प्रभुः ॥ प्रसूयपृथिवीपुत्रम्मध्यरात्रेमहाद्युतिम् ॥ ४६ ॥ जनक ञ्ज्ञापयामासरहस्यम्पूर्व्वमीरितम् ॥ विदेहराजोज्ञात्वैवपृथिवीजनितंसुतम् ॥ ४७ ॥ तत्रैवयज्ञवाटंसरात्रावागात्कृत क्रियः ॥ गछन्तय्यँज्ञवाटन्तन्दृष्ट्वासर्व्वंसहातदा ॥ ४८ ॥ नोक्त्वाकिञ्चनतंशश्वदन्तर्द्धानङ्गतानृपम् ॥ अथगत्वात दातत्रविदेहाधिपतिःसुतम् ॥ ४९ ॥ धरायान्ददृशेकान्त्याचन्द्रार्कज्वलनोपमम् ॥ रुदन्तम्बहुशःस्निग्धञ्चलद्धस्तपदद्वय म् ॥ ५० ॥ वपुष्मन्तांश्रियादीप्तङ्कार्त्तिकेयमिवापरम् ॥ उद्गच्छन्त्सरुदन्बालोयज्ञभूमिव्व्यँतीत्यच ॥ ५१ ॥ कियद्दूरञ्ज गामाशूत्तानशायीमहाद्युतिः ॥ मनुष्यस्यशिरस्तत्रमृतस्यप्राप्यबालकः ॥ ५२ ॥ स्वशिरस्तत्रविन्यस्यरुदस्तँस्थौ क्षणन्तदा ॥ ततोविदेहराजोपिमार्ग्गमाणःक्षितेःसुतम् ॥ ५३ ॥ व्यतीत्ययज्ञभूमिन्तमाससादाञ्जसाबहिः ॥ आसा

ankurnagpal108@gmail.com

द्यबालकन्दीप्तम्प्रदीप्तमिवपावकम्॥५४॥कान्त्याचन्द्रमसस्तुल्यन्तेजोभिर्भास्करोपमम्॥शरमध्यगतम्पूर्व्वम्पावकिम्पावकोयथा॥५५॥स्वयञ्जग्राहतंराजापृथिव्याःसमयंस्मरन्॥ उद्धृत्यतच्छिरोदेशेददर्शेमानुषंशिरः॥ ५६॥ शशंसचाचिरंशीर्षम्मानुषङ्गौतमायसः॥अथबालंसमादायप्रविश्यान्तःपुरंस्वकम्॥५७॥महिष्यैकथयामासप्राप्तम्पुत्रङ्गुहोपमम्॥सातन्दृष्ट्वा विशालाक्षंसिंहस्कन्धम्महाभुजम्॥५८॥ विस्तीर्णहृदयङ्कान्तन्नीलोत्पलदलच्छविम्॥मुमोदपालनोयोयम्मयेतिन्यवदन्नृपम्॥ ५९॥ तांराजापिततः प्राहपुत्रोयम्ममसुन्दरि॥ यज्ञभूमौसमुत्पन्नः स्वच्छन्दम्पाल्यतामयम्॥६०॥ यत्पृथिव्यारहः प्रोक्तन्नतद्देव्यैन्यवेदयत्॥ सत्यसन्धोनृपश्रेष्ठः प्रियायाअपिभाषितम्॥६१॥ममसुतसुतवंशान्पालयित्रीधरेयमितिनरपतिवर्य्योमोदवाँस्तद्दिनेच॥सुरतनयसमानम्पुत्रमासाद्यदेवोजितरिपुरतिधीमान्स्यादयश्चेत्यमोदत्॥६२॥ इतिश्रीकालिकापुराणेअष्टत्रिंशोध्यायः॥३८॥ छ॥ ॥मार्कण्डेयउवाच॥ ॥अथतस्यनृपश्रेष्ठोगौतमेनमहर्षिणा॥ संस्कारङ्कारयामासविधिनामानुषेणतु॥ १॥ नरस्यशीर्षंस्वशिरोनिधायस्थितिवान्यतः॥ तस्मात्तस्यमुनिश्रेष्ठोनरकन्नामवैव्यधात्॥ २॥ अपरान्बालसंस्कारान्क्षात्रेणविधिनामुनिः॥ केशान्तावधिसञ्चक्रेऋग्यजुःसाममन्त्रकैः॥ ३॥ ववृधेतस्यसदनेनरकोनामभूसुतः॥दिनन्दिनन्धृतान्यःश्रीःशरदीवनिशाकरः॥४॥ सराजातंसदाभावैर्म्मानुषैर्य्योजयन्स्वयम्॥

ankurnagpal108@gmail.com

गौतमस्यसुतेनाथशतानन्देनधीमता ॥ ५ ॥ ग्राहयामासतन्नित्यङ्क्षात्रंभावञ्चमानुषम् ॥ तथैवपृथिवीदेवीधात्रीवेषेणतं सुतम् ॥ ६ ॥ नियतङ्ग्राहयामासमानुषञ्चरितंशुभम् ॥ यदैवपुत्रउत्पन्नस्तदैवपृथिवीस्वयम् ॥ ७ ॥ मायामानुषरूपेणनृपान्तःपुरमाविशत् ॥ प्रविश्यतत्रसादेवीनृपस्यानुमतेभवत् ॥ ८ ॥ धात्रीतस्यद्विजश्रेष्ठाः कात्यायन्याह्वयवस्थया ॥ यावत्षोडशवर्षाणितस्यबालस्यभाविनी ॥ ९ ॥ तावत्स्वयम्पालयन्तीग्राहयामाससन्नयम् ॥ सवर्द्धमानोनुदिनन्नरकः पृथिवीसुतः ॥ १० ॥ अत्यक्रामत्सुतान्सर्व्वाञ्जनकस्यमहात्मनः ॥ शरीरेणाथवीर्य्येणरूपेणबलवत्तया ॥ ११ ॥ धनुषागदयावीरोह्यत्यक्रामन्नृपात्मजान् ॥ सशास्त्रवादकुशलोधनुर्व्वेदेचकोविदः ॥ १२ ॥ वर्षैः षोडशभिर्भूतोवीरैरन्यैर्दुरासदः ॥ विदेहाधिपतिर्दृष्ट्वामहाबलपराक्रमम् ॥ १३ ॥ ततोन्यूनान्स्वपुत्रांश्चनातिहृष्टमनोभवत् ॥ निरस्यासौचमत्पुत्रान्ममराज्यङ्ग्रहीष्यति ॥ १४ ॥ कालेप्राप्तेमहावीरोमतिस्तस्याभवत्पुरा ॥ अन्तःपुरेयदापुत्रान्सर्व्वान्रमयतेनृपः ॥ १५ ॥ तदातुनरकँव्वीक्ष्यहर्षम्प्राप्नोतिनाधिकम् ॥ तस्यतद्बुबुधेदेवीनृपस्याथवसुन्धरा ॥ १६ ॥ महिषीविस्मयञ्चक्रेतस्मिन्भावेतुभूभृतः ॥ अथैकदामहादेवीजनकस्यमहात्मनः ॥ १७ ॥ पप्रच्छनृपतिश्रेष्ठव्विँदेहाधिपतिम्पतिम् ॥ नाथपृच्छामितेकिञ्चिद्रहस्यय्यँदिनोतव ॥ १८ ॥ तदामान्तद्वदस्वत्वङ्कृपाचेद्वियतेमयि ॥ यदैवतनयाः सर्व्वैविहरन्तिपुर

१ अर्द्धवृद्धया। २ दीर्घआर्षः।

ankurnagpal108@gmail.com

स्तव ॥ १९ ॥ तदैवनरकन्द्दष्ट्वाविशीर्णइवलक्ष्यसे ॥ तन्मेरात्रिन्दिवम्बाढव्विँस्मयः प्रतिवर्द्धते ॥ २० ॥ संशयश्चभयश्चैवनजहातिचमांसदा ॥ रूपवान्वीर्य्यवानेषनयेचविनयेतथा ॥ २१ ॥ कुशलः प्रतिबुद्धश्चपुत्रस्तवमहाबलः ॥ नसभाजयसेकस्मात्पुत्रमन्यैर्दुरासदम् ॥ २२ ॥ तदहञ्ज्ञातुमिच्छामियदितथ्यव्वँदस्वमे ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतितस्यावचःश्रुत्वाप्रियायाःपृथिवीपतिः ॥ २३ ॥ तूष्णीम्भूत्वाक्षणन्देवीमिदव्वँचनमब्रवीत् ॥ ॥ राजोवाच ॥ कथयिष्येप्रियेतत्त्वय्यँत्पृष्टोहन्त्वयाधुना ॥ २४ ॥ मासत्रयेव्यतीतेतुसमयम्प्रतिपालय ॥ निगूढःकश्चिदत्रास्तिदेवस्यसमयोमम ॥ २५ ॥ तेनाधुनानकिञ्चित्तेकथयिष्यामितद्रहः ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ राज्ञोत्थयंसभार्य्यस्यसव्वाँदोभवदन्तिके ॥ २६ ॥ मानुषीपृथिवीधात्रीतंशुश्रावयदातदा ॥ श्रुत्वातयोस्तुसव्वाँदम्महिषीभूपयोःक्षितिः ॥ २७ ॥ मासत्रयेणसमयन्दत्तन्देव्यैधराभृता ॥ तत्कालेविमनस्कञ्चभूपन्नरकसञ्ज्ञया ॥ २८ ॥ त्रिभिर्म्मासैर्व्यतीतैःस्यादस्यषोडशवत्सरः ॥ ततोनृपोमहिष्यास्तुकथयिष्यतितद्रहः ॥ २९ ॥ ततोममरहस्यन्तुविदितंसम्भविष्यति ॥ चिन्तयित्वेतिसादेवीजगद्धात्रीसुतम्प्रति ॥ ३० ॥ निश्चित्येदन्तदाकृत्यम्प्राप्तकालमचेष्टत ॥ ततोरहसिभूपन्तंसमासाद्यसगौतमम् ॥ ३१ ॥ इदमाहजगद्धात्रीस्वपुत्रार्थँयशस्विनी ॥ योमयासमयोदत्तःपालितःसत्वयानघ ॥ ३२ ॥ पुत्रश्च

ankurnagpal108@gmail.com

पालितोमेयन्नरकोविनयैर्य्युतः ॥ सम्प्राप्तयौवनःपुत्रोयोजितश्चत्वयानयैः ॥ ३३ ॥ तवप्रसादात्पुत्रोमेसुखीवृद्धोगृहेतव ॥ तमहम्पूर्व्वसमयान्नयिष्यामिस्वमात्मजम् ॥ ३४ ॥ अनुजानीहिभद्रन्तेनरकस्यगतिम्प्रति ॥ रक्षितव्यश्चभवतासमयःस पुरोधसा ॥ ३५ ॥ छन्नमेवनयिष्यामिभूपतेमाकृथाव्यथाम् ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाजगतान्धात्रीविदेहाधि पतिन्नृपम् ॥ ३६ ॥ तत्रैवपश्यतान्तेषामन्तर्द्धानमुपागमत् ॥ नृपोपितस्यास्तद्वाक्यमङ्गीकृत्यक्षितिम्प्रति ॥ ३७ ॥ त स्याःप्रत्यक्षतःस्थानञ्जगामसपुरोहितः ॥ अथैकदावरादेवीमायामानुषरूपिणी ॥ ३८ ॥ उपांशुनरकम्प्राहधात्रीत स्यमहात्मनः ॥ त्वयासमम्महाबाहोगङ्गाय्याँतुमतोमम ॥ ३९ ॥ यदित्वय्याँसियास्यामिरथेनाद्यैवपुत्रक ॥ ॥ नरकउ वाच ॥ ॥ नपितुर्व्वचनँय्यास्येविनामातस्त्वयासमम् ॥ ४० ॥ अनुज्ञाप्यमहाराजङ्करिष्यामितवेप्सितम् ॥ गुरुश्चत नयन्तस्याःशतानन्दन्द्विजोतत्तमम् ॥ ४१ ॥ अनुज्ञाप्यरथेनाहय्यँास्येगगान्त्वयासमम् ॥ धात्र्युवाच ॥ नतेपितायञ्जनकोयः सर्व्वजगताम्प्रभुः ॥ ४२ ॥ सतेपितातङ्गङ्गायाम्पश्यगत्वामयासह ॥ अयम्पितापालकस्तेनराज्यंसम्प्रदास्यति ॥ ॥ ४३ ॥ यस्तेवर्द्धयितातातत्तमासाद्यपुत्रक ॥ अत्रयद्यद्रहस्यन्तद्गङ्गायामेवपुत्रक ॥ ४४ ॥ कथयिष्याम्यहंस र्व्वँरहोभङ्गस्ततोन्यथा ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ जातसम्प्रत्ययोधात्र्यावचसानरकस्तथा ॥ ४५ ॥ विहाय

ankurnagpal108@gmail.com

यानञ्छन्देनपद्भ्याङ्गङ्गाय्ययौतदा ॥ अथगङ्गांसमासाद्यसंस्नाप्यविधिवत्सुतम् ॥ ४६ ॥ आत्मानन्दर्शयामास पृथिवीस्वसुतायवै ॥ मयामानुषमूर्त्तिन्ताव्विहायजगताम्प्रसूः ॥ ४७ ॥ नीलोत्पलदलश्यामंसर्व्वलक्षणसंयुतम् ॥ सर्व्वाङ्गसुन्दरञ्चारुनानालङ्कारभूषितम् ॥ ४८ ॥ पुत्रायदर्शयामासनरकायवसुन्धरा ॥ कथामेताञ्चपूर्व्वस्मिन्नुद्भूताम्पृथिवीतदा ॥ ४९ ॥ कथयामासपुत्रायप्रतीतिर्ज्जायतेयथा ॥ ममगर्भेयथापुत्रवर्द्धसेत्वन्दिनेदिने ॥ ५० ॥ ब्रह्मादयस्तदादेवाआलोक्यस्वयमेवते ॥ मलिनीक्षितिसञ्जातःपुत्रोविष्णोर्म्महात्मनः ॥ ५१ ॥ आसुरम्भावमास्थायसर्व्वानस्मान्हनिष्यति ॥ इतिचिन्तापरादेवाःकुमन्त्रञ्चक्रिरेतदा ॥ ५२ ॥ अयन्नोत्पद्यताङ्गर्भाद्गर्भेतिष्ठत्वयंसदा ॥ ततोममभवान्गर्भेसुबहूनियुगान्यथ ॥ ५३ ॥ अवसद्दुःखवान्पुत्रदेवानाञ्चकुमन्त्रतः ॥ मृतकल्पाभवमहम्भवतोधारणात्सुत ॥ ५४ ॥ ततोहंशरणय्यांताभगवन्तंसनातनम् ॥ नारायणस्यवाक्यात्तुभवानुत्पन्नवाँस्ततः ॥ ५५ ॥ इतिसत्यम्ममवचः पुत्रजानीहिनिश्चितम् ॥ अथयावन्नपुत्रस्यविस्मयःसमपद्यत ॥ ५६ ॥ यावदेवस्वयन्देवीप्रोचेपुत्रमिदव्वँचः ॥ अहन्तेजननीतातमयाज्ञातोसिपुत्रक ॥ ५७ ॥ पृथिव्यहञ्जगद्धात्रीमद्रूपम्मृन्मयन्त्विदन् ॥ पितातवमहाबाहोप्रभुर्न्नारायणोऽव्ययः ॥ ५८ ॥ अच्युतोजगतान्धातामहात्माशूकरात्मधृक् ॥ तेनाहितस्त्वम्मद्गर्भेसुचिरन्त्वम्पुरावसः ॥ ५९ ॥ सम्प्राप्तेस

ankurnagpal108@gmail.com

मयेजातःपालितश्चेहभूभृता ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतितस्यावचःश्रुत्वाहर्षशोकाकुलस्तदा ॥ ६० ॥ नरकःपृथिवीन्देवीमिदमाहधनुर्द्धरः ॥ नमाताविदितापूर्व्वम्माताहमितिभाषसे ॥ ६१ ॥ विष्णुःपितेतिचवचोनपिताविदितोमम ॥ जानामिपितरञ्चाहँव्विदेहाधिपतिन्नृपम् ॥ ६२ ॥ तस्यभार्य्यांसुमत्याख्यामहञ्जानामिमातरम् ॥ भ्रातरस्तत्सुताःसर्व्वे सीतामेभगिनीशुभा ॥ ६३ ॥ सुमतिर्म्ममातेतिलोकोजानातिसन्ततम् ॥ कात्यायनीचधात्रीमेयाधुनैवकृतात्वया ॥ ॥ ६४ ॥ एतत्सर्व्वन्त्वयामिथ्याशंसितम्ममसाम्प्रतम् ॥ यथातवाहन्तनयःसत्यमाख्याहितन्मम ॥ ६५ ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ ॥ पुत्रस्यवचनञ्चेतिश्रुत्वासर्व्वंसहातदा ॥ सर्व्वन्तत्पूर्व्ववृत्तान्तन्तनयायन्यवेदयत् ॥ ६६ ॥ यथामलिन्याःसम्भोगोवराहस्याभवत्पुरा ॥ यथागर्भेधृतोदेवैर्य्येनवाकारणेनसः ॥ ६७ ॥ यथाचगर्भदुःखात्तांमाधवंशरणङ्गता ॥ यथातेनप्रदत्तश्चसमयोजननम्प्रति ॥ ६८ ॥ यथाविदेहराजस्ययज्ञभूमावसूयत ॥ विदेहराजेनसमर्य्याद्दशःसमयोभवत् ॥ ६८ ॥ यथामानुषरूपेणधात्रीसासमपद्यत ॥ तत्सर्व्वङ्कथयामासनरकायमहात्मने ॥ ७० ॥ ऋषयऊचुः ॥ किमर्थंसमयोदत्तोविष्णुनाप्रभविष्णुना ॥ निहतेरावणेवीरेरामेणसुमहात्मना ॥ ७१ ॥ भविष्यतिसुतस्तेवैतत्रनःसंशयोमहान् ॥ एतत्त्वंसंशयञ्छिन्धिगुरोशास्तासिनःसदा ॥ ७२ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ भारात्तांरावणादीनाम्पृथिवी

ankurnagpal108@gmail.com

मांसभाग्निनाम्[1] ॥ ७३ ॥ अधोगतायोजनानिपञ्चवैद्विजसत्तमाः ॥ अयव्वँराहवीर्य्येणयातोगर्भौक्षितेःपुनः ॥ ७४ ॥ असावपिमहाराजोदशग्रीवोयथाभवत् ॥ अधोयास्यतिभारार्त्तासातीवपृथिवीतिबिति ॥ ७५ ॥ समयन्दत्तवान्वीष्णूराव णेनिहतेसति ॥ धरायैभारविहातिव्याजेनद्विजसत्तमाः ॥ ७६ ॥ अथैनाम्पृथिवीम्प्राहनरकःपुनरेवहि ॥ पृथिव्यावच नंश्रुत्वास्वल्पसंशयसय्युँतः ॥७७॥यद्येवम्मेपिताविष्णुर्म्मातात्वम्पृथिवीशुभे॥ आगच्छतुजगन्नाथोममैवाभ्युपपत्तये॥७८॥ सएवसर्व्वलोकेशोयदिमाम्भाषतेच्युतः ॥ पिताहन्तेत्वियम्माताश्रद्दधेतदहंशुभे ॥ ७९ ॥ त्वयामानुषरूपेणधात्र्याहम्प्र तिपालितः॥ तद्रूपंद्रष्टुमिच्छामियदितेरूपमीदृशम् ॥ ८० ॥ त्वत्पूर्व्वरूपन्दृष्ट्वावैवचनाच्चजगद्गुरोः ॥ जातश्रद्धोमहाभागे स्थास्यामिसमयेतव॥८१॥ ॥मार्क्कण्डेयउवाच॥ ॥पुत्रस्यवचनंश्रुत्वापृथिवीप्रथमन्तदा ॥ मायामानुषरूपन्तत्प्र तिजग्राहतत्पुरः ॥ ८२ ॥ तथाकात्यायनीरूपय्येनरूपेणपालितः॥ नरकःसातुतद्रूपन्त्यक्त्वाजपृथिवीतनुम् ॥ ८३ ॥ अ थदृष्ट्वैवनरकोधात्रीङ्कात्यायनीन्तदा ॥ पप्रच्छपूर्व्ववृतान्तयँयद्वृतन्नृपमन्दिरे ॥ ८४ ॥ सातथाकथयामासयथासप्रतिपा लितः ॥ यद्वृत्तम्पूर्व्वतोगेहेन्नृपस्यजनकस्यतु ॥ ८५ ॥ जातसम्प्रत्ययस्तत्रनरकः समपद्यत ॥ पृथिवीचपुनर्द्दैवीरूपंस्व ञ्जग्रहेतदा ॥ ८६ ॥ अथसस्मारपृथिवीजगन्नाथंहरिम्प्रभुम् ॥ समयेपूर्व्वविहितेप्रणम्यशिरसामुहुः ॥ ८७ ॥ स्मृत

[1] आत्मभोगिनामिति वा पाठः।

ankurnagpal108@gmail.com

मात्रस्तदाक्षित्यामाधवोगरुडध्वजः ॥ प्रसन्नोजगतान्नाथः प्रत्यक्षत्वङ्गतस्तदा ॥ ८८ ॥ तन्दृष्ट्वापृथिवीदेवीदेवङ्गरुडवाहनम् ॥ नीलोत्पलदलश्यामंशङ्खचक्रगदाधरम् ॥ ८९ ॥ पीताम्बरञ्जगन्नाथंश्रीवत्सोरस्कमव्ययम् ॥ प्रणनाममहाभक्त्यापस्पर्शशिरसामहीम् ॥ ९० ॥ परमेशजगन्नाथजगत्कारणकारण ॥ प्रसीदेतिवचश्चापितदाप्रोचेजगत्प्रसूः ॥ ॥ ९१ ॥ नरकस्तुहरिन्दृष्ट्वानिमील्यनयनद्वयम् ॥ तत्तेजसाचाभिभूतस्तदाभूमावुपाविशत् ॥ ९२ ॥ उपविष्टेतदादेवीतनयेनरकाह्वये ॥ प्रसादयामासतदापुत्रार्थेवरवर्णिनी ॥ ९३ ॥ प्रसाद्यमानोधरयाहरिर्नारायणोऽव्ययः ॥ शङ्खाग्रेणतदापुत्रम्परस्पर्शनरकाह्वयम् ॥ ९४ ॥ स्पृष्टमात्रोऽथहरिणानरकोऽभूत्सुदर्शनः ॥ हृष्टश्चोत्साहवाँश्चैवबलवान्समपद्यत ॥ ९५ ॥ ततउत्थायनरकोहरिन्नारायणम्प्रभुम् ॥ भक्त्याप्रणम्यगोविन्दंसाष्टाङ्गञ्चमुहुर्म्मुहुः ॥ ९६ ॥ ननामपृथिवीव्वीरोजातसम्प्रत्ययस्तदा ॥ प्रणम्यचमहाभागान्भक्त्यापरमयायुतः ॥ ९७ ॥ प्राञ्जलिः पुरतस्तस्थौनोक्ताकिञ्चनवैभिया ॥ ततस्तदर्त्थेपृथिवीमाधवंसमयाचत ॥ ९८ ॥ प्रसीददेवदेवेशसमयम्प्रतिपालय ॥ त्वयायन्तनयोदत्तोममसर्व्वञ्जगत्पते ॥ ९९ ॥ एतदर्त्थेप्रतिज्ञातय्यँदत्तम्प्रतिपालय ॥ १०० ॥ ॥ भगवानुवाच ॥ ॥ भवतीयत्सुपुत्रार्त्थेमामयाचत्पुरामया ॥ तत्सर्व्वन्तवदत्तव्वैराज्यन्दत्तञ्चत्वत्सुते ॥ १ ॥ इत्युक्त्वाभगवान्विष्णुरादायनरकाह्वय

ankurnagpal108@gmail.com

म् ॥ सार्द्धम्पृथिव्यागङ्गायांममज्जजगताम्प्रभुः ॥ २ ॥ निमज्ज्यक्षणमात्रेणप्राग्ज्योतिषपुरङ्गतः ॥ मध्यगङ्गामरूपस्य कामाख्यायत्रनायिका ॥ ३ ॥ सचदेशः स्वराज्यार्थेपूर्व्वङ्गुप्तश्चशम्भुना ॥ किरातैर्ब्बलिभिः क्रूरैरज्ञैरपिचवासितः ॥ ॥ ४ ॥ रुक्मस्तम्भनिभाँस्तत्रकिरातान्ज्ञानवर्ज्जितान् ॥ अनर्थमुण्डितान्मद्यमांसाशनैकतत्परान् ॥ ५ ॥ ददर्शविष्णुः कुपितान्विष्णुन्दृष्ट्वाद्विजर्षभाः ॥ तेषामधिपतिस्तत्रघाटकोनामवीर्य्यवान् ॥ ६ ॥ रुक्मस्तम्भनिभस्तुङ्गः प्रदीप्तइवपावकः ॥ सक्रोधाच्चतुरङ्गेनबलेनमहतायुतः ॥ ७ ॥ आससादजगन्नाथन्नरकञ्चमहाबलम् ॥ आसाद्यशरवर्षेणववर्षप्रभुमव्ययम् ॥ ८ ॥ किरातैः सहितोराजाघाटकाख्यः किरातराट् ॥ माधवोपितदापुत्रन्नरकव्वीर्य्यवत्तरम् ॥ ॥ ९ ॥ प्रेषयामासयुद्धायकिरातनृपतेस्तदा ॥ नरकोधनुरादायसहतैर्ब्बलवत्तरैः ॥ ११० ॥ युयुधेसुचिरन्तत्रशस्त्रास्त्रैर्ब्बहुधेरितैः ॥ ततोऽसौभल्लमादाययोजयित्वाधनुर्गुणैः ॥ ११ ॥ शिरःकिरातराजस्यचिच्छेदनरकोबली ॥ मुख्यान्मुख्यान्किरातांश्चबहून्सेनाधिपाँस्तथा ॥ १२ ॥ जघानकुपितोवीरः केसरीवमतङ्गजान् ॥ हतेथनृपतौकेचित्पलायनपरायणाः ॥ १३ ॥ किराताःकेचनपुनर्न्नरकंशरणाङ्गताः ॥ निहत्ययुद्धमानाँस्तुसंरक्ष्यशरणङ्गतान् ॥ ॥ १४ ॥ नरकःपितरङ्गत्वाप्रणम्याथन्यवेदयत् ॥ हतस्तातकिरातानामधिपोघाटकोमया ॥ १५ ॥ सेनाधिपाँश्चतस्या

ankurnagpal108@gmail.com

न्यान्किमन्यत्करवाण्यहम् ॥ ॥ भगवानुवाच ॥ ॥ किरातास्त्वहियावत्त्वन्देवींदिक्करवासिनीम् ॥ १६ ॥ पलायमानान् विद्राव्यपालयञ्छरणङ्गतान् ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ ततःसनरकोवीरःसमारुह्यसितङ्गजम् ॥ १७ ॥ चतुर्दन्तम्म हाकायाङ्किराताधिपवाहनम् ॥ ऐरावतसमव्वीर्य्येवेगेनगरुडोपमम् ॥ १८ ॥ किरातान्द्रावयामासयावद्दिक्करवासिनीम् ॥ पितरम्पुनरागत्यवचनञ्चेदमब्रवीत् ॥ १९ ॥ विद्राविताःकिरातास्तेसागरान्तंसमाश्रिताः ॥ हतश्चघाटकाख्योहिकिरा ताधिपतिर्म्महान् ॥ २० ॥ वेगिनङ्गजमारुह्यऐरावतसमङ्गुणैः ॥ यदन्यत्करणीयम्मेतदाज्ञापयसम्प्रति ॥ २१ ॥ ॥ भग वानुवाच ॥ ॥ करतोयासदागङ्गापूर्व्वभागावधिश्रया ॥ यावल्ललितकान्तास्तितावद्देवपुरन्तव ॥ २२ ॥ अत्रदेवीमहामाया योगनिद्राजगत्प्रसूः ॥ कामाख्यारूपमास्थायसदातिष्ठतिशोभनां ॥ २३ ॥ अत्रास्तिनदराजोयंलौहित्योब्रह्मणःसुतः ॥ अत्रैवदशदिक्पालाःस्वेस्वेपीठेव्यवस्तिथाः ॥ अत्रस्वयम्महादेवोब्रह्माचाहव्व्यवस्थिताः ॥ २४ ॥ चन्द्रःसूर्य्यश्चसततव्वँस तोत्रवपुत्रक ॥ सर्व्वेक्रीडार्थमायातारहस्यन्देशमुत्तमम् ॥ २५ ॥ अत्रश्रीर्व्वसतेभद्राभोग्यमत्रतथाबहु ॥ अस्यमध्येस्थि तोब्रह्माप्राग्नक्षत्रंससर्ज्जह ॥ २६ ॥ ततःप्राग्ज्योतिषाख्येयम्पुरीशक्रपुरासमा ॥ अत्रत्वव्वँसभद्रन्तेत्यभिषिक्तोमया स्वयम् ॥ २७ ॥ कृतदारःसहामात्यैराजाभूत्वामहाबलः ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ एवमुक्तास्वयव्विँष्णुःशम्भो

ankurnagpal108@gmail.com

रनुमतेतदा ॥ २८॥ सर्व्वान्किरातान्पूर्व्वस्यांसागरान्तेन्यवेशयत् ॥ पूर्व्वल्लँलितकान्तायाःसमादायावधिम्पुनः ॥ २९ ॥ यावत्सागरपर्य्यन्तङ्किरातास्तावदावसन् ॥ पश्चाल्ललितकान्तायादेशङ्कृत्वावधिम्पुनः ॥ ३० ॥ ॥ करतोयानदीर्य्यांव त्कामाख्यानिलयन्तुतत् ॥ तस्मात्किरातानुत्सार्य्यवेदशास्त्रातिगान्बहून् ॥ ३१ ॥ द्विजातीन्वासयामासतत्रवर्णान्त्स नातनान् ॥ वेदाध्ययनदानानिसततर्व्वँर्त्ततेयथा ॥ ३२ ॥ तथाचकारभगवान्मुनिभिर्व्वासयन्विभुः ॥ वेदवादरताःसर्व्वे दानधर्म्मपरायणाः ॥ ३३ ॥ नचिरादभवद्देशःकामरूपाह्वयस्तदा ॥ ततोविदर्भराजस्यपुत्रीम्मायाह्वयांहरिः ॥ ३४ ॥ पुत्रार्त्थेवरयामासनरकस्यसमाङ्गुणैः ॥ तामुद्वाह्यहृषीकेशस्तस्मिन्पुरवरेस्वयम् ॥ ३५ ॥ तयासमंस्वतनयंराजत्वेनाभ्य षेचयत् ॥ सुगुप्ताञ्चपुरीञ्चक्रेगिरिदुर्ग्गेणमाधवः ॥ ३६ ॥ तद्दुर्ग्गंसर्व्वतोभद्रन्देवैरपिदुरासदम् ॥ ततःकिरातराजस्य चतुर्द्दन्ताःसुदन्तिनः ॥ ३७ ॥ पञ्चविंशतिसाहस्रामहामात्रकुथैर्य्युताः ॥ यानिरत्नान्यनेकानिसैन्यानिविविधानिच ॥ ॥ ३८ ॥ अश्वाश्वाभरणाश्चैवतत्सर्व्वन्नरकोऽग्रहीत् ॥ यद्यत्सुभूषणंराज्ञोध्वजाश्वाभरणानिच ॥ ३९ ॥ तानितानिस्व यर्व्विँष्णुस्तनयस्यददौतदा ॥ रथञ्चप्रददौतस्मैत्रिषुलोकेषुदुर्ल्लभम् ॥ ४० ॥ लोहाष्टचक्रसञ्छन्नमर्द्धयोजनविस्तृतम् ॥ युक्तमश्वसहस्रैश्चतथाष्टाभिर्म्मनोजवैः ॥ ४१ ॥ रत्नकाञ्चनचित्राढ्यर्व्वेदिकाभागविस्तरम् ॥ वज्रध्वजेनमहताकाञ्चने

ankurnagpal108@gmail.com

नविराजितम् ॥ ४२ ॥ हेमदण्डपताकाढ्यव्वैँदूर्य्यमणिकूबरम् ॥ सिंहव्याघ्रसमुद्भूतैश्चर्म्मभिश्छादितंसदा ॥ ४३ ॥ लो
हतास्त्रैश्चसञ्छन्नङ्किङ्किणोजालमालिनम् ॥ सर्व्वप्रहरणैर्य्युक्तम्बहुमायासमन्वितम् ॥ ४४ ॥ शक्तिञ्चप्रददौतस्मैसर्व्व
शत्रुविशातनीम् ॥ ज्वालामालाभिदीप्ताङ्गीं रिपुकक्षाग्निरूपिणीम् ॥ ४५ ॥ इमञ्चसमयम्प्रोचेनरकायमहात्मने ॥ नरक
स्यहितायेशोवसुधायाःसमक्षतः ॥ ४६ ॥ इमांशक्तिन्नहिभवान्प्राणस्यसंशयव्विँना ॥ प्रयोक्ष्यतिकदाचित्तुमानुषेषु
विशेषतः ॥ ४७ ॥ एषामायाचवैदर्भीभवतःसदृशीगुणैः ॥ भवतोजीवनय्यावँत्तावत्स्थास्यतिशोभना ॥ ४८ ॥ त्वंतुप्र
जायैत्रेतायाय्यँत्वान्वैभविष्यसि ॥ द्वापरान्तेतुसम्प्राप्तेप्रजातवभविष्यति ॥ ४९ ॥ विरोधोमुनिभिःसार्द्धम्ब्राह्मणैरपि
पुत्रक ॥ नकदाचित्त्वयाकार्य्यश्चिरञ्जीवितुमिच्छता ॥५०॥ नराजभिर्न्नदेवैश्चविरोधोयुज्यते तव ॥ महादुर्ग्गस्यवैमध्येवस
तोह्यपराजिते ॥ ५१ ॥ दिव्ययोषिद्गणैःसार्द्धव्वैँसमानोतिभोगवान् ॥ स्वपर्व्वतेकामरूपेचिरन्त्वन्तिष्ठपुत्रक ॥ ५२ ॥
महादेवीम्महामायाञ्जगन्मातरमम्बिकाम् ॥ कामाख्यान्त्वव्विँनापुत्रनान्यदेवय्यँजिष्यसि ॥ ५३ ॥ इतोन्यथात्वव्विँह
रन्गतप्राणोभविष्यसि॥ तस्मान्नरकयत्नेनसमयम्प्रतिपालय॥ ५४ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ इत्युक्त्वाभगवान्विष्णुर्न्नरकन्तनयं
स्वकम्॥तमपास्यरहस्येनाम्पृथिवीव्वाँक्यमब्रवीत्॥ ५५ ॥यद्यत्पूर्व्वम्मयाप्रोक्तङ्कृतंतव्यन्तवसुन्दरि॥ तत्सर्वन्नरकायाशुभ्रू

१ रममाण इ०पा० ।

ankurnagpal108@gmail.com

त्यैसमुपदेशय ॥ ५६ ॥ यदैनन्त्वंस्वयंहन्तुम्माञ्जगद्धात्रिभाषसे ॥ तदातुमानुषःकश्चिन्नरकन्निहनिष्यति ॥ ५७ ॥
॥ पृथिव्युवाच ॥ ॥प्रजार्थमेषयत्नोमेनिन्द्यःस्यात्सन्ततिर्व्विना ॥ तस्मान्नाथप्रयत्नान्मेसन्ततिम्पालयिष्यसि ॥ ५८ ॥
॥ मार्क्कण्डेयउवाच॥ ॥ एवमस्त्वितितांव्विष्णुःपृथिवीम्प्रतिपावनः॥नरकञ्चसमाभाष्यतत्रान्तर्द्धिमगात्क्षणात्॥५९॥ग
तेहरौनिजस्थानम्पृथिवीतनयंस्वकम्॥यत्पूर्व्वंहरिणाप्रोक्तन्तत्रतव्व्यनयत्स्वयम् ॥ ६० ॥ नरकोपितदाधीमान्वेदशास्त्रार्थ
पारगः॥ ब्रह्मणोनीतिकुशलोवदान्योदानतत्परः॥६१॥ कामाख्यापूजनरतोनीलकूटेमहागिरौ ॥महाभोगीमहाश्रीमान्हीन
बाधश्चशत्रुभिः॥६२॥सुचिरंराज्यमकरोच्छक्रवत्त्रिदशालये ॥ ततोविदेहराजोपिश्रुत्वैवनरकश्रियम् ॥६३ ॥सपुत्रभार्य्यःस
गणोनरकन्द्रष्टुमभ्यगात्॥प्राग्ज्योतिषम्पुरङ्गत्वाकामरूपान्तरस्थितम्॥६४॥ददर्शनरकंराजाशरच्चन्द्रसमंश्रिया ॥प्राग्ज्यो
तिषम्पुरम्मेनेसराजात्वमरावतीम् ॥६५॥ देवेन्द्रन्नरकम्मेनेसत्परिच्छदभूषणम् ॥ ततोमहिष्यैतत्सर्व्वंजनकोवाक्यमब्रवी
त् ॥ ६६॥ एषतेपालितसुतःश्रीमान्नरकसंज्ञकः ॥ पृथिव्यादयितःपुत्रःसञ्जातोघृष्टिरूपिणा॥ ६७ ॥ विष्णुनाजगदीशेनत्व
मेनम्पश्यसङ्गतम् ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाजनकोराजायथावृत्तन्तथापुरा ॥६८॥ वृत्तान्तङ्कथयामासनर
कोजातवान्यथा ॥ ततस्तत्रचिरंस्थित्वाप्राग्ज्योतिषपुरेमुदा ॥६९ ॥ विदेहाधिपतीराजानरकेणप्रपूजितः ॥ स्वस्थानङ्ग

ankurnagpal108@gmail.com

तवाँस्तस्मात्स्वगणैःपरिवारितः ॥७०॥ एवंसनरकोजातःपृथिव्यास्तनयस्तदा॥ हीनाऽसुरस्वभावःसव्विँजहारचिरंक्षितौ ॥ ७१ ॥ छ ॥ इतिकालिकापुराणेऊनचत्वारिंशत्तमोध्यायः ॥ ३९ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ सराजानरकःश्रीमांश्चिरञ्जीवीमहाभुजः ॥ मानुषेणैवभावेनचिरंराज्यमथाकरोत् ॥ १ ॥ त्रेतायाञ्चव्यतीतायांद्वापरस्यतुशेषतः ॥ अभवच्छोणितपुरेबाणोनाममहासुरः॥२॥ तस्याग्निदुर्गन्नगरं सचशम्भुसखोबली ॥ सहस्रबाहुर्दुर्द्धर्षःप्रियःपुत्रःसवैबलेः ॥ ३ ॥ नरकेणसमन्तस्यमहामैत्रीव्यजायत ॥ गमनागमनन्नित्यमन्योन्यानुग्रहैस्तथा ॥ ४ ॥ तयोरभून्महाप्रीतिःपवनानलयोर्य्यथा ॥ सचबाणःसमाराध्यमहादेवञ्जगत्प्रभुम् ॥ ५ ॥ आसुरेणाथभावेनव्यचरच्चाकुतोभयः ॥ तत्संसर्ग्गात्सनरकोदृष्ट्वातस्याद्भुताङ्कृतिम् ॥ ६ ॥ तेनैवसहभावेनविहर्तुमुपचक्रमे ॥ नब्राह्मणान्पूजयतियथापूर्व्वन्तथाद्विजाः ॥ ७ ॥ नचयज्ञेषुदानेषुपूर्व्ववन्मुदितःसच ॥ नतथाविष्णुमभ्येतिपृथिवींव्वाँपिनार्च्चति ॥ ८ ॥ कामाख्यायान्तथाभक्तिस्तदा तस्याऽथनाभवत् ॥ एतस्मिन्नन्तरेधातुस्तनयोमुनिसत्तमः ॥ ९ ॥ वशिष्ठोनामकामाख्यान्द्रष्टुम्प्राग्ज्योतिषङ्गतः ॥ तान्दुर्ग्गाभ्यन्तरेनीलकूटेदेवीव्व्यँवास्थिताम् ॥ १० ॥ द्रष्टुङ्गन्तुव्वँशिष्ठस्यनद्वारन्नरकोव्यदात् ॥ ततोवशिष्ठःकुपितोवचनम्परुषम्मुनिः ॥ ११ ॥ जगादनरकव्वाँरङ्गर्हयन्मुनिसत्तमः ॥ कथम्पृथिव्यास्तनयोवराहस्यसुतेजसा ॥ १२ ॥

ankurnagpal108@gmail.com

देवीन्द्रष्टुम्ब्राह्मणस्यनददासितथागतः ॥ किन्तेकुलोचितङ्कर्म्मंत्वङ्करोषिधरात्मज ॥ १३ ॥ देवीम्प्राग्ज्योतिषङ्गत्वापूजयिष्येजगन्मयीम् ॥ ततः सनरकोराजाप्राप्तकालः क्षितेः सुतः ॥ १४ परुषेणाऽथवाक्येनतमाक्षिप्यनिरस्तवान् ॥ ततोमुनिः सकुपितः शशापनरकन्नृपम् ॥ १५ ॥ नचिराद्येनजातोसितेनमानुषरूपिणा ॥ मरणम्भवितापापवराहकुलपांसन ॥ १६ ॥ मृतेत्वयिमहादेवीङ्कामाख्याञ्जगताम्प्रसूम् ॥ पूजयिष्याम्यहम्पापातिष्ठयास्येस्वमालयम् ॥ १७ ॥ त्वय्याँवज्जीवितापापकामाख्यापिजगत्प्रसूः ॥ सर्व्वैःपरिकरैः सार्द्धमन्तर्द्धानायगच्छतु ॥१८॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वाब्रह्मपुत्रःसस्वस्थानङ्गतवान्मुनिः ॥ वशिष्ठस्तेनभौमेननिरस्तःकुपितोभृशम् ॥१९॥ गतेवशिष्ठेनरकःशीघ्रव्विँस्मयसँय्युतः ॥ जगामदेवीभवनन्नीलकूटम्महागिरिम् ॥२०॥तत्रगत्वानचापश्यत्कामाख्याङ्कामरूपिणीम् ॥ नयोनिमण्डलन्तस्याःसर्व्वान्परिकराँस्तथा ॥ २१ ॥ ततःसविमनाभूत्वाक्षितिंसस्मारमातरम् ॥ पितरञ्चजगन्नाथन्नरकःप्रभुमव्ययम् ॥ २२ ॥ नतावपितदायातौतस्यप्रत्यक्षतांद्विजाः ॥ व्युत्क्रान्तसमयस्येतिनीतिहीनस्यशम्भवे[1] ॥ २३ ॥ चिरम्प्रतीक्ष्यतौतत्रभौमोवज्रध्वजस्तदा ॥ अप्राप्तक्षितिविष्णुःससशोकःस्वन्निवेशनम् ॥ २४ ॥ सङ्गच्छन्स्वगृहम्भौमःपुरींस्वान्दृष्टवाँस्तुसः ॥ पूर्व्वंश्रियापरित्यक्ताम्म्लिनीव्वँनितामिव ॥ २५ ॥ देव्यामन्तर्हितायान्तुवेदवादविवर्जितम् ॥ पुण्यस्वल्पादरजनन्तत्पुरंसमप

१ शम्भवेकल्याणभवनेमित्तनीतेराहेतायेट यर्थः ।

ankurnagpal108@gmail.com

द्यत ॥ २६ ॥ नदेवास्तत्रगच्छन्तिनविप्रानमहर्षयः ॥ बभूवनगरन्तस्यस्वल्पयज्ञक्रियोत्सवम् ॥ २७ ॥ ईतयोबहवोजा ताम्रताश्चबहवोजनाः ॥ लौहित्यनदराजोपिहीनतोयस्तदाभवत् ॥ २८ ॥ बहूनिविपरीतानिदृष्ट्वासनरकस्तदा ॥ मेनेमर णमासन्नमात्मनोब्रह्मशापतः ॥ २९ ॥ ततःप्राग्ज्योतिषाध्यक्षःशोकविह्वलचेतनः ॥ चिन्तयन्मनसामित्रम्बाणम्बलिसुत र्य्यंयौ ॥ ३० ॥ सखाप्राणसमःसोस्यसततान्योन्यरक्षणे ॥ तत्परौबाणनरकौस्वर्व्वैद्यावश्विनाविव ॥ ३१ ॥ एतस्मिन्न न्तरेबाणोमित्रंशम्भुसखोबली ॥ अनुकूलयितामन्त्रप्रदानेनमहाबुधः ॥ ३२ ॥ इतिचासीन्मतिस्तस्यवज्रकेतोस्तदाऽच ला ॥ दूतश्चप्राहिणोद्दीप्तम्बाणस्यनगरम्प्रति ॥ ३३ ॥ सशोणितपुरङ्गत्वास्यन्दनेनाशुगामिना ॥ ततोभौमस्यवृत्तान्त म्बाणायाशुन्यवेदयत् ॥ ३४ ॥ यथाशप्तोवशिष्ठेनयथाचान्तर्हिताम्बिका ॥ यथाविघ्नःपुरवरेजातःप्राग्ज्योतिषाह्वये ॥ ३५ ॥ समयस्यव्यतिक्रान्तिर्भूमिमाधवयोर्य्यथा ॥ तथासदूतोभौमस्यशशंसबलिसूनवे ॥ ३६ ॥ ससमाकारमित्रस्यसम्यग्दै वपराभवम् ॥ स्वयञ्जगामनरकंसभाजयितुमीश्वरः ॥ ३७ ॥ सकाञ्चनविचित्राङ्गर्य्युक्तमश्वशतैस्त्रिभिः ॥ लोहचक्रञ्चवै याघ्रम्मयूरध्वजभूषितम् ॥ ३८ ॥ हेमदण्डसितच्छत्रच्छादितङ्किङ्किणोगणैः ॥ नानारत्नौघरचितमारुरोहमहारथम् ॥ ॥ ३९ ॥ ससहस्त्रभुजःश्रीमाँश्चतुरङ्गबलैर्य्युतः ॥ प्राग्ज्योतिषम्भौमपुरमचिरादाजगामह ॥ ४० ॥ तमासाद्यमहाबाहुर्ब्बा

ankurnagpal108@gmail.com

णः प्राग्ज्योतिषेश्वरम् ॥ हीनम्पूर्व्वश्रियामित्रमपश्यन्नगरञ्चतत् ॥ ४१ ॥ सतेनपूजितोबाणोयथायोग्यंसुतेनकोः ॥ पप्रच्छ किन्निमित्तन्तेहीनश्रीकमभूत्पुरम् ॥ ४२ ॥ शरीरञ्चयथापूर्व्वन्तथानतवराजते ॥ मनश्चतेनातिहृष्टन्तत्रहेतुव्वँदस्वमे ॥ ॥ ४३ ॥ एवमादीनिपृष्टःसनरकःक्षितिनन्दनः ॥ यथावशिष्ठशापोऽभूत्तत्सर्व्वन्तस्यचाब्रवीत् ॥ ४४॥ यच्छ्रुतम्भौमवदनात्त द्दूतावेदितम्पुरा ॥ ज्ञात्वातथातम्प्रोवाचबाणोवज्रध्वजम्पुनः ॥ ४५ ॥ नहिमन्युस्त्वयाकार्य्यःसुखेदुःखेशरीरिणाम् ॥ च क्रवत्परिवर्त्तेतेनैताभ्याङ्कोपिहीयते ॥ ४६ ॥ परन्तत्रप्रतीकारःकार्य्योधीरैर्व्विभूतये ॥ भवानपिप्रतीकारङ्कर्त्तुमर्हतिसम्प्र ति ॥ ४७ ॥ यएवमानुषःपृथ्व्यामसाधारणभूतिभिः ॥ वर्द्धतेदानवोवापिदैत्योवाप्यथवासुरः ॥ ४८ ॥ राक्षसःकिन्न रोवापिशक्रस्तान्त्सहतेनहि ॥ सकौटिल्यन्देवगणैःसार्द्धकुर्व्वन्नितस्ततः ॥ ४९ ॥ यथातथाप्रकारेणभ्रंशयत्येवतंश्रियः ॥ तस्यचेष्टतमोदेवोविष्णुर्न्नित्यंसनातनः ॥ ५० ॥ सनशक्रस्यकुरुतेमनोऽनिष्टम्मनागपि ॥ यःसमाराधयेद्विष्णुंशक्रस्या निष्टकारकः ॥ ५१ ॥ तस्मैवरन्तुसच्छिद्रन्दत्वातंशातयत्विति ॥ चिरमाराधितोविष्णुरिष्टान्कामान्प्रयच्छति ॥ ५२ ॥ मह ताकायदुःखेनपूजितःसन्प्रसीदति ॥ विनेष्टदेवतापूजाव्विंभूतिमतुलाम्पुमान् ॥ ५३ ॥ कःप्राप्नोतिश्रुतःपूर्व्वन्नवापूर्व्व तरःक्वचित् ॥ त्वयानाराधितःपूर्व्वम्ब्रह्मावाविष्णुरीश्वरः ॥ ५४ ॥ तेनतेद्यमहाविघ्नाउत्पन्नाविषयेतव ॥ योवाविष्णुः

ankurnagpal108@gmail.com

पालकस्तेननिसर्ग्गानुकम्पकः ॥ ५५ ॥ किन्तुतेसक्षितेर्व्वाक्यात्तयाचाराधितोमुहुः ॥ दत्तञ्छिद्रञ्चतेविष्णुर्न्नापराध्यास्त्व याद्विजाः ॥ ५६ ॥ इतोन्यथालम्भविताहतश्रीरितिनः श्रुतम् ॥ अपराध्यस्त्वयाभूपवशिष्ठःपरमोमुनिः ॥ ५७ ॥ तेन स्मरणमात्रेणनायातौक्षितिमाधवौ ॥ तस्मात्त्वम्मित्रबुध्यस्वकौटिल्यंहरिमेधसः ॥ ५८ ॥ नाधुनायुज्यतेभौमतवौदासीन ताकृतिः ॥ यत्तेमनसितातोयमितिसम्प्रत्ययः सते ॥ ५९ ॥ वराहएवतेतातःसचलोकान्तरङ्गतः ॥ वराहोपिहरेरंशइति यच्छ्रूयतेत्वया ॥ ६० ॥ तस्यांशइत्यनुक्रोशः केनवाक्रियतेवद ॥ तस्मात्त्वङ्कुरुशम्भोर्व्वाब्रह्मणोवाधुनार्च्चनम् ॥ ६१ ॥ सतेप्रसन्नः परममिष्टकामम्प्रदास्यति ॥ विघ्नोवामुनिशापोवामहेतिर्व्वातिपीडकः ॥ ६२ ॥ विधौप्रसन्नेशम्भौवानचि रात्क्षयमेष्यति ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ जातसम्प्रत्ययोभौमोबाणस्यवचनात्तदा ॥ ६३ ॥ सुप्रीतः समुवाचेदन्धी रघर्घरनिःस्वनः ॥ ॥ भौमउवाच ॥ ॥ यत्त्वयागदितम्बाणहितम्मेमित्रवत्सल ॥ ६४ ॥ तत्कार्य्यमचिरादेवतपश्चरणमुत्तम म् ॥ विष्णुर्न्नाराधनीयोमेतत्रहेतुस्त्वयोदितः ॥ ६५ ॥ नैवाराध्यस्तथाशम्भुरन्तर्ग्गुप्तः समेपुरे ॥ तस्माद्ब्रह्मासमारा ध्योवचनात्तवमित्रक ॥ ६६ ॥ तत्पुत्रस्यमहाबाहोर्लौहित्यस्याम्बुसन्निधौ ॥ भवताध्यापितश्चाहंशिष्योऽथगुरुणायथा ॥ ॥ ६७ ॥ मित्रम्मित्रयथाधीरसाम्नापरमवल्गुना ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वासमहाबाहुर्ब्बाणव्वँज्रध्वजस्तदा ॥

१ महती/चासावीतिरितिकर्म्मधारयः ।

ankurnagpal108@gmail.com

॥ ६८॥यथावत्पूजयामासतन्मित्रम्मित्रवत्सलः ॥ अर्च्चयित्वायथायोग्यम्प्रस्थाप्यचबलेःसुतम् ॥ ६९ ॥ ब्रह्माराधनमत्युग्र
ङ्कर्त्तुमिच्छन्क्षितेः सुतः ॥ सतीरेनदराजस्यलौहित्यस्यमहात्मनः ॥ ७० ॥ब्रह्माचलंसमारुह्यतपस्तप्तुमुपस्थितः ॥ समानु
षेणमानेनक्षितिपुत्रःशतंसमाः ॥ ७१ ॥ जलाहारव्रतेनैवसमानर्चपितामहम्॥ सन्तुष्टःशतवर्षान्तेब्रह्मालोकपितामहः ॥
॥ ७२ ॥ प्रत्यक्षीभूयनरकस्याग्रतःसमुपस्थितः॥ प्रीतोऽस्मितेवरन्दास्येवरँव्वरयसुव्रत॥ ७३ ॥इतिचोवाचनरकंसतदा
कमलासनः ॥ सदृष्ट्वासर्व्वलोकेशम्प्रत्यक्षङ्कमलासनम्॥७४॥प्रणम्यप्राञ्जलिःप्रोचेविनयानतकन्धरः ॥ देवाऽसुरेभ्योरक्षो
भ्यःसर्व्वेभ्योदेवयोनितः ॥ ७५ ॥ अवध्यत्वंसुरश्रेष्ठवरमेकम्प्रयच्छमे ॥ अविच्छिन्नासन्ततिर्म्मेयावच्चन्द्रोरविस्तपेत् ॥
॥ ७६ ॥ तावद्भवतुलोकेशद्वितीयोयव्वरोमम ॥ तिलोत्तमाद्यायादेव्यःसद्रूपगुणसंय्युताः ॥ ७७ ॥ तास्तामेदयिताः
सन्तुसहस्राणितुषोडश ॥ अजेयत्वंसदाश्रीर्म्मान्नजहातुकदाचन ॥ ७८ ॥ इतिपञ्चवरामेद्यवृतास्त्वत्तःपितामह॥ ॥ मा
र्क्कण्डेयउवाच॥ ॥माययामोहितोभौमोमुनिशापंविस्मृत्यच॥७९॥अन्यद्वरान्तरव्वव्रेमुनिशापस्तथास्थितः॥एवमस्त्विविता
न्त्सर्व्वान्वरान्दत्वापितामहः ॥८० ॥उवाचेदन्द्वापरान्तेसंध्यायांसुरकन्यकाः ॥ तिलोत्तमाद्यास्तेजायाःसम्भविष्यन्तिभूत
ले ॥ ८१ ॥ नयावन्नारदोयातिवज्रध्वजपुरस्तव ॥ तावन्नमैथुनेयोज्याभवताताःक्षितेःसुत ॥ ८२ ॥ इत्युक्तासर्व्वलोकेशःक्ष

णादन्तर्हितोऽभवत् ॥ मुदमासाद्यपरमांस्वस्थानन्नरकोऽभ्यगात् ॥ ८३ ॥ ततोमुदितलोकन्तन्नगरंश्रीनिषेवितम् ॥ सदासो त्साहसम्पूर्णमीतिविघ्नविवर्ज्जितम् ॥ ८४ ॥ अभवत्पशुसङ्घैश्चवाजिवारणकुम्भकैः ॥ सम्पूर्णन्देवराजस्यदयितेवामरा वती ॥८५॥ उत्तीर्ण्णतपसंश्रुत्वाबाणोदत्तवरन्तथा ॥ स्वयम्पुनरुपातिष्ठद्भौमव्वँज्ञध्वजन्तदा ॥ ८६ ॥ सगत्वाभौमनगर म्बाणःप्राग्ज्योतिषाह्वयम् ॥ पप्रच्छनरकम्मित्रन्तपसःसन्निवेशनम् ॥ ८७ ॥ कुत्रत्वयातपस्तप्तङ्किँव्वाचीर्ण्णन्त्वया व्रतम् ॥ कीदृशोवावरोलब्धस्तन्ममाख्यातुमर्हसि ॥ ८८ ॥ दृष्टन्तवपुरंसर्व्वम्प्रहृष्टजनसङ्कुलम् ॥ वाजिवारणरत्नौघैःपूरि तम्मङ्गलस्वनैः ॥ ८९ ॥ दृश्यतेद्यत्वयापाल्यंसस्यपूर्ण्णमनामयम् ॥ कथ्यताव्वाँकथम्ब्रह्मावरन्तुभ्यम्प्रदत्तवान् ॥ ९० ॥ भौमउवाच ॥ ॥ ब्रह्मास्वयम्पर्व्वतरूपधारीकामेश्वरीन्धर्त्तुमिहाऽवतीर्ण्णः ॥ तत्रस्वयंसम्प्रतिघस्रमेतिपुरानयावच्छपतेव शिष्ठः ॥ ९१ ॥ सोयम्पुरेमेबलिपुत्रराजतेदेवौघसेव्योप्यमरोत्तमांशः ॥ तत्राहमेकोवरतोयभोजनोवर्षाण्यकार्षञ्चतपःशता निवै ॥ ९२ ॥ लौहित्यतीरेघनवायुसेवितेमनोहरेप्राणभृतांसुखप्रदे ॥ तपःप्रवृत्तस्यसुखंसमागमच्छरद्यथैकाशरदां शतानिमे ॥ ९३ ॥ ततःसतुष्टश्चतुराननोभवत्प्रत्यक्षतोमाह्यगदच्चमद्धितम् ॥ तवप्रसन्नोस्मिवरय्यँथेप्सितन्दास्येगृहा णेतिपुरोऽथभूत्वा ॥ ९४ ॥ अवध्यतामेसुरयोनितःसुरादच्छिन्नसन्तानमजेयतातथा ॥ सदाविभूतिर्नजहातुमामितिवरा

ankurnagpal108@gmail.com

श्चनाय्यौनवयौवनान्विताः ॥ ९५॥ एतेवराःपञ्चमयाततोवृताःसोपिप्रतिश्रुत्यगतोनिजास्पदम् ॥ ९६ ॥ ततोहमभ्येत्य पुरन्निजम्मुदामन्त्रिप्रवीरैःसहितःपुनस्तान् ॥ पौरान्सबन्धून्सगणानमोदयन्दानेनमानेनचभोजनेन ॥ ९७॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतीरितन्तस्यबलेःसुतस्तदाभौमस्यश्रुत्वामुमुदेनतत्क्षणात् ॥ इदन्तदोचेवचनङ्क्षितेःसुतन्तत्कालयुक्तन्नचसूनृतोद्भवम् ॥ ९८ ॥ नतेमुनेःशापमतीत्यगन्तुम्भूतामतिर्मित्रतदाविधेःपुरः ॥ कथन्तुभद्रम्भविताभवेहभावीत्यवश्यङ्क्षितिपुत्रनित्यम् ॥९९॥ कृतस्यकरणन्नास्तिदैवाधिष्ठितकर्म्मणः ॥ भावीत्यवश्यय्यँद्धाव्यन्तत्रब्रह्माप्यबाधकः ॥१००॥ तस्मात्त्वंसुमहावीरानसुरान्पावकोपमान् ॥ सन्धायचपुरस्कृत्यसाचिव्येविनियोजय ॥ १ ॥ द्वारिसंस्थाप्यवैवीरान्देवैरपिदुरासदान् ॥ अतिक्रमस्वदेवेशय्यँदिलब्धवरोभवान् ॥ २ ॥ विधिनायोवरोदत्तोभवतेतत्परीक्षणम् ॥ कर्त्तुमर्हसिजायायामपुत्रोजनयात्मजम् ॥३॥ इत्युक्त्वाप्रययौबाणोयथावत्तेनपूजितः ॥ नरकोमित्रवचनङ्कर्त्तुंसमुपचक्रमे॥१०४॥ ॥७॥ ॥इतिकालिकापुराणेचत्वारिंशत्तमोध्यायः ॥४०॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ ऋतुमत्यान्तुजायायाङ्कालेसनरकःक्रमात्॥भगदत्तम्महाशीर्षम्मदवन्तंसुमालिनम् ॥ १ ॥ चतुरोजनयामासपुत्रानेतान्क्षितेःसुतः ॥ महासत्वान्महावीर्य्यान्वीरैरन्यैर्दुरासदान् ॥ ॥२॥ ततोबाणस्यवचनाद्धयग्रीवन्तथामुरुम् ॥ सन्धायाथसमानीयसैनापत्येभ्यषेचयत् ॥३॥मुरुंसन्निहितंश्रुत्वाहयग्रीवञ्च

ankurnagpal108@gmail.com

भौमिना ॥ येयेक्षितौतदात्यासन्नसुरास्तेऽपिसङ्गताः॥४॥हयग्रीवम्मुरुंश्रुत्वानरकेणसमागतम् ॥निसुन्दसुन्दनामानावसुरौ सैनिकैःसह ॥ ५ ॥ विरूपाक्षस्तदादैत्यःसर्व्वैतेनसमागमन् ॥ ततःसपश्चिमद्वारिनरकःसेनयासह ॥ ६ ॥ मुरुन्द्वारा धिपश्चक्रेहयग्रीवन्तथोत्तरे ॥ पूर्व्वद्वारिनिसुन्दन्तुविरूपाक्षन्तुदक्षिणे ॥ ७ ॥ मध्येपञ्चजनंसुन्दंसैनापत्येभ्यषेचयत् ॥ मुरुःक्षुरान्तान्पाशांश्चषट्सहस्राण्ययोजयत् ॥ ८ ॥ द्वारितत्पुररक्षार्थंसत्कृतःक्षितिसूनुना ॥ एवम्पूर्वान्पूर्व्वतरानवमत्यसुम न्त्रिणः ॥ ९ ॥ असुरैरेवसततंसोऽसुरोमुदितोभवत् ॥ पूर्व्वङ्गृहीतम्भावंसपरित्यज्यक्षितेःसुतः ॥ १० ॥ आसुरम्भाव मासाद्यबाधतेत्रिदिवौकसः ॥ नदेवान्नमुनीन्सर्व्वान्नचजानातिकाँश्चन ॥ ११ ॥ सुरेश्वरञ्जिगायाशुहयग्रीवसहायवान् ॥ एवंसचासुरम्भावन्तन्वानोविचरन्क्षितौ ॥ १२ ॥ बाणस्यवचनाच्छक्रंबाधयत्येववैमुनीन् ॥ देवेश्वरन्त्रिधाजित्वाहयग्रीवस हायवान् ॥ १३ ॥ अदित्याःकुण्डलयुगन्त्रिषुलोकेषुविश्रुतम् ॥ सर्व्वरत्नाऽमृतश्राविदुःखविघ्नहरम्परम् ॥ १४ ॥ जहा रनरकोभौमोनिर्भीतोदैवशापतः ॥ एवन्देवान्बाधमानोमुनीन्विप्रान्क्षितेःसुतः ॥ १५ ॥ पञ्चवर्षसहस्राणिराज्यम्प्रा ग्ज्यौतिषेकरोत् ॥ एतस्मिन्नन्तरेदेवीमहाभारार्दिताक्षितिः ॥ १६ ॥ ब्रह्मविष्णुमुखान्देवान्रक्षार्थंशरणङ्गता ॥ इदञ्चो वाचधातारम्प्रणम्योर्व्वीसमाधवम् ॥ १७ ॥ दानवाराक्षसादैत्याहरिणायेचसूदिताः ॥ तेराज्ञाम्मन्दिरेजाताअधुनाबल

ankurnagpal108@gmail.com

गर्विताः ॥ १८ ॥ तेषाम्भारमहंसोढुन्नशक्नोमिमहत्तरम् ॥ असङ्ख्याताश्चतेसर्व्वैतान्सङ्ख्यातुन्नचोत्सहे ॥ १९ ॥ अष्टौशतसहस्राणितेषाम्मुख्यामहाबलाः ॥ तेष्वप्यतिबलान्वोढुन्नताञ्छक्नोमिचाधुना ॥ २० ॥ बाणम्बलेःसुतव्वीरङ्कंसन्धेनुकमेवच ॥ अरिष्टश्चप्रलम्बश्चसुनामानम्मुरंशलम् ॥ २१ ॥ चाणूरमुष्टिकौमल्लौजरासन्धम्महाबलम् ॥ नरकश्चहयग्रीवन्निसुन्दंसुन्दमेवच ॥ १९ ॥ विरूपाक्षम्पश्चनदंहिडिम्बश्चबकम्बलम् ॥ जटासुरश्चकिर्म्मीरम्मलायुधमलम्बुषम् ॥ २० ॥ सौभाख्यश्चजरासन्धन्द्विविदश्चापिवानरम् ॥ श्रुतायुधम्महादैत्यंशतायुधमथाऽपरम् ॥ २१ ॥ ऋष्यशृङ्गसुतञ्चैवसुबाहुमतिबाहुकम् ॥ कालकञ्जाँस्तथादैत्यान्हिरण्यपुरवासिनः ॥ २२ ॥ एतेषान्तुपदक्षोभैर्व्विशीर्ण्णाहन्दिनेदिने ॥ लोकान्वोढुन्नशक्नोमितान्निघ्नन्तुसुरोत्तमाः ॥ २३ ॥ नचेद्रक्षाम्प्रकुर्व्वन्तिभवन्तःसुरसत्तमाः ॥ तदाविशीर्ण्णायास्यामिपातालमवशाधुना ॥ २४ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ततस्तस्यावचः श्रुत्वाब्रह्मविष्णुमहेश्वराः॥इत्यूचुस्तेकरिष्यामः क्षितेभारविमोक्षणम्॥२५॥विसृज्यपृथिवीन्देवींसर्व्वेदेवाः सनातनम्॥माधवन्तोषयामासुर्भारावतरणम्प्रति ॥२६ ॥सतुतुष्टःसुरान्सर्व्वान्स्वांशैरवतरन्तुवै ॥ क्षितौभारावतारायेत्युक्त्वास्वयमिहप्रभुः ॥२७॥अवतीर्ण्णोऽथदेवक्यागर्भेभारावतारणे ॥ विष्णुश्चावतरिष्यन्तंज्ञात्वादेवाःसनातनम् २८ रम्भातिलोत्तमाद्याश्चदेव्योरूपगुणान्विताः॥क्षितावुत्पादयामासुःसहस्राणितुषोडश॥२९॥ताःसर्व्वाहिमवत्पृष्ठे

ankurnagpal108@gmail.com

क्रीडमानावरस्त्रियः ॥ अपश्यन्नरकोभौमस्ताजहारतदाहठात् ॥ ३० ॥ तेनताधर्षितादेव्योनीताः प्राग्ज्यौतिषम्प्रति ॥ नरकम्प्रार्थयामासुः समयम्मैथुनम्प्रति ॥ ३१ ॥ नारदोयावदायातिनगरम्प्रतिभौमते ॥ अस्माकङ्कुरुरक्षाञ्चतावन्नो मुञ्चमैथुने ॥ ३२ ॥ ससमेष्यतिवीरत्वान्नचिरान्नोत्यनुग्रहात् ॥ तेनदृष्टावयंसार्द्धमेष्यामः सङ्गमन्त्वया ॥ ३३ ॥ इतिसम्प्रार्थितस्ताभिर्न्नरकोभूमिनन्दनः ॥ ब्रह्मवाक्यन्तदास्मृत्वाएवमस्तूचिवान्मुहुः ॥ ३४ ॥ एतस्मिन्नन्तरेदेवोभगवाँल्लोकभावनः ॥ देवक्याजठराज्जातोवृद्धोनन्दगृहेभवत् ॥ ३५ ॥ कंसकेशिप्रलम्बादीन्हत्वादैत्याननेकशः ॥ अकरोद्द्वारकावासंसागरेसलिलान्तरे ॥ ३६ ॥ तत्राष्टौकन्यकास्तेनस्वधर्म्मेणचस्वीकृताः ॥ कालिन्दीमानुषीरूपारुक्मिणीरमणीततः ॥ ३७ ॥ नग्नजित्तनयासत्यालक्ष्मणाचारुहासिनी ॥ सुशीलाशीलसम्पन्नातथाजाम्बवतीसती ॥ ३८ ॥ एतासुस्त्रीषुचततोह्यनुरक्तस्यतस्यवै ॥ षट्त्रिंशद्वत्सराजाताबलदेवसहायिनः ॥ ३९ ॥ प्रद्युम्नसाम्बप्रमुखाःपुत्रास्तस्यमहाबलाः ॥ जातास्तत्रद्विजश्रेष्ठाःशास्त्रेशस्त्रेचकोविदाः ॥ ४० ॥ अनेकेनिहतादैत्याभारभूतास्तदाक्षितेः ॥ प्रहृष्टःक्रीडमानश्चद्वारकायामुवाससः ॥ ४१ ॥ अथशक्रस्तदायातोनरकेणार्द्दितोभृशम् ॥ द्वारकाम्प्रतिकृष्णस्यदर्शनायगणैःसह॥४२॥ तत्रगत्वापरिष्वज्यकृष्णंल्लोकनमस्कृतम् ॥ पूजितस्तेनबहुशआसनेकाञ्चनेस्थितः ॥ ४३॥ कथया

ankurnagpal108@gmail.com

मासहरयेननरकस्यविचेष्टितम् ॥ शक्रोयथापूर्व्ववृत्तय्यँथावावर्त्ततेऽधुना ॥ ४४ ॥ शक्रउवाच ॥शृणुकृष्णमहाबाहोयदर्त्थं महमागतः ॥ कथयिष्यामितत्सर्व्वन्तत्रशङ्कान्नसङ्कुरु ॥ ४५ ॥ भूमिपुत्रोऽसुरोनाम्नानरकःसुरमर्द्दनः ॥ चिरंजीवापुराविष्णु क्षितिभ्याम्परिपालितः ॥ ४६ ॥ अधुनासक्षितिर्व्विष्णुमवज्ञायदुरासदः ॥बाणस्यवचनाद्धीमोब्रह्माणम्पर्य्यतोषयत् ॥४७॥ ब्रह्मणःसवराँल्लब्ध्वात्यतीवाऽभूत्सुदर्प्पितः ॥माधवम्पृथिवीव्वाँपिसस्मारनकदाचन ॥४८॥ पूर्व्वमासीत्सधर्म्मात्माद्याराधि तसुरोव्रती॥ अधुनाबाधतेसर्व्वानासुरम्भावमाश्रितः ॥ ४९ ॥ अदितेःकुण्डलेमोहाज्जहारामृतसम्भवे ॥ देवानृषीन्बाधमा नोविप्राणामप्रियेरतः ॥ ५० ॥ मामप्यापिबाधतेनित्यङ्कामगामीदुरासदः ॥ जेतातुसुरदैत्यानामवध्यःसर्व्वदेहिनाम् ॥ ५१ ॥ तवचाप्यन्तरप्रेक्षीतम्पापञ्जहिभूतये ॥ त्वदर्थंसर्व्वदेवैर्य्यादेवगन्धर्व्वकन्यकाः ॥ ५२ ॥ पुरापर्वतमुख्येतुहिमवत्यवतारि ताः ॥ चतुर्द्दशसहस्राणिसहस्रेद्वेशताधिके ॥ ५३ ॥ ताःसर्व्वाःकन्यकाःपापःप्रसह्यवरदर्पितः ॥ जहारसदुराधर्षोहयग्री वसहायवान् ॥ ५४ ॥ सागरेयानिरत्नानिपृथिव्याञ्चत्रिविष्टपे ॥ तानिसर्वाणिसंहृत्यप्रमथ्यसुरमानुषान् ॥ ५५ ॥ तीरेलौ हित्यतीर्थस्यसोकरोन्मणिपर्व्वतम् ॥ तस्मिन्गिरौपुरींरम्याङ्कारयित्वालकाह्वयाम् ॥ ५६ ॥ ताःसर्व्वावासयामासदेवगन्ध र्व्वयोषितः ॥ एकवेणीधराःसर्व्वाःसम्भोगपरिवार्ज्जिताः ॥ ५७ ॥ त्वामेवताःप्रतीक्षन्तेसनाथाःकुरुकृष्णताः ॥ यावदा

ankurnagpal108@gmail.com

गच्छतिपुरम्भवतोनारदोमुनिः ॥ ५८ ॥ तावन्नमैथुनेयत्नम्भौमत्वंसङ्करिष्यसि ॥ इतिताःसमयश्चक्रुर्न्नरकस्यदुरात्मनः ॥ ५९ ॥ नारदश्चतदायातःप्राग्ज्योतिषपुरम्प्रति ॥ यदात्वन्नरकंहन्तुङ्गन्तातत्पुरमुत्तमम् ॥ ६० ॥ तस्मात्त्वम्पापकर्म्माणन्नरकन्नरकोपमम् ॥ जहिदेवमनुष्याणाङ्कण्टकन्त्वन्दुरासदम् ॥ ६१ ॥ वधात्तस्यक्षितिर्द्देवीपुत्रशोकन्नचाप्स्यति ॥ स्वयमेववधन्तस्यदेवेभ्योयदयाचत ॥ ६२ ॥ तस्मात्त्वञ्जहिपापिष्ठन्नरकम्पापपूरुषम् ॥ स्त्रीरत्नान्यपिरत्नानितन्निहत्यसमुद्धर ॥ ॥ ६३ ॥ इत्युक्तोजगतान्नाथःशक्रेणसुमहात्मना ॥ प्रतिजज्ञेक्षितिसुतंहन्तुम्प्रतितदैवहि ॥ ६४ ॥ प्रतिज्ञायवधन्तस्यशक्रेणसहकेशवः ॥ तदैवयात्रामकरोत्प्राग्ज्योतिषपुरम्प्रति ॥ ६५ ॥ आरुह्यगरुडङ्कृष्णःसत्यभामाद्वितीयकः ॥ प्राग्ज्योतिषमुखोगच्छद्वासवस्त्रिदिवय्ययौ ॥ ६६ ॥ दिवमाक्रम्यगच्छन्तौकृष्णशक्रौमहाद्युती ॥ यादवादद्दशुस्तत्रसूर्य्याचन्द्रमसौयथा ॥ ६७ ॥ संस्तूयमानौगन्धर्व्वैर्द्देवैरप्सरसाङ्गणैः ॥ कृष्णःशक्रःक्षणादेवगतौखेतावदश्यताम् ॥ ६८ ॥ ततःक्षणेनगरुडेनाससादजगत्पतिः ॥ पुरम्प्राग्ज्योतिषंरम्यन्नरकेणवशीकृतम् ॥ ६९ ॥ सदुर्ग्गैमौरवैःपाशैःषट्सहस्त्रैर्भयङ्करैः ॥ क्षुरान्तैर्व्वेष्टितम्पार्श्वैर्मृत्युपाशैरिवोच्छ्रितम् ॥ ७० ॥ निर्ग्गच्छन्तम्पुरात्तस्मान्नारदञ्चददर्शसः ॥ सतुदेवमुनिःश्रीमान्यदागान्नरकम्प्रति ॥ ७१ ॥ तदाप्राग्ज्योतिषङ्गत्वासत्कृतस्तेननारदः ॥ सङ्गमेसमयम्प्रोचेनरकायसयोषिताम् ॥ ७२ ॥ प्रवर्त्ततेद्यचै

१ प्राग्ज्योतिषंगत्वायदानरकम्प्रत्यगादित्यन्वयः ।

ankurnagpal108@gmail.com

त्रस्यशुक्लपक्षस्यपञ्चमी ॥ नवम्यान्तुधरापुत्रप्राप्नोतिमहदापदम् ॥ ७३ ॥ तदायदिचतुर्दश्यांसुस्नातायोपितास्त्विमाः ॥ सुरतेषुत्वयातत्रप्रयोक्तव्यायथासुखम् ॥ ७४ ॥ नारदस्यवचःश्रुत्वानरकोभयमोहितः ॥ आसारश्चप्रसारश्चनगरेसन्न्यवेदयत् ॥ ७५ ॥ रक्षिभीरक्षितंराज्यंरक्षितश्चसमन्ततः ॥ भयहर्षयुतोभौमःसमयंसमवैक्षत ॥ ७६ ॥ तस्मिन्नवसरेप्राप्तःकृष्णःप्राग्ज्योतिषम्पुरम् ॥ प्रथमम्पश्चिमन्द्वारमासाद्यगरुडध्वजः ॥ ७७ ॥ पाशानांषट्सहस्राणिक्षुरान्तसञ्छिद्यनैकधा ॥ जघानसमुरुन्दैत्यंसानुगञ्चसबान्धवम् ॥ ७८ ॥ षट्सहस्रामहावीरादानवाद्वारिसंस्थिताः ॥ हताश्चक्रेणहरिणातदैवमुरुणासह ॥ ७९ ॥ मुरुंहत्वासहस्राणिपुत्राँस्तस्यापराँश्चषट् ॥ जघानचक्रेणतदाखण्डशोन्याँश्चदानवान् ॥ ॥ ८० ॥ ततोऽनेकशिलासङ्घानतिक्रम्यजनार्दनः ॥ सगणंसानुगञ्चैवनिसुन्दंसमपोथयत् ॥ ८१ ॥ एकोयोयोधयेद्देवान्त्सहस्रव्वँत्सरान्पुरा ॥ शक्रञ्चसमतिक्रम्यमहावीरपराक्रमः ॥ ८२ ॥ तञ्जघानहयग्रीवंसमतिक्रम्यकेशवः ॥ मध्येलौहित्यसंज्ञस्यभगवान्देवकीसुतः ॥ ८३ ॥ औदकायाव्विँरूपाक्षंसुन्दंहत्वामहाबलः ॥ ततःपञ्चजनव्वीरञ्जघानपरमेश्वरः ॥ ८४ ॥ एतान्हत्वामहाकायान्महावीर्य्यान्दुरासदान् ॥ आससादजगन्नाथःपुरम्प्राग्ज्योतिषाह्वयम् ॥ ॥ ८५ ॥ वियत्स्थैर्दैवतैःसर्वैर्न्नारदेनमहात्मना ॥ जयशब्दैःस्तूयमानःप्रविवेशयथेश्वरः ॥ ८६ ॥ श्रियायुक्तान्दीप्यमाना

१ भवान्प्राप्स्यतीत्यर्थः । २ आसारःसैन्यानांसर्व्वतोव्याप्तिःप्रसारःसैन्यानांतृणकाष्ठादिहेतवेइतस्ततोगमन ।

ankurnagpal108@gmail.com

म्प्राकाराट्टालभूषिताम् ॥ समेनेनगरीव्विंष्णुःकिमिन्द्रस्यामरावती ॥ ८७ ॥ तत्रयुद्धम्महद्भूतन्नानाप्रहरणोद्यतम् ॥ भीरूणा न्त्रासजननंशूराणांहर्षवर्द्धनम् ॥ ८८ ॥ यथादेवाऽसुरर्य्युद्धन्तथैवसमपद्यत ॥ ततःशार्ङ्गविनिर्म्मुक्तैर्ब्बाणैस्तान्दानवान्बहून् ॥ ८९ ॥ निजघानमहाबाहुर्ग्गरुडस्थोजनार्द्दनः ॥ अष्टौशतसहस्राणिअष्टौशतशतानिच ॥ ९० ॥ हत्वाऽसुरान्महाबाहुर्न्न रकन्तंसमासदत् ॥ ९१॥ ततःश्रुत्वासनरकःपतितानसुरान्बहून् ॥ दृष्ट्वाकृष्णम्महाबाहुङ्गरुडस्थम्महाबलम् ॥ ९२॥ वशिष्ठ शापंसस्मारसमयम्माधवस्यच ॥ नारदस्यवचश्चापिवरच्छिद्रन्तथाविधेः ॥ ९३ ॥ सप्राप्तकालश्चतदाकेशवेनसमा गतः ॥ युद्धमेवपरम्मेनेस्मरन्बाणवचस्तदा ॥ ९४ ॥ सकाञ्चनंसमारुह्यरथव्वँज्रध्वजव्वँरम् ॥ लोहचक्राष्टसंय्युक्तन्त्रिनल्व प्रमितंरथम् ॥ ९५॥ युक्तमश्वसहस्रैस्तुवज्रध्वजविराजितम्॥ नानाप्रहरणोपेतम्बहुतूणीरसंय्युँतम् ॥ ९६ ॥ आगच्छत्स मरायाशुनरकःपृथिवीसुतः ॥ सगच्छन्स्समरायाशुमानुषम्भावमाश्रितम्॥ ९७॥ निन्धन्तथाऽसुरम्मेनेस्मरन्पूर्व्ववचोहरेः ॥ क्षणात्कृष्णंसददर्शगरुडोपरिसंस्थितम् ॥ ९८॥ शङ्खचक्रगदाशार्ङ्गवरासिधरमच्युतम्॥ किरीटकुण्डलयुतंश्रीवत्सवक्षसंह रिम् ॥ ९९ ॥ कौस्तुभोद्भासितोरस्कम्पीताम्बरधरम्परम् ॥ सतेनयुयुधेवीरोविष्णुनाप्रभविष्णुना ॥१०० ॥ प्राग्ज्योतिषा धिपोभौमोनरकःपृथिवीसुतः ॥ सयुध्यत्कृष्णनिकटेकालिकाङ्कालिकोपमाम् ॥ १०१ ॥ रक्तास्यनयनान्दीर्घाङ्कृश

ankurnagpal108@gmail.com

क्तिधरान्तदा ॥ अपश्यज्जगतान्धात्रीङ्कामाख्यामपिमोहिनीम् ॥ २ ॥ सविस्मितस्तदाभीतस्तान्दृष्ट्वाजगताम्प्रसूम् ॥ यो
द्धव्यमित्येवतदायुयुधेनरकोऽसुरः ॥ ३ ॥ तेनसार्द्धन्तदाकृष्णःकृत्वासुमहदद्भुतम् ॥ युद्धव्यँयाद्दक्पुराभूतन्नदेवेनचमा
नुषे ॥ ४ ॥ ततस्तेनाथभौमेनयुद्धकेलिंसमाधवः ॥ चिरङ्कृत्वाजघानाथदेवेन्द्रम्प्रतिहर्षयन् ॥ ५ ॥ सुदर्शनेनच
क्रेणमध्यदेशेतदाहरिः ॥ द्विधाचिच्छेदनरकंसहतोभ्यपतद्भुवि ॥ ६ ॥ विभक्तन्तच्छरीरन्तुभूमौनिपतितन्तदा ॥ विरा
जतेवज्रभिन्नोयथागैरिकपर्व्वतः ॥ ७ ॥ पतितेतनयेदेवीपृथ्वीदृष्ट्वाशरीरकम् ॥ शोकवेगन्तदासेहेज्ञात्वाकालन्तदागत
म् ॥ ८ ॥ अदितेःकुण्डलयुगंस्वयमादायकाश्यपी ॥ उपातिष्ठतगोविन्दव्वँचनञ्चेदमब्रवीत् ॥ ९ ॥ त्वयावराहरूपेण
यदाहञ्चोद्धृतापुरा ॥ तदात्वद्गात्रसंस्पर्शात्पुत्रोमेनरकःस्थितः ॥ १० ॥ सोयन्त्वयापालितश्चपातितश्चाधुनासुतः ॥ गृहा
णकुण्डलेचेमेअदितेःसर्व्वकामदे ॥ ११ ॥ सन्ततिश्चास्यगोविन्दप्रतिपालयनित्यदा ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥
भारावतरणेदेविनरकस्यवधःपुरा ॥ १२ ॥ त्वयैवप्रार्थितोयस्मात्तेनासौनिहतोमया ॥ पालयिष्येस्यसन्तानन्देवित्व
द्वचनादहम् ॥ १३ ॥ प्राग्ज्योतिषेभिषेक्ष्यामिनप्तारम्भगदत्तकम् ॥ एवमुक्त्वामहाबाहुर्भगवान्मधुसूदनः ॥ १४ ॥ अ
न्तःपुरव्विँवेशाथनरकस्यधनालयम् ॥ सतत्रददृशेवीरोरत्नानिविविधानिच ॥ १५ ॥ राशीभूतानिशुद्धानिपर्व्वतानिव

ankurnagpal108@gmail.com

राजतः ॥ मुक्तामणिप्रवालानाँव्वैदूर्य्यस्यचपर्व्वतम् ॥ १६ ॥ तथारजतकूटानिवज्रकूटानिमाधवः ॥ सुवर्णसञ्चया न्रुक्मदण्डान्रत्नमयध्वजान् ॥ १७ ॥ वाहनानिविचित्राणियानानिशयनानिच ॥ खचितानिस्वर्णरत्नैर्म्महार्हाणिमहान्तिच ॥ १८ ॥ यद्यद्दृष्टश्चयावच्चधनंरत्नम्मणिस्तथा ॥ भुवितादृक्क्वनोदृष्टमन्यत्रनरकालयात् ॥ १९ ॥ नकुबेरस्यनेन्द्रस्यनयमस्याप्यपाम्पतेः ॥ तावन्तिधनरत्नानियावन्तिनरकालये ॥ १२०॥ केशवोप्यथतत्रैवनारदेनचसङ्गतः ॥ अवेक्ष्यान्तःपुरधनंसारंसारतरन्ततः ॥ १२१ ॥ तेषांसमाददेग्राह्यम्प्रभूतम्परवीरहा ॥ यादत्तावैष्णवीशक्तिर्विष्णुनाप्रभविष्णुना ॥ हत्वाभौमन्तुतांशक्तिञ्जगृहेदेवकीसुतः ॥ २२ ॥ पृथिव्यानारदेनैवसहितःकेशवस्तदा ॥ भगदत्तम्भौमसुतम्प्राग्ज्योतिषपुरोत्तमे ॥ २३ ॥ अभिषिच्यतदाभूपम्पुरमध्येन्यवेशयत् ॥ अभिषिक्तन्तुतन्दृष्ट्वाभगदत्तन्तथाक्षितिः ॥ २४ ॥ नप्तुरर्थेऽथतांशक्तिङ्केशवंसमयाचत ॥ केशवोपिक्षितेर्व्वाक्यान्नारदानुमतेनच ॥ २५ ॥ तांशक्तिम्भगदत्तायसुप्रीतमनसाददौ ॥ यच्छत्रव्वँरुणस्त्वाकाञ्चनस्त्राविसंज्ञकम् ॥ २६ ॥ समानयत्पुराभौमस्तच्छत्रंहरिराददे ॥ अष्टभारसुवर्णानियत्संस्रवतिचान्वहम् ॥ यत्क्रोशमात्रविस्तीर्ण्णमर्द्धयोजनमुच्छ्रितम् ॥ २७॥ रत्नोत्तमानिसर्व्वाणिचतुर्द्दन्ताँस्तथागजान् ॥ चतुर्द्दशसहस्त्राणिपूजितान्प्रमदोत्कटान् ॥ २८ ॥ द्वारकाम्प्रतिदैत्यौघैर्व्वाहयामासकेश

ankurnagpal108@gmail.com

वः ॥ २९ ॥ यादेवकन्यकाःपूर्व्वन्नरकेणाहृताबलात् ॥ तासांकृत्वाहृषीकेशोवेणीबन्धविमोक्षणम् ॥ १३० ॥ वासोभिर्भूषणैर्दिव्यैस्ताःसत्कृत्यमुहुर्म्मुहुः ॥ आरोप्यचविमानेतुरक्षिभिर्बलिभिर्दृढैः ॥ १३१ ॥ नारदाधिष्ठिताःसर्व्वाद्वारकाम्प्रत्यवाहयत् ॥ यःकृतःसुरकन्यार्थेभौमेनमणिपर्व्वतः ॥ ३२ ॥ मणिरत्नौघसम्पूर्णोदिवाकरसमप्रभः ॥ उत्पाट्यतञ्जगन्नाथस्तार्क्ष्यपृष्ठेन्यवापयत् ॥ ३३ ॥ तथैववारुणञ्छत्रङ्गरुडोपरिमाधवः ॥ आरोप्यसत्ययासार्द्धमासीनःसुमनाहरिः ॥ ३४ ॥ भगदत्तंसमाभाष्यपृथिवीञ्चजगत्पतिः ॥ प्रतस्थेद्वारकांवीरोवियन्मार्गेणवैद्रुतम् ॥ ३५ ॥ सुपर्णःकाञ्चनश्राविछत्रंसमणिपर्व्वतम् ॥ केशवंसत्ययासार्द्धंहेलयाखेवहन्ययौ ॥ ३६ ॥ क्षणेनद्वारकाम्प्राप्यकेशवःपरवीरहा ॥ मुदञ्चलेभेसकलैर्ब्बान्धवैश्चतथागणैः ॥ ३७ ॥ एवङ्कालीमहामायाकालिकाख्याजगन्मयी ॥ विष्णुञ्चजगतान्नाथम्परापरपतिंहरिम् ॥ ३८ ॥ जगत्कारणकर्तारञ्ज्ञानगम्यञ्जगन्मयम् ॥ सम्मोहयत्येवतथात्यनुरागविरागवान् ॥ ३९ ॥ अनुगृह्णातिमित्राणिद्यमित्राणिनिहन्तिच ॥ नारीषुमूढोरमतेद्वन्द्वेनापिचमुत्यते ॥ १४० ॥ इतिवःकथितंविप्रायथाभून्नरकोऽसुरः ॥ यथाचवरलब्धोभूद्यथाचास्यविचेष्टितम् ॥ १४१ ॥ आराधितोयथाब्रह्माबाणबुद्ध्याथभौमिना ॥ किमन्यद्वुचितव्वास्ति तद्ब्रुवन्तुद्विजोत्तमाः ॥ ॥ ४२ ॥ इतिकालिकापुराणेनरकोपाख्यानेएकचत्वारिंशत्तमोध्यायः ॥ ४१ ॥ ॥ छ ॥

ankurnagpal108@gmail.com

ऋषय उचुः ॥ कथङ्गिरिसुताकालीबभूवजगताम्प्रसूः ॥ दाक्षायणीत्यक्ततनुः कथमापहरम्पतिम् ॥ १ ॥ कथमर्द्धशरीरं साजहारचपिनाकिनः ॥ एतन्नः पृच्छतांसम्यक्कथयस्वमहामते ॥ २ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ शृणुध्वम्मुनिशार्दूलायथादाक्षायणीसती ॥ भूतागिरिसुतापूर्व्वय्यँथार्द्धमहरत्तनुम् ॥ ३ ॥ यदात्यजत्तनुन्देवीपूर्व्वन्दाक्षायणीसती ॥ तदैव मनसागच्छन्मेनकांहिमवद्गिरिम् ॥ ४ ॥ यदाहरेणसहितादक्षकन्याहिमाचले ॥ चिक्रीडचतदातस्यामेनकाभूद्धितैषिणी ॥ ५ ॥ तस्याः सुतास्यामितिचआधायमनसिद्द्विजाः ॥ त्यक्तप्राणातदादेवीभूताहिमवतः सुता ॥ ६ ॥ यदादाक्षायणी प्राणान्दक्षकोपाज्जहौपुरा ॥ तदैवमेनकादेवीआरिराधयिषुः शिवाम् ॥ ७ ॥ महामायाञ्जगद्धात्रीय्यौँगनिद्रांसनातनीम् ॥ मोहिनींसर्व्वभूतानांशरणंसर्व्वनाकिनाम् ॥ ८ ॥ अष्टम्यामुपवासन्तुकृत्वासानवमीतिथौ ॥ मोदकैर्ब्बलिभिः पिष्टैः पायसैर्ग्गन्धपुष्पकैः ॥ ९ ॥ चैत्रेमासिसमारभ्यसप्तविंशतिवासरान् ॥ यावत्सम्पूजयामासपुत्रार्थिन्यन्वहंशुचिः ॥ १० ॥ गङ्गायामोषधिप्रस्थेकृत्वामूर्तिम्महीमयीम् ॥ कदाचित्सानिराहाराकदाचित्साधृतव्रता ॥ ११ ॥ शिवाविन्यस्तमनसासप्तविंशतिवत्सरान् ॥ निनायमेनकादेवीपरमाम्भूतिमिच्छती ॥ १२ ॥ सप्तविंशतिवर्षान्तेजगन्माताजगन्मयी ॥ सुप्रीताभवदत्यर्थम्प्राहप्रत्यक्षताङ्गता ॥ १३ ॥ ॥ देव्युवाच ॥ ॥ यत्प्रार्थितन्त्वयादेविमत्तस्तत्प्रार्थयाधुना ॥ दास्ये तवाहन्तत्स

ankurnagpal108@gmail.com

र्व्वंव्वाँञ्छितय्यँद्‌यदाभवेत् ॥१४॥ ततःसामेनकादेवीप्रत्यक्षङ्कालिकाङ्गताम् ॥ दृष्ट्वैवप्रणनामाथवचनञ्चेदमब्रवीत् ॥ १५॥ देविप्रत्यक्षतोरूपन्तवदृष्टम्मयाधुना ॥ त्वामहंस्तोतुमिच्छामिप्रसन्नायदिमेशिवे ॥ १६ ॥ ततःसामातरित्युक्त्वाकालिकासर्व्व मोहिनी ॥ बाहुभ्याञ्चारुवृत्ताभ्याम्मेनकाम्परिषस्वजे ॥ १७॥ ततःसामेनकादेवीकालिकाम्परमेश्वरीम् ॥ तुष्टाववाग्भिरि ष्टाभिःशिवाम्प्रत्यक्षतः स्थिताम्॥ १८ ॥ मेनकोवाच ॥ प्रेरयन्तीञ्जगद्धामचण्डकाल्लोँकधारिणीम् ॥ प्रणमामिजगद्धा त्रींसर्व्वकामार्थसाधिनीम् ॥१९॥ नित्यानन्दाञ्ज्ञानमयीय्यँयोगनिद्राञ्जगत्प्रसूम् ॥प्रणमामिशिवांशुद्धाव्विँधिशौरिशिवात्मि काम् ॥ २० ॥मायामयीम्महामायाम्भक्तशोकविनाशिनीम् ॥ कामस्यवनिताम्भद्रान्नमामित्वाञ्चितिंशिवाम् ॥ २१ ॥ सत्वोद्रेकाद्याभवित्रीहिनित्यानित्याचापिप्राणिनाम्बुद्धिरूपा ॥ सात्वम्बन्धच्छेदहेतुर्य्यतीनाङ्कस्तेगद्योमादृशोभिःप्रभावः ॥ २२ ॥ यात्वंसाम्नांसिद्धिरुक्तिस्तथर्च्चाय्यँाव्वृत्तिर्य्यायजुषान्दीर्घरूपा ॥ हिंसायावाथर्व्ववेदस्यसात्वन्नित्यङ्कामन्त्वम्ममेष्ट व्विँधेहि ॥ २३ ॥ नित्यानित्यैर्भागहीनैःपुरस्थैस्तन्मात्रैय्यैँर्य्यत्स्वतेभूतवर्गः ॥ तेषांशक्तिस्त्वंसदानित्यरूपाकातेयो षायोग्यव्वक्तुंसमर्था ॥ २४ ॥ क्षितिर्द्धरित्रीजगतान्त्वमेवत्वमेवनित्याप्रकृतिस्वरूपा ॥ ययावशःक्रियतेब्रह्मरूपःसात्व न्नित्यामेप्रसीदाद्यमातः ॥ २५ ॥ त्वञ्जातवेदोगतशक्तिरूपात्वन्दाहिकासूर्य्यकरस्यशक्तिः ॥ आल्हादिकात्वम्बहुच

ankurnagpal108@gmail.com

न्द्रिकायास्तान्त्वामहंस्तौमिनमामिचाम्बिकाम् ॥ २६ ॥ योषायोषित्प्रियाणान्त्वव्विँद्यात्वञ्चोर्द्ध्वरेतसाम् ॥ वाञ्छात्वंस र्व्वंजगताम्मायाचत्वन्तथाहरेः ॥ २७ ॥ यानेकरूपाणिविधायनित्यंसृष्टिंस्थितिंहानिमपीहकर्त्री[1] ॥ ब्रह्माच्युतस्थाणुशरी रहेतुःसात्वम्प्रसीदाद्यपुनर्न्नमस्ते ॥ २८ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ ततःसाजगताम्माताकालिकापुनरेवहि ॥ उवाचमेनका न्देवीव्वाँञ्छितव्वँरयेत्युत॥२९॥ततःसाप्रथमम्पुत्रशतव्वँव्रेयशस्विनी ॥ वीर्य्यवच्चायुषायुक्तमृद्धिसिद्धिसमन्वितम् ॥ ३० ॥ पश्चात्तथैकान्तनयांसुरूपाङ्गुणशालिनीम्॥कुलद्वयानन्दकरीम्भुवनत्रयदुर्ल्लभाम्॥३१॥ततोभगवतीप्राहमेनकाम्मुनिस न्निभाम्॥ स्मितपूर्व्वन्तदातस्याःपूरयन्तीमनोरथम्॥३२॥देव्युवाच ॥शतम्पुत्राःसम्भवन्तुभवत्यावीर्य्यसय्युँताः॥तत्रैकोब लवान्मुख्यःप्रथमंसम्भविष्यति ॥३३॥ सुताचतवदेवानाम्मानुषाणाञ्चरक्षसाम् ॥ हितायसर्व्वंजगताम्भविष्याम्यहमेवते ॥३४॥ त्वंसुखप्रसवानित्यन्तथानित्यम्पतिव्रता॥अम्लानारूपसम्पन्नासुभगाचभविष्यसि ॥ ३५॥ एवमुक्त्वाजगद्धात्रीतत्रै वान्तरधीयत॥मेनकाचमुदल्लँब्ध्वास्वस्थानम्प्रविवेशह॥३६॥ततःकालेतुसम्प्राप्तेमैनाकमचलोत्तमम् ॥ यक्षेणसहयोद्यापि सिन्धुमध्येप्रवर्त्तते॥३७॥मेनकासुषुवेदेवीदेवेन्द्रंस्पर्द्धयागतम्॥अन्यान्नूनशतम्पुत्रान्क्रमात्सासुषुवेसती ॥३८॥ महावीर्य्या न्महासत्त्वान्त्सम्पन्नान्त्सर्व्वतोगुणैः ॥ ततःसाकालिकादेवीयोगनिद्राजगन्मयी॥३९॥पूर्व्वत्यक्तसतीरूपाजन्मार्थम्मेनका

[1] कर्त्रीति ताच्छील्यादिषुतृन्।

ankurnagpal108@gmail.com

य्यंययौ ॥ समयस्यानुरूपेणमेनकाजठरेशिवा ॥४०॥ समुद्भूयसमुत्पन्नासालक्ष्मीरिवसागरात् ॥ वसन्तसमयेदेवीनवम्याम्
क्षयोगतः॥४१॥अर्द्धरात्रेसमुत्पन्नागङ्गेवशशिमण्डलात् ॥ ततस्तस्यान्तुजातायाम्प्रसन्नाअभवन्दिशः॥४२॥अनुकूलोववौ
वायुर्गम्भीरोगन्धवाञ्छुभः ॥ बभूवपुष्पवृष्टिश्चतोयवृष्टिस्तथापरा॥४३॥जज्वलुश्चाग्नयःशान्ताजगर्ज्जुश्चघनाघनम् ॥ त
स्यान्तुजातमात्रायांसर्व्वंस्वास्थामपद्यत॥४४॥तान्तुदृष्ट्वातथाजातान्नीलोत्पलदलानुगाम् ॥श्यामांसामेनकादेवीमुदमापा
तिहर्षिता ॥ ४५ ॥ देवाश्चहर्षमतुलम्प्रापुस्तत्रमुहुर्म्मुहुः ॥ तुष्टुवुश्चान्तरिक्षस्थागन्धर्व्वाप्सरसाङ्गणाः ॥ ४६ ॥ तान्तुनीलो
त्पलदलश्यामांहिमवतःसुतां॥कालीतिनाम्नाहिमवानाजुहावकृतेदिने ॥४७॥ बान्धवैस्तुसमस्तैस्तन्नाम्नासापार्व्वतीतिच॥
कालीतिचतथानाम्नाकीर्तितागिरिनन्दिनी ॥ ४८ ॥ ततःसाववृधेदेवीगिरिराजगृहेशुभा ॥ गङ्गेववर्षासमयेशारदीवाथच
न्द्रिका ॥ ४९ ॥ एधमानानुदिवसञ्चार्व्वङ्गीचारुताम्मुहुः ॥ दध्रेसानुदिनङ्कालीचन्द्रबिम्बङ्कलामिव ॥ ५० ॥ साबालभाव
मापन्नाक्रीडन्तीकालिकामुदम् ॥ सखीभिःप्रापविपुलाङ्कालिन्दीवसरिद्व्रजैः ॥ ५१ ॥ षड्गुणास्तांस्वयन्देवीम्पूर्व्वजन्मवशी
कृताः ॥ स्वयमीयुर्द्विजश्रेष्ठाःप्रावृषङ्कालिकायथा ॥ ५२ ॥ अतिचक्रामस्वगुणैःसादेवीदेवकन्यकाः ॥ रूपैरप्सरसःसर्व्वा
गीतैर्गन्धर्व्वकन्यकाः ॥ ५३ ॥ साबाल्यएवसततम्बन्धुवर्गप्रियाशुभा ॥ गुणैःस्वबन्धून्पितरम्मातरञ्चाप्यतोषयत्॥५४॥

ankurnagpal108@gmail.com

मातुःस्तुतिकरीनित्यम्पितृपूजनतत्परा ॥ सर्व्वदाभ्रातृसहिताजगन्माताअवर्त्तदा ॥५५॥ सर्व्वदासाजगन्माताकन्यासास मुपस्थिता ॥ पितुःसमीपेवसतिकालिन्दीवविभावसोः ५६ ॥ अथैकदातान्निकटेनिधायहिमवद्गिरिः ॥ तनयैःसहसङ्गम्य स्थितःपरमकौतुकात् ॥ ५७ ॥ अथागतस्तत्रमुनिर्न्नारदोदेवलोकतः ॥ हिमवन्तंसुखासीनंसुतैःसार्द्धन्ददर्शसः ॥ ५८ ॥ अ पश्यन्निकटेकालीङ्कालिकामिवसूर्य्यतः ॥ ज्योत्स्नामिवसुधांशोस्तुसम्यग्वृद्धांशरन्निशि ॥ ५९ ॥ पूजितस्तेनगिरिणाकृता सनपरिग्रहः ॥ नारदःप्रथमंशैलव्वृत्तान्तम्पर्य्यपृच्छत ॥ ६० ॥ ततोविदितवृत्तान्तोनारदोमेनकाम्प्रति ॥ उवाचहर्ष यन्वाक्यम्मुनिर्व्वाक्यविशारदः ॥ ६१ ॥ एषातेतनयारुच्याशुद्धांशोरिववर्द्धिता ॥ आद्याकलाशैलराजसर्व्वलक्षणशालि नी ॥ ६२ ॥ शम्भोर्भवित्रीदयितासानुकूलासदाहरेः ॥ तस्यचित्तव्वँशेचैषाकरिष्यतितपस्विनी ॥ ६३ ॥ सचाप्येनामृतेजा यान्नान्यामुद्वाहयिष्यति ॥ एतयोर्य्यादृशःप्रेमाकयोश्चिन्नैवतादृशः ॥ ६४ ॥ भूतोवाभविताव्वापिनाधुनाचप्रवर्त्तते ॥ अनया सुरकार्य्याणिकर्त्तव्यानिबहूनिच ॥ ६५ ॥ अनयैवगिरिश्रेष्ठअर्द्धनारीश्वरोहरः ॥ भविष्यतिचसौहार्दाज्ज्योत्स्नयैवामृता त्मनः ॥ ६६ ॥ शरीरार्द्धंहरस्यैषाकरिष्यतिनिजास्पदे ॥ स्वर्णगौरीसुवर्णाभातपसातोषितेहरे ॥ ६७ ॥ विद्युद्गौरीत्वियङ्का लीतवपुत्रीभविष्यति ॥ गौरीतिनाम्नापश्चात्तुख्यातिमेषागमिष्यति ॥ ६८ ॥ नान्यस्मैत्वमिमान्दातुम्मनःकर्त्तुमिहार्हसि ॥

ankurnagpal108@gmail.com

इदञ्चोपांशुदेवानान्नप्रकाश्यङ्करिष्यसि ॥ ६९ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतितस्यवचःश्रुत्वादेवर्षेर्न्नारदस्यच ॥ उवाचहिमावान्वाक्यम्मुनिम्प्रतिविशारदः ॥ ७० ॥ श्रूयतेत्यक्तसङ्गःसमहादेवोयतात्मवान् ॥ तपश्चोपांशुतपतिदेवानामप्यगोचरः ॥ ७१ ॥ सकथन्ध्यानमार्ग्गस्थः परब्रह्मार्प्पितम्मनः ॥ भ्रंशयिष्यतिदेवर्षेतत्रमेसंशयोमहान् ॥ ७२ ॥ अक्षरम्परमम्ब्रह्मप्रदीपकलिकोपमम् ॥ सोन्तःपश्यतिसर्व्वत्रनतुबाह्यन्निरीक्षते ॥ ७३ ॥ इतिस्मश्रूयतेनित्यङ्किन्नराणाम्मुखाद्द्विज ॥ सकथन्तादृशंस्वान्तंशक्तोभ्रंशयितुंहरः ॥ ७४ ॥ विशेषतःश्रूयतेस्मदाक्षायण्यासमंहरः ॥ समयञ्ज्ञातवान्पूर्व्वन्तन्मेनिगदतःशृणु ॥ ७५ ॥ त्वामृतेन्यान्नवनितान्दाक्षायणिसतिप्रिये ॥ आर्य्यार्थेसङ्ग्रहीष्यामिसत्यमेतद्ब्रवीमिते ॥ ७६ ॥ इतिसत्यासमन्तेनपुरैवसमयःकृतः ॥ तस्याम्मृतायांसकथंस्त्रियमन्याङ्ग्रहीष्यति ॥ ७७ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ नात्रकार्य्यात्वयाचिन्तागिरिराजभवत्सुता ॥ एषासतीसमुत्पन्नाहरायैवनसंशयः ॥ ७८ ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इत्युक्त्वासतुदेवर्षिर्न्नारदस्तुयथासती ॥ मेनकायांसमुत्पन्नासर्व्वन्तत्प्रोक्तवान्गिरौ ॥ ७९ ॥ तत्सर्व्वम्पूर्व्ववृत्तान्तन्नारदस्यमुखाद्गिरिः ॥ श्रुत्वासपुत्रदारःसतदानिःसंशयोभवत् ॥ ८० ॥ ततःकालीकथांश्रुत्वानारदस्यमुखात्तदा ॥ लज्जयाधोमुखीभूत्वास्मितविस्तारिताननना ॥ ८१ ॥ करेणतान्तुसङ्गृह्यप्रोन्नमय्यमुखाद्गिरिः ॥ मूर्द्ध्निसम्यगुपाघ्रायस्वासनेसन्न्यवेशयत् ॥ ८२ ॥ त

ankurnagpal108@gmail.com

तस्ताम्पुनरेवाहनारदःशैलपुत्रिकाम्॥हर्षयन्गिरिराजन्तुमेनकान्तनयैःसह॥८३॥सिंहासनेनकिन्त्वस्याःशैलराजभवेत्तव ॥ शम्भोरूरुः सदैवास्याआसनन्तुभविष्यति ॥ ८४॥ हरोरुमासनम्प्राप्यतनयातवसन्ततम् ॥ नान्यत्रकुत्रचित्तुष्टिमासने प्राप्यतेगिरे ॥ ८५ ॥ इतिवचनमुदारन्नारदः शैलराजन्त्रिदिवमगमदुक्त्वातत्क्षणाद्देवयानैः ॥ गिरिपतिरपिचिन्ताहर्षसम्मोहयुक्तः प्रविशदचलयासौस्वान्तरम्पद्मगर्भम् ॥ ८६ ॥ इतिश्रीकालिकापुराणेद्वाचत्वारिंशोध्यायः ॥ ४२ ॥ ॥ छ ॥

॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ एतस्मिन्नन्तरेशम्भुःक्षिप्रन्त्यक्त्वातदासरः ॥ गङ्गावतारमगमद्धिमवत्प्रस्थमुत्तमम् ॥ १ ॥ यत्रगङ्गानिपतितापुराब्रह्मपुरात्सृता ॥ औषधीप्रस्थनगरस्यादूरेसानुरुत्तमः ॥ २ ॥ तत्रभर्ग्गः स्वमात्मानमक्षरम्परमात्परम् ॥ चेतोज्ज्ञानमयन्नित्यञ्ज्योतीरूपन्निराकुलम् ॥ ३ ॥ जगन्मयम्प्रदीपाभन्द्वैतहीनाविशेषकम् ॥ एकाग्रश्चिन्तयामासभगवान्वृषभध्वजः ॥४॥ हरेध्यानपरेतस्मिन्प्रमथाध्यानतत्पराः॥ अभवन्केचिदपरेनन्दिभृङ्ग्यादयोगणाः॥५॥ द्वाःस्थाभूतामहाभागायेपूर्व्वंद्वारियोजिताः ॥ तावन्तोपिगणास्तत्रनैवकिञ्चनकूजितम् ॥ ६ ॥ तेषांसंश्रूयतेसर्व्वेनिःशब्दाःसंस्थितास्ततः॥ अन्येतुतत्रक्रीडन्तिगणादूरान्तरस्थिताः ॥ ७ ॥ कुसुमैश्चदलैर्भक्तैर्ग्गिरिप्रस्रवणोदकैः ॥ रत्नानिचविचिन्वन्तोभूषितागैरिकैस्तथा ॥ ८ ॥ सगणन्तुतथादृष्ट्वागिरिराजोगतंहरम् ॥ स्वस्थानमोषधिप्रस्थन्निःसृत्यसहितोगणैः ॥ ९ ॥ पूजार्थमुपतस्थे

ankurnagpal108@gmail.com

सयथायोग्यन्तथार्च्चयत् ॥ सचापिशम्भुस्तस्यार्च्चाम्परयाश्रद्धयायुतः ॥ १० ॥ प्रतिजग्राहकूटस्थोगङ्गाशीर्षेयथापुरा ॥ पूजितस्तेनसहसागिरिराजव्वृँषध्वजः ॥ ११ ॥ उवाचध्यानयोगस्थः स्मयन्निवजगत्पतिः॥ ॥ईश्वरउवाच॥ ॥तवप्रस्थेतपस्तप्तुंरहस्यमहमागतः ॥१२॥ नयथाकोपिनिकटंसमायातितथाकुरु ॥ त्वम्महात्माजगद्धाममुनीनाञ्चसदाश्रयः॥ १३॥ देवानांराक्षसानाञ्चयक्षाणाङ्किन्नरस्यच ॥ सदावासोद्विजातीनाङ्गङ्गापूतश्चनित्यदा ॥१४॥ त्वत्पुरस्यास्यनिकटेप्रस्थङ्गङ्गावतारणम् ॥ आश्रितोहङ्गिरिश्रेष्ठतद्योग्यङ्कुरुसाम्प्रतम् ॥१५॥ इत्युक्त्वाजगतान्नाथस्तूष्णीमासद्वृषध्वजः ॥ गिरिराजस्तदाशम्भुम्प्रणयादिदमब्रवीत्॥१६॥पूतोस्मिजगतान्नाथत्वयाहम्परमेश्वर ॥ आगतोनाद्यविषयमितः कृत्यङ्किमस्तिमे॥१७॥ तपसामहतात्वंहिदेवैर्य्यत्नपरस्थितैः॥नप्राप्यसेजगन्नाथसत्वंस्वयमुपस्थितः॥१८॥मत्तोधन्यतरोनास्तिनमत्तोन्योस्तिपुण्यवान् ॥ यद्भवान्हिमवत्प्रस्थेतपसेसमुपस्थितः ॥१९॥देवेन्द्रादधिकम्मन्येआत्मानम्परमेश्वर ॥ सगणेनत्वयाप्राप्तोयदहङ्कामचारतः ॥२०॥इत्युक्त्वागिरिराजोथस्ववेश्मपुनरागमत् ॥ नियमायपरीवारान्गणानप्यवदत्स्वकान् ॥२१॥ अद्यप्रभृतिनोगन्ताकोपिगङ्गावतारणम्॥मच्छासनन्नहिविनायोगन्तादण्डयेत्यहम्॥२२॥इतिस्वान्त्सनियम्याशुतिलपुष्पकुशान्फलम् ॥ समादायाशुतनयासहितोगाद्धरान्तिकम् ॥ २३ ॥ अथगत्वाजगन्नाथंहरन्ध्यानपरन्तदा ॥ नमयामासतनयाङ्कालींसर्व्व

ankurnagpal108@gmail.com

गुणान्विताम् ॥ २४ ॥ तिलपुष्पादिकर्घ्यँद्यत्तत्तदग्रेनिधायसः ॥ अग्रेकृत्वासुतांशम्भुमिदमाहसशैलराट् ॥ २५ ॥ भगवँस्तनयेयम्मेत्वामाराधयितुम्प्रति ॥ समादिष्टासमानीतात्वदाराधनकाङ्क्षिणी ॥ २६ ॥ सखिभ्यांसहनित्यन्त्वांसेवतामीश शङ्कर ॥ अनुजानीहिसेवार्थैमयितेयद्यनुग्रहः ॥ २७ ॥ अथतांशङ्करोपश्यत्प्रथमारूढयौवनाम् ॥ फुल्लेन्दीवरपत्राभाम्पूर्णचन्द्रनिभाननाम् ॥ २८ ॥ समग्रनीलकेशौघप्राप्तवेशविजृम्भिकाम् ॥ कम्बुग्रीवांविशालाक्षींश्चारुकर्णयुगोज्ज्वलाम् ॥ २९ ॥ मृडालायत पर्य्यन्तबाहुयुग्ममनोरमाम् ॥ राजीवकुण्डलप्रख्यघनपीनोन्नतस्तनौ ॥ ३० ॥ बिभ्रतीङ्क्षीणसन्मध्यां रक्तपाणितलद्वयाम् ॥ स्थलपद्मप्रतीकाशपादयुग्ममनोरमाम् ॥ ३१ ॥ मध्यक्षीणाम्महासत्वांव्वृँत्तस्थूलघनोज्ज्वलाम् ॥ सुजङ्घान्नागनासोरुन्निम्ननाभिविभूषिताम् ॥ ३२ ॥ सुवृत्तचारुजङ्घायान्त्रिगम्भीरांषडुन्नताम् ॥ सर्व्वलक्षणसम्पूर्णान्त्रिषुलोकेषुदुर्ल्लभाम् ॥ ३३ ॥ ध्यानपञ्जरनिर्ब्बन्धमुनिमानसमप्परम् (?) ॥ दर्शनाद्भ्रंशनेसक्ताय्यँयोषिद्गणशिरोमणिम् ॥ ३४ ॥ तान्दृष्ट्वातपसेनित्यन्ध्याननिनाश्चमनोहराम् ॥ विघ्नहेतुश्चानुरागवर्द्धिनीङ्कामरूपिणीम् ॥ ३५ ॥ गिरिराजस्यवचनात्तनयान्तस्यशङ्करः ॥ पर्य्येषणायैजगृहेगौरवादपिगोरथः ॥ ३६ ॥ उवाचेदन्तवसुतासखिभ्यांसहशैलराट् ॥ नित्यम्मेसेवयायत्तानिर्भीताद्यत्रतिष्ठतु ॥ ३७ ॥ एवमुक्तातुतान्देवींसेवायैजगृहेहरः ॥ इदमेवमहद्धैर्य्यय्यँद्धिघ्नोनहिविघ्नयेत् ॥ ३८ ॥ नि

ankurnagpal108@gmail.com

विघ्नंस्थानमासाद्ययत्तपःक्रियतेद्विजैः ॥ ३९ ॥ सविघ्नोविघ्नहेतुर्भ्यःपरिभूयप्रवर्त्तते ॥ तन्महत्त्वश्चतपसान्धोरताचतपस्विनाम् ॥ ॥ ४० ॥ ततःस्वपुरमायातोगिरिराट्परिचारकैः ॥ हरश्चध्यानयोगेनपरश्चिन्तयितुंस्थितः ॥ ४१ ॥ कालीसखिभ्यांसहिताप्रत्यहञ्चन्द्रशेखरम् ॥ सेवमानामहादेवङ्गमनागमनेस्थिता ॥ ४२ ॥ कदाचित्सहिताकालीसखिभ्यांशङ्कराग्रतः ॥ वितन्वतीशुभङ्गीतम्पञ्चमञ्चातनोत्तदा ॥ ४३ ॥ कदाचित्कुशपुष्पादिसमिद्वारिहरायसा ॥ सखिभ्यांस्नानसत्कारङ्कुर्व्वतीन्यवसत्तदा ॥ ४४ ॥ कदाचिदग्रेनियतास्थिताचन्द्रभृतोमुखम् ॥ वीक्षन्तीचिन्तयामाससकामाचन्द्रशेखरम् ॥ ४५ ॥ यदाकार्य्येषुसाव्यग्रातदातत्कर्म्मचेष्टते ॥ कृत्यहीनायदासातुतदैवाचिन्तयेद्धरम् ॥ ४६ ॥ कदामामेषभूतेशःकर्त्तापाणिगृहीतिकाम् ॥ कदामयासमंरन्तानानासद्भावभावनैः ॥ ४७ ॥ इतिचिन्तापराकालीस्वप्नेपिपरमेश्वरम् ॥ अर्च्चयत्येवपरमंसदाचिन्तनतत्परा ॥ ४८ ॥ अग्रङ्गतायदाकालीप्रध्यायतिमहेश्वरम् ॥ तदातद्वेदभूतेशस्तान्निसर्ग्गंपरिस्थिताम् ॥ ४९ ॥ किन्तुगर्भ्भगतैर्ब्बीजैर्द्धृतदेहेतितान्तदा ॥ नाग्रहीद्गिरिशःकालीम्भार्य्यार्थेत्यधृतव्रताम् ॥ ५० ॥ महादेवोपितान्दृष्ट्वातदैवेदमचिन्तयत् ॥ कथमेषातपश्चर्य्याव्रतङ्कुर्य्याद्गिरेःसुता ॥ ५१ ॥ कृतव्रताङ्ग्रहीष्यामिगर्भ्भबीजविवर्ज्जिताम् ॥ कालीम्भार्य्यांस्वदयितांयोनिजामतिदूषिताम् ॥ ५२ ॥ व्रतेनचाथसंस्का

ankurnagpal108@gmail.com

रैर्ग्गर्ब्भंबीजव्विँमुच्यते ॥ तस्माद्भूतर्य्यँथाकालीकुर्य्यात्तद्युज्यतेकथम् ॥ ५३ ॥ इतिश्रीकालिकापुराणेत्रिचत्वारिंशोध्यायः ॥ ४३ ॥ ॥छ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इतिसञ्चिन्त्यभूतेशस्तदाध्यानमनास्थितः ॥ ध्यानासक्तस्यतस्याथनान्यचिन्ताव्यजायत ॥ १ ॥ कालीत्वनुदिनंशम्भुम्भक्त्याभृशमसेवत ॥ विचिन्तयन्तीसततन्तस्यरूपम्महात्मनः ॥ २ ॥ हरोध्यानपरःकालीन्नित्यम्प्रत्यक्षतःस्थिताम् ॥ विस्मृत्यपूर्व्ववृत्तान्तम्पश्यन्नपिनपश्यति॥ ३ ॥ एतस्मिन्नन्तरेदेवाँस्तारकोनामदैत्यराट् ॥ बबाधेसर्व्वलोकाँश्चब्रह्मणोवरदर्प्पितः ॥ ४ ॥ वशीकृत्यसलोकाँस्त्रीन्स्वयमिन्द्रोबभूवह ॥ विद्राव्यसकलान्देवान्दैत्यान्स्वाँस्तत्पदेषुच ॥ ५ ॥ स्वयन्नियोजयामासदेवयोनिषुचाप्यसौ ॥ नयमःस्वेच्छयालोकांस्तस्मिन्त्राज्ञिनियच्छति ॥ ६ ॥ नस्वेच्छयातथासूर्य्योलोकाँस्तपतितद्भयात् ॥ चन्द्रस्तुनर्म्मसाचिव्यन्तस्यकुर्व्वन्त्सरश्मिभिः ॥ ७ ॥ वायुनासहसङ्गम्यतत्सेवाव्विँदधेनिशम् ॥ सदासौगन्ध्यगाम्भीर्य्यशैत्यस्निग्धत्वसय्युँतः ॥ ८ ॥ तम्वीजयन्ववौवायुःशासनात्तस्यभूभृतः ॥ धनदोपियथासारन्धनमादाययत्नतः ॥ ९ ॥ सावधानस्तस्यसेवामकरोत्तारकेच्छया ॥ अग्निस्तस्याभवत्सूदःशासनात्तारकस्यतु ॥ १० ॥ व्यञ्जनान्यथभोज्यानिचक्रेतस्येच्छयातदा ॥ निर्ऋतिस्तस्यसततंसहितः सर्व्वराक्षसैः ॥ ११ ॥ अश्वान्गजान्वाहनानिकारयामाससाध्वसात् ॥ नृत्यद्भिरप्सरोभिश्चस्तुवद्भिःसूतमागधैः ॥१२ ॥ गायमानैश्चगन्धर्व्वैःस

ankurnagpal108@gmail.com

ञ्चिक्रीडसुरान्द्विषन् ॥ एवंससर्व्वंलोकाँस्तुत्रिष्वप्यथविलोडयन्॥१३॥लोकेषुसारान्त्साराँश्चदेवानामप्यथाग्रहीत् ॥ तेना भिबाधिताःसर्व्वैदेवाःशक्रपुरोगमाः॥ १४ ॥ ब्रह्माणंशरणञ्जग्मुरनाथानाथमुत्तमम् ॥ तेप्रणम्यसुराःसर्व्वेपुरुहूतपुरोगमाः ॥१५॥ इदमूचुर्म्महात्मानंसर्व्वलोकपितामहम्॥ ॥देवाऊचुः॥ ॥लोकेशतारकोदैत्योवरेणतवदर्पितः ॥१६॥ निरस्यास्मान्ह ठादस्मद्विषयान्त्स्वयमग्रहीत्॥रात्रिन्दिवम्बाधतेस्मान्यत्रतत्रस्थितावयम्॥१७॥पलायिताश्चपश्यामःसर्व्वकाष्ठासुतारक म् ॥ अग्निर्य्यमोथवरुणोनिर्ऋतिर्व्वायुरेवच ॥१८॥ तथामनुष्यधर्म्माचसर्वैः परिकरैर्य्युतः ॥ एतेतेनार्द्दिताब्रह्मन्देवास्त स्यैवशासनात् ॥१९॥ अनिच्छाकार्य्यनिरताः सर्व्वेतस्यानुजीविनः ॥ यादेववनिताः स्वर्ग्गेयेचाप्यप्सरसाङ्गणाः ॥२०॥ तान्त्सर्वानग्रहीद्दैत्यः सारल्लोँकेषुयच्चयत् ॥ नयज्ञाः सम्प्रवर्त्तन्तेनतपस्यन्तितापसाः ॥२१॥ दानधर्म्मादिकङ्किञ्चिन्नलोके षुप्रवर्त्तते ॥ तस्यसेनापतिः पापः क्रौञ्चोनामातिदानवः ॥ २२ ॥ सपातालतलङ्गत्वाबाधतेहर्न्निशम्प्रजाः ॥ तस्मात्तुतारके नेदंसकलम्भुवनत्रयम् ॥ २३ ॥ हृतंसर्व्वञ्जगत्त्राहिपापात्तस्मात्पितामह ॥ वयञ्चयत्रस्थास्यामस्तत्स्थानव्विँनिदेशय ॥ २४ ॥ स्वस्थानाच्च्याविताःस्तेनलोकनाथजगद्गुरो ॥ त्वन्नोगतिश्चशास्ताचत्वन्नस्त्रातापिताप्रसूः ॥ २५ ॥ त्वमेवभुवनाना ञ्चस्थापकः पालकः कृती ॥ तस्माद्यावत्तारकाख्येवह्नौदग्धाः प्रजापते ॥ २६ ॥ नभवामस्तथाकर्त्तुम्भवतायुज्यतेधुना ॥

ankurnagpal108@gmail.com

॥ ॥मार्कण्डेयउवाच॥ ॥सुराणाव्वँचनंश्रुत्वाब्रह्मालोकपितामहः॥ २७ ॥प्रत्युवाचसुरान्सर्व्वाँस्तत्कालसदृशव्वँचः॥ ॥ब्रह्मोवाच॥ ॥ममैववरदानेनतारकाख्यः समेधितः॥ २८॥ नमत्तस्तस्यमरणय्युँज्यतेत्रिदिवौकसः॥ युष्माकश्चप्रतीकारः कर्त्तव्यः प्रतिकर्म्मणि॥ २९॥ किन्तुसम्यङ्नशक्तोमिप्रतिकर्त्तुम्प्रचोदितः॥ तस्माद्यथातारकाख्यः स्वयमेष्यतिसङ्क्षयम्॥ ३०॥ तथायूयंसव्विँदध्वमुपदेशकरस्त्वहम्॥ नमयातारकोवध्योनतथावनमालिना॥ ३१ ॥नहरेणतथावध्योनान्यैरपिसुरैर्न्नरैः॥एषएववरोदत्तोमयातस्मैतपस्यते ॥ ३२ ॥ उपायश्चिन्तितश्चास्तितत्कुर्व्वन्तुसुरोत्तमाः ॥ सतीदाक्षायणीपूर्व्वन्त्यक्तदेहास्वजन्मने ॥ ३३ ॥ अगच्छन्मेनकान्देवीशैलराजस्ययोषितम् ॥तांसमुत्पादयामासमेनकाजठरेगिरिः ॥ ३४॥ लक्ष्मीमिवपुराख्यात्याम्भृगुः स्वतनयोमम ॥ तामवश्यम्महादेवः कुर्य्यात्पाणिग्रहीतिकाम्॥ ३५ ॥यथासनचिरात्तस्यामनुरक्तोभवेत्सुराः ॥ तथाविदध्वंसुतरांतत्तेजः प्रतिकर्त्तवः ॥ ३६ ॥ तमूर्द्ध्वरेतसंशम्भुंसैवप्रच्युतरेतसम्॥कर्त्तुंसमर्थानान्यास्तिकाचिदप्यबलापरा ॥ ३७॥ तत्तेजःप्रच्युतय्यँच्चतस्माद्योजायतेसुतः ॥ सएवतारकाख्यस्यहन्तानान्यस्तुविद्यते ॥ ३८ ॥ सासुतागिरिराजस्यसाम्प्रतंरूढयौवना॥ तपस्यन्तङ्गिरिप्रस्थेनित्यम्पर्य्येषतेहरम्॥॥ ३९॥ वाक्याद्धिमवतःसातुकालीनाम्नानिषेवते॥सखिभ्यांसहसव्वँज्ञन्ध्यानस्थम्परमेश्वरम्॥४०॥तामग्रतोवर्त्तमान।

ankurnagpal108@gmail.com

न्त्रिलोकवरवर्णिनीम् ॥ ध्यानासक्तोमहादेवोमनसापिनचेच्छते ॥ ४१ ॥ यथासमीहतेभार्य्याङ्कालसिंचन्द्रशेखरः ॥ तथाकुरुध्वन्त्रिदशानचिरादेवयत्नतः ॥ ४२ ॥ स्वस्थानम्भवतांस्वर्ग्गस्तस्मात्तारकमप्यहम् ॥ निवर्तयिष्येसङ्गम्यग च्छध्वंविगतज्वराः ॥ ४३ ॥ इत्युक्त्वासर्वलोकेशस्तारकाख्यमुपस्थितः ॥ उपसङ्गम्यवचनंसमाभाष्येदमब्रवीत् ॥ ॥ ४४ ॥ भोभोतारकमास्वर्ग्गराज्यन्त्वम्परिशाधिभोः ॥ तदर्थन्नतपस्तप्तंसमयेभवतापुरा ॥ ४५ ॥ वरोनापिम यादत्तोनमयास्वर्ग्गराजता ॥ तस्मात्स्वर्ग्गम्परित्यज्यक्षितौराज्यंसमाचर ॥ ४६ ॥ देवभोग्यानितत्रैवसम्भविष्य न्तितेऽसुर ॥ इत्युक्त्वासर्व्वलोकेशस्तत्रैवान्तरधीयत ॥ ४७ ॥ सतारकःपरित्यज्यस्वर्ग्गङ्क्षितिमथाभ्ययात् ॥ तत्रैवसं स्थितोदेवान्बाधतेस्मसनित्यशः ॥ ४८ ॥ इन्द्रङ्करप्रदश्चक्रेनिदेशस्थंम्महाबलम् ॥ तमिन्द्रःसततन्देवभोग्यानिवितरन्मुहुः ॥ ४९ ॥ सेवमानःक्षमोनाभूत्सन्तोषयितुमीश्वरम् ॥ एवन्तेनार्द्दितादेवामन्युनापरिपीडिताः ॥ ५० ॥ विधातुरुपदेशेनय त्नञ्चक्रुर्हरान्वये ॥ ततइन्द्रोथगुरुणासङ्गम्यकृतनिश्चयः ॥ ५१ ॥ कुसुमेषुंसमाहूयवचनञ्चेदमब्रवीत् ॥ ॥ इन्द्रउवाच ॥ ॥ त्वयेदम्पाल्यतेविश्वन्त्वयाविश्वम्प्रसूयते ॥ ५२ ॥ त्वम्ब्रह्मविष्णुरुद्राणाम्प्रीतिहेतुःपुराभवः ॥ ब्रह्माप्रीत्यायथापूर्व्वमगच्छच्चारि तव्रताम् ॥ ५३ ॥ सावित्रीम्माधवोलक्ष्मींसतीन्दाक्षायणींहरः ॥ ताःप्रीतयेपुरातेषान्देवेशानायथाकृताः ॥ ५४ ॥ तथैवकु

ankurnagpal108@gmail.com

रुमेप्रीतिङ्कामप्राणभृतांसदा ॥ नत्वन्नकस्यचित्स्वर्ग्गेपातालेवाथभूतले ॥ ५५ ॥ प्रियःप्राणभृताङ्कामसततञ्जगताम्मतः ॥
देवदानवयक्षाणांरक्षसाम्मानुषस्यच ॥ ५६ ॥ त्वम्पालकश्चकर्त्ताचहृदयेचप्रवर्त्तसे ॥ तस्मात्त्वंसर्व्वजगतांहितायकुरुचेष्टि
तम् ॥ ५७ ॥ देवदानवयक्षाणाम्मानुषाणाम्महात्मनाम् ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ एतच्छ्रुत्वावचस्तस्यशक्रस्यमक
रध्वजः ॥ ५८ ॥ देवराजमुवाचेदंसुप्रीतस्तद्वचोमृतैः ॥ यत्राहमीशिताशक्रतत्कर्म्मविदितन्त्वया ॥ ५९ ॥ तस्मान्ममोचितं
शक्यङ्करिष्येतन्निदेशय ॥ पञ्चैवबाणामृदवस्तेचपुष्पमयामम ॥ ६० ॥ चापस्तथापुष्पमयःसिञ्जिनीभ्रमरात्मिका ॥ र
तिर्म्मेदयिताजायावसन्तःसचिवोमम ॥ ६१ ॥ यन्तामलयजोवायुर्म्मित्रम्ममसुधानिधिः ॥ सेनाधिपोमेशृङ्गारोहावाभावा
श्चसैनिकाः ॥ ६२ ॥ सर्व्वेमेमृदवोऽक्रूराअहञ्चापितथाविधः ॥ यद्येनयुज्यतेकार्य्यंधीमाँस्तत्तेनयोजयेत् ॥ ६३ ॥ ममयो
ग्यन्तुयत्कर्म्मतस्मात्तस्मिन्नियोजय ॥ ॥ इन्द्रउवाच ॥ ॥ यत्कारयितुमिच्छामिभवतातन्मनोभव ॥ ६४ ॥ तत्तेसमुचित
ङ्कर्म्मतस्मिन्परिस्थितोभवान् ॥ कृतकर्म्मार्पितत्रत्वङ्कतीचापिमनोभव ॥ ६५ ॥ त्वदन्यैःकिन्तुदुःसाध्यन्तत्त्वान्तत्रनियोजये ॥
श्रूयतेहितपस्यन्तन्ध्यानस्थव्वृँषभध्वजम् ॥ ६६ ॥ गिरेर्हिमवतःप्रस्थेनिराकाङ्क्षम्वधूकृतौ ॥ तम्पितुर्व्वचनात्कालीतपस्य
न्तन्निषेवते ॥ ६७ ॥ सखिभ्यांसहितानित्यंहरस्यानुमतेऽधुना ॥ आरूढयौवनान्तान्तुस्त्रीरत्नमपिसुन्दरीम् ॥ ६८ ॥ ध्या

नासक्तोमहादेवोनेहतेमनसापिच ॥ सानुरागोयथातस्याञ्जायतेवृषभध्वजः ॥ ६९ ॥ तथाविधत्स्वदेवानांहितायजगतामपि ॥ सहसत्यायथारेमेसानुरागोवृषध्वजः ॥ ७० ॥ तथैतयागिरिजयारमतान्तत्कृतेनवै ॥ तस्याःकृतेतुयत्तेजःप्रच्युतंस्याद्धरस्यवै ॥ ७१ ॥ ततोयोजायतेसोऽस्माँस्तारकादुद्धरिष्यति ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ ततःसदेवराजस्यवचःश्रुत्वामनोभवः ॥ ७२ ॥ प्राप्तकालञ्चसस्मारशापम्ब्रह्मकृतम्पुरा ॥ सन्ध्याम्प्रतिविधातारय्यँदाशस्रम्परीक्षितुम् ॥ ७३ ॥ कामोहनत्पुष्पबाणैस्तदातमशपद्विधिः ॥ शम्भुनेत्राग्निदग्धस्त्वम्भविष्यसिद्विजोत्तमाः ॥ ७४ ॥ यदाकुर्य्याद्गिरिसुतांहरःपाणिगृहीतिकाम् ॥ तदाभवाञ्छरीरेणागमिष्यतिसमग्रताम् ॥ ७५ ॥ इतिस्मृत्वाविधोःशापम्भीतोपिमकरध्वजः ॥ अङ्गीचक्रेशक्रवाक्यात्काल्यायोजयितुंहरम् ॥ ७६ ॥ इदञ्चवचनम्प्रोचेतत्कासलहशम्पुनः ॥ ॥ मदनउवाच ॥ करिष्येत्वद्वचःशक्रहरंसङ्गमयाम्यहम् ॥ ७७ ॥ काल्यागिरिजयासार्द्धन्दाक्षायण्याययथापुरा ॥ किन्त्वेकम्ममसाहाय्यङ्कर्त्तात्वंहरमोहने ॥ ७८ ॥ यदासम्मोहनेनाहंहरंसम्मोहयामिच ॥ तदाकुरुसहायत्वंस्वस्थमाप्याययस्वमाम् ॥ ७९ ॥ प्रविश्याहंसुरभिणानचिराच्छङ्कराश्रमम् ॥ विधायपूर्व्वम्मनसोविकारंहर्षणेनतु ॥ ८० ॥ सम्मोहनेनसुदृढम्मोहयिष्येवृषध्वजम् ॥ स्मरिष्यसित्वंसम्प्राप्तेकालेमाम्ममपालने ॥ ८१ ॥ अहञ्चच्छामिसहितन्तत्कर्तुम्बलसूदन ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥

ankurnagpal108@gmail.com

॥ इत्युक्त्वासजगामाथमदनःशङ्कराश्रमम् ॥ ८२ ॥ शक्रोपित्रिदशान्सर्व्वानिदमाहवचस्तदा ॥ यूयङ्कुरुध्वंसाहाय्ययय्यँत्रयातिमनोभवः ॥ ८३ ॥ तत्रतत्रानुगम्यैवसमयेमाञ्चबोधत ॥ यदासम्मोहनेनायंसम्मोहयतिशङ्करम् ॥ ८४ ॥ तदाहमपिथास्यामितत्रबोधतमांसुराः ॥ इत्युक्तास्तेनशक्रेणदेवाजग्मुर्म्मनोभवम् ॥ ८५ ॥ सोपिगत्वायत्रहरोगङ्गावतरणेगिरेः ॥ हिमभारभृतःसानौसुरभिञ्चन्ययोजयत् ॥ ८६ ॥ ततस्तत्रगतेसम्यक्सुरभौतस्यलक्षणम् ॥ अभवन्नचिरादेवतरुगुल्मलतासुच ॥ ८७ ॥ पुष्पिताःकिंशुकास्तत्रमञ्जुलाःकेतकास्तथा ॥ सरांसिचसपद्मानिसविकाराश्चजन्तवः ॥ ॥ ८८ ॥ ववौवायुश्चगम्भीरोगन्धिलःपुष्परेणुभिः ॥ शनैःशनैःसुखकरःकर्षयन्सहिमानसम् ॥ ८९ ॥ पक्षिणश्चमृगाश्चैवयेचान्येप्राणधारिणः ॥ सिद्धाश्चकिन्नराश्चैवद्वन्द्वभावाव्विर्तेनिरे ॥ ९० ॥ चूताःकुसुमितास्तत्रनवस्तबकभूषिताः ॥ अशोकाःपाटलाश्चैवनागकेशरकारुणाः ॥ ९१ ॥ सविकारागणाश्चासञ्छङ्करस्यतदाद्विजाः ॥ प्रत्यक्षतायजुस्तेपिविकारंशम्भुसाध्वसात् ॥ ९२ ॥ भ्रमन्तिस्मतदातत्रभ्रमराःकुसुमोद्भवम् ॥ पिबन्तोबहुशश्चूतकुञ्जन्तःसहजायया ॥ ९३ ॥ एवम्प्रवृत्तेसुरभौशृङ्गारोपिगणैःसह ॥ हावभावयुतस्तत्रप्रविवेशहरान्तिकम् ॥ ९४ ॥ मदनःसगणस्तत्रनिवसँश्चिरमेवहि ॥ नदृष्टवाँस्तदाशम्भोश्छिद्रय्येनप्रवेक्ष्यति ॥ ९५ ॥ यदाचप्राप्तविवरस्तदाभयविमोहितः ॥ नाग्रेसरोऽभवत्तस्यमदनोरतिवारि

ankurnagpal108@gmail.com

तः ॥ ९६ ॥ एवव्यँतीतस्तस्यकालःप्रभूतोद्विजसत्तमाः ॥ निरूपयन्नवाचापच्छिद्रन्तस्ययतेस्तदा ॥ ९७॥ ज्वलत्कालाग्नि
सङ्काशम्भानुलक्षसमप्रभम् ॥ ध्यानस्थंशङ्करङ्कोवासमासादयितुङ्क्षमः ॥ ९८ ॥ अथैकदागिरिसुताकालीतस्याभवत्पुरः
॥ कृत्वापरीष्टिङ्कर्त्तव्यांसखिभ्याम्प्रणतास्थिता ॥ ९९ ॥ शङ्करोपितदाध्यानन्त्यक्त्वाक्षणमथास्थितः ॥ योजयन्स्व
गणान्कृत्येज्योतिश्चिन्ताविवर्जितः ॥ १०० ॥ तच्छिद्रम्प्राप्यमदनः प्रथमंहर्षणेनतु ॥ बाणेनहर्षयामासपार्श्वस्थश्चन्द्रशेख
रम् ॥१०१॥ शृङ्गारश्चतदाभावैर्हावैश्चसहितोहरम् ॥ जगामकामसाहाय्यङ्कुर्वन्सुरभिणासह ॥ १०२ ॥ हर्षणेनातिहर्षितः
शृङ्गाराद्यैर्निषेवितः ॥ शङ्करोवदनङ्काल्याः साकूतंसव्यँलोकयत् ॥ ३ ॥ तत्प्राप्यविवरङ्कामःपुष्पश्चापेन्ययोजयत् ॥ स
म्मोहनम्पुष्पवृतम्पुष्पमालाविवर्द्धितम् ॥ ४ ॥ तदाभूद्दक्षिणेपार्श्वेरतिःप्रीतिस्तुवामतः ॥ पृष्ठेवसन्तस्तूणीरम्पौष्पमादा
यसुन्दरः ॥ ५ ॥ आकर्णपूरितम्पुष्पञ्चापमाकृष्यसर्व्यँतः ॥ यदामनोभवोवायुस्तदातंसमुपेयिवान् ॥ ६ ॥ सहितेपु
ष्पबाणेतुगिरिजाञ्चन्द्रशेखरः ॥ जातेन्द्रियविकारः सञ्जिघृक्षुः सङ्गमेभवत् ॥ ७ ॥ अमराःशक्रसहितास्तदासर्व्वेविय
द्गताः ॥ सम्यङ्मनोभवम्मेनेसुरकृत्येनिवेशितम् ॥ ८ ॥ अथसंस्मृत्यसर्व्वँम्यनिगृह्याविकृतिन्तदा ॥ इन्द्रियस्यमहादे
वः सहसेदंव्यँचिन्तयत् ॥ ९ ॥ योनिजाङ्गिरिजाङ्कालीन्तपोव्रतविवर्जिताम् ॥ कथंसङ्गमकामोहन्धर्तुमिच्छामिवैहठात्

ankurnagpal108@gmail.com

॥११०॥तपोव्रतपवित्राङ्गीन्तपश्चरणसत्कृताम्॥स्वयमेवग्रहीष्यामिसतीन्दाक्षायणीमिव॥ १ १ १॥कथव्विँकृतकामोहमनिच्छन्निवसाम्प्रतम्॥ केनापिचाकृष्टइवचिकीर्षुः सङ्गमोद्भवम् ॥ ११२ ॥ एवव्विँकारहेतुंसनिश्चिन्वन्निन्द्रियस्यतु ॥ पुरोवलोकयामाससंहितेषुम्मनोभवम्॥ १३ ॥ एतस्मिन्नन्तरेब्रह्माविज्ञातसमयःसुरान्॥ दृष्ट्वास्थानादाजगामतत्समाजमनुग्रहात्॥ १४ ॥ ततःसकुपितोदृष्ट्वासन्धितेषुम्मनोभवम् ॥ जज्ज्वालज्वलनप्रख्यस्तन्दिधक्षुःप्रसह्यतु ॥ १५ ॥ कामोयंसमयञ्ज्ञात्वामाम्मोहयितुमिच्छति ॥ मनोमेस्ववशङ्कर्त्तुन्तन्नयामियमक्षयम्॥ १६ ॥ एवव्विँचिन्त्यमानस्यनेत्रोद्भावितितेजसा ॥ वर्द्धितोज्वलनोभूत्वाक्रोधन्नेत्रात्ससर्जह ॥ १७॥ तङ्क्रोधन्निःसरिष्यन्तञ्जातवेदःस्वरूपिणम् ॥ ज्ञात्वाकामस्यतान्बाणान्पौष्पचापनिषण्णकान्॥१८॥ शक्तिम्प्राणाँस्तथात्मानमाकृष्यापालयद्विधिः ॥ उत्सारयामासतदावसन्तंसपितामहः ॥ १९ ॥ निजशक्त्यातदाशम्भुक्रोधाद्रक्षन्मनोभवम्॥ अथाकाशगतादेवाःक्रुद्धन्दृष्ट्वामहेश्वरम् ॥ २० ॥ प्रसीदजगतान्नाथकामेक्रोधम्परित्यज्य ॥ त्वयायथापुरासृष्टःशम्भुरूपेणकर्म्मणा ॥ २१ ॥ येनचायोजितङ्कर्म्मतत्करोतिमनोभवः ॥ तस्माच्त्वम्मदनेशम्भोक्रोधाग्निमुपसंहर ॥ २२ ॥ प्रसीदसर्व्वभूतेशभक्त्यात्वाम्प्रणतावयम्॥ इतिस्मवदतान्तेषाममराणान्तदानलः ॥ २३ ॥ ललाटचक्षुःसम्भूतोभस्माकार्षीन्मनोभवम् ॥ दग्ध्वाकामन्तदावह्निज्ज्वालामालातिदीपितः

ankurnagpal108@gmail.com

॥ २४॥ संस्तम्भितोथविधिनाहरङ्गन्तुंशशाकन ॥ महादेवोपितद्भस्ममनोभवशरीरजम् ॥ २५ ॥ आदायसर्व्वगात्रेषु भूतिलेपन्तदाकरोत् ॥ लेपशेषाणिभस्मानिसमादायतदाहरः ॥ २६ ॥ सगणोन्तर्द्दधेकालीव्विँहायविधिसम्मते ॥ ब्रह्मा क्रोधानलंशम्भोर्द्दहन्तंसकलान्सुरान् ॥ २७॥ वडवारूपिणञ्चक्रेदेवानाम्पुरतस्तदा ॥ वडवान्तान्तदादेवाःसौम्याञ्ज्वालामुखींशुभाम् ॥ २८ ॥ दृष्ट्वानिर्व्विघ्नमनसोबभूवुःपूर्व्वपीडिताः ॥ वडवान्तांसमादायतदाज्वालामुखीव्विँधिः॥ २९ ॥ सागरम्प्रययौलोकहितायजगताम्पतिः ॥ गत्वाथसागरम्ब्रह्माप्रोवाचपरिपूजितः ॥ १३० ॥ यथावत्तेनविप्रेन्द्राःसमयञ्च निवेदयन् ॥ अयङ्क्रोधोमहेशस्यवडवारूपधृक्तया ॥१३१॥ ज्वालामुखस्सदाधार्य्योयावन्नविनयाम्यहम् ॥यदात्वामहमागम्यवदामिसरिताम्पते ॥ १३२ ॥ तदात्वयापरित्याज्यःक्रोधोयव्वँडवामुखः ॥ भोजनम्भवतस्तोयमेतस्यतुभविष्यति ॥ ३३ ॥ यत्नादेवव्विँधार्य्योयय्यँथानोयातिचान्तरम् ॥ इत्युक्तोब्रह्मणासिन्धुरङ्गीचक्रेतदाक्रुधम् ॥ ३४ ॥ ग्रहीतुव्वँडवावक्त्रंशम्भोश्चाशक्यमन्यरम् ॥ ततः प्रविष्टोजलधौपावकोवडवामुखः ॥ ३५॥ वार्य्योघान्निर्दहन्सम्यग्ज्वालामालातिदीपितः ॥ यदाभवच्छम्भुनेत्राद्दाहमदनन्तदा ॥ ३६ ॥ अभवत्सुमहाशब्दोयेनाकाशः प्रपूरितः ॥ तेनशब्देनमहताकामदाहेक्षणेनच ॥ ३७ ॥ सखीभ्यांसहभीताभूत्कालीशोकयुतातदा ॥ तेनशब्देनहिमवाँश्शङ्कितोविस्मितस्तदा॥ ३८ ॥ सुतामेव

ankurnagpal108@gmail.com

जगामाशुगताङ्कालींहराश्रमम् ॥ तान्तत्रकालीन्तनयाम्भयशोकाकुलांशुभाम् ॥ ३९ ॥ रुदन्तींशम्भुविरहादाससादाच
लेश्वरः ॥ आसाद्यपाणिनातस्यामार्ज्जयन्नयनद्वयम् ॥ १४० ॥ माभैषीः कालिमारोदीरित्युक्तातान्तदाग्रहीत् ॥ क्रोडीकृ
त्यसुतान्तान्तुहिमवानचलेश्वरः ॥ ४१ ॥ स्वमालयमथानिन्येसान्त्वयामासचार्द्दिताम् ॥ अन्तर्हितेहरेकालीविरहात्तस्य
सन्ततम् ॥ ४२ ॥ निवसन्तीपितुर्ग्गेहेशुशोचचमुमोहच ॥ शैलाधिराजोप्यथमेनकापिमैनाकमुख्योपिसखीद्वयञ्च ॥४३॥
तांसान्त्वयाञ्चक्रुरदीनसत्वांहरव्विँसस्मारतथापिनोमा ॥ ४४ ॥ इतिकालिकापुराणेचतुश्चत्वारिंशोध्यायः ॥ ४४ ॥ ॥
मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ छ ॥ अथदेवमुनिर्य्यातोहिमवन्मन्दिरन्तदा ॥ नियोजितोबलभिदानारदः कामगः परम् ॥ १ ॥
सगतः पूजितस्तेनधरेशेनमहात्मना ॥ तंसमुत्सृज्यरहसिकालीन्तामाससादह ॥ २ ॥ आसाद्यकालींसमुनिः सम्बोध्यज्ञा
नशालिनीम् ॥ उवाचेदव्वँचस्तथ्यंसर्व्वेषाञ्जगतांहितम् ॥ ३ ॥ ॥ नारदउवाच ॥ ॥ शृणुकालिवचोमत्त्यंसत्यन्तदवधार
य ॥ सेवितः समहादेवस्त्वयेहतपसाविना ॥ ४ ॥ अनुरक्तोपितेनलाम्महादेवोविसृष्टवान् ॥ त्वामृतेशङ्करोनान्यान्द्वितीयां
सङ्ग्रहीष्यति ॥ ५ ॥ त्वञ्चापिनान्यन्दयितङ्ग्रहीष्यसिविनेश्वरम् ॥ तस्मात्त्वन्तपसायुक्ताचिरमाराधयेश्वरम् ॥ ६ ॥ तप
सासंस्कृतान्त्वान्तुसद्वितीयाङ्करिष्यति ॥ मन्त्रोयन्तस्यसुभगेशृणुत्वय्यैनसोचिरात् ॥ ७ ॥ आराधितस्तेप्रत्यक्षोभवि

ankurnagpal108@gmail.com

ष्यतिमहेश्वरः ॥ ओँनमःशिवायेतिचसर्व्वदाशङ्करप्रियः ॥ ८ ॥ चिन्तयन्तीतुतद्रूपन्नियमस्थाषडक्षरम् ॥ मन्त्रंजपत्वङ्गिरिजेतेनतुष्टोभवेद्धरः ॥ ९ ॥ एवमुक्तातदाकालीनारदेनमहात्मना ॥ कर्तव्यमनुमेनेसाहितन्तथ्यञ्चतद्वचः ॥ १० ॥ अनुमान्यतपस्तप्तुन्तदाकालीश्चनारदः ॥ स्वर्गञ्जगामतस्याश्चनिश्चिताभून्मतिर्व्रते ॥ ११ ॥ अथयातेदेवमुनौकालीसासाद्यमेनकाम् ॥ तपःश्रद्धांसमाचख्येचात्मनोहरसङ्गमे ॥ १२ ॥ काल्युवाच ॥ ॥ तपस्तप्तुङ्गमिष्यामिमातःप्राप्तुम्महेश्वरम् ॥ अनुजानीहिमाङ्गन्तुन्तपसेद्यतपोवनम् ॥ १३ ॥ तपःकरणयत्नम्मेपितुरावेदयद्रुतम् ॥ यावन्नदह्येजननिभूतेशविरहाग्निना ॥ १४ ॥ इतितस्यावचःश्रुत्वामेनकाशोककर्षिता ॥ आलिङ्ग्यस्वसुतामूचेमातपःकुरुवल्लभे ॥ १५ ॥ मृदुदेहासिपुत्रित्वम्मातपोयाहिकर्कशम् ॥ तपःसोढुम्मुनेर्ग्गात्रंशक्तन्तेनकलेवरम् ॥ १६ ॥ वनवासश्चतेपुत्रिनेष्टःशत्रुगणैरपि ॥ तस्मात्त्वंसम्परित्यज्यवनवासोद्भवन्तपः ॥ १७ ॥ आत्मनोह्यनुरूपेणतपस्तत्कुरुयद्धितम् ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ मातुःसावचनंश्रुत्वागिरिजादीनमानसा ॥ १८ ॥ इत्यूचेचतदावाक्यन्तपोयत्नपराप्रसूम् ॥ मानिषेधयमाय्याँस्येतपसेद्यतपोवनम् ॥ १९ ॥ प्रच्छन्नमपियास्यामिनानुज्ञाताप्यहन्त्वया ॥ ॥ मेनकोवाच ॥ ॥ गृहेषुदेवाःसततम्ब्रह्मविष्णुशिवादयः ॥ २० ॥ तस्माद्गृहेपुत्रिदेवानर्च्चयत्वय्यँथेप्सितान् ॥ स्त्रीणान्तपोवनगतिर्न्नश्रुतास्वामिनाविना ॥ २१ ॥ तस्मान्नयुज्यतेपु

ankurnagpal108@gmail.com

त्रितपोयात्रावनम्प्रति ॥ यतोनिरस्तातपसेवनङ्गन्तुञ्चमेनया ॥ २२ ॥ उमेतितेनसोमेतिनामप्रापतदासती ॥ अवज्ञाय तदामातुर्व्वचनंहिमवत्सुता ॥ २३ ॥ सखीभ्याञ्ज्ञापयामासपितरन्तपसोद्यमम् ॥ सतुज्ञात्वागिरिपतिस्तपसेचरितोद्यमम् ॥ २४ ॥ दुहितुश्चानुमेनेचनातिहृष्टमनाइव ॥ सानुज्ञाप्यतदातातर्य्यँत्रदग्धोमनोभवः ॥ २५ ॥ शम्भुनाप्रययौतत्र गङ्गावतरणम्प्रति ॥ गङ्गावतरणन्नामप्रस्थोहिमवतःसच ॥ २६ ॥ हरशून्योथदद्दशेकाल्यातच्चिन्तयातदा ॥ यत्रस्थित्वा पुराशम्भुर्ध्यानवानभवद्वृशम् ॥ २७ ॥ तत्रक्षणन्तुसास्थित्वाबभूवाविरहार्दिता ॥ हाहरेतिक्षणन्तत्ररोदमानागिरेःसुता ॥ २८ ॥ विललापातिदुःखार्त्ताचिन्ताशोकसमन्विता ॥ क्षणव्विँलप्यसाकालीस्मृत्वापूर्व्वोद्भवन्तदा ॥ २९ ॥ हाहंहरस्यसामोहमवापकमलेक्षणा ॥ ततश्चिरेणसामोहन्धैर्य्यात्संस्तभ्यभामिनी ॥ ३० ॥ नियमायाभवत्तत्रदीक्षिताहिमवत्सुता ॥ प्रथमन्नियमस्तस्याबभूवफलभोजनम् ॥ ३१ ॥ चर्य्यापञ्चातपाचिन्ताशाम्भवीशाम्भवोजपः ॥ यज्ञियैर्द्दारुभिःशुष्कैश्चतुर्द्दिक्षुचतुष्कृतम् ॥ ३२ ॥ वह्निसंस्थापनङ्ग्रीष्मेतीव्रांशुस्तत्रपञ्चमः ॥ हस्तान्तरेचतुर्व्वह्नीन्कृत्वावैश्वानरेष्ठिना ॥ ३३ ॥ तन्मध्यस्थासूर्य्यबिम्बव्वीक्षन्तीवल्कलांशुका ॥ ग्रीष्मन्निन्येवह्निमध्येशिशिरेतोयवासिनी ॥ ३४ ॥ प्रथमम्फलभोगेनद्वितीयन्तोयभोजनम् ॥ तृतीयन्तुस्वयम्पातिवृक्षपल्लवभोजनम् ॥ ३५ ॥ क्रमेणतूतदापर्ण्णन्निरस्यहिमवत्सुता ॥ निराहारव्रता

ankurnagpal108@gmail.com

भूत्वातपश्चरणखिन्निका ॥ ३६ ॥ आहारेत्यक्तपर्ण्णाभूद्यस्माद्धिमवतः सुता ॥ तेनदेवैरपर्ण्णेतिकथितापृथिवीतले ॥ ३७ ॥ पश्चातपव्रतैनैवतोयानाञ्चप्रवेशनैः ॥ एकपादस्थितासातुवसन्तेहिमवत्सुता ॥ ३८ ॥ षडक्षरञ्जपन्तीसाचिरन्तेपेतपोमहत् ॥ चीरवल्कलसव्वीताजटासङ्घातधारिणी ॥ ३९ ॥ कृशाङ्गीचिन्तनेशक्ताजिगायतपसामुनीन् ॥ तान्तपश्चरणेशक्तांररक्षशङ्करःस्वयम् ॥ ४० ॥ आप्यायतिस्मसतदाभयाद्रक्षतिहर्षितः ॥ एवन्तस्यास्तपस्यन्त्याश्चिन्तयन्त्यामहेश्वरम् ॥४१॥ त्रीणिवर्षसहस्राणिजग्मुः काल्यास्तपोवने ॥ षट्त्रिवर्षसहस्राणिसँस्कृतावीक्षणात्स्वयम् ॥ ४२ ॥ दैवेनविधिनादेवीहरयोग्यातदाभवत् ॥ षट्त्रिवर्षसहस्रान्तेयत्रतेपेतपोहरः ॥ ४३ ॥ तत्रक्षणमथोषित्वाचिन्तयामासभामिनी ॥ नियमस्थाम्महादेवः किम्माञ्जानातिनाधुना ॥४४ ॥ येनाहंसुचिरन्तेननानुज्ञातातपोरता ॥ लोकेनास्त्यत्रगिरिशः किन्तत्रमुनिभिःस्तुतः ॥ ४५ ॥ सर्व्वज्ञः सर्व्वगोदेवोहरोदेवैर्न्निगद्यते ॥ ससर्व्वगस्तुसर्व्वज्ञः सर्व्वात्मासर्व्वहृद्गतः ॥ ४६ ॥ सर्व्वभूतिप्रदोदेवः सर्व्वभावनभावनः ॥ सतीचमेनकामातायदिचाहव्वृँषध्वजे ॥ ४७ ॥ सानुरक्तानचान्यस्मिन्त्सप्रसीदतुशङ्करः ॥ यदिनारदवक्त्रोत्थोमन्त्रोयंस्यात्षडक्षरः ॥ ४८ ॥ यदिभक्त्यामयाजप्तंहरस्तेनप्रसीदतु ॥ सत्यय्यँदितपस्तप्तंसत्यश्चाराधितोहरः ॥ ४९ ॥ सत्यम्भवेद्यदितपोहरस्तेनप्रसीदतु ॥ ॥ मार्क्कण्डेयउवाच ॥ ॥ एवव्विँचिन्तयन्तीसायदातिष्ठद्

ankurnagpal108@gmail.com

राश्रमे ॥ ५० ॥ अधोमुखीदीनवेषाजटावल्कलमण्डिता ॥ तदैवब्राह्मणः कश्चिद्ब्रह्मचारीधृतव्रतः ॥ ५१ ॥ कृष्णाजिनोत्तरीयेणधृतदण्डकमण्डलुः ॥ ब्राह्म्याश्रियादीप्यमानःस्वर्णगौरःसुशोभनः ॥ ५२ ॥ जटाभिःपरिवीताभिरुद्रिक्तस्तनुदेहभृत् ॥ उपस्थितस्तदाकालींशम्भुर्ब्राह्मणरूपधृक् ॥ ५३ ॥ आसाद्यप्रथमङ्कालींसमाभाष्यतदाद्विजः ॥ ज्ञातुम्प्रत्यक्षतोरागंश्रोतुमिच्छुँश्चतद्वचः ॥ ५४ ॥ वाग्मीविचित्रवाक्येनपप्रच्छगिरिजान्तदा ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ कात्वङ्कस्यासिकल्याणिकिमर्थंविँजनेवने ॥ ५५ ॥ तपश्चरसिदुर्द्धर्षम्मुनिभिःप्रयतात्मभिः ॥ नबालात्वन्नापिवृद्धातरुणीचातिशोभना ॥ ५६ ॥ कथम्पतिंविँनाभीक्ष्णन्तपश्चरसिसाम्प्रतम् ॥ किंव्वाँतपस्विनीभद्रेकस्यचित्सहचारिणी ॥ ५७ ॥ तपस्विनःसपुष्पादिसमाहर्त्तुंङ्गतोन्यतः ॥ एतन्ममसमाचक्ष्वयदिगुह्यम्भवेन्नते ॥ ५८ ॥ यदितेहृदयेमन्युःकश्चिद्वसतिसम्प्रति ॥ तदाचक्ष्वसमर्थोस्मितमहञ्चापिवारितुम् ॥ ५९ ॥ इत्युक्तातेनविप्रेणगिरिजाथनिजांसखीम् ॥ तस्योत्तरप्रदानायकटाक्षेणन्ययोजयत् ॥ ६० ॥ सासखीविजयातस्यावचनाद्ब्राह्मणन्तदा ॥ प्रोवाचेदय्यँथातथ्यव्वींक्षन्तींगिरिजामुखम् ॥ ६१ ॥ एतस्यागिरिराजस्यतनयेयन्द्विजोत्तम ॥ ख्याताचपार्व्वतीनाम्नाकालीतिचसुशोभना ॥ ६२ ॥ ऊढेयन्नचकेनापिशङ्करव्वँषभध्वजम् ॥ वाञ्छन्तीदयितन्तीव्रन्तपश्चरतिवैपतिम् ॥ ६३ ॥ त्रीणिवर्षसहस्राणितपस्तप

ankurnagpal108@gmail.com

तिभामिनी ॥ नशङ्करोगिरिसुतामद्याप्यभ्युपपद्यते ॥ ६४॥ शङ्करोगिरिशोदेवःसर्वगःपरमेश्वरः ॥ इतिस्मगद्यतेदेवैर्मुनिभिश्चतपोधनैः ॥ ६५ ॥ किमेनांसनजानातिकिंसानौनास्तिवागिरेः ॥ इतिचिन्ताविषण्णेयमद्यनोलभतेसुखम् ॥ ६६ ॥ अप्रार्थितस्त्वमनयादयसेयदिवासुखम् ॥ तदैनांशङ्करेणाद्यत्वंसङ्गमयसुव्रत ॥ ६७ ॥ इतितस्यावचः श्रुत्वाब्रह्मचारीतदाद्विजः ॥ स्मयमानइदंवाँक्यंहेलयोवाचपार्वतीम् ॥ ६८ ॥ ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ ॥ अमोघदर्शनश्चास्मिहरञ्चानयितुंक्षमः ॥ किन्त्वेकन्निगदाम्यद्यनिश्चितम्मन्मतंशृणु ॥ ६९ ॥ जानाम्यहम्महादेवन्तंवँदामिशृणुष्वमे ॥ वृषध्वजोमहादेवोभूतिलेपीजटाधरः ॥ ७० ॥ व्याघ्रचर्मांशुकश्चैकःसंवीतोगजकृत्तिना ॥ कपालधारीसर्पौघैःसर्वगात्रेषुवेष्टितः ॥ ७१ ॥ विषदग्धगलत्र्यक्षोविरूपाक्षोविभीषणः ॥ अव्यक्तजन्मासततङ्गृहभोग्यविवर्जितः ॥ ७२ ॥ ज्ञातिभिर्बान्धवैर्हीनोभक्ष्यभोज्यविवर्जितः ॥ स्मशानवासीसततंसत्सङ्गपरिवर्जितः ॥ ७३ ॥ गर्जद्भिर्विकटैस्तीक्ष्णैर्भूतौघैःपरिवारितः ॥ शृङ्गाररसहीनश्चभार्यापुत्रविवर्जितः ॥ ७४ ॥ केनवाकारणेनत्वम्भर्त्तारन्तंसमीहते ॥ पूर्वंश्रुतंमयाचैवतस्यापरमिदङ्कृतम् ॥ ७५ ॥ शृणुतेनिगदाम्यद्ययदितेगृद्धरोचते ॥ दक्षस्यदुहितासाध्वीसतीवृषभवाहनम् ॥ ७६ ॥ वव्रेपतिम्पुरादैवात्सम्भोगपरिवर्जितम् ॥ कपालिजायेतिसतीदक्षेणपरिवर्जिता ॥ ७७ ॥ यज्ञभागप्रदानायशम्भुश्चापिविवर्जितः ॥ साथतेनापमानेनभृशंशोकाकु

ankurnagpal108@gmail.com

लासती ॥ ७८॥ तत्याजस्वान्प्रियान्प्राणाँस्तयात्यक्तश्चशङ्करः ॥ त्वंस्त्रीरत्नन्तवपिताराजानिखिलभूभृताम् ॥ ७९ ॥ तथा विधम्पतिङ्कस्मादुग्रेणतपसेहसे ॥ देवेन्द्रोवाधनेशोवापवनोवाप्यपाम्पतिः ॥ ८० ॥ अग्निर्व्वान्यःसुरोवापिस्वर्व्वैद्यावश्वि नावपि ॥ विद्याधरोवागन्धर्व्वोनागोवामानुषोथवा ॥ ८१ ॥ रूपयौवनसम्पन्नःसमस्तगुणसंय्युतः ॥ सतेयोग्यःपतिः श्री मानुदारकुलसम्भवः ॥ ८२ ॥ येनत्वम्बहुरत्नौघपूरितेनर्वविस्तृते ॥ माल्यप्रवरसंय्युक्तेधूपचूर्णैःसुवासिते ॥ ८३ ॥ मृ द्वास्तरणसंय्युक्तेविस्तृतेसुमनोहरे ॥ चारुप्रासादगर्भस्थेजाम्बूनदविचित्रिते ॥ ८४ ॥ शय्यातलेसमासाद्यसयोग्यस्ते भवेत्पतिः ॥ एवञ्ज्ञात्वाद्यसुभगेयदिवाञ्छसिशङ्करम् ॥ ८५ ॥ किन्तेतपोभिःसुतरामहन्तंय्योजयेत्वया ॥ ॥ मार्कण्डे यउवाच ॥ ॥ इतिश्रुत्वातदाकालीब्राह्मणस्योत्तरन्तदा ॥ ८६ ॥ मितन्तथ्यञ्जगादैनम्ब्राह्मणङ्कोपसंय्युता ॥ ॥ काल्यु वाच ॥ ॥ नजानासिहरन्देवन्त्वञ्जानामीतिभाषसे ॥ ८७॥ बहिर्य्यद्दृश्यतेतत्तेकथितन्द्विजनन्दन ॥ यस्यभावन्नजानन्तिसे न्द्राब्रह्मादयःसुराः ॥ ८८ ॥ तस्यत्वंविंप्रतनयशिशुर्ज्ञास्यसिकिम्भवम् ॥ यच्छ्रुतम्भवतानीचवदनाद्भाषितल्लँघु ॥ ८९ ॥ इतस्ततस्तुश्रुत्वैवभाषसेत्वन्नदृष्टवान् ॥ तस्मात्त्वत्तोवरन्नाहव्वाँञ्छयेनापिवापातिम् ॥ ९० ॥ अन्यद्वदनवत्त्वतोवाञ्छयेहर सङ्गमम् ॥ इत्युक्त्वागिरिजाविप्रमवलोक्यसखीमुखम् ॥ ९१ ॥ इदमाहतदाकालीसंशयारूढचेतना ॥ महताचिन्तनेनेहत

१ तेइति त्वयेत्यर्थः कर्तुः शेषत्वविवक्षायांषष्ठी ।

ankurnagpal108@gmail.com

पसाराधितोहरः॥९२॥तन्ममाथोविप्रसुतोनिन्दितुव्वाँक्यमुक्तवान्॥ तदहश्चापनेष्यामिस्तुतिवाक्येनसाम्प्रतम्॥९३॥महा
त्मनाश्चयोनिन्दांशृणोतिकुरुतेथवा॥तयोरागःसमम्पूर्व्वम्मय्यातातमुखाच्छ्रुतं॥९४॥तस्मात्तदपनेष्येहन्तन्निषेधयविप्रकम्
॥इत्युक्त्वासासखीङ्कालीशम्भुसङ्गतमानसा॥९५॥आगःसम्मार्जनायाशुहरंस्तोतुमुपाक्रमत्॥ काल्युवाच॥ नमःशिवाय
शान्तायकारणत्रयहेतवे॥ निवेदयामिचात्मानन्त्वङ्गतिःपरमेश्वर॥९६॥ विज्ञानसौभाग्यसुहृद्गतायतेप्रपञ्चहीनायाहिरण्य
बाहवे॥ नमोस्तुनारायणपद्मसम्भवप्रधानबीजायजगद्धितायते॥९७॥इतिस्तुवन्तीम्पुनरेवसद्द्विजस्तदावचःकिञ्चिदुदीरि
तुम्पुनः॥ समीक्ष्यकालीमकरोत्सयत्नकम्बुद्धासमाचष्टसखीङ्गिरेःसुता॥ ९८ ॥अयन्द्विजःकिञ्चनवक्तुमिच्छत्युग्रंहरश्चा
पिनसव्विँदानः॥ निन्दन्नहिप्राणहरींहरस्यानिंदामहंश्रोतुमिहक्षमामि॥९९॥यावद्दूरिवचोऽस्याहन्नशृणोम्यधुनासखि॥ग
च्छामितावद्दूरायसमुत्तिष्ठामिमत्प्रिये॥१००॥इत्युक्त्वासातयासख्यासहिताहिमवत्सुता॥ प्रतस्थेथसमुत्थायतमुत्सृज्यद्विजं
हठात्॥१॥अथशम्भुर्न्निजंरूपमास्थायहिमवत्सुताम्॥ तंसमुत्सृज्यगच्छन्तींहरःस्मेरमुखोन्वयात्॥२॥अहंहरोमहादेवोमां
संस्तौषिनचाधुना॥सम्मुखीभवहेकालिसमाश्वासयशाङ्करि॥३॥ इत्युक्त्वासमहादेवोगच्छन्त्याःपुरतोगतः॥प्रसार्य्यहस्तौ
काल्यास्तुगतिन्तस्याविरोधयन्॥ सावीक्ष्यशम्भुवदनन्तत्क्षणादभवद्धठात्॥४॥ अधोमुखीतडिद्वातचकितेवगिरेःसुता॥म

१ आगः पापापराधयोः।

ankurnagpal108@gmail.com

न्दाक्षम्प्रीतिलज्जाभिःसाजडेवतदाभवत् ॥५॥ वक्तुञ्चनाशकत्किञ्चिद्दिवक्षुरपिभाविनी॥मनोरथानांसिद्ध्यातुसुधाभिरिवपूरितम् ॥६॥ शरीरमभवत्तस्यामुदापूर्णन्द्विजोत्तमाः ॥ षड्विंवर्षसहस्रैस्तुतपःक्लेशमविन्दत॥७॥यतङ्क्षणात्समुत्सृज्यसम्मोदमुदिताभवत् ॥ ताञ्चवीक्ष्यतथाभूताम्प्रणयाद्वृषभध्वजः॥८॥ कामेनभस्मरूपेणगात्रस्थेनचमोहितः ॥अथताव्विँरहोद्रिक्तःसमेत्यवृषभध्वजः ॥ ९ ॥ सम्बोधयन्निदञ्चाटुवचनम्प्रोक्तवान्मुदा ॥ नतेसुन्दरिमाव्वँक्तुङ्किञ्चनापित्वमीहसे ॥ १० ॥ तपःक्लेशंस्मरन्तीकिम्मह्यङ्कुप्यसिसाम्प्रतम् ॥ अहञ्चपरितप्यामित्वामृतेसुभगेमम ॥ ११॥ समयाद्यत्समारब्धन्तपस्तत्तु न्त्वयासमम् ॥ सानुरक्तोथसंस्कृत्यभविष्यामित्वयाप्रिये ॥ १२ ॥ अधुनासमतीतोमेयःकृतःसमयोमया ॥ तपसेभवती चापितपसैवसुसंस्कृता ॥ १३ ॥ सञ्चिन्तनेनजप्येनतीव्रेणतपसातदा ॥ मूल्येनमहताक्रीतोदासोहम्मान्नियोजय ॥ १४ ॥ ॥ त्वदङ्गानांसंस्करणेजटानाञ्चप्रसाधने ॥ प्रमुच्यवल्कलङ्गात्राच्चाव्वँशुकनिवेशने ॥ १५ ॥ हारनूपुरकेयूरकाञ्च्यादिपरिधापने ॥ द्रुतन्नियोजयशुभेयादिस्नेहोस्तिमादृशि ॥ १६ ॥ निर्दग्धोयोमयाकामोभस्मरूपेणभक्तनौ ॥ स्थितोमाम्प्रतिकृत्येवत्वदग्रेदग्धुमिच्छति ॥ १७ ॥ तस्माद्दुद्धरमाङ्कामादम्नेरिवमनोहरे ॥ त्वदङ्गामृतदानेनप्रसीददयितेमम ॥ १८ ॥ इतिश्रीकालिकापुराणेपञ्चचत्वारिंशोध्यायः ॥४५॥ ॥मार्कंडेयउवाच॥ ॥अथश्रुत्वावचःशम्भोर्गिरिजातीवहर्षिता ॥ मेने

ankurnagpal108@gmail.com

प्राप्तन्तदाशम्भुंसुन्दरन्दायितम्पातिम्॥१॥अथप्राहतदाकालीसखीवक्त्रेणशङ्करम् ॥ यथासशृणुतेवाक्यंश्रोतुमिच्छंश्चशङ्करः ॥ २ ॥ नसन्धावतिभेदेनप्रवर्त्तन्तेत्रसज्जनाः॥मर्य्यादयाहरस्तन्मेपाणिङ्गृह्णातुशङ्करः॥३॥पितृदत्ताभवेत्कन्यातपोदत्ताभवेन्नहि ॥तपसाचेत्प्रदत्ताहम्मान्तातश्चप्रदास्यति॥४॥तस्मात्सम्प्रार्थ्यपितरंहिमवन्तन्नगेश्वरम् ॥ वैवाहिकेनविधिनापाणिङ्गृह्णातुमेहरः॥५॥ ॥मार्कण्डेयउवाच॥ ॥ इत्युक्त्वाविररामाथकालीलज्जासमन्विता॥हरोपितद्वचः सत्यन्तथ्यय्योग्यन्तदाग्रहीत् ॥६॥ ततः ससगणः शम्भुस्तत्रवासन्तदाकरोत् ॥ गङ्गावतरणेसानौयथापूर्व्वन्तथाधुना ॥ ७ ॥ कालीपितुर्गृहय्याँतासखीभिःपरिवारिता ॥नालोकयन्तीसादीनागुरूणाव्वँदनंसती ॥ ८ ॥ एतस्मिन्नन्तरेसप्तमरीचिप्रमुखान्मुनीन् ॥ चिन्तयामासशशिभृत्कालीम्प्रार्थयितुन्तदा ॥ ९ ॥ चिन्तिताः सप्तमुनयस्तत्क्षणान्मदनारिणा ॥ आकृष्टाइवकेनापितत्सकाशमुपागताः ॥ १० ॥ तान्मुनीन्ददृशेशम्भुः सप्ताग्नीनिवदीपितान् ॥ अरुन्धतीव्वँशिष्ठस्यसकाशेददृशेसतीम् ॥ ११ ॥ अरुन्धतीन्ततोदृष्ट्वावशिष्ठस्यसमीपतः॥ मेनेयोषिद्ग्रहन्धर्म्म्यम्मुनिभिश्चाप्यवर्जितम्॥ १२ ॥ ततस्तेमुनयः सर्व्वेसम्पूज्यवृषभध्वजम्॥ इदमूचुःप्रहर्षेणस्मरणाकर्षिताःप्रियम्॥१३॥ ॥ऋषयऊचुः॥ ॥ यत्प्रत्यक्षन्दृश्यतेशुद्धरूपश्चन्द्रप्रख्यश्चन्द्रखण्डोपशोभि ॥ अन्तःप्रज्ञम्भावितन्तन्मुनीनाम्भाग्यन्दृष्टम्भागधेयेनमुक्तैः ॥ १४ ॥ प्रज्ञातन्त्रन्ध्यानतन्त्रम्पुरस्तान्नित्यन्ध्येय

१ ध्यानयन्त्रंध्यानयुक्तंध्यानगम्यमितिवापाठः ।

ankurnagpal108@gmail.com

ध्यायिनांस्वप्रकाशम् ॥ पुञ्जीभूतम्बाह्यतत्वेनशश्वद्योगप्राप्यन्धामशम्भोरुदारम् ॥ १५ ॥ दृष्ट्वायस्यैवाग्रभागंसनेत्र न्त्राणायस्याद्दर्शनंसूर्य्यतुल्यम् ॥ तद्वामेदंस्थानसर्व्वस्यनित्यम्भक्त्यास्तुत्यन्तन्नुमः शम्भुदेहम् ॥ १६ ॥ प्रकाशतेयः प्रथ मादिभागतः स्थितः सवामेयइहैवनेता ॥ सोस्माकमस्तुप्रथमंस्वसिद्ध्यैहरस्यशक्त्याविधृतोललाटे ॥ १७॥ यःप्रधाना त्मकः सत्वरजोभ्यान्तमसान्वितः ॥ पुरुषः सर्व्वजगतांसहरोनः प्रसीदतु ॥ १८ ॥इतिसंस्तुत्यदेवेशम्मुनयोविनयानताः॥ ऊचुः किमर्थम्भवतास्मृतास्तन्नोनिगद्यताम् ॥ १९ ॥ तेषान्तद्वचनंश्रुत्वाशङ्करः प्रहसन्निव ॥ जगादतान्मुनीन्सर्व्वाना भाष्यचपृथक्पृथक् ॥ २० ॥ ॥ईश्वरउवाच ॥ ॥ हितायसर्व्वजगतांसम्भोगायात्मनस्तथा ॥दारान्ग्रहीतुमिच्छामित थासन्तानवृद्धये ॥ २१ ॥ सहायन्तत्रकुर्व्वन्तुभवन्तोममसाम्प्रतम् ॥ मदर्थेचततः कालीर्य्याँचन्तान्तुहिनाचलम् ॥ २२ ॥ महतातपसाकालीमाम्पतिल्लँघुविन्दताम् ॥ किन्तुग्रहिष्येविधिनातस्माद्याचन्तुतङ्गिरिम् ॥ २३ ॥ यथायथास्वयङ्कालीं शैलोदातुंसमुत्सहेत् ॥ तथातथाविदध्वंहियूयव्वाँग्विभवान्विताः ॥ २४ ॥ ॥मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥हरंसम्बोध्यमुन योव्यगच्छन्गिरिशाङ्गृहम् ॥ तेनप्रपूजितास्तेतुप्रोचुस्तम्मुनयोगिरिम् ॥ २५ ॥ यश्चन्द्रशेखरोदेवोदेवदेवश्चयोमतः ॥ शापानुग्रहणेशक्तोयएकोजगताम्पतिः ॥ २६ ॥ यःसंहरतिसर्व्वाणिजगन्तिप्रलयोद्भवे ॥ योविभूतिप्रदोभक्तेनानारू

ankurnagpal108@gmail.com

पोमनोहरः ॥ २७ ॥ सतेदुहितरङ्कालीम्भार्य्यामादातुमिच्छति ॥ यदिपश्यसित्वँय्योग्यव्वँरन्तन्दुहितुःसमम् ॥ २८ ॥ तदाप्रयच्छतनयाङ्कालींशशिभृतेगिरे ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ इत्युक्तस्तैर्गिरिपतिश्चिरंस्वहृदयस्थितम् ॥२९॥ दुहितुश्चप्रियञ्ज्ञात्वाप्राप्यसद्वचनान्मुदम् ॥ आहचेदम्प्रकाशेनयुष्माभिस्त्वहमागतैः ॥ ३० ॥ पावितोमुनिशार्दूलैःपूरितश्चमनोरथः ॥ दास्यामिशम्भवेपुत्रीय्युँष्माभिःप्रार्थितस्त्वहम् ॥ ३१ ॥ पूर्व्वमेवतपस्तस्वातयेशःपतिरीहितः ॥ धातुर्नियोजनमिदङ्कोन्यथाकर्त्तुमुत्सहेत् ॥ ३२ ॥ कोन्यःप्रार्थयितुंशक्तःसुताम्ममविनाहरात् ॥ हरेणावगृहीतायाताम्न्यःकःसमुत्सहेत् ॥ ३३ ॥ हरङ्गृहीत्वामनसानान्यंसापीहवाञ्छति ॥ इत्युक्त्वामेनयासार्द्धंसुतान्दान्तुश्चशम्भवे ॥ ३४ ॥ अङ्गीकृत्यविसृष्टास्तेह्यनुप्रापुर्म्महेश्वरम् ॥ तेगत्वामुनयःसर्वेमरीचिप्रमुखाद्विजाः ॥ ३५ ॥ शैलराजोयदाचष्टतद्बुचुर्म्मदनारये ॥ हिमवाँस्तनयान्दातुन्तुभ्यमुत्सहतेहर ॥ ३६ ॥ यदिदानीन्त्वयाकर्त्तुंय्युज्यतेक्रियतान्तुतत् ॥ अस्माँश्चाप्यनुजानीहि हरगन्तुन्निजास्पदम् ॥ ३७ ॥ सिद्धञ्ज्ञात्वाहरःसाध्यम्मुदितस्तान्विसृष्टवान् ॥ यथायोग्यंसमाभाष्यक्रमादेकैकशोमुनीन् ॥ ३८ ॥ कालीविवाहावसरेयूयमायातमाम्प्रति ॥ इतितेवैहरेणोक्तम्प्रतिश्रुत्यर्षयोययुः ॥ ३९ ॥ अथान्योन्यप्रियतयाकृत्वाकृत्वागतागतम् ॥ समयङ्कारयामासविवाहायहरोगिरिम् ॥ ४० ॥ माधवेमासिपञ्चम्यांसितपक्षेगुरोर्द्दिने ॥ चन्द्रेचो

ankurnagpal108@gmail.com

त्तरफल्गुन्याम्भरण्यादौस्थितेरवौ ॥ ४१ ॥ आगतामुनयस्तत्रमरीचिप्रमुखामुहुः ॥ हरेणचिन्तिताःसर्व्वेतथाब्रह्मादयःसुराः ॥ ४२ ॥ तथाचसर्व्वेदिक्पालामुनयश्चतपोधनाः ॥ शच्यासहतथाशक्रोब्रह्माण्याद्यास्तुमातरः ॥ ४३ ॥ नारदश्चगतस्तत्रदेवर्षिर्ब्रह्मणःसुतः ॥ एतैःपरिचरैःसार्द्धङ्गणैराप्यायितःस्वकैः ॥ ४४ ॥ वैवाहिकेनविधिनागिरिपुत्रींहरोग्रहीत् ॥ विवाहेगिरिजाशम्भोःसप्पीयेष्टौतनौस्थिताः ॥ ४५॥ तेजाम्बूनदसन्नद्धाअलङ्कारास्तदाभवन् ॥ द्विभुजोभून्महादेवोजटाःकेशत्वमागताः ॥ ४६ ॥ शिरःस्थितश्चन्द्रखण्डःसोर्च्चिषाज्वलितोभवत् ॥ ललाटनेत्रमभवत्तदा रत्नमहार्घकम् ॥ ४७ ॥ विचित्रवसनर्व्याघ्रकृत्तिरासीत्तदाद्विजाः ॥ विभूतिलेपोत्यस्याभूत्सुगन्धिमलयोद्भवः ॥ ४८ ॥ गौररूपोहरस्तत्रबभूवाद्भुतदर्शनः ॥ ततोदेवाःसगन्धर्व्वाःसिद्धविद्याधरोरगाः ॥ ४९ ॥ विस्मयम्परमञ्जग्मुर्हरन्दृष्ट्वातथाविधम्॥ हिमवान्मुदितश्चासीत्सहपुत्रैश्चमेनया ॥ ५० ॥ ज्ञातयश्चास्यमुमुदुर्हरन्दृष्ट्वातथाविधम् ॥ इदम्ब्रह्मातत्रजगौहरन्दृष्ट्वामनोहरम् ॥ ५१ ॥ सर्व्वंशिवकरय्यँस्मात्सुवेशमभवत्सुराः ॥ तस्माच्छिवोयल्लोँकेषुनामाख्यातोधिकःशिवः ॥ ५२ ॥ महेश्वरमुमायुक्तमीदृशय्यँःस्मरेद्धृदा ॥ सततन्तस्यकल्याणव्वाँञ्छितञ्चभविष्यति ॥५३॥ एवङ्कालीमहामायायोगनिद्राजगत्प्रसूः ॥ पूर्व्वन्दाक्षायणीभूत्वापश्चाद्गिरिसुताभवत् ॥५४॥ स्वयंसमर्थापिसतीकालीसम्मोहितुंहरम् ॥ तथाप्युग्रन्तपस्तेपेहितायजगतांशिवा॥५५॥

ankurnagpal108@gmail.com

एवंसम्मोहयामासकालिकाचन्द्रशेखरम् ॥ इत्येतत्कथितंसर्व्वन्त्यक्तदेहासतीयथा ॥ ५६ ॥ हिमवत्तनयाभूत्वापुनःप्रापमहेश्वरम् ॥ इदय्यँःकीर्तयेत्पुण्यङ्कालिकाचरितन्द्विजाः ॥ ५७ ॥ नाधयोव्याधयस्तस्यदीर्घायुःसचजायते ॥ इदम्पवित्रम्परममिदङ्कल्याणवर्द्धनम् ॥ ५८ ॥ श्रुत्वापिसकृदेवेदंशिवलोकायगच्छति ॥ यःश्राद्धेश्रावयेद्विप्रान्कालिकाचरितम्महत् ॥ ५९ ॥ पितरस्तस्यकैवल्यमाप्नुवन्तिनसंशयः ॥ यःश्रावयेद्ब्राह्मणानांसन्निधौवासमागतः ॥ ६० ॥ तत्रस्वयंहरोगत्वाशृणोति सहमायया ॥ इतिवःकथितम्पुण्यंसर्व्वपापप्रणाशनम् ॥ ६१ ॥ युष्मभ्यंरोचतेचान्यद्यत्तत्पृच्छन्तुसत्तमाः ॥ ६२ ॥ इति श्रीकालिकापुराणेकालीहरसमागमोनामषट्चत्वारिंशतमोध्यायः ॥ ४६ ॥ ॥ ऋषयऊचुः ॥ ॥ विचित्रमिदमाख्यातम्ब्रह्मन्कालीहरागमम् ॥ पुण्यम्पापहरन्नित्यंश्रुतिसौख्यप्रदव्वरम् ॥ १ ॥ भूयःकथयशर्व्वस्यकालीतन्वधमुत्तमम् ॥ कथञ्जहारगौरीवाकथम्भूताथकालिका ॥ २ ॥ केनवाकारणेनाशुकृष्णागौरीत्वमागता ॥ तन्नःकथयतत्वेनमुनिश्रेष्ठद्विजोत्तम ॥ ३ ॥ मार्क्कंडेयउवाच ॥ ॥ इदन्तुमहदाख्यानङ्कथयिष्यामिवोधुना ॥ महर्षयस्तच्छृण्वन्तुतत्वेनशुभदम्परम् ॥ ४ ॥ एतदौर्व्वम्पुराराजासगरःपृष्टवान्मुनिम् ॥ सतय्यँथासमाचष्टतद्वोधनिगदाम्यहम् ॥ ५ ॥ पुराभूत्सोमवंशेचसगरोनामपार्थिवः ॥ सश्रीमान्बलवान्दक्षःसर्व्वशास्त्रार्थपारगः ॥ ६ ॥ सोभूदेकरथेनैवजित्वासर्वान्महीभुजः ॥ सा

ankurnagpal108@gmail.com

र्व्वभौमोनरपतिःसर्व्वराजगुणैर्य्युतः ॥ ७ ॥ तम्प्राप्तराज्यंराजानंसागरम्पार्थिवोत्तमम् ॥ सभाजयितुमत्यर्थम्मुन यःसमुपागताः ॥ ८ ॥ प्राच्योदीच्यामहात्मानोदाक्षिणात्यास्तथोत्तराः ॥ मुनयोब्राह्मणाश्चैवनृपन्द्रष्टुंसमागमन् ॥ ९ ॥ आगतेष्वथसर्व्वेषुमहात्माज्वलनोपमः ॥ और्व्वोनाममुनिःश्रीमानागतोनन्दितुन्नृपम् ॥ १० ॥ तमागत म्मुनिन्दृष्ट्वाज्वलन्तमिवपावकम् ॥ सपर्य्ययामहत्यातुसगरस्तमपूजयत् ॥ ११ ॥ पाद्यमाचमनीयञ्चदत्वैवार्घंपुरोग मम् ॥ निवेशयामासचतम्मुनिश्रेष्ठव्वँरासने ॥ १२ ॥ उवाचचमहात्मानमौर्व्वंससगरोनृपः ॥ प्रणम्यचयथायोग्यङ्कुश लन्तइतिद्विजम् ॥ १३ ॥ सचप्राहमुनिश्रेष्ठोनरराजसदामम ॥ सर्व्वत्रकुशलन्त्वान्तुद्रष्टुङ्कुशलमुत्सहे ॥ १४ ॥ त्वत्तःको न्योस्तिकुशलीपृथिव्यांसर्व्वराजसु ॥ यएकःसञ्जिगायाशुभवान्सकलपार्थिवान् ॥ १५ ॥ कुशलव्वँर्द्धतान्नित्यन्तवराज वरोत्तम ॥ यथानीत्यासदाचारैः पृथिवींसाधिभूपते ॥ १६ ॥ तववृद्धौजगद्वृद्धिर्व्वृद्धौचेष्टान्ततःकुरु ॥ शुभ्रांशुवृद्धौसत तंसागरस्येववर्द्धनम् ॥ १७॥ प्रथमंसद्गुणैरात्माक्रियतान्नृपयोजनम् ॥ ततः स्वभार्य्यांमहिषीक्रियतान्तद्गुणैर्य्युता ॥ १८ ॥ नित्यासय्यँोजिताचेत्स्याद्वनितास्वयमेवहि ॥ स्वगुणेषुप्रवेक्ष्यन्तीमहत्यपिधृतव्रता ॥ १९ ॥ श्रूयतेहिमवत्पुत्रीशम्भुस ङ्गतमानसा ॥ क्रियाभ्युपायैर्व्वहुभिःशम्भुनासाप्रयोजिता ॥ २० ॥ ततोतिमहताप्रेम्णाशङ्करस्याथपार्व्वती ॥ शरीरमर्द्धम

१ आत्मनइत्यर्थः ।

ankurnagpal108@gmail.com

हरत्तस्यैवानुमतेसती॥ २१॥अर्द्धनारीश्वरस्तेनतदाप्रभृतिशङ्करः॥अभवन्नृपशार्द्दूलनान्याम्भार्य्याङ्गृहीवान्॥ २२॥ तस्मा त्त्वमपिराजेन्द्रस्वजायामात्मनोत्तरे॥गुणैःसय्यँोजयलघुसय्यँोजयततःसुतम्॥२३॥ ॥मार्कण्डेयउवाच॥ ॥ इत्यौर्वेभाषितंश्रुत्वासगरोपिमुदान्वितः॥ इदम्मुनिमपृच्छत्सनृपतिःस्मितसन्ततः॥२४॥ ॥ सगरउवाच॥ ॥ कथंसागिरिजादेवीकायार्द्धमहरत्सती॥ शङ्करस्यद्विजश्रेष्ठतदहंश्रोतुमुत्सहे॥२५॥ नीत्याययावायोक्तव्यास्वात्माभार्य्यासुतोऽथवा॥ तान्नीतिश्चसदाचारसंहितांश्रोतुमुत्सहे॥ २६॥ राजनीतिंसतान्नीतिमन्येषाञ्चकृतात्मनाम्॥पृथक्पृथक्छ्रोतुमिच्छुरहन्त्वान्नाथयेद्विज॥ २७॥ यदिगुह्यमिदम्ब्रह्मन्नतदाश्रोतुमुत्सहे॥ तथानाज्ञापयामित्वांश्रोतुमिच्छुश्चतत्समम्॥ २८॥ कृपयाकथनीयञ्चेत्तदाकथयतन्मुने॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच॥ ॥ इत्येवंसगरेणोक्तऔर्व्वोपिद्विजसत्तमः॥ २९॥ प्रत्युवाचमहात्मानङ्कपालुस्तत्रभूपतौ॥ ॥और्व्वउवाच॥ ॥ शृणुराजन्प्रवक्ष्यामियद्यत्पृष्टमिहत्वया॥३०॥ यथाहरस्यतन्वर्द्धम्भूभृत्पुत्रापुराहरत्॥ यथानीतिस्त्वयाकार्य्यायत्रयत्रनृपोत्तम॥ ३१॥ सर्व्वेषाञ्चसदाचारङ्क्रमाद्वक्ष्यामितच्छृणु॥ यदोढाहिमवत्पुत्रीशङ्करेणमहात्मना॥ ३२॥ कियन्तंसतदाकालन्तत्रनिन्येसहोमया॥ रममाणस्तयासार्द्धंसानौकुञ्जेदरीषुच॥ ३३॥ विजहारचिरन्तत्रपार्व्वतीम्मोदयन्हरः॥ अथकालेतुसम्प्राप्तेशम्भुःकैलासपर्व्वतम्॥ ३४॥ सगणोभार्य्ययासार्द्धमगच्छत्त्रिदिवो

ankurnagpal108@gmail.com

पमम् ॥ सतयाक्रीडमानश्चत्यक्तध्यानात्मचिन्तनः ॥ ३५ ॥ तद्वक्त्रचन्द्रेनेत्राणिचकोरानिवचाकरोत् ॥ पुष्पाणिकचि
दाहृत्यगिरिजाम्प्रतिशङ्करः ॥ ३६ ॥ सर्व्वाङ्गसङ्गिनीम्मालाव्विँदधेतिमनोहराम् ॥ कदाचिदादर्शतलेयुगपच्चात्मनोमुखम्
॥ ३७ ॥ मुखन्तथैवापर्ण्यायावीक्षाञ्चक्रेवृषध्वजः ॥ कदाचिन्मृगनाभीनाव्विँलेपैर्ग्गन्धपत्रकम् ॥ ३८ ॥ तस्याघनस्तनयु
गेविलिलेखस्मरान्तकः ॥ गन्धसारविलेपेनतिलकान्यम्बिकातनौ ॥ ३९ ॥ ललाटेचाकरोच्चारुचन्द्रवह्वनसन्धिषु ॥ उमा
निर्य्यासससंसक्तकेशपाशेषुचित्रकम् ॥ ४० ॥ चन्दनागुरुकस्तूरीकुङ्कुमैस्सविलेपनैः ॥ चकारयेनतस्यास्तुकेशपाशोव्यश
जत ॥ ४१ ॥ नर्त्तनायावकीर्ण्णस्यशिखिपुच्छस्यसाम्यधृक् ॥ जाम्बूनदमयाञ्छुद्धान्कुण्डलाद्यान्मनोहरान् ॥ ४२ ॥ अल
ङ्कारानुमादेहेसमकार्षीद्वृषध्वजः ॥ तैर्ज्जाम्बूनदसम्भूतैर्य्योजितैर्गिरिजातनुः ॥ ४३ ॥ विभातिजलदापूर्णैकालिकेवतडिद्गणैः
॥ सर्व्वैर्दिव्यैरलङ्कारैर्न्नानारत्नैःसदंशुकैः ॥ ४४ ॥ सम्पूर्ण्णमण्डिताकालीसादृश्यम्प्रकृतेर्दधौ ॥ एवंसदासानुरागस्तस्यांशम्भुर्ज्ज
गत्पतिः ॥ ४५ ॥ जगद्धितायचिक्रीडकाल्यादयितयासह ॥ कालीचजगताम्मातामहामायाजगन्मयी ॥ ४६ ॥ योगनिद्रा
जगद्बुद्धिर्विद्याविद्यात्मिकाखिला ॥ प्रकृतिःपरमामूर्तिःसर्ग्गान्तस्थितिकारिणी ॥ ४७ ॥ सम्मोह्यशङ्करय्यँत्नाज्जगताञ्चहितै
षिणी ॥ रेमेतेनसमन्देवीचन्द्रिकेवसुधांशुना ॥ ४८ ॥ अथैकदास्मरहरःकैलासाग्रेसहोमया ॥ रममाणोमुदायुक्तोददर्शाप्सरसः

ankurnagpal108@gmail.com

शुभाः ॥४९॥ रूपयौवनसम्पन्नाः सर्व्वालक्षणसय्युँताः ॥ तासाम्मध्यगतावेश्याउर्व्वशीचमनोहरा ॥ ५० ॥ ताः सर्व्वारक्त
गौराङ्ग्यः सर्व्वालङ्कारभूषिताः ॥ मुनीनाञ्चमनोत्यर्थंशक्तामोहयितुंहठात् ॥ ५१ ॥ ताः प्रणम्यहरन्दृष्ट्वागिरिजाञ्चमनोरमाम्
॥ अग्रेप्राञ्जलयस्तस्थुस्तद्भीतिनितमस्तकाः ॥ ५२ ॥ अथप्राहतदाभर्ग्गः पार्व्वतीमिदमद्भुतम् ॥ तासांसमक्षन्तस्यान्तुभा
वितंस्याद्यदप्रियम् ॥ ५३ ॥ कालिभिन्नाञ्जनश्यामेउर्व्वश्याद्यप्सरोगणैः ॥ त्वयेहस्त्रीस्वभावेनसल्लापः क्रियतामिति ॥
॥ ५४ ॥ तच्छ्रुत्वावचनन्तस्ययथायोग्यञ्चसोर्व्वशी ॥ अप्सरसःसमाभाष्यविसृष्टागिरिजातया ॥ ५५ ॥ अथसाक्रो
धवशगापार्व्वतीभर्ग्गभाविता ॥ कालिभिन्नाञ्जनश्यामेत्युदितात्यभवत्क्षणात् ॥ ५६ ॥ साचाप्सरसाम्पुरतोवर्णोद्दे
शविकत्थनम् ॥ नसेहेमन्युनायुक्तागिरिजेन्दुकलाभृतः ॥ ५७ ॥ अथसारोषसय्युँक्तात्यक्त्वावृषभवाहनम् ॥ अपह्नुतेशै
लसानौरोषापह्नुतिमागता ॥ ५८ ॥ मार्ग्गमाणोथविरहव्याकुलोवृषवाहनः ॥ नाससादकियत्कालम्पार्व्वतीम्पर्व्वतोत्तमे ॥
॥ ५९ ॥ विरहव्याकुलंज्ञात्वास्वयंसापार्व्वतीहरम् ॥ आत्मानन्दर्शयामासगिरिसानावपह्नुते ॥ ६० ॥ तामासाद्यततः
शम्भुःकिमर्थंमभजःप्रिये ॥ मानम्मनोनुदन्देविविशीर्णइवचाब्रवीत् ॥ ६१ ॥ भर्त्तुरागःपुरन्ध्रीणाम्मानग्रहणकारणम् ॥ त
द्विनाग्रहणात्तस्यभीरुप्राप्नोतिवाच्यताम् ॥ ६२ ॥ तस्मात्किमर्थंमकरोरोषंत्वञ्जलजानने ॥ तदाचक्ष्वद्रुतङ्कान्तेमनोमेनप्र

ankurnagpal108@gmail.com

सीदति ॥ ६३ ॥ इत्युक्त्वाशङ्करोदेवीन्तामालिङ्गितुमुद्यतः ॥ कालीतव्वाँरयामासवचनञ्चाब्रवीदिदम् ॥ ६४ ॥ नदृष्टपूर्व्वांकिमहय्यैनभिन्नाञ्जनोपमा ॥ क्रियतेमयिभूतेशभवताप्सरसाम्पुरः ॥ ६५ ॥ जातिहीनव्वृत्तिहीनंरूपहीनमदक्षिणम् ॥ हीनाङ्गमतिरिक्ताङ्गन्तेनदोषेणनाक्षिपेत् ॥६६॥ इतिब्रह्मापुराप्राह वेदौघार्थविनिश्चयम् ॥ तच्चावमन्यभवतापरिहासोभ्यभाष्यत ॥ ६७ ॥ यावन्नमेशरीरस्यप्रवित्रीस्वर्णगौरता ॥ नसमेष्येत्वयातावदितिसत्यम्ब्रवीमिते ॥ ६८ ॥ शरीरगौरतांशम्भोनसमेष्येत्वयाविना ॥ तत्रमेशृणुसन्धायआत्मनःशिरसाशपे ॥ ६९ ॥ इत्युक्त्वासातदादेवीतस्यैवपुरतोययौ ॥ महाकोषीप्रपाताख्यंहिमवत्सानुमुत्तमम् ॥ ७० ॥ महादेवोपितम्भाव्यञ्ज्ञानेनकृतनिश्चयम् ॥ अर्थञ्ज्ञात्वातदापर्णांसर्व्वज्ञोनाप्यवारयत् ॥ ७१ ॥ सागत्वापूर्व्ववत्तत्रशम्भुसङ्गतमानसा ॥ शतमाराधयामासवर्षाणिवृषभध्वजम् ॥ ७२॥ एकम्पादंसमुत्क्षिप्यवामेनाक्रम्यसाक्षितिम्॥उत्तराभिमुखीभूत्वानिराहारानिरन्तरम् ॥७३॥ वैयाघ्रचर्म्मवसनासोर्द्ध्वमूर्द्धाननासती ॥ ज्योतिर्म्मयम्परंशान्तंशिवंशिवकरव्वँरम् ॥ ७४ ॥ आत्मस्वरूपतत्त्वज्ञातत्त्वेनाराधयद्धरम् ॥ ताञ्चिन्तयन्तीम्परमन्निश्चलान्तत्त्वमानसाम् ॥ ७५ ॥ मेनेमुनिगणःस्थाणुर्य्योनजानातितत्त्वतः ॥ एवन्तस्यास्तपस्यन्त्याजग्मुर्व्वर्षाणिवैशतम्॥ ७६॥अन्येषाञ्चयथाशश्वदेकन्नृपतिसत्तम॥ततस्तांशतवर्षान्तेशङ्करोयोगतत्परः॥७७॥आत्मानन्दर्शयामासक्रमा

ankurnagpal108@gmail.com

देकंससंत्रपम् ॥ प्रथमन्दर्शयामासब्रह्माणञ्चहरिन्ततः॥ ७८॥ततस्तुशाम्भवन्देहन्ततस्तेषामथैकताम्॥ ज्योतिर्म्मयत्वंशुद्ध
त्वंसर्व्वेषांहेतुतान्तथा॥७९॥ततस्तुशम्भुरूपंसदर्शयामासशङ्करः ॥योगनिद्राम्महामायांय्योगिनीङ्कालिकाम्बिकाम्॥८०॥
प्रथमन्दर्शयित्वातुतस्याःप्रकृतिरूपताम् ॥ पश्चात्सापार्व्वतीत्येवङ्कमात्तस्याअदर्शयत्॥८१॥तपसासम्भृतेनाशुज्ञानमासा
द्यपार्व्वती॥अन्तर्दृष्ट्याबहिर्दृष्ट्यातत्त्वञ्ज्ञात्वायथातथम् ॥८२॥ शम्भुञ्जगन्मयम्मेनेतथात्मानञ्जगन्मयीम्॥ब्रह्माविष्णुर्हर
श्चापिततःसर्व्वमिदञ्जगत् ॥ ८३ ॥ अहंसमस्तप्रकृतिर्य्योगनिद्रातथासती ॥ इतिध्यानेनसादेवीप्राप्यध्यानन्तदात्यजत्
॥८४॥उन्मील्यनयनद्वन्द्वम्बहिःशम्भुन्ददर्शच ॥ सादृष्ट्वाशङ्करन्देवन्देवदेवमुमापतिम् ॥ ८५ ॥ तुष्टाववाग्भिरिष्टाभिर्य्यमि
नय्योंगतत्परम् ॥ ॥ पार्व्वत्युवाच ॥ ॥ नमस्तेजगतान्नाथनमस्तेकेशवाव्यय ॥ ८६ ॥ प्रधानपुरुषातीतकारणत्रयकारण ॥
योगमोहमनोरागधर्म्माधर्म्ममयस्तथा ॥ ८७ ॥ विद्याऽविद्यास्वरूपश्चशाम्भवःकायएषते ॥ त्वन्निःश्रेयःश्रेयसायुज्य
मानोदृश्योऽदृश्योयोगमूर्त्तिर्म्मनीषी ॥ ८८ ॥ सम्यक्छ्रद्धापौरुषेतत्त्वरूपन्त्वंव्वैज्योतिःशान्तिरूपम्पुरस्तात् ॥ ब्रह्माविष्णु
स्त्वंहरस्त्वम्महेन्द्रः सूर्य्यः सोमोवायुरग्निर्द्धनेशः ॥ ८९ ॥ त्वन्तोयेशःशमनोराक्षसश्चशेषस्त्वत्तोभिद्यतेकोपिनास्मिन् ॥ त्व
म्भूमिर्द्यौर्द्युसदाश्चापिपन्थास्त्वंस्थावरोजङ्गमोभूर्ज्जलस्थः ॥ ९० ॥ ज्ञानञ्ज्ञेयन्ध्यानगम्यञ्चतत्त्वम्परात्परव्यंक्तरूपम्परे

ankurnagpal108@gmail.com

षाम् ॥ त्वम्पूरुषः परमात्माप्रधानन्त्वंहिज्यायानागमोज्ञानगम्यः ॥ ९१ ॥ भावः कृत्यम्पञ्चरूपासमस्तैरसाद्यस्तेगोचरा स्तद्भवाये ॥ कीर्त्तिः कीर्त्यस्तुत्यरूपोस्तुतिश्चद्रष्टादृश्यः स्थैर्य्यधृक्स्थावरश्च ॥ ९२ ॥ नित्योनित्योमुक्तयोगोवियोगोदाना दानेभेदसामप्रयोगः ॥ नीतिर्न्नयोदीक्षितोदक्षिणाश्चसारात्सारः सर्व्विधाताविधेयः ॥९३ ॥ आर्य्योनार्योरूपधृग्रूपहीनोदि व्योदेवोमानुषोमानुषश्च ॥ सृज्यः स्रष्टापालकः पाल्यरूपश्चेताचेयोनोर्म्मियुक्तस्तथोर्म्मिः ॥९४॥विद्याविद्यावेदवादैकरूपो रूपारूपस्तीक्ष्णसौम्यैकरूपः ॥ भावाभावःशोभनःशुद्धरूपीशश्वद्दान्तःशान्तिरुग्रामुनीनाम् ॥ ९५॥ द्वन्द्वोऽद्वन्द्वः सर्व्व गोसर्व्वगश्चभ्रान्तोभ्रान्तःसिद्धसिद्धिप्रदश्च॥एकस्थस्त्वंसर्व्वगोप्तासुदेहोनिर्द्देहस्त्वन्देहएकः सुराणाम् ॥९६॥स्थूलःसूक्ष्मो निर्व्विकारःशरीरीविश्वात्मात्वन्नास्तिभिन्नोभवत्तः ॥ कार्य्याकार्य्येयस्यरूपेसमस्तेव्याप्याव्याप्येभागहीनोतिपूर्णः ॥९७॥ योगज्ञानस्थात्मकंयस्यनित्यंरूपय्यँस्यश्रीदतस्मैनमस्ते ॥ प्रधानपुंसोरपियोविधातायः कालरूपीपुरुषः परेशः ॥ ९८ ॥ तमीशमुग्रव्वँरदव्वँरेण्यन्नमामिचिन्नीतिवितानकन्त्वाम् ॥ अक्षयोयोव्ययः साक्षीक्षेत्रज्ञः क्षेत्रधृग्वरः॥९९॥तस्मैनमस्तेवि श्वात्मन्वृषध्वजमहेश्वर ॥ ज्ञानामृतविनिस्यन्दियस्यविच्चन्द्रमाः सदा ॥ १०० ॥ तद्रूपम्मेकथञ्ज्ञेयम्भक्तिमात्रन्नमोस्तुते ॥ ॥ और्व्वउवाच ॥ ॥ इतिस्तुतोमहादेवः सर्व्वभूतानुकम्पकः॥ १॥प्रसन्नवदनः प्राहपार्व्वतीम्प्रतिहर्षयन्॥ईश्वरउवाच॥ श्री

ankurnagpal108@gmail.com

तोस्मिदेविभद्रन्तेवरव्वँरयवाञ्छितम्॥२॥तपसाप्यायितश्चाहन्त्वयाब्रह्मातथाहरिः॥तपसात्वत्समोनास्तिशीलेनचगुणेनच ॥ ३ ॥ त्वाव्विँनानहितृप्यामिप्रियेकुरुयथेप्सितम् ॥ ततः सामोहिताप्राहमाययाहिमवत्सुता ॥ ४ ॥ जाम्बूनदाभगौरोमेदेहोभवतुसाम्प्रतम् ॥ अनन्यकान्तस्त्वञ्चापिभूयामत्तोविनाहर ॥ ५ ॥ एवमुक्तोमहादेवःपार्व्वत्यापार्वतीन्ततः ॥ आकाशगङ्गातायोघेमज्जयामासभामिनीम् ॥ ६ ॥सानिमज्ज्यसमुत्तीर्णाविद्युद्गौरीव्यजायत ॥ सिताम्भोमध्यगादेवीशारदाभ्रेतडिद्यथा॥७॥शम्भुश्चाङ्गीचकाराशुनाहन्त्वत्तोविनाप्रिये॥मनसापिग्रहीष्यामिनान्यांसत्यम्ब्रवीमिते॥८॥ ॥ और्व्वउवाच ॥ ॥ अथतोयात्समुत्तीर्णापार्व्वतीमोदसय्युँता ॥ तपःक्लेशपरित्यक्ताचन्द्रिकेवविधोर्य्यथा ॥ ९ ॥ अथताम्पार्व्वतीन्देवीमादायवृषभध्वजः ॥ जगामशैलङ्कैलासंस्वमाश्रमपदल्लँघु ॥ ११० ॥ तदागत्वाहरोदेवीमधिवास्यविभूष्यच ॥ पूर्व्ववन्मोदयामासनर्म्महासकथादिभिः ॥ ११ ॥सापिसौवर्णगौराङ्गीवीक्ष्यरूपम्मनोहरम् ॥ गृहीतसमयंशम्भुम्प्राप्यातीवमुमोदह ॥१२॥एवन्तयोस्तुशिवयोरन्योन्यरममाणयोः ॥ जगामसुचिरङ्कालङ्कैलासेपर्व्वतोत्तमे ॥१३ ॥ अथैकदामहादेघसमीपेहिमवत्सुता ॥ आसीनादद्दशेतस्यस्वाञ्छायामुरसिस्थिताम् ॥ १४ ॥ स्फटिकाभ्रसमेस्वच्छेहदिशम्भोर्मनोहरे ॥ योगिज्ञानादर्शतलेचार्व्वङ्गीम्प्रतिबिम्बिताम् ॥ १५ ॥ आत्मच्छायाङ्गिरिसुतावामभागेमनोहरे ॥ ददर्शवनितारूपांस्मितवक्राम्मनोहरा

ankurnagpal108@gmail.com

म् ॥ १६ ॥ भ्रान्त्यादृष्ट्याथपार्वत्यास्तदाज्ञानमजायत ॥ कृतसत्योपिगिरिशः किमन्याव्वँनितान्दधौ ॥ १७ ॥ मायास्थापिताङ्गात्रेवीक्षन्तीङ्कुटिलञ्चमाम् ॥ इतितस्यास्तदावक्रम्मलिनम्भ्रुकुटीयुतम् ॥ १८ ॥ बभूववृषकेतुश्चश्यामउत्पातकोयथा ॥ सादृष्ट्वाथतदाछायाव्विँष्णुमायाविमोहिता ॥ १९ ॥ अपह्नुतङ्गिरेःशृङ्गम्मानाद्रोषाद्विशेह ॥ अथताम्मार्ग्गमाणस्तुशङ्करोविरहाकुलः ॥ १२० ॥ चिरादपह्नुतान्देवीमाससादततोहरः ॥ तामासाद्यमहादेवोविवर्णवदनाम्प्रियाम् ॥२१ ॥ उवाचरोषणेहेतुञ्ज्ञातुमिच्छुर्य्यथातथम् ॥ ॥ईश्वरउवाच ॥ ॥ किमर्थन्त्वव्वँरारोहेमत्यकुप्यसिकोपने ॥ २२ ॥ रोषहेतुमहव्वँकुन्तवेच्छामीहवल्लभे ॥ नतुभ्यमपराध्यामिवाचावामनसाथवा ॥ २३ ॥ कायेनवाकथङ्कोपङ्कर्त्तुमर्हसिभामिनि ॥ ॥देव्युवाच ॥ ॥ समयेनमयापूर्व्वन्तयासम्प्रार्थितोभवान् ॥ २४ ॥ कथन्तम्परिहायत्वमन्याम्भार्यांसमीहसे ॥ प्रत्यक्षेणमयादृष्टातवहृद्यन्तरेहर ॥ २५ ॥ चार्व्वङ्गीवनिताकाचित्तोयनिर्य्यातभस्मनि ॥ भवान्सर्व्वज्ञानमयःसर्व्वगः परमेश्वरः ॥ २६ ॥ तोषितोमेतपोव्रातैर्न्नतुष्टस्त्वम्महेश्वर ॥ तस्मादहन्तपस्तप्तुंशश्वद्गन्तुंसमुत्सहे ॥ २७ ॥ अनुजानीहिमांशम्भोमाविलम्बव्वृँथाकृथाः ॥ इतिश्रुत्वावचस्तस्याःस्मितविस्तारिताननः ॥ २८ ॥ शङ्करःपार्व्वतीम्प्राहसन्दिग्धमिवभामिनीम् ॥ ॥ईश्वरउवाच ॥ ॥ नाहमन्यांस्त्रियव्वोँढानाहंसमयभेदकः ॥ २९ ॥ तवमिथ्यामतिर्य्याता

१ उत्पतति अकस्मादागच्छतीत्युत्पातकः ।

ankurnagpal108@gmail.com

मुग्धेमूढतयाधुना ॥ त्वमिच्छसियदिश्रोतुन्तत्रहेतुश्चपार्वति ॥ १३० ॥ तदहङ्कथयेतत्वम्मानम्मानिनिमाकृथाः ॥ ममवक्ष सिविस्तीर्णेदर्प्पणस्वच्छभासिनि ॥ ३१ ॥ तवैववपुषश्छायाबिम्बितालोकितात्वया ॥ इदानीमेवबुध्यस्वत्वामृतेनास्ति सामयि ॥ ३२ ॥ नात्रमानस्त्वयाकार्योहृदयान्तरसंस्थिते ॥ ॥ देव्युवाच ॥ ॥ मयिस्थितायाच्छायास्तिमामृतेनास्तिसापु नः ॥ ३३ ॥ कथमेतन्मयाज्ञेयन्तन्मेवदवृषध्वज ॥ ॥ ईश्वरउवाच ॥ ॥ गवाक्षाभ्यन्तरेस्थित्वातज्जालेनमनोहरे ॥ ३४ ॥ पश्यतोयौघनिर्य्यातभूतिलेपमुरोमम ॥ तथात्वम्मण्डितन्देहव्वीक्ष्यादर्शतलेपुनः ॥ ३५ ॥ मद्धृदासन्नमासाद्यतादृक्छाया व्विलोकय ॥ यथाद्रक्ष्यसिदेहेस्वन्तत्कुरुत्वन्तथामम ॥ ३६ ॥ आलोकयनिजाञ्छायान्त्वाव्विनानास्तितत्पुनः ॥ त्वमेवज्ञा स्यसिच्छायाम्मद्वक्षसिमनोहरे ॥ ३७॥ ज्ञात्वाविसृज्यमानन्तुमान्त्वञ्चाप्युपपत्स्यसि ॥ ॥ और्व्वउवाच ॥ ॥ एवमुक्ता हरेणाथपार्व्वतीन्दुकलाभृतः ॥ ३८ ॥ तोयैर्न्निर्द्धाव्यहृदयंस्वाञ्छायाम्पुनरैक्षत ॥ दृष्ट्वादर्शतलेवक्रन्निजन्देहञ्चपार्वती ॥ ॥ ३९ ॥ आलोकयामासतदाशश्वच्छङ्करवक्षसि ॥ यथासाकुरुतेदेवीकापत्यन्नेत्रविभ्रमम् ॥ १४० ॥ तथासाकुरुतेच्छाया करकम्पादिकन्तथा ॥ ततः पुनर्ग्गवाक्षस्यजालेस्थित्वाहिमाद्रिजा ॥ ४१ ॥ तथाव्यलोकयच्छम्भोर्हृदयव्वीतभूतिकम् ॥ त यातत्रतुपार्व्वत्यावृषभध्वजवक्षसि ॥ ४२ ॥ नकापिदृष्टावनितादृष्टञ्चालस्यमण्डलम् ॥ एवम्बहुविधैर्देवीतदोपायैस्त

ankurnagpal108@gmail.com

थेतरैः ॥ ४३ ॥ निर्य्यातसंशयाभूत्वालज्जाम्प्रापवराङ्गना ॥ ताल्लँज्जिताङ्गिरिसुतामीषद्भीतामधोमुखीम् ॥ ४४ ॥ शम्भु
रालिङ्ग्यपाणिभ्याम्मुखञ्चास्याश्चुचुम्बच ॥ सतामाहमहादेवोदेवीमाश्वासयन्मुहुः ॥ ४५ ॥ माव्रीडस्वमहाभागेभ्रान्तिः
कस्यनजायते ॥ मानस्त्वयिवरस्त्रीभिःकार्यःप्रेमकरोयतः ॥ ४६ ॥ त्वयापिविरलःकार्य्योमानोदेविनसर्व्वदा ॥ इत्युक्ता
देवदेवेनमैनाकसहजाम्बिका ॥ ४७ ॥ शङ्करम्प्रणयात्प्राहसूनृतम्मधुरव्वँचः ॥ ॥ देव्युवाच ॥ ॥ यथातवाहंसततञ्छायेवा
नुगताहर ॥ ४८ ॥ भवेयंसाहचर्य्येणतथामाङ्कर्त्तुमर्हसि ॥ सर्व्वगात्रेणसंस्पर्शन्नित्यालिङ्गनविभ्रमम् ॥ ४९ ॥ अहमिच्छा
मिभवतस्तत्त्वञ्चेत्कर्त्तुमर्हसि ॥ ॥ भगवानुवाच ॥ ॥ १५० ॥ रोचतेतन्ममाप्येभपियत्त्वमिच्छसिभामिनि ॥ तत्रोपायमहव्वँक्ष्ये
यदिशक्नोषितङ्कुरु ॥ ५१ ॥ अर्धम्ममगृहाणत्वंशरीरस्यमनोहरे ॥ अर्द्धम्भवतुमेनारीतथैवार्द्धम्पुमानिति ॥ ५२ ॥
यदित्वन्नहिशक्नोषिकर्त्तुन्तन्वर्द्धमीदृशम् ॥ तदाहन्तेहरिष्यामिशरीरार्द्धव्वँरानने ॥ ५३ ॥ तवैवार्द्धन्तथानारीह्यर्द्धम्भवतुपू
रुषः ॥ विद्यतेतत्रशक्तिर्म्मेत्वमनुज्ञातुमर्हसि ॥ ५४ ॥ ॥ देव्युवाच ॥ ॥ तवैवाहंहरिष्यामिशरीरार्द्धव्वृँषध्वज ॥
किन्त्वहन्त्वेकमिच्छामितच्चेत्त्वङ्कर्त्तुमिच्छसि ॥ ५५ ॥ यदाहमर्द्धम्भवतोभूत्वातिष्ठामितावता ॥ त्यजाम्यहर्य्यँदातेधं
सम्पूर्णस्यात्तदाह्यम् ॥ ५६ ॥ इत्यर्द्धभागहरणम्भवेद्यदियथेप्सितम् ॥ तवैवाहन्तदाशम्भोशरीरार्द्धंहराम्यहम् ॥ ५७ ॥

ankurnagpal108@gmail.com

॥ ईश्वरउवाच ॥ ॥ एवमस्तुभवेन्नित्यय्यँथार्द्धंहर्त्तुमर्हसि ॥ शरीरस्यार्द्धंहरणम्भूयस्तवयथेप्सितम् ॥ ५८ ॥ और्व्वउवाच ॥ अथगौरीतदापूर्व्वमनुभूतन्तपःस्थितौ ॥ योगनिद्रास्वरूपन्तदात्मनोचिन्तयद्धिया ॥ हरम्प्रणम्यप्रथमम्ब्रह्माणञ्चततः परम् ॥ ५९ ॥ ततस्त्रिजगतामीशंहरिन्नारायणम्प्रभुम् ॥ चिन्तयित्वातदातेषामेकतांसाजगन्मयी ॥ १६० ॥ आत्मानय्योँगनिद्राञ्चचिन्तयित्वातपस्विनी ॥ ६१ ॥ दक्षिणेस्वशरीरस्यभागार्द्धंशशभृद्धृतः ॥ शरीरस्यतदावाममतिप्रेम्णानिजंहरे ॥ ६२ ॥ हरोपिस्वशरीरार्द्धङ्गौरीकायेतदास्वयम् ॥ प्रेम्णान्यवेशयत्तस्याश्चिकीर्षुः प्रियमद्भुतम् ॥ ६३ ॥ अथस्थित्वातदाभर्गःकाल्यासहचिरन्तदा ॥ परित्यज्यशरीरार्द्धम्पृथगेवबभौरुचा ॥ ६४ ॥ कालीभूत्वास्वर्ण्णगौरीशरीरार्द्धञ्चशङ्करम् ॥ प्राप्तमोदातदात्मानंसन्तुष्टाचजगन्मयी ॥ ६५ ॥ एवय्यँदाशरीरार्द्धमादायपरमेश्वरी ॥ हरस्यतिष्ठतितदाराजतेतीवशोभना ॥ ६६ ॥ अर्द्धन्धम्मिल्लसय्युँक्तञ्जटाजूटार्द्धयोजितम् ॥ एकस्मिञ्छ्रवणेभोगीभागेजाम्बूनदार्च्चितम् ॥ ६७ ॥ कुण्डलंश्रवणेन्यस्मिञ्छीर्षैतस्याव्यराजत ॥ अर्द्धम्मृगाक्षिचान्यार्द्धव्वृँषभाक्षिव्यजायत ॥ ६८ ॥ अर्द्धंस्थूलनसञ्चारुतिलपुष्पनसम्परम् ॥ दीर्घश्मश्रुतथैवार्द्धमर्द्धंश्मश्रुविवर्ज्जितम् ॥ ६९ ॥ आरक्तचारुदशनंरक्तौष्ठमेकतस्तथा ॥ अपरंशुक्लविपुलन्दीर्घाकृतिरदम्परम् ॥ १७० ॥ अर्द्धनीलगलञ्चार्द्धमपरंहारसय्युँतम् ॥ अर्द्धङ्कङ्कणकेयूरयुक्तबाहुतथापरम् ॥ ७१ ॥ नाग

ankurnagpal108@gmail.com

केयूरसय्युँक्तंस्थूलबाहुनिरूर्म्मिकम् ॥ अर्द्धव्विँलोलसुभुजङ्करिहस्तभुजम्परम् ॥ ७२ ॥ एकत्रसोर्मिकांशाखाकरस्यान्य त्रताम्विना ॥ एकस्तनन्तुहृदयंरोमावल्यर्द्धसय्युँतम् ॥ ७३ ॥ रम्भास्तम्भसमानोरुसुपार्ष्णिमृदुपादकम् ॥ एकन्त थापरंस्थूलंसंहतोरुपदाम्बुजम् ॥ ७४ ॥ एकञ्चारुमृदुस्थूलजघनंसुमनोहरम् ॥ तथापरन्दृढकटिसंहतोर्द्धपदान्वयम् ॥ ७५ ॥ एकंव्वैयाघ्रचर्म्मौघयुक्तम्भूतिविलेपनम् ॥ अपरम्मृदुकौशेयवसनञ्चन्दनोक्षितम् ॥ ७६ ॥ एवमर्द्धंतथाजातं य्यौषिल्लक्षणसय्युँतम् ॥ अपरम्बलवद्भूरिसुगूढम्पुरुषाकृति ॥ ७७ ॥ एवमर्द्धंस्मररिपोर्ज्जहारगिरिजासती ॥ हिताय सर्व्वजगताङ्कालिकाकालिकोपमा ॥ ७८ ॥ तस्याः शरीरंराजेन्द्रहरतन्वर्द्धसय्युँतम् ॥ येनोपमेयन्तन्नास्तिमार्ग्गितम्भु वनत्रये ॥ ७९ ॥ सन्तानः पारिजातोवाएकान्तविशदस्तरुः ॥ अमोघयायथावल्ल्यातौचापिययतुर्न्नहि ॥ १८० ॥ बहु धाचपृथक्त्वेनतौरेमातेनरेश्वर ॥ अर्द्धनारीश्वरोभूत्वासतुरेमेकदाचन ॥ ८१ ॥ इतियद्यपिभूतेशः स्वयंशक्नोतिकालिका म् ॥ गौरीङ्कर्तुन्तदासर्व्वम्भूतकारणकारणः ॥ ८२ ॥ तथापिताङ्गिरिसुतांसय्योँज्यविविधैः पुरा ॥ तपस्ययोजयद्देवः क्रियोपायैरनेकशः ॥ ८३ ॥ तपोनिर्द्धूतसव्र्वाङ्गीम्पश्चाद्गौरीमथाकरोत् ॥ अर्द्धञ्चप्रददौतस्यैशरोरस्यमहेश्वरः ॥ ८४ ॥ नैवास्यतत्वञ्जानन्तिशक्राद्याः सकलाः सुराः ॥ शरीरार्द्धप्रदानस्यतपसेयोजनस्यच ॥ ८५ ॥ एतस्यतत्वञ्जानन्तिमहा

१ अंगुलीयकरहितम् । २ ऊर्मिकाअंगुलीयकमूतत्सहितम् अंगुलीयकमूर्म्मिकाद्वत्यमरः ॥

ankurnagpal108@gmail.com

त्मानोमहाबलाः ॥ नन्दीभृङ्गीमहाकालीवेतालोभैरवस्तथा ॥ ८६ ॥ अङ्गभूतामहेशस्यवीतभीतास्तपोधनाः ॥ येमानुषशरीरेणप्रापिरेतपसोबलात् ॥ ८७ ॥ गणानामाधिपत्यन्तुतेजानन्तिहरम्परम् ॥ एवंसदात्वयायोज्याःसानुगान्नृपसत्तम ॥ ८८ ॥ वनिताः सत्क्रियोपायैस्ततोभद्रमवाप्स्यसि ॥ यइदंशृणुयान्नित्यमद्भुतम्पुण्यदायकम् ॥ ८९ ॥ शिवयोः प्रीतिकरणंशरीरार्द्धग्रहन्तथा ॥ गौरीत्वसाधनञ्चैवकालिकायाःशुभावहम् ॥ ९० ॥ नतस्यविघ्नाजायन्तेसचपुण्यतमोमतः ॥ दीर्घायुःससुखीभूयात्पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ ९१ ॥ सततम्परिशृण्वानःशिवयोश्चरितम्महत् ॥ शिवलोकमवाप्नोतिसुचिरंशिववल्लभः ॥ ९२ ॥ इतिश्रीकालिकापुराणेअर्द्धनारीश्वरचरितंसप्तचत्वारिंशोध्यायः ॥ ४७ ॥ ॥छ॥ ॥

॥ सगरउवाच ॥ ॥ कोसौभैरवनामाभूत्कोवावेतालसञ्ज्ञकः ॥ कथव्वाँतौशरीरेणमानुषेणगणाधिपौ ॥ १ ॥ अभूतान्द्विजशार्दूलतन्मेवदमहामुने ॥ जानामिनन्दिनव्विँप्रसहायंशशभृद्धृतः ॥ २ ॥ यथाभवद्गणाध्यक्षस्तन्नारदमुखाच्छ्रुतम् ॥ यथाभृङ्गिमहाकालौविश्रुतौहिहरात्मजौ ॥ ३ ॥ कथव्वाँतौसमुत्पन्नौत्वत्तःश्रोतुंसमुत्सहे ॥ योसौशरभरूपस्यमहादेवस्यवैपुरा ॥ ४ ॥ कायभागःश्रुतःपूर्व्वंसमहाभैरवाह्वयः ॥ सएवकिम्भैरवाख्यःकिव्वाँन्योद्विजसत्तम ॥ ५ ॥ वेत्तुन्तत्वेनतत्सर्व्वमिच्छामिद्विजसत्तम ॥ कस्यवातनयौभूत्वागणाध्यक्षत्वमागतौ ॥ ६ ॥ तच्चापिकथयस्वाद्ययथातौवानराननौ ॥ और्व्वउवाच ॥

ankurnagpal108@gmail.com

शृणुराजन्प्रवक्ष्यामिमहाकालस्यभृङ्गिणः ॥ ७ ॥ भैरवस्यापिचरितंवैतालस्यमहात्मनः ॥ योसौभृङ्गीहरसुतोमहाकालोपिभर्ग्गजः ॥८॥तावेवगौरीशापेनसम्भूयनरयोनिजौ॥वेतालभैरवौजातौपृथिव्यान्नृपवेश्मनि॥९॥यथाभृङ्गिमहाकालावुत्पन्नौप्राक्कथाशृणु ॥योसौमहाभैरवाख्यःसकायःशरभोहरः॥१०॥भैरवःपृथगेवायङ्गणाध्यक्षोहरात्मजः॥ऊढायांहिमवत्पुत्र्याम्भर्ग्गेणसुमहात्मना ॥ ११ ॥ तारकस्यवधार्थायदेवैःशक्रपुरोगमैः ॥ स्तुतिभिर्न्नतिभिःशम्भुंसन्ततिर्य्याचितापुरा ॥१२॥ सयाचितोदेवगणैर्भगवान्वृषभध्वजः ॥ महामैथुनमारेभेसन्तानायोमयासह ॥ १३ ॥ आरब्धेमैथुनेतेननरवर्षेणवैययुः ॥ द्वात्रिंशद्वत्सराराजन्क्षणवच्चन्द्रधारिणः ॥ १४ ॥ समहामैथुनङ्कुर्व्वंस्तृप्तिन्नापमहेश्वरः ॥ नाप्यस्यप्रच्युतन्तेजोनतृप्तिम्प्रापपार्व्वती ॥ १५ ॥ तन्महासङ्गसमयेचकम्पेवसुधास्फुटम् ॥ आकुलाःसकलादेवाःस्युःस्वर्ग्गस्थाश्चयेपरे ॥ १६ ॥ सर्व्वञ्जगत्तदाभूतमाकुलंशिवयोस्तयोः ॥ ततोनिवृत्तिजातेनमहामैथुनकर्म्मणा ॥ १७ ॥ अथसेन्द्राःसुराःसर्व्वेब्रह्माणञ्जगताम्पतिम् ॥ शरण्यंशरणञ्जग्मुर्भीताःशङ्करकेलिभिः ॥ १८ ॥ तेसम्भूयाथधातारम्प्रणम्यचसुरोत्तमाः ॥ आकुलंसर्व्वमाचक्षुर्हरमैथुनकर्म्मणा ॥ १९ ॥ ततःसर्व्वान्देवगणान्पश्चात्कृत्वैववृत्रहा ॥ स्वयमाहविधातारन्तत्कालभयभाषितम् ॥ २० ॥ ॥इन्द्रउवाच॥ ॥ आकुलाःसकलालोकाहरमैथुनकर्म्मणा ॥ अहम्महद्भयम्प्राप्यशरणन्त्वामिहागतः ॥ २१ ॥

ankurnagpal108@gmail.com

एवम्भूतेसङ्गमेचशङ्करस्योमयासह॥ यःपुत्रोजायतेब्रह्मन्त्समामभिभविष्यति॥२२॥ तत्क्रियादर्शनादेवसूत्पन्नादपितत्सु
तात् ॥ भयम्मेजायतेब्रह्मँस्तारकादपिचाधिकम्॥२३॥तस्मादेवंत्वव्विँधेहितत्सुतोमांसुरान्यथा॥नबाधेततथायत्नात्तारया
स्मान्महाभयात्॥ २४ ॥ ॥ब्रह्मोवाच॥ ॥ उमायाञ्जायतेपुत्रोयदिशङ्करतेजसा॥ अशक्यःसर्व्वलोकेसमेन्द्रैरपिसुरासुरैः
॥ २५॥ तस्माद्धरोयथोमायान्नप्रसूतोभविष्यति॥ तथाहंसव्विँधास्यामिगत्वादेवैर्हरान्तिकम्॥२६॥ तारकस्यविघातश्चय
थास्याद्धरतेजसा॥ तच्चाप्यहङ्करिष्यामिव्येतुतेमानसोज्वरः॥२७॥ इत्युक्त्वासहदेवौघैःकैलासाद्रिम्प्रजापतिः॥ जगामरेमे
गिरिशोगिरिपुत्र्यासमम्भृशम् ॥ २८ ॥ तत्रगत्वामहादेवम्ब्रह्मालोकपितामहः॥ सर्व्वैःसुरगणैःसार्द्धन्तुष्टाववृषभध्वजम्
॥२९॥ देवाऊचुः॥ प्रीतयेयस्यनरतिर्न्नकामोयन्मनोभवः॥ नयस्यजन्मनोहेतुस्तस्मैतुभ्यन्नमोनमः॥३०॥यस्यलोकहिता
यैवजातोजायापरिग्रहः॥ त्र्यम्बकायनमस्तस्मैसशिवोनःप्रसीदतु॥३१॥ यम्मन्मथव्विँनादेवंशृङ्गाराद्याविशन्तिच॥ स्वब
लेनैवतन्देवन्त्वाव्वँयम्प्रणताहरम्॥३२॥ हिरण्यरेताःस्वर्णाभोयोहिरण्यभुजाह्वयः॥ सत्वंसर्ग्गंहरादेवोनित्यन्नोभिप्रसीदतु
॥३३॥ जगन्मयीयोगनिद्राविष्णुमायाबलीयसी॥ यस्याभवत्स्वयञ्जायातस्मैतुभ्यन्नमोनमः॥ ३४॥ पञ्चभूतमयय्यँस्यप
ञ्चशीर्षव्विँराजते॥ तम्पञ्चवदनन्देवम्भक्त्यात्वाम्प्रणमामहे॥३५॥ सद्योजातमघोरञ्चवामदेवमुमापतिम्॥ ईशानम्प्रण

ankurnagpal108@gmail.com

मामोद्यन्तत्पुरुषमाहवै ॥ ३६ ॥ योसतामशिवोनित्यय्यौवाभक्तिमतांशिवः ॥ शिवाशिवस्वरूपायनमस्तस्मैशिवायते ॥ ३७ ॥ रूपैस्त्रिभिर्य्यःस्थितिसृष्टिनाशव्विँष्ण्वात्मभूःशम्भुरितिप्रसिद्धैः॥करोतिशश्वज्जगतान्नमस्तंशिवव्विँरूपाक्षममुंशिवेशम् ॥ ३८ ॥ यःशूलखट्वांगमृगाङ्कधारीयोगोध्वजःशक्तिमान्पञ्चरूपी ॥ तस्मैतुभ्यञ्जातवेदःप्रभायभूयोभूयोनोनमःशङ्कराय॥३९॥ब्रह्मार्च्चिष्मान्भोगभृद्दैत्यहन्तायन्तायोधावीतगर्भोजगत्याः ॥ सत्वंस्तुतोनःप्रसीदत्वनन्तोनित्योद्रेकीमुक्तरूपःप्रधानः ॥ ४० ॥ परब्रह्मरूपीनियतैकमुक्तःपरज्योतिरूपीनियतस्त्वनन्तः ॥ परःपाररूपीनियतात्मभागीसनोभर्ग्गरूपीगिरिशोस्तुभूत्यै ॥ ४१ ॥ उमापतिम्महामायम्महादेवञ्जगत्पतिम् ॥ शिवंशिवकरंशान्तन्नमामःसप्रसीदतु ॥ ४२ ॥ इतिस्तुतोमहादेवःशक्राद्यैस्त्रिदशैःस्वयम् ॥ उमासङ्गम्परित्यज्यभर्ग्गोगाच्चिदिवौकसः ॥४३॥ येनभावेनसततदामहामैथुनतत्परः ॥ आसीत्तेनैवभावेनब्रह्मादीनाससादह ॥ ४४ ॥ अथतान्ससुरान्प्राहमहादेवस्त्वरन्निव ॥ किमर्थमागतायूयन्तन्मेवदतनिर्ज्जराः ॥४५॥ तमूचुस्त्रिदशाःसर्व्वैब्रह्मशक्रपुरोगमाः ॥ त्वन्महामैथुनाद्भर्ग्गव्याकुलंसकलञ्जगत् ॥ ४६ ॥ पृथिवीकम्पतेतीवसशैलवनकानना ॥ सागराःक्षुभिताःसर्व्वेनदानद्यश्चशङ्कर ॥ ४७॥ देवाश्चसर्व्वेदिक्पालानशान्तिम्प्राप्नुवन्तिवै ॥ तस्मात्त्वंसर्व्वलोकेशसकलाननुकम्पय ॥ ४८ ॥ त्यक्त्वामहामैथुनन्तुरतिमात्रन्नियोजय ॥ एतच्छ्रुत्वावचस्त

ankurnagpal108@gmail.com

स्यब्रह्मणाःपरमात्मनः ॥ ४९ ॥ उवाचशङ्करोदेवोनातिहृष्टमनाइव ॥ ॥ ईश्वरउवाच ॥ ॥ इयम्प्रवृत्तिर्भवतांशिवाया
मरसत्तमाः ॥ ५० ॥ त्यक्तेमहामैथुनेतुरतिमात्रप्रयोजिते ॥ नोमायाम्भवितापुत्रस्तदर्थमयमुद्यमः ॥ ५१ ॥ उमाशरीरजः
पुत्रोयोभवेन्ममतेजसा ॥ सएवतारपून्हत्वात्रिदशान्वर्द्धयिष्यति ॥ ५२ ॥ तस्मान्महामैथुनेमेवीतभीताःसुरोत्तमाः ॥ स्वं
स्वंस्थानम्प्रगच्छन्तुअहन्तदनुचिन्तये ॥ ५३ ॥ ॥ देवाऊचुः ॥ ॥ उमाशरीरजःपुत्रोयथानभविताहर ॥ तथाकुरुजगन्नाथ
तन्महामैथुनन्त्यज ॥ ५४ ॥ ॥ ईश्वरउवाच ॥ ॥ रतिमात्रेणनोमायाम्मत्पुत्रःसम्भविष्यति ॥ महामैथुनसन्त्यागात्स्याद
पुत्रीतुपार्व्वती ॥ ५५ ॥ तस्मादहन्तुदेवानाव्वँवनाद्ब्रह्मणस्तथा ॥ त्यक्ष्येमहामैथुनन्तुकिन्त्वेकङ्कुरुतामराः ॥ ५६ ॥ ये
नमेप्रमृतन्तेजोमहामैथुनकारणात् ॥ धार्य्यन्तेजस्विनन्देवमानयन्त्वमरास्तुतम् ॥ ५७ ॥ योनिःकम्पोनिर्व्विकारोभूत्वा
तेजोग्रहोष्यति ॥ तम्मेवदन्तुत्रिदशास्त्यक्ष्येतेजःशरीरजम् ॥ ५८ ॥ ॥और्व्वउवाच ॥ ॥ वृषध्वजवचःश्रुत्वादेवाब्रह्मपुरो
गमाः ॥ हरतेजोग्रहायाथवीतिहोत्रंययुर्द्धिया ॥ ५९ ॥ अथब्रह्माणमामन्त्र्यतथानुज्ञाप्यपावकम् ॥ सेन्द्रादेवगणाःसर्व्वेहरमू
चुरिदव्वँचः ॥ ६० ॥ ॥ देवाऊचुः ॥ ॥ एषवैश्वानरःश्रीमान्भूरितेजोमयोबली ॥ महामैथुनबीजन्तुत्वत्तेजःसङ्ग्रहीष्यति
॥ ६१ ॥ इत्युक्त्वात्रिदशाःसर्व्वेवीतिहोत्रम्पुरःस्थितम् ॥ तस्मैनिदेशयामासुःशम्भवेसर्व्वहेतवे ॥ ६२ ॥ ततःषडङ्गंस्वरेतो

ankurnagpal108@gmail.com

व्यादितेदहनानने ॥ उत्ससर्ज्जमहाबाहुर्म्महामैथुनकारणम् ॥ ६३ ॥ अग्नावुत्सृज्यमानस्यतेजसःशशभृद्भृतः ॥ अणुद्व यमतिस्वल्पङ्गिरिप्रस्थेपपातह ॥ ६४ ॥ तयोस्तुकणयोःसद्यःसम्भूतौशङ्करात्मजौ ॥ एकोभृङ्गसमःकृष्णोभिन्नाञ्जननिभो परः ॥ ६५ ॥ भृङ्गाभस्यतदाब्रह्मानामभृङ्गीतिचाकरोत् ॥ महाकृष्णैकरूपस्यमहाकालेतिलोकभृत् ॥ ६६ ॥ ततस्तौ पालयामासशङ्करःप्रमथोत्करैः ॥ अपर्णयाचापितथाक्रमात्तावतिवर्द्धितौ ॥ ६७ ॥ प्रवृद्धौतौमहात्मानौहरोमाप्रतिपा लितौ ॥ क्रमाद्गणेशौकृत्वातौहरोद्वारिन्ययोजयत् ॥ ६८ ॥ ॥ सगरउवाच ॥ ॥ उत्सृष्टमग्नौयत्तेजस्तत्किंवृत्तन्द्विजोत्त म ॥ तदप्यहंश्रोतुमिच्छुःसङ्क्षेपात्तददस्वमे ॥ ६९ ॥ ॥ और्वउवाच ॥ ॥ अग्नावुत्सृज्यतेजांसितावत्काल व्वृषध्वजः ॥ आकाशगङ्गामुद्दिश्यदेवानिदमुवाचह ॥ ७० ॥ एतत्तेजोदुराधर्षंस्त्रीभिरन्यैःसुरोत्तमाः ॥ योगनिद्रामृतेदेवीं शैलपुत्रीमृतेथवा ॥ ७१ ॥ तस्मादहम्प्रवक्ष्यामियथेदन्तेजसासुतः ॥ यत्रवाभवितादेवोयाचवातद्गृहोष्यति ॥ ७२ ॥ इयन्त्वाकाशगागङ्गाशैलराजसुतापरा ॥ उमायाभगिनीज्येष्ठाततोपत्यंहुताशनात् ॥ ७३ ॥ जनिष्यत्यात्मवीर्य्येणतेज सानुपमद्युतिः ॥ भविष्यतिसवःश्रीमान्सेनापतिररिन्दमः ॥ ७४ ॥ सतारकव्वःपुरतोविजेष्यतिशिखिध्वजः ॥अमो घयामहाशक्त्यामयैवप्रतिवर्द्धितः ॥ ७५ ॥ इत्युक्त्वासमहादेवोविसृज्यसकलान्सुरान् ॥ पार्व्वतीमभिसम्मन्त्र्यशौचार्थं

ankurnagpal108@gmail.com

गतवाँस्तदा ॥ ७६ ॥ पार्व्वतीवचनंश्रुत्वादेवानामप्रियंसती ॥ ७७ ॥ चुकोपत्रिदशौघायपुत्राशापरिवर्जिता ॥ मन्युनादह्यमानेवस्फुरदोष्ठाधरातदा ॥ ७८ ॥ इदमाहसुरान्दृष्ट्वाहरश्चत्यक्तमैथुनम् ॥ ॥ देव्युवाच ॥ ॥ यस्माद्वियोजितःशम्भुर्य्युष्माभिर्म्ममैथुने ॥ ७९ ॥ अजातपुत्राचकृतावारस्त्रीवाहमर्दिता ॥ तस्मात्सर्व्वसुरगणाअद्यावधिनिरन्तरम् ॥ १८० ॥ महामैथुनविभ्रष्टाभवन्तुनिजयोषिति ॥ तेषामपितथापुत्रानजनिष्यन्तिमेयथा ॥ ८१ ॥ भार्य्याश्चसन्त्वपत्येनहीनादेव्योवराङ्गनाः ॥ यथाहम्परितप्यामिपुत्राशापरिवर्ज्जिता ॥ ८२ ॥ तथासन्तुसमस्तास्तादेव्यःपुत्राशयाच्युताः ॥ और्व्वउवाच ॥ एवंसुरान्गिरिसुताशशापकुपिताभृशम् ॥ ८३ ॥ तत्कालावधिनस्वर्गेजायन्तेदेवपुत्रकाः ॥ नाद्यापिसम्प्रजायन्तेपुत्रास्तान्सुधाशिनाम् ॥ ८४ ॥ दहनोपितथाकालेप्राप्तेगङ्गोदरेस्वयम् ॥ रेतःसङ्क्रामयामासशाम्भवंस्वर्णसन्निभम् ॥ ८५ ॥ सातेनरेतसादेवीसर्व्वलक्षणसंयुताम् ॥ पूर्णकालेथसुषुवेपुत्रयुग्मम्मनोहरम् ॥ ८६ ॥ एकःस्कन्दोविशाखाख्योद्वितीयश्चारुरूपधृक् ॥ शक्तिद्वयधरौद्वौतौतेजःकान्तिविवर्द्धितौ ॥ ८७ ॥ तावेकत्वञ्जगामाशुविशाखःस्कन्दएवच ॥ शिशुश्चाप्यभवद्यातोयथान्यस्यसुतस्तथा ॥ ८८ ॥ ततस्तन्तनयञ्जातन्तथादृष्ट्वातिविस्मिता ॥ मध्येशरवनस्याशुगङ्गातव्यसृजद्धठात् ॥ ८९ ॥ विसृज्यगर्भन्तङ्गङ्गाबहुलायैस्वयन्तदा ॥ गर्भवृत्तान्तमाचख्यौजातश्चविसृजद्यथा

ankurnagpal108@gmail.com

॥ १० ॥ तच्छ्रुत्वाबहुलाज्ञात्वामहादेवतनूद्भवम् ॥ परिगृह्यसुतन्तन्तुपालयामासकृत्तिका ॥ ११ ॥ उमायाःशङ्करस्यापिविज्ञाप्यानुमतेतयोः ॥ ततोनीत्वाददौदेव्यैतम्पुत्रमरिमर्द्दनम् ॥ १२ ॥ सोतिवृद्धःशक्तिधरोमहाबलपराक्रमः ॥ वर्द्धितःशङ्करेणाशुदेवसेनाधिपोभवत् ॥ १३ ॥ ततःसुरारिंसगणन्तारकल्लोकतारकम् ॥ शक्तिहस्तोहरसुतःप्रममाथमहाबलम् ॥ ॥ १४ ॥ एवमग्नौसमुत्सृष्टन्तेजोभर्गेणसङ्गतम् ॥ यथावृत्तन्तथातेद्यकथितन्नृपसत्तम ॥ १५ ॥ साम्प्रतम्प्रस्तुतंश्रव्यम्महाकालस्यभृङ्गिणः ॥ वृत्तान्तंशृणुराजेन्द्रतौभूतौमनुजौयथा ॥ १६ ॥ ॥ इतिकालिकापुराणेष्टचत्वारिंशोध्यायः ॥ ४८ ॥

॥ और्व्वउवाच ॥ ॥ हरोयावज्जगत्यर्थेदेववर्गैःप्रसादितः ॥ तावन्महामैथुनेनहीनोभूदुमयासह ॥ १ ॥ वर्त्ततेरतिमात्रेणस्वेच्छांसम्पूरयन्त्सदा ॥ यथामनोरथन्देव्याःसततम्पूरयन्मृडः ॥ २ ॥ अथैकदोमयासार्द्धन्निगूढेरतिमन्दिरे ॥ नर्म्माकरोन्महादेवोमोदयुक्तोरतिप्रियः ॥ ३ ॥ यदासानर्म्मणेयातागौरीस्मरहरान्तिकम् ॥ तदाभृङ्गिमहाकालौद्वाःस्थौद्वारिप्रतिष्ठितौ ॥ ४ ॥ नर्म्मावसानेसादेवीमुक्तधम्मिल्लबन्धना ॥ बन्धहीनङ्गलद्गात्राद्वस्त्रमालम्ब्यपाणिना ॥ ५ ॥ व्यस्तहारागन्धपुष्पैराकुलैर्न्नातिशोभना ॥ विलुप्तकुङ्कुमादष्टदशनच्छदविभ्रमा ॥ ६ ॥ निःसृतारतिसङ्केलिनिलयाज्जलजानना ॥ ईषदाघूर्णनयनानिचितास्वेदबिन्दुभिः ॥ ७ ॥ तान्निःसरन्तींसदनात्तथाभूतामनिन्दिताम् ॥ अयोग्याव्वीक्षितुञ्चान्यैर्वृषध्वजमृतेपतिम् ॥ ८ ॥ दद

ankurnagpal108@gmail.com

र्शतुर्म्महात्मानौनातिहृष्टात्ममानसौ ॥ भृङ्गीचापिमहाकालःप्राप्तकालश्चुकोपतुः ॥ ९ ॥ दृष्ट्वाताम्मातरन्दीनौतथाभूतावधोमुखौ ॥ चिन्ताञ्चजग्मतुस्तीव्रान्निःशश्वसतुरुत्तमौ ॥ १० ॥ तौपश्यन्तौतदादेवोददर्शहिमवत्सुता ॥ चुकोपचतदापर्ण्णावाक्यञ्चैतदुवाचह ॥ ११ ॥ एवम्भूताञ्चमाङ्कस्मादसम्बद्धावपश्यताम् ॥ भवन्तौतनयौशुद्धौन्हीमर्य्यादाविवर्जितौ ॥ १२ ॥ यस्मादिमाममर्य्यादाम्भवन्तौनिरपत्रपौ ॥ अकुर्व्वतान्ततोभूयाद्भवतोर्ज्जन्ममानुषे ॥ १३ ॥ मानुषीय्यौनिमासाद्यमदवेक्षणदोषतः ॥ भविष्यतोभवन्तौतुशाखामृगमुखौभुवि ॥ १४ ॥ इतितावुमयाशप्तौहरपुत्रौमहामती ॥ भृङ्गीचैवमहाकालःस्वमातुरन्तिकन्तदा ॥ १५॥ तौप्राप्तदुःखौतुतदादुर्म्मनस्कौहरात्मजौ ॥ शापन्तस्यानसेहातेप्रोचतुश्चेदमद्रिजाम् ॥ १६॥ अनागसौसदैवावाम्भवत्याहिमवत्सुते ॥ कथंशप्तौत्वयामातर्हठादेवम्प्रकोपिता ॥ १७ ॥ नियोजितौयथाद्वारिमहेशेनत्वयासह ॥ तथानियोगङ्कुर्व्वन्तौतष्ठावोद्वारिसय्यँतौ ॥ १८॥ हठान्निःसरणङ्गेहात्तवैवनहियुज्यते ॥ आगच्छन्त्याभवत्यातुदृष्ट्वावावांसुसय्यँतौ ॥ १९ ॥ तस्मान्निरर्थकःकोपःकोदोषस्तत्रचावयोः ॥ तस्मात्तत्रप्रतीकारंशृणुमातरनिन्दिते ॥ २० ॥ त्वम्मानुषीक्षितौभूयाहरोभवतुमानुषः ॥ मानुषस्यहरस्याथजायायांहरतेजसा ॥ २१ ॥ भवत्याश्चापिमानुष्याभविष्यावस्तथोदरे ॥ यदिसत्यंहरसुतावावाय्यँदिनिरागसौ ॥ २२ ॥ तदावयोरिदव्वाँक्यंसत्यमस्तुगिरेःसुते ॥ इत्यन्योन्यमथोशा

ankurnagpal108@gmail.com

पन्दत्वादत्वासुदारुणम् ॥ २३ ॥ विविशुर्नृपशार्दूलगौरीहरसुतौचतौ ॥ अथकालेऽव्यतीतेतुसर्व्वज्ञोवृषभध्वजः ॥ २४ ॥ तद्भाविकर्म्मज्ञात्वैवमानुषोव्यभवत्स्वयम् ।ब्रह्मणोदक्षिणाङ्गुष्ठाद्दक्षोब्रह्मसुतोभवत् ॥ २५ ॥ अदितिस्तत्सुताजातातत:पूषाव्हयोभवत् ॥ पूष्णःपुत्रोभवत्पौष्यःसर्व्वशास्त्रार्थपारगः ॥ २६ ॥ यस्यतुल्योनृपोभूमौनभूतोनभविष्यति॥सपुत्रहीनोराजाभूत्पौष्योनृपतिसत्तमः॥ २७॥शेषेवयसिसम्प्राप्तेभार्याभिस्तिसृभिःसह ॥पौष्यःपरमयाभक्त्याब्रह्माणम्पर्य्यतोषयत् ॥ २८॥तस्यप्रसन्नोभगवान्ब्रह्मालोकपितामहः॥तमुवाचचराजानङ्किमिच्छसिवदस्वमे ॥ २९॥ प्रसन्नोस्मिनृपश्रेष्ठप्रदास्यामियथेप्सितम् ॥ यदिष्टंतवजायानान्तद्ददिष्यसिसाम्प्रतम् ॥ ३०॥ ॥ पौष्यउवाच ॥ ॥ हिरण्यगर्ब्भपुत्रोहम्पुत्रार्थीत्वामुपास्महे ॥ त्वयिप्रसन्नेपुत्रोमेभूयाल्लक्षणसय्युँतः ॥ ३१॥ एतदर्थेसभार्य्योहम्भक्त्यात्वांसमुपस्थितः॥ यथामेजायतेपुत्रस्तथाकुरुजगत्पते॥ ३२॥ पुन्नाम्नोनरकात्पुत्रस्त्रायतेपितरम्प्रसूम् ॥ अतस्तस्माद्भयम्ब्रह्मँस्त्वन्नाशयितुमर्हसि॥ ३३॥ ब्रह्मोवाच ॥ शृणुपौष्ययथाभावीपुत्रस्तवकुलोद्वहः ॥ तदहन्तेवदाम्यद्यभार्य्याभिस्तत्समाचर ॥ ३४ ॥ इदम्फलङ्गृहाणत्वम्मयादत्तन्नृपोत्तम ॥अजीर्णम्बहुलेकालेप्राप्तेपिसुरसंसदा ॥ ३५॥ फलमेतत्समादाययावत्सव्वँत्सरत्रयम् ॥ आराधयमहादेवंसप्रसन्नोभविष्यति ॥ ३६॥ यथासम्भाषतेभर्ग्गःफलमेतत्तथाभवान् ॥ करिष्यतिफलंराजन्भार्य्याभिस्तिसृभिःसह॥ ३७॥ ततस्तेलक्ष

ankurnagpal108@gmail.com

णोपेतस्तनयःकुलवर्द्धनः ॥ भविष्यतिस्ववंशास्ताचक्रवर्तीवसुन्धराम् ॥ ३८॥ इत्युक्त्वाप्रययौब्रह्माराजापिसहभीरुभिः ॥ हरम्यँष्टुंसमारेभेभक्त्यापरमयायुतः ॥ ३९ ॥ निराशोःमय्यँताहारःकदाचित्फलभोजनः ॥ दृषद्वतीनदीतीरेफलंसंस्थाप्यचाग्रतः ॥ ४० ॥ पुष्पार्घदीपधूपैश्चवृषध्वजमतर्प्पयत् ॥ सतुवर्षत्रयेतीतेमहादेवोजगत्पतिः ॥ ४१ ॥ पौष्यस्यनृपतेःसम्यक्प्रससादार्थसिद्धये ॥ प्रसन्नःप्राहनृपतिम्महादेवोहसन्निव ॥४२॥ उपाससेकिमर्थम्मान्तन्मेवददामिते॥ ॥पौष्यउवाच ॥ ॥ अपुत्रोहम्पुत्रकामस्तच्छृणुष्ववृषध्वज ॥४३ ॥ यथाहम्पुत्रवान्वैस्यांवृषध्वजतथाकुरु ॥ इतिसन्यगदद्राजाभार्य्याभिःसहहर्षितः ॥ ४४ ॥ प्रणम्यस्तुतिपूर्व्वेणभक्तिनम्रात्ममानसः ॥ ततःपुत्रार्थिनम्भूपम्प्रसन्नोवृषभध्वजः ॥ ४५ ॥ ब्रह्मदत्तफलंहस्तेकृत्वेदन्तमुवाचह ॥ ॥ ईश्वरउवाच ॥ ॥ इदम्फलम्ब्रह्मदत्तव्विभज्यनृपतेत्रिधा ॥ ४६ ॥ भोजयेथाःस्वजायास्त्वम्प्रहृष्टःसुस्थमानसः ॥ ततःप्रवृत्तेभवतएतासुऋतुसङ्गमे ॥४७॥ आधास्यन्तितुगर्भांस्तुभार्य्यास्तेयुगपन्नृप॥काले प्राप्तेचयुगत्प्रसवोयोषितान्तव ॥ ४८ ॥ भविष्यतिनृपश्रेष्ठतत्रेत्थन्त्वङ्करिष्यसि ॥ एकस्याजठरेशीर्षभागस्तेसम्भविष्यति ॥४९॥अपरस्यास्तदाकुक्षेर्म्मध्यभागोभविष्यति॥अधोनाभ्यास्तुयोभागस्सोपरस्याम्भविष्यति ॥५०॥तच्चखण्डत्रयम्भूप यथास्थानम्पृथक्पृथक् ॥ योजयिष्यसिपश्चात्तेपुत्रएकोभविष्यति ॥५१॥ तस्यशीर्षेचन्द्ररेखासहजासम्भविष्यति ॥ तेनैव

ankurnagpal108@gmail.com

नाम्नासख्यातिङ्गमिष्यतिचभूतले ॥ इत्युक्त्वासमहादेवस्तासाङ्गर्भान्स्वयन्तदा ॥ ५२ ॥ संस्कर्त्तुंजाह्नवीतोयमात्मवासाय वैन्यधात् ॥ ततःफलेस्वयन्देवःप्रविवेशवृषध्वजः ॥ ५३ ॥ तत्क्षणात्तफलम्भूतन्त्रिभागंस्वयमेवहि ॥ पौष्यस्तत्फलमादायमुदितःसहभार्य्यया ॥५४॥ प्रययौमन्दिरंहृष्टोअनुज्ञाप्यवृषध्वजम् ॥ ततःसमुचितेकालेप्राप्तेताभिस्तुभक्षितम्॥५५॥ तत्फलन्नृपशार्दूलगर्भाश्चाप्याहिताःशुभाः॥सम्पूर्णेगर्भकालेतुगर्भेभ्यःसमजायत ॥५६ ॥ खण्डत्रयम्पृथग्राजन्यथाभर्गेणभाषितम् ॥ तच्चखण्डत्रयम्पौष्योयथास्थानन्नियोज्यच ॥ ५७॥ एकपिण्डश्चकाराशुतत्रपुत्रोऽव्यजायत ॥ तस्यशीर्षे तदाराजन्सहजेन्दुकलाशुभा ॥ ५८ ॥ विरराजयथाखस्थाशरत्कालेकलाविधोः ॥ तंसर्व्वलक्षणोपेतम्पीनोरस्कंसुनासिकम् ॥५९ ॥ सिंहग्रीवव्विँशालाक्षन्दीर्घायतभुजन्तदा ॥ दृष्ट्वापौष्योथभार्य्याभिस्तिसृभिःसहसम्मुदम् ॥ १६० ॥ लेभेदरिद्रःसत्कोषंप्राप्येवविपुलन्ततः ॥ तस्यनामाकरोद्राजाब्राह्मणैःस्वैःपुरोहितैः ॥ ६१ ॥ चन्द्रशेखरइत्येवकान्त्याचन्द्रमसःसमः ॥ ववृधेसमहाभागःप्रत्यहश्चन्द्रवत्सुतः ॥ ६२ ॥ कलाभिरिवतेजस्वीशरदीवनिशाकरः ॥ एवन्तिसृणामम्बानाङ्गर्भेजातोयतोहरः ॥ ६३ ॥ अतस्त्र्यम्बकनामाभूत्प्रथितोलोकवेदयोः ॥ सराजपुत्रःकौमारीमवस्थाम्प्रापयत्तदा ॥ ६४ ॥ सर्व्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञोविष्णोस्तुल्योबभूवह ॥ बलेवीर्य्येप्रहरणेशास्त्रेशीलेचतत्समः॥६५॥नान्योभून्नृपशार्दूलनोवाभूमौभवि

ankurnagpal108@gmail.com

ष्यति ॥ अभिषिच्याथतंराज्येकुमारंबलवत्तरम्॥६६॥दशपञ्चैकवर्षीयंसर्व्वंराजगुणैर्य्युतम्॥ तिसृभिःसहभार्याभिर्व्वनम्पौ ष्योविवेशह ॥ ६७ ॥ वृद्धोचितक्रियाङ्कर्त्तुंराजापरमधार्मिकः ॥ गतेपितरिराजासवनवासम्महाबलः ॥६८॥ सर्व्वाङ्क्षितिर्व्वं शेचक्रेसोमात्यैश्चन्द्रशेखरः ॥ सार्व्वभौमोनृपोभूत्वाराजभिःपरिसेवितः ॥६९॥ अमरैरिवदेवेन्द्रोविजहारश्रियायुतः ॥ एव म्पौष्यसुतोभूत्वात्र्यम्बकःपुण्यनिर्व्वृतः ॥ १७० ॥ ब्रह्मावर्त्ताह्वयेरम्येकरवीराह्वयेपुरे ॥ दृषद्वतीनदीतीरेराजाभूत्वामुमोदह ॥ ७१ ॥ अथैकदासपितरव्वँनवासगतंस्वयम् ॥ मातृश्चापिनृपश्रेष्ठद्रष्टुकामोभवन्नृपः ॥ ७२ ॥ सएकस्यन्दनेनैवएका कीचन्द्रशेखरः ॥ विपुलन्धनुरादायसम्मार्ग्गणगणन्तदा ॥ ७३ ॥ तपावनम्पुण्यमयव्विँषयान्तेव्यवस्थितम् ॥ आससा ददिदृक्षुःसतातव्वृँद्धंसमातृकम् ॥ ७४ ॥ सगच्छन्पितुरभ्याशन्नृपतिश्चन्द्रशेखरः ॥ ददर्शनमुचन्नामतपस्यन्तम्महामुनिम् ॥ ७५ ॥ कृष्णाजिनोत्तरीयेणसव्वँवीतंसूर्य्यसन्निभम् ॥ ऊर्ध्वगाभिर्ज्जटाभिश्चसय्युँतन्ध्यानिनङ्कृशम् ॥७६ ॥ तपसाद्योति ततनुन्निश्चलङ्कुशजासनम् ॥ तन्दृष्ट्वादूरतोवीरोरथोपस्थादवातरत् ॥ ७७ ॥ उपतस्थेचविप्रेन्द्रव्विँनयानतकन्धरः ॥ प्रण नाममुनिन्तञ्चवाक्यमेतदुदीरयन् ॥ ७८ ॥ पौष्यस्यतनयोब्रह्मन्नाम्नाहञ्चन्द्रशेखरः ॥ प्रणमामिमहाभक्त्याभवन्तम्मुनिस त्तमम् ॥ ७९ ॥ इत्युक्त्वाप्राञ्जलिस्तस्थौमुनेस्तस्याग्रतोनृपः ॥ नमुचस्यमुखव्वीँक्ष्यभक्तिनम्रात्ममानसः ॥ १८० ॥ पू

ankurnagpal108@gmail.com

र्व्वमेवयदाराजाप्राविशत्तपसेवनम् ॥ तदैवसहभार्य्याभिस्तम्मुनिम्प्रत्यपूजयत् ॥ ८१ ॥ चिरमाराध्यनमुचम्पौष्यःपरमप ण्डितः ॥ प्रसादयामासमुनिम्पुत्रार्थेसूनृताक्षरैः ॥ ८२ ॥ विषयान्तेतपःकुर्व्वन्मुनिश्रेष्ठेहतिष्ठसि ॥ एकन्तुप्रार्थयेत्वत्तोय दिमान्दयसेमुने ॥ ८३ ॥ शिशुर्म्मेतनयोराजाचन्द्रशेखरसञ्ज्ञकः ॥ सहजेन्दुकलायुक्तोबालभावाच्चचञ्चलः ॥ ८४ ॥ सचे द्भवन्तमासाद्यकदाचिदपराध्यति ॥ तदाक्षमिष्यसिमुनेमयैतत्प्रार्थितन्त्वयि ॥ ८५ ॥ पौष्यस्यवचनंश्रुत्वामुनिश्चाङ्गीचका रह ॥ दृष्ट्वातत्तनयव्विँप्रःपौष्यवाक्यमथास्मरत् ॥ ८६ ॥ स्मृत्वाग्रतःस्थितन्नम्रंसुचिरञ्चन्द्रशेखरम् ॥ इदम्प्रोवाचसमुनिर्द्द यावान्नमुचाह्वयः ॥ ८७ ॥ विनयेनाद्यतुष्टोस्मिभवतश्चन्द्रशेखर ॥ वरव्वँरयदास्यामिवाञ्छितम्मेमहत्तरम् ॥ ८८ ॥ तस्य श्रुत्वाततोवाक्यन्नृपतिश्चन्द्रशेखरः ॥ पुनःप्रणम्यनमुचमिदमाहातिसूनृतम् ॥ ८९ ॥ कायेनमनसावाचायदत्यर्थन्द्विजोत्त म ॥ तत्सर्व्वव्विँषयेमेस्तित्वादृशायस्यदक्षिणाः ॥ १९०॥ मनोगतम्मेदुष्प्रापव्वाँञ्छनीयन्नविद्यते ॥ तदेववरणीमम्मेयद्ददा तिस्वयम्भवान् ॥९१ ॥ ॥ नमुचउवाच ॥ ॥ त्वंसप्तदशवर्षाणाम्प्राप्तेसव्वँत्सरेपरे ॥ भविष्यसिनृपश्रेष्ठवररामापतिःस्वयम् ॥ ९२ ॥ यथागिरिसुताशम्भोर्य्यथालक्ष्मीर्ग्गदाभृतः ॥ यथासुरेशस्यशचीतथातेपिभविष्यति ॥ ९३ ॥ इत्युक्त्वासमुनि र्भूपन्नमुचस्तपसान्निधिः ॥ विसर्ज्जयामासतदासचापिमुदितोययौ ॥ ९४ ॥ सगत्वापितरंप्राप्यमातृश्चचन्द्रशेखरः ॥ अपू

ankurnagpal108@gmail.com

जयद्यथार्हन्तुतैरप्याश्वासितःसुतः ॥ १५॥ अथागतोन्नृपःस्वीयाङ्करवीरपुरीम्प्रति ॥ मुदितःसचिवैःसार्द्धमेदेवेन्द्रसन्निभः ॥१६॥ इतिकालिकापुराणेनवचत्वारिंशत्तमोध्यायः ॥४९॥ और्व्वउवाच ॥ अवतीर्णेमहादेवेपौष्यजायासुखेच्छया ॥ मानुषेणप्रमाणेनगतेसव्वँत्सरत्रये ॥ १ ॥ गिरिजापिककुत्स्थस्यराज्ञोभार्य्यास्वजायत ॥ मेनकायार्य्यँथापूर्व्वंस्वेच्छयापरमेश्वरी ॥ २ ॥ अथार्य्यावर्त्तविषयेब्रह्मण्यःशूरसत्तमः ॥ इक्ष्वाकुवंशजोराजाककुत्स्थोनामधार्मिकः ॥ ३ ॥ भोगवत्याह्वयायान्तुपुर्य्यांरिपुनिषूदनः ॥ सर्व्वलक्षणसम्पन्नोभूपालगुणसय्युँतः ॥ ४ ॥ तस्यभार्य्यामहाभागाभर्ग्गदेवस्यपुत्रिका ॥ सामनोन्मथिनीनाम्नापूजितापतिवल्लभा ॥ ५ ॥ तस्याःपुत्रशतञ्जज्ञेदेवगर्ब्भाममच्युतम् ॥ बलवीर्य्यसमायुक्तङ्ककुत्स्थनृपसत्तमात् ॥ ६ ॥ पुत्रीनविद्यतेतस्यास्तदर्थँसागृहान्तरे ॥ निभृतंस्थण्डिलङ्कृत्वाचण्डिकांसमपूजयत् ॥ ७॥ पूज्यमानामहादेवीचण्डिकाराजभार्य्यया ॥ प्रसन्नासात्रिभिर्व्वर्षैस्तांस्वप्नेचाब्रवीदिदम् ॥८॥योषिल्लक्षणसम्पन्नासार्वभौमस्यभामिनी ॥ नक्षत्रमालयायुक्तापुत्रीतवभविष्यति ॥९॥ सापिस्वप्नेवरम्प्राप्यमुदिताभून्नृपाङ्गना ॥ पार्व्वत्यपिस्वयन्तस्यागर्भेकालेविवेशह ॥ १० ॥ सामनोन्मथिनीदेवीप्रवृत्तेभानुसङ्क्रमे ॥ गर्भन्दधौमहासत्त्वञ्चन्द्रिकेवामृतोत्करम् ॥ ११ ॥ सम्पूर्णेतुततःकालेप्राप्तेनक्षत्रमालिनीम् ॥ सामनोन्मथिनीदेवीसुषुवेतनयांशुभाम् ॥ १२ ॥ तान्दृष्ट्वाहारसय्युँक्तांशरज्ज्योत्स्नोप

ankurnagpal108@gmail.com

मांशुभाम् ॥ ककुत्स्थोभार्य्ययासार्द्धमत्यर्थमुदितोभवत् ॥ १३ ॥ सहजेनाथहारेणभूषितातुककुत्स्थजा ॥ ववृधेमन्दिरेतस्य वर्षास्विवसुरापगा ॥ १४ ॥ तेनैवहारचिह्नेनतस्यास्तारावतीतिवै ॥ नामाकरोत्पिताकालेयथोक्तेनृपसत्तम ॥ १५ ॥ कालक्रमेणसाबाल्यव्व्यँतीतावरवर्णिनी ॥ मञ्जुलय्यँौवनोद्भेदम्प्रापश्रीरिवमाधवे ॥ १६ ॥ साश्रियाश्रियमन्वेतिशौचेनाथसतीशुभा॥सुशीलांशीलचरितैःस्वरूपेणचपार्व्वतीम्॥१७॥तस्यास्तुयौवनोद्भेदन्दृष्ट्वाराजासुतैःसह ॥ककुत्स्थःकारयामाससमयेऽथस्वयम्वरम् ॥ १८ ॥ माधवेमासिसम्प्राप्तेचन्द्रवृद्धौशुभेदिने ॥ स्वयवँरसभाञ्चक्रेतारावत्याःपितासुतैः ॥ १९ ॥ वार्त्तिकास्तुँबहून्राजावडवाभिक्रमेणवै ॥ तूर्णम्प्रस्थापयामासनानादेशनृपान्प्रति ॥ २० ॥ तेराजानस्तदाश्रुत्वावार्त्तांव्वैवार्त्तिकाननात् ॥ तूर्णमेवसमाजग्मुस्तारावत्याःस्वयव्वँरम् ॥ २१॥ तंश्रुत्वापौष्यतनयश्चतुरङ्गबलैर्य्युतः ॥ स्वयव्वँरञ्जगामाशुदिव्यालङ्कारसय्युँतः॥२२॥तत्रगत्वानृपश्रेष्ठाःककुत्स्थेनविनिर्म्मिते ॥ स्वयव्वँरसभामध्येयथायोग्यमुपस्थिताः॥२३॥ आसीनेष्वथभूपेषुककुत्स्थस्तनयांस्वकाम् ॥शुभेमुहूर्त्तेसम्प्राप्तेसभान्नेतुम्मनोकरोत्॥२४॥एतस्मिन्नन्तरेराज्ञः कुमारीवरवर्णिनी॥वृद्धान्धात्रीन्निजांसम्यक्सम्पूर्णज्ञानशालिनीम् ॥२५॥स्वयव्वँरसभान्द्रष्टुम्प्राहिणोत्सदसम्प्रति॥उवाचचतदाधात्रींराजपुत्रीसुमङ्गलाम्॥२६॥स्वयव्वँरसभाङ्गत्वाचारुरूपंसुलक्षणम् ॥ नृपन्निरूप्यभोधात्रिसमक्षम्मेनिवेदय ॥ २७॥ त्व

ankurnagpal108@gmail.com

स्मातम्मर्मकल्याणंसौभाग्यमपिवाञ्छसि ॥यथासौभाग्यदः स्वामीममस्यात्त्वन्तथाकुरु॥२८॥एवन्ताम्प्रेषयित्वाथधात्री नृपतिपुत्रिका ॥ सामनोन्मथिनीयत्रप्राराधयतिचण्डिकाम् ॥ २९ ॥ तत्रप्रायान्महाभागाशुभातारावतीतदा ॥तत्रगत्वा महादेवीम्प्रणम्यकालिकाह्वयाम् ॥ ३० ॥ मानुषेणाथभावेनताञ्ज्ञात्वात्मानमात्मना ॥ प्रणनाममहाभक्त्यावाक्यञ्चैतदुवाचह ॥ ३१॥ प्रणमामिमहामायाय्योगनिद्राञ्जगन्मयीम् ॥ सामेप्रसीदताङ्गौरीचण्डिकाभक्तवत्सला ॥३२॥ यदिसत्यञ्जनन्यामेमदर्थेत्वम्प्रपूजिता॥तेनसत्येनसुभगःपतिर्म्ममनृपोत्तमः॥३३॥स्वयव्वँरेद्यभवतुप्रसीदहरवल्लभे ॥इतितस्यावचःश्रुत्वाचण्डिकाहरमोहिनी॥३४॥मोहयन्तीनृपसुताय्यँथात्मानन्नवेत्तिच ॥ तथाप्राहादृश्यमूर्तिरिदंसासूनृतव्वँचः॥३५॥ देव्युवाच॥ ॥ पौष्यस्यतनयोयोसौनाम्नाभूच्चन्द्रशेखरः॥ समनोहररूपस्तेप्रियः स्वामीभविष्यति॥३६॥तमिन्दुकलयाशीर्षेचिह्नितन्नृपसत्तमम् ॥ वरयस्ववरारोहे पार्व्वतीवदृषध्वजम्॥३७॥इत्युक्त्वाविररामाशुपार्व्वतीनृपपुत्रिकाम् ॥सापिनत्वातथादृश्याहर्षोत्फुल्लविलोचना ३८॥जगाममङ्गलगृहञ्जनन्यायत्रवासिता ॥अथाजगामसाधात्रीनिरूप्यसदृशम्पतिम्॥३९॥तारावत्यास्तदाचष्टरहस्यन्नृपसत्तम॥दृष्ट्वातामग्रतोधात्रीम्प्रहृष्टानृपतेः सुता॥४०॥ पप्रच्छनिभृतङ्कीदृक्कोवादृष्टस्त्वयानृपः॥ साप्राहधात्रीवचनात्तवभूपाविलोकिताः॥४१॥चारुरूपाःकुलीनाश्चशास्त्रेशस्त्रेचपारगाः ॥ तेषामहन्नशक्नोमिप्रवक्तुंसुबहून्गुणा

ankurnagpal108@gmail.com

न् ॥४२॥ येषुमेरोचतेताँस्तुकथयामिशुभप्रभे ॥ चारुरूपामयातेषुचत्वारःपुरुषाःशुभे ॥ ४३॥ दृष्टास्तत्रापिनासत्यौदेवौ द्वावपरौनरौ॥देवयोः कथनेकृत्यङ्किञ्चिन्नापिनविद्यते॥४४॥यौपुनः पृथिवीपालौतयोरेकः सदारकः ॥ नाम्नासर्व्वाङ्गकल्याणोथापरश्चन्द्रशेखरः ॥ ४५॥ नासत्ययोरेतयोस्तुविशेषोनास्तिकश्चन ॥ रूपेशरीरसौभाग्येसर्वेचातिमनोहराः ॥ ४६ ॥ नृपौपुनर्म्महासत्वौसिंहस्कन्धौमहाभुजौ ॥ आरक्तपाणिनयनमुखपादकरोद्भवौ॥४७॥ पीनोरस्कौविशालाक्षौलग्नभ्रुयुगलावुभौ ॥ सर्वलक्षणसम्पूर्णौदेवालङ्कारमण्डितौ ॥४८॥ तयोरपिवयस्थत्वात्प्रशस्तश्चन्द्रशेखरः॥सुशीलःसूनृतवचाःशास्त्रेशस्त्रेचसम्मतः ॥४९॥ ईषदुद्भिन्नरोम्णातुनीलेनचारुनिर्म्मलम् ॥ राजतेवदनन्तस्यलक्ष्मणेवनिशाकरः ॥५०॥ दीप्तिमत्यापिकलयाराजतेसनिशापतेः ॥ सहजेनशिरःस्थेनसाक्षात्सचन्द्रशेखरः ॥ ५१॥ सएवतेपतिर्य्योग्यश्चिह्नेनानेनसुन्दरि ॥ तन्वर्व्वरयराजानन्तवयोग्यंशुभोदयम्॥५२॥धात्र्याश्चैवर्व्वचःश्रुत्वाराजपुत्रीजगादताम्॥मत्पार्श्वचारिणीभूत्वानिदेशयनृपोत्तमम् ॥ ५३ ॥ धात्रिस्वयर्व्वरसभाप्रवेशसमयेमम ॥तयोरायात्तदाराजात्वन्योन्यम्भाषमाणयोः ॥ ५४ ॥ सुतांस्वयर्व्वरसभान्नेतुङ्कालेशुभोदये॥स्वयन्तदाककुत्स्थस्तुसुतायामङ्गलालये ॥५५॥आसाद्यपुत्रीन्दयिताय्यैर्योषिद्भिःकृतमङ्गलाम् ॥ माल्यंसुगन्धिपुष्पाणाङ्करेणादायतत्करे ॥ ५६ ॥ दत्वाचेदमुवाचाशुप्रापयन्मङ्गलालयात् ॥ प्रविश्यसमितौमातर्म्माल्ये

१ मातः हेवरपारच्छिदेः क्वचित्पुयातेतिपाठः ।

ankurnagpal108@gmail.com

नान्येनसत्तमम् ॥ ५७॥ यन्त्वमिच्छसिराजानन्द्विजर्व्वांतर्व्वरिष्यसि ॥ एवमुक्ताशिबिकयास्वातैर्व्वृद्धैश्चपूरुषैः ॥ ५८ ॥ प्रवेशयामाससुताङ्ककुत्स्थःसमितिम्मुदा ॥ तामागतांसभान्दृष्ट्वाशक्राद्यास्त्रिदशास्तदा ॥ ५९ ॥ अन्येदिक्पतयश्चापिसभ्रान्तक्षणमागताः ॥ सावतीर्य्यंतदावाप्ययानात्तारावतीमुदा ॥ ६० ॥ धात्र्याचानुगयायुक्ताव्यचरत्सदसोन्तरे ॥ सभामध्येचिरंसातुविहृत्यवरवर्णिनी ॥६१॥ आवित्वान्नियतेर्य्योगाच्चण्डिकायाःप्रसादतः ॥ तयोःसमत्वादेकत्वात्तयाधात्र्याविबोधिता ॥६२॥ गतिखेदजघर्म्माम्भःकणिकानिचितानना ॥ पतिम्पूर्व्वतरम्पुत्रीराज्ञस्तारावतीसती ॥६३॥स्वयंसापार्व्वतीदेवीवव्रेचचन्द्रशेखरम् ॥ वृतन्दृष्ट्वातदातन्तुब्राह्मणाःसामगीतिभिः ॥६४॥ तयोर्व्वैवाहिकञ्चक्रुर्म्मङ्गल्यंयतमानसाः ॥ वैतालिकागायनाश्चतथातौर्य्यत्रिकान्नृप ॥ ६५ ॥ प्रशंसन्तिस्मगायन्तिवादयन्तिचकौतुकात् ॥ सर्व्वेचत्रिदशामोदमवापुश्चन्द्रशेखरे ॥ ६६ ॥ तारावत्यावृतेचाथककुत्स्थोप्यतिहर्षितः ॥ वृतन्तर्व्वीक्ष्ययेभूपाःसुबाहुप्रमुखाःपरे ॥ ६७ ॥ रुष्टास्तान्वारयामाससमितौचन्द्रशेखरः ॥ ततोयातेषुदेवेषुत्रिदिवम्प्रतिस्वेच्छया ॥६८ ॥भूपेषुचप्रयातेषुककुत्स्थेनार्च्चितेषुच ॥ वैवाहिकेनविधिनासराजाचन्द्रशेखरः ॥ ६९ ॥ तारावतीन्तदाभार्य्याङ्ककुत्स्थानुमतेपुनः ॥ संस्कृत्यज्ञापयामासदेवेभ्योवैदिकैर्म्मन्त्रैः ॥ ७० ॥ पाणिग्रहणसंस्कारान्कृत्वातांसहचारिणीम् ॥ करवीरपुरायाशुप्रययौचन्द्रशेखरः ॥ ७१ ॥ द्वाविंशत्तुसहस्राणिदा

ankurnagpal108@gmail.com

सीनाम्प्रददौपुनः ॥ ककुत्स्थाख्योविपट्टतयेतस्मिन्नुद्वाहकर्म्मणि ॥ ७२ ॥ गवांषष्टिसहस्त्राणिसौरभीणान्तथैवच ॥ दुहित्रेप्रददौदायन्दासान्दासीप्रमाणतः ॥ ७३ ॥ अपरायानिजापुत्रीककुत्स्थाख्यस्यभूपतेः ॥ नाम्नाचित्राङ्गदाख्यातारूपैस्तारावतीसमा ॥७४॥ दासीनामधिपाभूत्वास्वयञ्चानुययौतदा ॥ तारावतीम्भूपसुताञ्ज्येष्ठांस्वाम्भगिनींशुभाम्॥७५॥ तान्दासान्सुसमादायककुत्स्थतनयोमहान् ॥ ज्येष्ठोविश्वावसुर्न्नामगच्छन्तश्चन्द्रशेखरम् ॥७६॥ तारावत्याचसहितंस्यन्दनेनाशुगामिना॥ धीमाननुययौपश्चात्करवीरपुरम्प्रति ॥७७॥ तारावत्यासमंराजापौष्यजश्चन्द्रशेखरः ॥ करवीरपुरेरम्येरेमेनृपतिशेखरः ॥ ७८ ॥ इतिस्वयम्महादेवोमानुषीर्य्योनिमाश्रितः ॥ पार्व्वतीचस्वयञ्जातानरयोनिमनिन्दिता ॥ ७९ ॥ तथाभृङ्गीमहाकालएतयोरभवत्सुतः ॥तथात्वंशृणुराजेन्द्रकथयामिसमुद्भवम् ॥८०॥ ॥ इतिकालिकापुराणेपञ्चाशत्तमोध्यायः ॥ ५० ॥ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ ॥ अथकालेव्यतीतेतुककुत्स्थतनयासती ॥ विधातुमार्त्तवंस्नानर्य्योषिद्भिःपरिवारिता ॥ १ ॥ शीतामलजलांह्यान्नदीम्प्राप्ताद्दषद्वतीम् ॥ प्रभिन्नाञ्जनसङ्काशाङ्कलुषध्वंसकोविदाम् ॥ २ ॥ कृतस्नानामनुत्तीर्णामर्द्धमग्नाम्महासतीम् ॥ ददर्शस्वर्णगौराङ्गीङ्कापोतोमुनिसत्तमः ॥ ३ ॥ कापोतव्वँपुरास्थायप्राणिनाव्वँधशङ्कया ॥ विचचारयतः पूर्व्वङ्कापोतस्तेनसस्मृतः ॥ ४ ॥ तान्दृष्ट्वाहेमगर्भाभाश्चन्द्रिकांशारदीमिव ॥ कापोतःकामयामासकामबाणार्द्दितोभृश

ankurnagpal108@gmail.com

म् ॥ ५ ॥ कामाग्निपरितप्तःसककुत्स्थतनयाम्मुनिः ॥ अभिगम्याथकल्याणीमिदंव्वँचनमब्रवीत् ॥ ६ ॥ कात्वङ्कस्यासि वनितापुत्रीवाकस्यसुन्दरि ॥ कस्मात्समागतावात्वमुपांशुतटिनीजलम् ॥ ७ ॥ रूपन्तेसौम्यमाह्लादिपूर्णचन्द्रनिभम्मुखम् ॥ तिलपुष्पप्रतीकाशन्नासिकायुगलन्तव ॥ ८ ॥ वातकम्पितनीलाब्जसदृशेलोचनेतव ॥ बाहूमनोहरौवृत्तौमृणालमृदुलायतौ ॥ ९ ॥ ऊरूगजकरप्रख्यौमध्यव्वेँदिविलग्नकम् ॥ ईदृशेनतुरूपेणनत्वम्मानुषभामिनी ॥ १० ॥ देवीवादानवीवात्वमप्सरोगुणशालिनी ॥ अथवाभाग्यभोगायश्रीस्त्वन्नारीत्वमागता ॥ ११ ॥ अपर्णावाशचीवात्वन्तन्मेवदमनोहरे ॥ और्व्वउवाच ॥ इतिवाक्यम्मुनेःश्रुत्वाजलादुत्तीर्य्यभामिनी ॥ १२ ॥ प्रणम्यतम्मुनिन्नम्रावचनञ्चेदमब्रवीत् ॥ अहन्तारावतीनाम्नाककुत्स्थस्यसुतासती ॥ १३ ॥ चन्द्रशेखरभूपस्यभार्य्याञ्जानीहिमाम्मुने ॥ नाहन्देवीनगन्धर्व्वीनयक्षीनचराक्षसी ॥ १४ ॥ मानुष्यहन्नृपसुताचारित्रव्रतधारिणी ॥ ॥ कापोतउवाच ॥ ॥ त्वान्दृष्ट्वामांस्वयङ्कामःसङ्गतःसङ्गमायते ॥ १५ ॥ पीडितश्चातितेनाहन्त्वयाशक्त्यासमक्षया ॥ स्मरसागरकल्लोलपतितम्मान्निराकुलम् ॥ १६ ॥ त्वदूरुतारिणात्राहितूर्णन्त्वंमृदुभाषिणी ॥ मत्तःपुत्रद्वयञ्चारुरूपलक्षणसय्युँतम् ॥ १७ ॥ भविष्यतिमहाभागेबलवीर्य्ययुतम्महत् ॥ कापोतस्यवचःश्रुत्वाभयदुःखसमाकुला ॥ १८ ॥ जगादगद्गदव्वाँक्यव्वाँग्मिन्यथककुत्स्थजा ॥ वाक्यमन्यन्मयाकार्य्यन्नकार्यमतिनिन्दितम् ॥

ankurnagpal108@gmail.com

॥ १९ ॥ तस्मान्मावदमामित्थम्प्रणम्यत्वाम्प्रसादये ॥ तवापिनैतद्योग्यंस्यान्मुनेरिहतपोधन ॥ २० ॥ तपःक्षयकरङ्ग त्वंसतीत्वभ्रंशकम्मम ॥ ॥ कापोतउवाच ॥ ॥ तपोव्ययोवाचान्यद्वादूषणन्तन्ममास्त्विह ॥ २१ ॥तथापित्वामह न्त्यक्तुन्नेच्छामिसुरतौशुभे॥अवश्यम्ममकामेभ्यस्त्राणङ्कर्तुमिहार्हसि॥२२॥ अन्यथाकामदग्धोहन्त्वयात्यक्तोमनोहरे॥भवतो श्चकरिष्यामिशापदग्धांसबान्धवाम् ॥ २३ ॥ ततस्तद्वचनंश्रुत्वादेवीतारावतीतदा ॥ ऋषिशापभयात्साध्वीनकिञ्चिच्चोत्त रन्ददौ ॥ २४ ॥ सम्भाषयेहंस्वसखीरिहतिष्ठमहामुने ॥ एवमुक्त्वातदादेवीदासीनाम्मध्यमागता ॥ २५ ॥ चित्राङ्गदांस माहूयवचनञ्चेदमब्रवीत् ॥ चित्राङ्गदेमुनिरसौमाँव्वैकामयतेभृशम् ॥ २६ ॥ किङ्करिष्येसतीभावान्नभ्रष्टास्यामहङ्कथम् ॥ पतिम्बन्धूंश्चकापोतःसद्यःशापाग्निनादहेत् ॥ २७ ॥ नाहम्मुनिङ्कामयेचेत्संशयेपतितात्वहम् ॥ ततश्चित्राङ्गदाप्राहमाभै स्त्वंसत्यभाषिणि ॥ २८ ॥ तत्रोपायमहव्वँक्ष्येयत्कृत्वात्वम्प्रमोक्ष्यसे ॥ नजहातिमुनिश्चेत्त्वान्दासीमेकाम्मनोहराम् ॥२९॥ सुभूषणैर्भूषयित्वामुनयेत्वन्नियोजय ॥ कामातुरोमुनिर्म्मोहात्कृपणोज्ञास्यतेनहि ॥ ३० ॥ दासींत्वद्भूषणाच्छन्नाञ्ज्यो त्स्नाच्छन्नाम्मृगीमिव ॥ एवङ्कुरुमहाभागेमात्वञ्चिन्ताङ्कुमःशुभे ॥ ३१ ॥ त्वञ्चेत्सतीतिनियतन्नज्ञास्यतितदामुनिः ॥ तत स्तारावतीप्राहतांरूपगुणशालिनीम् ॥ ३२ ॥ चित्राङ्गदाम्भूपपुत्रींशश्वद्विनयसूनृताम् ॥ त्वमेवगच्छभगिनिकापोताख्यम

ankurnagpal108@gmail.com

निन्दिते ॥ ३३ ॥ मद्भूषणैर्भूषयित्वास्वशरीरम्मनस्विनि ॥ अन्याम्प्रस्थापिताव्विप्रः सम्बुध्यक्रोधवह्निना ॥ ३४ ॥ ध क्ष्यत्यवश्यंसकुलाम्मान्तस्माद्गच्छसुन्दरि ॥ त्वम्मत्समासर्व्वगुणैः सर्व्वभूषणभूषिता ॥ ३५ ॥ मुनिंसङ्गमयस्वाद्यरक्षमां सकुलांशुभे ॥ ततस्तस्यावचः श्रुत्वाविनयञ्चसकातरम् ॥ ३६ ॥ तूष्णीम्भूत्वाक्षणन्तस्थौनातिहृष्टमनाइव ॥ जगादचम हाभागाञ्चित्राङ्गदाककुत्स्थजाम् ॥ ३७ ॥ करिष्येवचनन्तेद्यसमयेमांस्मरिष्यसि ॥ मदर्थेपितरञ्चेमम्भूपञ्चचन्द्रशेखरम् ॥ ॥ ३८ ॥ आश्वासयिष्यसितथासमस्तञ्चसखीगणान् ॥ एवमुक्त्वाभूषणानितारावत्याः पिधायसा ॥ ३९ ॥ चित्राङ्गदा जगामाशुमुनेः कामोत्सवायच ॥ तारावतीतदादीनावस्त्रालङ्कारवर्ज्जिता ॥ ४० ॥ दासीमध्यगताभूत्वातामेवानुययौप्रि याम् ॥ तामायान्तीन्ततोदृष्ट्वाकापोतः काममोहितः ॥ ४१ ॥ मुनीनाम्परजायासुसस्मारसङ्गमन्तदा ॥ प्रम्लोचाकामितापू र्व्वन्तण्डस्यसुतेनवै ॥ ४२ ॥ यथावाकामितापद्माभरद्वाजेनधीमता ॥ तथाहङ्कामयिष्यामिसाम्प्रतव्वँरवर्णिनीं ॥ ४३ ॥ पश्चात्तपोबलात्तद्वज्जायापापाद्विमोक्षये ॥ इतिचिन्तयतस्तस्यतदाचित्राङ्गदाशुभा ॥ ४४ ॥ समेत्यतम्मुनिंल्लँज्जायुक्ताचैषा हकिञ्चन ॥ तामासाद्यमहाभागः कापोतोमुनिसत्तमः ॥ ४५ ॥ शृङ्गारवेषभावायमदनम्मनसास्मरत् ॥ स्मृतमात्रोथमदनः स्व यमेत्यमहामुनिम् ॥ ४६ ॥ गन्धमाल्यैः सुवासोभिरध्युवासातिहर्षितः ॥ तेनाधिवासितोविप्रः कापोतश्चारुरूपधृक् ॥ ४७ ॥

ankurnagpal108@gmail.com

जज्वालतेजसाचापिद्वितीयइवभास्करः ॥ मनोहरन्तथादृष्ट्वाकापोतम्मदनोपमम् ॥ ४८ ॥ तारावतीमृतेसर्व्वाःसकामाश्चा
भवन्स्त्रियः ॥ तारावतीमुनिन्दृष्ट्वासुन्दरम्मदनोपमम् ॥४९॥ विस्मयम्परमञ्जातामुनिङ्काममन्यत ॥ अथचित्राङ्गदाव्विँ
प्रःकामुकःकामसङ्गमे ॥५०॥ तदानियोजयामाससुप्रीतश्चाभवत्क्षणात् ॥ ततस्तस्यांसमुत्पन्नंसद्योजातंसुतद्वयम् ॥५१॥
देवगर्भोपमन्दीप्तञ्ज्वलनार्कसमप्रभम् ॥ जातेसुतद्वयेतान्तुमुनिःसम्मृज्यपाणिना ॥ ५२ ॥ निनायपूर्व्ववद्भावव्वँचन
श्चेदमब्रवीत् ॥ मत्सङ्गमेकियत्कालम्प्रियेतिष्ठशुभानने ॥ ५३ ॥ ममेच्छयायास्यसित्वम्भयन्तेनास्तिराजतः ॥ एवमस्त्वि
तिसाप्राहऋषिशापभयात्सती ॥ ५४ ॥ ततोविसर्जयामासमुनिरन्याश्चयोषितः ॥ ततस्तारावतीदेवीदासीभिः परिवा
रिता ॥ ५५ ॥ भगिनीमनुशोचन्तीजगामभवनन्निजम् ॥ गत्वातंसर्व्ववृत्तान्तङ्कापोतकृतमद्भुतम् ॥ ५६ ॥ ब्रह्मावर्त्ताधिपा
याशुशशंसाथककुत्स्थजा ॥ सश्रुत्वानृपशार्दूलः क्षणमात्रव्विँचिन्त्यच ॥ ५७॥ चित्राङ्गदायाः साहाय्यंङ्कापोतानुमते
ऽकरोत् ॥ कापोतोपितदातस्याञ्जातयोः सुतयोस्तयोः ॥ ५८ ॥ यथोक्तेनाथविधिनासंस्कारमकरोत्तदा ॥ सगरउवाच ॥
चित्राङ्गदाकथम्पुत्रीकिकत्स्थस्याभवत्तदा ॥ ५९ ॥ तदहंश्रोतुमिच्छामिकथयस्वद्विजोत्तम ॥ और्व्वउवाच ॥ एकदातुककु
त्स्थोसौहिमवन्तम्महागिरिम् ॥ ६० ॥ मृगयायैजगामाथमृगाश्चापिनिपातिताः ॥ लम्बन्तींसुरलोकात्तुभूमिम्प्राततदोर्व्व